T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

XIX. YÜZYILDA YAZILMIŞ BİR MAKTEL-İ HÜSEYN: HADÎKA-İ ŞUHEDÂ-YI KERBELÂ (İNCELEME- METİN)

Feyza ALTUN

250117042

TEZ DANIŞMANI:

Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK

İstanbul-2021

ÖZ

XIX. Yüzyılda Yazılmış Bir Maktel-i Hüseyn: Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ (İnceleme- Metin)

Feyza ALTUN

Bu çalışmamızda Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi'nde 6710 demirbaş numarası ile kayıtlı olan *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* adlı eser transkribe edilmiş; ahenk unsurları, dil, üslup, tür, şekil, olay örgüsü ve dil bilgisi açısından incelenmiştir.

Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ, iki farklı müellifin Kerbela vakası hakkındaki mesnevisini ihtiva eder. Mesnevilerden biri *Kitab-ı Kerbelâ* adlı eserdir. Bu eserin nüshaları üzerinden daha önce çalışmalar yapılmış olsa da elimizdeki nüsha hakkında herhangi bir çalışma yapılmamış ve nüshanın varlığından haberdar olunmamıştır. Diğer mesnevi ise eserin içerisindeki belirli başlıklardan ve mahlas beyitlerden anladığımız kadarıyla Hamamcı-zâde Subhî adında bir şaire aittir. Şairin adı, araştırdığımız kadarıyla daha önce herhangi bir antoloji yahut tezkire kitabında geçmemektedir.

Çalışmamız; ehl-i beyt kavramını, Hulefa-i Raşidin dönemīnden başlayarak Kerbela vakasına kadar geçen dönemde yaşanan siyasi olayları, Kerbela'da yaşanılanların edebiyata yansımalarını içermektedir. Diğer bir bölüm ise eserin müellifleri olan Bekâi ve Hamamcı-zâde Subhî hakkında bilgileri ihtiva etmektedir.

Çalışmamızın son iki bölümünde *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* adlı eser hakkında içerik yönünden incelemeler yapılmış ve transkribe edilmiştir.

Çalışmamızda Kitab-ı Kerbelâ'nın yeni bir nüshasına ulaşılmış ve Maktel-i Hüseyn türüne yeni bir eser kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kerbela, Hz. Hüseyin, Ehl-i Beyt, Maktel, Bekâi, Hamamcı-zâde Subhî, Kitab-ı Kerbelâ.

ABSTRACT

A Maktal al-Husayn Written in 19th Century: Hadîka-i Shuhedaa-yı Karbala (Analysis- Text)

Feyza ALTUN

In this thesis, the work named *Hadîka-i Shuhedaa-yı Karbala*, registered in Sivas Ziyabey Manuscript Library with fixture number 6710, was transcribed and therewithal the work was examined in the elements of harmony, terms of language, style, genre, form, plot and grammar.

Hadîka-i Shuhedâ-yı Karbala contains the masnavi of two different authors about the Karbala case. One of the Masnavis is a work called *Kitab-ı Karbala*. Although previous studies have been made on the copies of this work, no work has been done on the copy we have and the existence of this copy has not been known. The other masnavi belongs to a poet named Hamamcı-zâde Subhî, as we understand from specific titles and pseudonym couplets in the work. The name of the poet was not mentioned in any anthology or collection of biographies (tezkire book) before as far as we have researched.

Our study includes the concept of Ahl al-Bayt, the political events from the period of Khulefa Al-Rashideen to the Karbala incident, and the reflections of what happened in Karbala to the literature. Another section contains information about Bekai and Hamamcı-zâde Subhî, who are the authors of the work.

In the last two parts of our study, the work titled *Hadîka-i Shuhedaa-yı Karbala* was examined in terms of content and transcribed.

In our study, a new copy of *Kitab-ı Karbala* was reached by us and a new work was added to the Maktal al-Husayn genre.

Keywords: Karbala, al-Husayn ibn Ali, Ahl al-Bayt, Maktal, Bekai, Hamamcı-zâde Subhî, Kitab-ı Karbala.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada İslam tarihinin en elim vakalarından biri olan Kerbela hadisesinin edebi olarak kaleme alınmış bir örneği incelenmiştir. Çalışma dört bölümü ihtiva etmektedir. Birinci bölümde İslam tarihinde Kerbela ve Ehl-i Beyt kavramları ele alınmış; Kerbela'nın İslami edebiyata yansımaları incelenmiştir. İkinci bölüm, çalışılan eserin müellifleri olan Bekai ve Hamamcı-zâde Subhî hakkında bilgiler içermektedir. Müelliflerin hayatları, eserleri ve edebi yönleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölüm eser hakkında bilgilerden oluşmaktadır. Bu bölümde eserin adı, yazılış sebebi, türü ve şekli, ahenk unsurları, dili ve üslubu başlıkları altında eser incelenmiştir. Aynı bölüm içeresinde metinde yer alan arkaik kelimeler, ayetler ve hadisler, sure isimleri, eserde geçen hakaretler ve olay örgüsü de bulunmaktadır. Son bölüm olan dördüncü bölümde ise metin transkribe edilmiş ve çalışma sonuca bağlanmıştır.

Bu çalışmamın başlangıcından bitişine kadar benden yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK ve tez çalışma konumu bulmada bana yardımcı olan Sivas Ziya Bey Yazma Eser Kütüphanesi çalışanlarına şükranlarımı sunuyorum.

Ayrıca desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen ve her koşulda yanımda olan aileme ve tezi bitirmem için beni sürekli teşvik eden arkadaşlarıma bilhassa sevgili arkadaşım Ceylan SEYİDOĞULLARI'na teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **İİ**

ABSTRACT ..... **İİİ**

ÖNSÖZ ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **Vİ**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **İX**

GİRİŞ

A. AMAÇ, KAPSAM VE SINIRLILIKLAR **1**

B. İZLENEN YÖNTEM **2**

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLAM TARİHİNDE VE İSLAMİ EDEBİYATTA KERBELA

1.1. İSLAM TARİHİ KİTAPLARINDA EHL-İ BEYT VE KERBELA 5

1.1.1. EHL-i BEYT KAVRAMI 5

1.1.2. DÖRT HALİFE DÖNEMİNDE YAŞANAN SİYASİ OLAYLAR 6

1.1.3. HZ. HASAN'IN HALİFELİK DÖNEMİ VE HZ. HÜSEYİN'İN MÜCADELESİ 9

1.1.4. KERBELA VAKASI 11

1.1.5. KERBELA'DAN SONRA YAŞANAN OLAYLAR 12

1.2. KERBELA VAKASININ EDEBİ YANSIMALARI 12

1.2.1. ARAP EDEBİYATINDA KERBELA 12

1.2.2. FARS EDEBİYATINDA KERBELA 13

1.2.3. TÜRK EDEBİYATINDA KERBELA 14

İKİNCİ BÖLÜM

HADÎKA-İ ŞUHEDÂ-YI KERBELÂ

2.1. ESER HAKKINDA GENEL BİLGİLER 18

2.2. ESERİN ADI 18

2.3.1. BEKÂİ 19

2.3.1.1. HAYATI 19
2.3.1.2. EDEBİ YÖNÜ VE ESERLERİ 19
2.3.1.2.1. Battalname 19
2.3.1.2.2. Kitab-ı Kerbelâ 20
2.3.1.2.3. Mevlid-i Nebi 21
2.3.2. HAMAMCI-ZÂDE SUBHÎ 21
2.4. YAZILIŞ SEBEBİ 23
2.5. TÜRÜ VE ŞEKLİ 23
2.6. AHENK UNSURLARI 24
2.6.1. Vezin 24
2.6.2. Kafiye 25
2.6.3. Redif 28
2.7. DİLİ VE ÜSLUBU 28
2.7.1. Kapalı ‘e’ 29
2.7.2. Ünsüz Benzeşmesi 29
2.7.3. Yuvarlaklaşma 30
2.7.4. *“–iken”* Gerindium Eki 30
2.7.5. *“–u”, “-ü”* Zarf-fiil Eki 31
2.7.6. *“–uban”, “-üben”* Zarf-fiil Eki 31
2.7.7. *“-ısar”, “-iser”* Gelecek Zaman Kip Eki 31
2.7.8. *“-gıl”, “-gil”* II. Şahıs Emir Kipi Eki 32
2.7.9. Zamirler 32
2.8. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNE AİT KELİMELER 32
2.9. METİNDE GEÇEN HAKARET İFADELERİ 35
2.10. OLAY ÖRGÜSÜ 37
2.11. SURE İSİMLERİ, AYETLER VE HADİSLER 57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

3.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 61
3.2. METİN 62

SONUÇ.....697

KAYNAKÇA 699

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	Adı geçen eser
b.	Bin
Bkz.	Bakınız
Bs.	Baskı
Bt.	Bintü
c.	Cilt
Çev.	Çeviren
Danş.	Danışman
Dr.	Doktor
Ed.	Editör
Fak.	Fakülte
h.	Hicri
Haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
m.	Miladi
Prof.	Profesör
r.a.	Radıyallahu anh
s.	Sayfa
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sy.	Sayı
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
Ünv.	Üniversite

GİRİŞ

a. Kapsam, Amaç ve Sınırlılıklar

Hz. Peygamber'in ölümünden sonra başlayan halifelik dönemi siyasi tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer döneminin aksine Hz. Osman ve Hz. Ali dönemi, iç karışıklıklarının büyüdüğü bir dönem olmuş ve devamında Kerbela gibi elim bir vakanın yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Hz. Osman'ı şehit edenlerin intikamının alınmasını isteyenler Hz. Ali'ye baskı yapmış ve biatın tek koşulu olarak bunu göstermişlerdir. Bu mevzu yüzünden Hz. Ali önce Cemel Vakasında Hz. Ayşe ile daha sonra Sıffin Savaşı'nda Muaviye b. Ebu Sufyan ile karşı karşıya gelmiştir. Hz. Ali'nin sonu da Hz. Osman gibi neticelenmiştir. Hz. Ali'den sonra hilafete geçen Hz. Hasan'ın hilafetten vazgeçip onu Muaviye'ye vermesi ve devamında Muaviye'nin hilafete kendisinden sonra oğlu Yezid'in geçmesini istemesi bazı kesimler tarafından onaylanmamıştır. Bunu kabul etmeyenlerden biri de Hz. Hüseyin'dir.

Kufe halkının da Yezid'in hilafetini onaylamaması ve Hz. Hüseyin'i Kufe'ye davet etmesi üzerine Hz. Hüseyin yola çıkmış; ancak yolda Yezid b. Muaviye'nin adamları tarafından sıkıştırılıp Kerbela denilen çölde ailesiyle birlikte susuz bırakılmış ve sonunda kadınlar ve çocuklar hariç tüm ailesi elim bir şekilde şehit edilmiştir.

Hz. Hüseyin ve ailesinin Kerbela'da şehit edilmesi Müslümanları derinden sarsmış; Müslümanlar mersiyeler yazarak üzüntülerini ve pişmanlıklarını dile getirmişlerdir. 14. yy'dan başlayarak günümüze kadar birçok Maktel-i Hüseyn yazılmıştır.

Bu alanda yazılmış eserler yazıldıkları yüzyılları aşarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu makteller insanlar tarafından hala şevkle okunmakta ve üzerine araştırmalar yapılmaktadır.

Yüzyıllardır bir gelenek haline gelen bu maktellerden birisi de üzerine çalışma yaptığımız *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* adlı eserdir. Eser, iki farklı müellifin Kerbela üzerine yazmış oldukları mesnevilerinden oluşmaktadır. Bu müelliflerden biri daha önce eseri üzerine çalışmalar yapılan Bekâi adlı şairdir. Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ* adlı eserinin birçok nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalar üzerine üç farklı tez çalışması yapılmıştır. Fakat yapılan bu çalışmalardan hiçbirinde bizim çalışma yapmış olduğumuz nüsha hakkında bir bilgi bulunmamaktadır.

Eserin başında ve sonunda kendisini Hamamcı-zâde Subhî olarak adlandıran bir şaire ait olduğunu tahmin ettiğimiz mesnevi ve gazeller bulunmaktadır. Subhî, Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ*'sında eksik gördüğü yerleri tamamlama gayesi gütmüş olabileceği gibi kendisi de bu alanda bir eser bırakmak istemiş olabilir. Toplamda 1273 beytin Bekâi'ye ait olmadığını ve bu durumda Subhî'ye ait olduğunu tespit ettiğimiz bu eser ile Maktel-i Hüseyn'lere bir yenisi daha eklenmiştir.

Çalışmamızda *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* transkribe edilmiş; dil bilgisi, ölçü ve kafiye bakımından incelenmiş ve olay örgüsü oluşturulmuştur. Eser içerisinde kaç beytin Bekâi'ye ait olduğu diğer tezlerden de yararlanılarak tespit edilmiş; bu tespit sonrasında hangi beyitlerin Hamamcı-zâde Subhî'ye ait olduğu belirlenmiştir. Eserdeki Hamamcı-zâde Subhî'ye ait olan kısımlardan kendisinin nereli olduğu, dil bilgisi ve edebi bilgisi hakkında birkaç tespitte bulunulmuştur.

b. İzlenen Yöntem

Bu eser, inceleme metin olarak çalışılmıştır.

Transkripsiyonu bittikten sonra eser içerisinde bulunan başlıklardan birinin *Hikayât-ı Manzume-i Bekâi* olması üzerine Bekâi ismi araştırılırken adı geçen müellifin *Kitab-ı Kerbelâ* adında bir eserinin olduğuna ve bu eserin nüshaları üzerine çalışılmış ikisi yüksek lisans[1] biri doktora[2] olmak üzere üç çalışma bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır.

[1] Hulisi Gürbüz, "Kitab-ı Kerbela (İnceleme- Metin- Dizin)", (danş. Prof. Dr.Yusuf Çetindağ), Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014; Hulusi Eren, "Darendeli Katipzade Bekayi-Maktel-i Hüseyn (İnceleme- Tenkitli Metin- Sözlük Dizin)", (danş. Doç. Dr. Özge Öztekin), Hācettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.

Tezler incelendiğinde elimizde bulunan *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* adlı bu eserin içerisinde bulunan birçok beytin yazılan tezlerde de bulunması üzerine tezler üzerinden karşılaştırmalar yapılmıştır. Karşılaştırmalar neticesinde 2910 beytin Bekâi'ye ait olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Bu tezlerde geçen beyitlerle, elimizde bulunan eser içerisinde aynı olan beyitler karşılaştırıldığında yanlış okunan, eksik yazılan kelimeler dipnotta ayrıca belirtilmiştir.

Bekâi'ye ait olduğu tespit edilen bölüm içerisinde geçen birkaç beyit diğer iki tezde yer almadığından yine bu beyitler dipnotta bildirilmiştir.

Eser içerisinde bulunan diğer 1299 beyitten 2 beyit *Gazel-i Nesimi* başlığı altında yer almaktadır. Geri kalan 1273 beyitin ise muhtelif yerlerde adı geçen Hamamcı-zâde Subhî'ye ait olduğu düşünülmektedir. Bu beyitler incelenirken yanlış yazılan ya da yanlış harekelenen kelimeler düzeltilip eserde yazılmış şekli dipnotlarda ayrıca belirtilmiştir.

Tamlamalar, metinde bazen "*y*" harfi bazen de hareke ile gösterilmiştir. Bu tamlamalar "-i" harfiyle transkribe edilmiştir. Metin içerisinde tamlama eklerinin çoğunlukla "-u" şeklinde harekelendiği görülmektedir. Bu tamlama ekleri düzeltilmiş "-i" şeklinde transkribe edilmiştir.

Metnin transkripsiyonu yapılırken her beş beyitte bir numara verilmiştir. Başlıklardan sonra yahut vezin değiştiği zaman vezinler koyu italik şekilde yazılmıştır.

Sure isimleri, ayetler ve Arapça ibareler italik bir şekilde yazılmıştır.

Vezinler sonradan eklendiği için kalın ve italik olarak metin başlarına eklenmiştir.

Vezinlerden önce verilen başlıklar metnin kendisine dâhildir.

---

[2] Serkan Türkoğlu, "Bekāi Kitāb-ı Kerbelā (İnceleme- Tenkitli Metin)", (danş. Prof Dr. Turgut Karabey, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum, 2012.

Metnin içerisindeki manzumelerde Yezid isminden bahsedilirken bazı yerlerde ismin ters olarak yazıldığı görülmektedir. Bunlar ayrıca metnin transkripsiyonunda dipnot olarak belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM
İSLAM TARİHİNDE VE İSLAMİ EDEBİYATTA KERBELA

1.1. İslam Tarihi Kitaplarında Ehl-i Beyt ve Kerbela

1.1.1. Ehl-i Beyt Kavramı

Arapça bir tamlama olan *ehl-i beyt,* "ev ahalisi, ev halkı" anlamına gelmektedir. Dini bir terminoloji olarak ise Hz. Peygamber'in ailesi için kullanılır. Ehl-i beytten kastın kim olduğuyla ilgili bazı farklı görüşler mevcuttur. Bu konudaki görüşleri temel olarak iki grup altında inceleyebiliriz.

Şii âlimlere göre ehl-i beyt beş kişiden oluşmaktadır. Bunlar Hz. Peygamber, Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'dir.[3] Bu beş kişinin ehl-i beyt olduğuna dair çeşitli rivayetler vardır. Bu rivayetlerden biri şöyledir: Ümmü Seleme'nin evinde Hz. Peygamber'e Ahzab Suresi'nin 33. ayeti[4] nazil olur. Bunun üzerine Hz. Peygamber, kızı Fatıma, damadı Ali ve torunları Hasan ve Hüseyin'i abasının içine alarak "Allah'ım, bunlar benim ehl-i beytimdir. Bunların kusurlarını gider, onları tertemiz yap" diye dua etmiştir. Bunun üzerine Ümmü Seleme kendisinin onların içinde olup olmadığını sormuştur. Hz. Peygamber onun zaten hayırla birlikte olduğunu söylemiştir.[5] Bu rivayetten dolayı Şii âlimler ehl-i beytin bu kimselerden ve diğer dokuz imamdan oluştuğunu söylemişlerdir.

Sünni âlimlere göre ise iki genel görüş vardır. Bu görüşlerden ilkine göre ehl-i beytten kasıt Peygamber efendimizin hanımlarıdır. İbn Abbas'tan gelen rivayete göre Ahzab Suresi, 33. ayet onlar için vahyedilmiştir. Diğer bir görüşe göre ise bu

[3] Mustafa Öztürk, **Şii ve Sünni Müfessirlere Göre Ehl-i Beyt Kavramı**, Marife Dergisi, 3.sayı, 2004, s.40.
[4] Ahzab Suresi, 33 Ayet: "*Evlerinizde oturun ve daha önce Cahiliye dönemīnde olduğu gibi açılıp saçılmayın, namazı güzelce kılın, zekâtı verin, Allah ve Rasulüne itaat edin. Ey Peygamber ailesi! Allah'ın istediği, sizden kirliliği gidermek ve sizi tertemiz kılmaktan ibarettir."*
[5] Süleyman Uludağ, **Al-i Aba,** TDV İslam Ansiklopedisi, c. 2, İstanbul, 1989, s.306.

ayette müzekker[6] bir zamir kullanıldığı için Hz. Peygamberin erkek-kadın tüm akrabaları bu ayette muhatap alınmıştır. Genel olarak da ehl-i beytin yıllar boyu bu anlamı taşıması üzerine sünni âlimler genel görüş olarak bunu kabul etmişlerdir. [7]

1.1.2. Dört Halife Döneminde Yaşanan Siyasi Olaylar

Peygamber efendimizin ölümünden sonra İslam devletinin başına kimin geçeceği konuşulmaya başlanmıştır. İstişareler neticesinde başta Hz. Ömer ve Hz. Ebu Ubeyde olmak üzere orada bulunan Kureyşliler halifelik makamına Hz. Ebu Bekir'in en uygun kişi olduğu kanaatine varmışlardır.[8] Böylece Hz. Peygamber'den sonra devletin yöneticisi Hz. Ebu Bekir olmuştur.

Hz. Ebu Bekir, halifeliği döneminde dinden dönme olaylarıyla uğraşmıştır. Peygamber efendimiz döneminde başlayan *ridde*[9] olayları Hz. Ebu Bekir döneminde tehlikeli bir hal almaya başlamıştır. Hz. Muhammed'in ölüm haberini alan Beni Esed kabilesinden Tuleyha'nın kendisine tabi olanlara namaz kılmamalarını ve zekât vermemelerini söylemesi üzerine ona uyan çok olmuştur.[10] Bu olay ile dinden dönenlerle mücadele başladı. İrtidat eden kimselerle girilen mücadele sonrasında bu hadise bastırılmış ve Müslümanlar siyasi gücü tekrar elde etmiştir.[11]

Hz. Ebu Bekir, iki yıllık halifeliğinin ardından yerine halife olarak Hz. Ömer'i tayin etmiştir. Hz. Ömer'in sert üslubundan dolayı bazı sahabiler endişe etse de Hz. Ebu Bekir, bu işi Hz. Ömer'in layıkıyla yerine getireceğinden emin olmuştur. Hz. Ebu Bekir vefat ettiğinde Mescid-i Nebevi'de biat alan Hz. Ömer'in ilk işi, Hz.

---

[6] Arapçada zamirler müzekker ve müennes olarak ikiye ayrılır. Müzekker zamirler erkekler için kullanılırken; müennes zamirler kadınlar için kullanılır.
[7] Mustafa Öz, **Ehl-i Beyt**, TDV İslam Ansiklopedisi, c.10, İstanbul, 1994, s.499.
[8] Âdem Apak, **Ana Hatlarıyla İslam Tarihi-2(Hulefa-i Raşidin Dönemi)**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2014, s.37.
[9] Sözlükte, "dönmek, geri çevirmek" anlamına gelen *ridde* kelimesi, terminolojik olarak Müslüman bir kimsenin İslam'ın şartlarının bir kısmını yahut hepsini reddetmesi anlamına gelmektedir.
[10] Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi, **Tarih-i Taberi Tercemesi**, Elif Ofset Tesisleri, İstanbul, 1979, s.17.
[11] Âdem Apak, **Ana Hatlarıyla İslam Tarihi-2(Hulefa-i Raşidin Dönemi),** s. 67.

Ebu Bekir döneminde başlayan fetih hareketleriyle kaybedilen toprakları geri almak olmuştur.[12]

İslam devletinin temelleri her ne kadar Hz. Ebu Bekir döneminde atılsa da devletin kurumsal bir hale gelmesi Hz. Ömer döneminde gerçekleşmiştir. [13] Özellikle *Beytülmal*[14] ve divan teşkilatı devletin bir kurum statüsü kazanmasında önemli rol oynamıştır.

Hz. Ömer'in şehit edilmesinin ardından hilafete gelecek kişinin kim olacağı ile ilgili istişareler başlamıştır. Hz. Ömer'in son demlerinde önerdiği isimlerden Hz. Ali ve Hz. Osman'ın öne çıkmasının ardından Abdurrahman b. Avf'ın hakemliğiyle Hz. Osman halife olarak seçilmiştir.

Hz. Osman'ın halife olarak seçilmesinde çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Abdurrahman b. Avf'ın, Allah'ın kitabına ve Peygamber'in sünnetine uyacağına dair Hz. Ali'den söz istemesi üzerine kendisinin "elimden geldiğince" demesi; Hz. Osman'ın ise şeksiz bunu kabul etmesinin etkili olduğu söylenmiştir. Bir diğer görüş ise, Hz. Osman'ın yaşça tecrübeye sahip olması halife olarak seçilmesinde etkili olmuştur.[15]

Hz. Osman'ın halifeliği döneminde İslam devletinin toprakları en geniş sınıra ulaşmıştır. Fakat halifeliğinin ilerleyen dönemlerinde asabiyetçi bir politika izlemesi ve İslam dininin başka milletler tarafından kabul edilip bu milletlerin Arapların hâkimiyeti altına girmesi İslam topraklarında karışıklıklara sebebiyet vermiştir. Vilayetlerde meydana gelen bu karışıklıklar bastırılmaya çalışılırken isyancıların eline geçen bir mektupta içlerinden bazılarının öldürülmesi emrini görmeleri üzerine halifeyi tamamen ortadan kaldırmak istemişlerdir. Hz. Osman'ın taraftarları, halifenin başına gelenlerden Hz. Ali'yi sorumlu tutmuşlardır. İki taraf arasında tartışmaların bu derece ilerlemesi üzerine Hz. Osman, vilayetlerden asker desteği

[12] Mustafa Fayda, **Dört Halife- Hulefā-yi Raşidin Dönemi**, İslam Tarihi, haz. Eyüp Baş, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013, s.251.
[13] Âdem Apak, **Ana Hatlarıyla İslam Tarihi-2(Hulefa-i Raşidin Dönemi)**, s.151.
[14] Türkçe "māl evi" anlamına gelen bu kelime terminolojik olarak devlete ait mālların toplandığı yer anlamına gelmektedir.
[15] Mustafa Fayda, **Dört Halife- Hulefā-yi Raşidin Dönemi**, s.269.

istemiş; fakat askerler yetişemeden isyan eden topluluk tarafından Hz. Osman'ın evi kuşatılmış ve Hz. Osman kendi evinde şehit edilmiştir.

İsyan eden topluluk Hz. Osman'ın vefatından sonra Hz. Ali'yi hilafete getirtmiştir. Fakat Hz. Osman'ın hilafeti sırasında yaşanan tartışmalar henüz bitmemiştir. Peygamber efendimizin hanımı Hz. Ayşe, sahabilerden Talha ve Zübeyr; Hz. Osman'ın haksız yere öldürüldüğünü ve intikamını almak istediklerini söylemişlerdir. Bunun üzerine İslam topraklarında farklı düşünce grupları ortaya çıkmıştır. Bir grup Hz. Osman'ın haksız yere öldürüldüğünü söylemiş; diğer grup Hz. Ali'nin hilafetinden memnun olmuştur. Bir de bu fitne ortamından tamamen kendini uzak tutan olaylara karışmayan bir topluluk vardır.

Talha ve Zübeyr (r.a.)'in zorla Hz. Ali'ye biat ettiklerini söylemeleri ve Hz. Ayşe'nin Hz. Ali'yle geçmişten husumetinin olması iki grubu karşı karşıya getirmiştir.[16] Hz. Osman'ın da kanını almak istemeleri üzerine taraftarlarını toplamış; Hz. Ali ve taraftarlarıyla el-Hureybe'de savaşmışlardır. Cemel vakası olarak adlandırılan bu karşılaşma sonucunda Talha ve Zübeyr şehit düşmüş; Hz. Ayşe ve tarafları yenilgiye uğramıştır.

Hz. Ali, Hz. Osman tarafından tayin edilen valileri değiştirmiştir. Muaviye de onlardan biridir. Muaviye, Hz. Ali'ye biat etmesinin tek koşulu olarak Hz. Osman'ı öldürenleri cezalandırmasını göstermiştir. Hz. Ali, Muaviye'ye karşı savaş hazırlıklarına başlamıştır. Savaş, Hz. Ali ve taraftarları tarafından kazanılacak durumdayken Amr b. As, Muaviye'ye Kur'an yapraklarını mızraklara takıp Kur'an'ın hakemliğini istemelerini söylemiştir. Amr b. As'ın söylediği yapılınca Hz. Ali'nin taraflarından bir kısım bunu kabul etmiştir. Hz. Ali ve diğer kısım ise bunun bir hile olduğunu söylemişlerdir. Fakat çoğunluk Kur'an'ın hakemliğine gitmek isteyince bunu kabul etmişler ve çeşitli tartışmalar sonucunda temsilci olarak Ebu Musa'yı belirlemişlerdir. İki taraf arasında geçen görüşmeler neticesinde Müslümanların kendi halifelerini kendilerinin seçmesine karar verilmiştir. Bu olaydan sonra Muaviye Şam'da halife seçilmiştir. Bir başka rivayete göre ise görüşme sonunda Ebu Musa parmağındaki yüzüğü çıkararak; "Bu yüzüğü

[16] Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi, **Tarih-i Taberi Tercemesi**, s.170-171.

parmağımdan çıkarttığım gibi Ali'yi ve Muaviye'yi hilafetten çıkardım." demiş; Amr b. As ise "Bu yüzüğü parmağımdan çıkarttığım gibi Ali'yi hilafetten çıkarttım ve Muaviye'yi halife yaptım." demiştir.[17]

Sıffin Savaşı'nın bu şekilde sonuçlanmasından sonra hakem olayına karşı çıkanlar ve Hz. Ali arasında tartışmalar meydana gelmiştir. Hariciler denilen bu grup Hz. Ali'den hakem olayını kabul etmemesini istemiştir. Fakat Hz. Ali, artık geri dönülemeyeceğini, söz verildiğini belirtmiştir. Bunun üzerine Nehrevan'da iki grup karşı karşıya gelmiş ve savaşmışlardır. Savaş sonunda ölen akrabalarının öcünü almak için ve bu olayların yaşanmasının baş müsebbibi olarak Hz. Ali'nin görülmesi üzerine halifenin öldürülmesine karar verilmiştir. Halife namaz kılmak için mescide gittiği esnada kendisine pusu kurulmuş ve mescidin kapısında İbn Mülcem tarafından bıçaklanmıştır. Bu olayın ardından Hz. Ali şehit olmuştur.

Hz. Ebu Bekir ile başlayan Hulefâ-yi Raşidin dönemi Hz. Ali ile son bulmuştur. Hz. Osman henüz hayattayken başlayan bu siyasi tartışmalar, Hz. Ali döneminde iyice alevlenmiş ve sonu Kerbela'da bitecek bir büyük çatışmanın fitilini ateşlemiştir.

1.1.3. Hz. Hasan'ın Halifelik Dönemi ve Hz. Hüseyin'in Mücadelesi

Hz. Ali'nin ölümünden sonra kimin ümmete halifelik yapacağı ile ilgili tartışmalar başlamıştır. Hz. Ali henüz ölüm döşeğindeyken, artık öleceğini herkes kabullenmiş; kimin kendisinden sonra halife olmasını istediğini sormuştur. Fakat o bu konuda herhangi bir yorum yapmamış; bunu ümmetin kararına bırakmıştır. Bununla beraber onun kendisinden sonra yerine oğlu Hz. Hasan'ın geçmesini istediği bilinmektedir. Çünkü henüz sağlıklı iken kendisine ondan sonra halife olması için Abdullah b. Ömer'in ismi teklif edilmiş fakat o bunu kesin bir dille reddetmiştir.

[17] Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi, **a.g.e.**, s.202.

Oysa Hz. Hasan senden sonra halife olsun mu diye soranlara net bir cevap vermeyip bunu ümmetin kararına bırakmak istediğini söylemiştir.[18]

Hz. Ali'nin ölümünden sonra halife Hz. Hasan olmuştur. Hz. Hasan hilafete geçince öncelikle babasının katiline kısas uygulamıştır. Daha sonra Muaviye ile olan meseleler alevlenmiş ve sonunda Muaviye ile anlaşarak hilafeti ona teslim etmiştir. Hz. Hasan'ın hilafeti Muaviye'ye bırakması hem kardeşi Hz. Hüseyin tarafından hem de diğer bazı Müslümanlar tarafından olumsuz karşılanmıştır. Fakat savaştan hoşlanmayan Hz. Hasan anlaşmasından geri adım atmamıştır. Hz. Hasan, daha sonra Medine'ye gitmiş ve belli bir zaman orada yaşadıktan sonra vefat etmiştir. Hz. Hasan'ın nasıl öldüğü ile ilgili bazı farklı rivayetler söz konusudur. Bazı rivayetler onun kendi eceliyle öldüğünü söylerken; bazı rivayetler ise onun karısı Cu'de[19] tarafından zehirlenerek öldürüldüğünü söylemektedir. Et-Taberi'de anlatılan rivayetlere göre Yezid, Hz. Hasan Medine'ye döndükten sonra onu öldürme sevdasına düşmüştür. Bunun üzerine Hz. Hasan'ın eşi Esma bt. Eş'ab b. Kays'e haber gönderip Hz. Hasan'ı öldürürse onu eşi olarak alacağını söylemiştir. Esma'ya zehirli bir tülbent göndermiş ve bu tülbenti Hz. Hasan'a kendi vücudunu silmesi için vermesini söylemiştir. Hz. Hasan bu tülbent ile vücudunu silince zehir vücuduna sirayet etmiş ve vefat etmiştir. Bir başka rivayete göre ise Hz. Hasan'ın eşi ona zehirli bir şerbet vermiş ve Hz. Hasan bu şerbeti içince vefat etmiştir.[20]

Muaviye hilafete geçtikten belli bir süre sonra yerine veliaht olarak oğlunun geçmesini istediğinden kamuoyu yoklamasına çıkarak halkın tepkisini ölçmüştür. Şam halkı bu duruma sıcak bakmış; fakat bu durumu kabul etmeyenler de olmuştur. Bunlardan biri de Hz. Hüseyin'dir.

Hz. Hüseyin, Muaviye'nin ölümüne kadar kendisinin imametini kabul etmesi için kimseye çağrıda bulunmamıştır. Bunun sebebi Muaviye ile yapılan barış antlaşmasına Muaviye ölene kadar riayet etmesidir.[21] Fakat Muaviye'nin yerine oğlu

[18] Adnan Demircan, **İslam Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi**, Beyan Yayınları, İstanbul, 2014, s.34.
[19] Bazı kaynaklarda Ca'de olarak geçmektedir.
[20] Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi, **Tarih-i Taberi Tercemesi**, s.223.
[21] Ahmed El-Kâtibi, **Şiada Siyasal Düşüncenin Gelişimi- Şuradan Velayet-i Fakihe**, çev. Mehmet Yolcu, Otto Yayınevi, Ankara, 2016, s.36.

Yezid'i tayin etmek istemesi Hz. Hüseyin'in Muaviye'ye tepki göstermesine sebep olmuştur. Muaviye'nin ölümünden sonra oğlu Yezid hilafete geçince Kufe halkı, Hz. Hüseyin'e mektuplar yazarak onu beklediklerini Kufe'nin ona biat edeceğini söylemiştir. Rivayetler, Şiilerin bu dönemde Hz. Hüseyin'in kendi şehirlerine gelmesi için ona günlük 600 mektup gönderdiğini söylemektedir.[22] Hz. Hüseyin, Kufe'ye gitmek için yola çıkmıştır. Hz. Hüseyin'i harekete geçiren olay sadece Kufelilerin ona yazmış oldukları mektuplar değildir. Yezid'den ziyade kendisinin imamete daha uygun olduğunu düşünen Hz. Hüseyin, henüz mektuplar ulaşmadan evvel şura ve seçim prensiplerine uygun olmadığı için Yezid'e biat etmemiştir. [23]

1.1.4. Kerbela Vakası

Gelen mektuplardan sonra Hz. Hüseyin, amcasının oğlu Müslim b. Akil'i olayları araştırması için Kufe'ye göndermiştir. Müslim orada birçok Hz. Ali taraftarı bulmuştur. Bunun üzerine Müslim, Hz. Hüseyin'e mektup göndermiş; Kufe'ye gelmesini söylemiştir. O esnada Kufe valisinin tehditleri doğrultusunda Müslim'in yanında toplanan taraftarlar onun yanından ayrılmışlardır. Müslim'in gizli gizli faaliyetlerini devam ettirdiğini duyan Kufe valisi Müslim'i bulmuş ve onu idam ettirmiştir. Bu haber Mekke'den ailesi ve taraftarlarıyla birlikte yola çıkan Hz. Hüseyin'e yolda ulaşmıştır. Hz. Hüseyin buna rağmen yolundan dönmemiş fakat dönmek isteyenlere de engel olmamıştır. Yol boyunca birçok kimse tarafından geri dönmesi gerektiği Hz. Hüseyin'e söylense de o dönmemiştir. Dönmek istese bile Müslim'in kardeşleri dönmek istememiş onun intikamını almak istemişlerdir.[24]

Kufe yakınlarında Kufe valisi Ubeydullah tarafından Hz. Hüseyin'in bulunması için görevlendirilen askerlerle karşılaşmışlardır. Hz. Hüseyin burada namaz kıldıktan sonra Kufelilere seslenmiş; onu buraya kendilerinin mektup yazarak gelmesini sağladıklarını hatırlatmıştır. Fakat Kufeliler bunu inkâr etmişlerdir.[25] Kerbela denilen yerde Hz. Hüseyin ve ailesi susuz bırakılmış ve h. 61/ m. 680 yılında

[22] Adnan Demircan, **İslam Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi**, s.140.
[23] Adem Apak, **Anahatlarıyla İslam Tarihi- Emeviler Dönemi**, c.3, Ensar Yayınları, İstanbul, 2013, s.85.
[24] Adnan Demircan, **Kerbela Keder ve Bela**, Beyan Yayınları, İstanbul, 2017, s. 42.
[25] Adnan Demircan, **Kerbela Keder ve Bela**, s. 45.

önce kafasından yaralanarak daha sonra öldürücü darbeler alarak şehit edilmiştir.[26] Onunla beraber yanında bulunan tüm yakınları da şehit edilmiştir. Yalnızca kadınlar ve çocuklara dokunulmamıştır.

1.1.5. Kerbela'dan Sonra Yaşanan Olaylar

Hz. Hüseyin ve yakınlarının şehadetinin ardından, her birinin kafaları kesilmiştir. Askerler çadırlarda bulunan kadınların yanına girmiş ve o esnada hasta olduğu için yatakta yatan Zeynelabidin'i de öldürmek istemişlerdir. Fakat kadınlar onun henüz bir çocuk olduğunu ve dahası hasta olduğunu söyleyerek öldürmelerinin onlara bir fayda sağlamayacağını söylemeleri üzerine Zeynelabidin'i öldürmekten vazgeçmişlerdir. Hz. Hüseyin ve yakınlarının kesilen başlarıyla birlikte kadınlar ve çocuklar Şam'a götürülmüştür. Burada Yezid onlara bir misafir gibi davranmış ve onları iyi bir şekilde ağırlamıştır. Kendilerine değer verdiğini göstermek için de Zeynelabidin'i yemeklere davet etmiştir.[27] Bir süre Şam'da kalan Hz. Hüseyin'in ailesi daha sonra Medine'ye gönderilmiştir.

1.2. Kerbela Vakasının Edebi Yansımaları

Hz. Hüseyin ve yakınlarının ölümünden sonra Müslümanlar bu vakanın yaşanmasından duydukları derin üzüntüleri anlatmak için ağıtlar yakmışlardır. İlk örneklerine Arap edebiyatında rastladığımız bu mersiyeler zamanla Fars ve Türk edebiyatında da görülmeye başlanmış ve giderek yaygınlaşmıştır.

1.2.1. Arap Edebiyatında Kerbela

Hz. Hüseyin ve ailesinin Kerbela'da şehit edilmesi hem onun yanında olma sözü verip yanında durmayan Kufe halkını hem de diğer Müslümanları derinden sarsmıştır. Bu olay üzerine Araplar duydukları pişmanlıkları ve üzüntüleri şiirlerine aktarmışlardır. Şiirle arası çok iyi olan Araplar, hem Hz. Hüseyin'in ölümüne duydukları üzüntüyü hem onu öldürenlere karşı besledikleri nefreti hem de yanında

[26] Adnan Demircan, **Kerbela Keder ve Bela**, s. 50.
[27] Adnan Demircan, **İslam Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi**, s.243.

duracaklarına dair söz verip sözlerini yerine getirmedikleri için duydukları pişmanlığı dile getirmek için şiirler yazmışlardır.

Kerbela olayıyla ilgili tespit edilen ilk şiir Tırımmah b. Adi adında bir şaire aittir. Tırımmah, henüz Hz. Hüseyin ve yanındakiler Kufe yolundayken onlarla karşılaşmış ve Hz. Hüseyin'in bu yoldaki davasını konu edinen bir şiiri Hz. Hüseyin'e okumuştur.[28]

Hz. Hüseyin ve yanındakilerin Kerbela'da şehit edilmesi üzerine duyulan derin üzüntüyü dile getiren ve bu konudaki ilk mersiyeyi söyleyen kişi olarak Ebu'l-Esved ed-Düeli bilinir.[29]

Hz. Hüseyin'in ölümünün ardından Emeviler, Abbasiler ve Fatımiler devrinde bu konuyu ihtiva eden birçok şiir yazılmıştır. Emeviler döneminde Hz. Hüseyin yardım istediği halde ona yardım etmediği için pişmanlık duyan Ubeydullah b. Hür el-Cu'fi bu pişmanlığını dile getiren şiirler yazmıştır. Abbasiler döneminde ise Abbasilerin ehl-i beytin hakkını savunacağına dair duydukları güvenin yerini bulmaması üzerine hayal kırıklıklarını anlatan şiirler yazılmıştır. Bu şiirleri yazan şairlere örnek olarak Mansur en-Nemeri, Di'bil el-Huzai, İbnü'l Mu'tez, Kadi et-Tenuhi gösterilebilir. Fatımiler döneminde Kerbela olayı şiirlere yoğun bir şekilde işlenmiştir. Bu dönem şairlerine Şerif er-Radi, İbn-i Hadi el-Endelüsi, Ebu Firas el-Hamdani, Sahib b. Abbad örnek olarak gösterilebilir.[30]

1.2.2. Fars Edebiyatında Kerbela

Farsiler arasında Şiiliğin yayılmasıyla beraber Hz. Hüseyin ve yakınlarının şehit oldukları Kerbela vakası gerek halkın dini duygularını canlı tutmak için gerekse bu olaydan duydukları derin üzüntüyü dile getirmek için şiirler yazmışlardır.

---

[28] İbrahim Fidan, **Kerbela'yı Yaşamış Şiirler: "Hz. Hüseyin" ve "Öteki" Portreleri Yönüyle Kerbela Olayının Arap Şiirindeki İlk Yankıları**, Mütefekkir Dergisi, c. 4, sy.7, Aksaray, 2017, s.105.

[29] İbrahim Fidan, **Kerbela'yı Yaşamış Şiirler: "Hz. Hüseyin" ve "Öteki" Portreleri Yönüyle Kerbela Olayının Arap Şiirindeki İlk Yankıları**, s.111.

[30] Rıza Kurtuluş, **Kerbela (Arap Edebiyatında Kerbela)**, TDV İslam Ansiklopedisi, c.25, Ankara, 2002, s. 273.

Fars edebiyatında Kerbela olayıyla ilgili yazılan ilk şiir örneklerine h. 6.yy'da rastlanır. Cemaleddin Abdurrezzak İsfehani'nin "*Lağzab"* adlı kasidesi bu dönemde yazılmış şiirlerin ilk örnekleri arasındadır.[31]

Fars edebiyatında mersiyeler içerisinde dini temelli olarak yazılan mersiyelerde geniş ölçüde ele alınan olay Kerbela hadisesidir. Bu alanda yazılmış mersiyelerin ilk örneklerine h. 6.yy'da rastlanır. Bu türde yazılmış mersiyelerin ilklerinden biri de Kavami-i Razi'ye aittir.[32]

H.10.yüzyıla gelindiğinde edebi olarak değeri yüksek makteller yazılmaya başlanmıştır. Bu maktellerin ilki ise Hüseyin Vaiz-i Kaşifi'ye ait olan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eserdir. Bu eserden sonra kaleme alınan maktel-i Hüseyinler genelde bu eserin özelliklerini ihtiva eden, ona benzeyen eserler olmuşlar; bu eserlere *ravzatü'ş-şüheda, Hadîkatü's-süeda, saadetname, şühedaname* gibi isimler verilmiştir.[33]

1.2.3. Türk Edebiyatında Kerbela

Türk edebiyatı şiirinde önemli bir yere sahip olan konulardan birisi de gerek mesnevilerde gerekse mersiyelerde sıkça geçen Kerbela hadisesidir. Özellikle dini-tasavvufi edebiyat içerisinde Alevi- Bektaşi metinlerinde başta olmak üzere Kerbela olayının anlatıldığı görülmektedir. İlk örneklerine m. 14. yy'da rastlanılan eserler çeşitli başlıklar altında oluşturulmuştur.

Kerbela hadisesini konu alan eserlere baktığımız zaman, halkın manevi duygularını diri tutmak için ve ehl-i beyt sevgisini en derinden hissettirmek için menkıbevi olaylar anlatılmıştır. Ehl-i beyti öven hadisler uydurulmuş ve hatta bazı ayetler ehl-i beyte indirilmiş gibi tefsir edilmiştir.[34]

Bu konuda yazılmış olan ilk eser 14.yy'da Kastamonulu Şadi'ye ait Dâstân-ı Maktel-i Hüseyin adlı eser olarak bilinir. Fakat bu eserden bir yıl önce Yusuf

[31] Rıza Kurtuluş, **Kerbela (Fars Edebiyatında Kerbela)**, TDV İslam Ansiklopedisi, c.25, Ankara, 2002, s. 273.
[32] Çetin Kaska, **Fars Edebiyatında İlk Mersiyeler**, RumeliDe Dil ve Edebiyat Araştırmāları Dergisi, sy. 15, 2019, s. 255.
[33] Şeyma Güngör, **Maktel-i Hüseyin**, TDV İslam Ansiklopedisi, c. 27, Ankara, 2003, s.456.
[34] Mustafa Uzun, **Kerbela (Türk Edebiyatında Kerbela),** TDV İslam Ansiklopedisi, c. 25, Ankara, 2002, s.274.

mahlaslı bir kişi tarafından yazılan 3000 beyitlik bir maktel[35] olduğu söylense de aslında o eserin müellifi olarak gösterilen Yusuf-ı Meddah ile Kastamonulu Şadi'nin aynı kişiyi temsil ettiği söylenmektedir.[36] Bununla beraber 2015 yılında tıpkıbasımı yapılan bu eserin giriş kısmında bu iddiadan bahsedildikten sonra Yusuf-ı Meddah'a ait diğer eserlerle karşılaştırma yapılmış ve bu eserlerde geçen Yusuf isminin bu eserde geçmemesine dikkat çekilmiştir. Eserin 5 ayrı nüshasında *Şadi* yahut *Şazi* isminin geçmesi ve *Meddah* isminin kullanılmasından dolayı eldeki verilerle bu kişiye Şadi Meddah denilebileceği kanaatine varılmıştır. [37]

Kerbela olayını ele alan ve Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan eserlerin başında Fuzuli'nin *Hadîkatu's-Sueda*'sı gelir. Telif tarihi belli olmayan bu eser genel olarak mensur bir şekilde kaleme alınmıştır. İçerisinde 1152 beyit bulunmaktadır. Fuzuli bu eseri yazarak kendisinin saadete ereceğini düşünmüştür.[38] Bu eserden sonra yazılmış olan Maktel-i Hüseyin'lerde genellikle bu eserden yararlanılmıştır.

Maktel-i Hüseyin yazarlarından biri de 15.yy'da yaşamış olan Yahya b. Yahşi'dir. Kaynaklarda eseri *Maktel-i İmam Hüseyin* adıyla geçmektedir. Eser, bu alanda yazılmış eserlere göre daha muhtasar bir yapıya sahiptir. Biri Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nde diğeri ise Bursa Yazma Eserler Kütüphanesinde olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır. Eser mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.[39]

Lamii Çelebi'nin kaleme almış olduğu *Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Rasul* adlı eser de bu alanda büyük bir öneme sahip eserlerdendir. Bu eserin diğer eserlerden ayrılan en büyük özelliği gerçeklere daha yakın bir anlatıma sahip olmasıdır.[40] Eserin telif

[35] Mustafa Uzun, **a.g.e.,** s.275.
[36] Kenan Özçelik, **Türk Edebiyatında Yazılmış İlk Maktel-i Hüseyin Kimin Eseridir?**, Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Edebiyat), c. 2, ed. Alim Yıldız, Sivas, 2010, s. 15.
[37] Şadi Meddah, **Maktel-i Hüseyn Kerbela Hadisesi (Giriş- Metin- Tıpkıbasım)**, ed. Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aydaş, İstanbul, 2015, s.31.
[38] Şeyma Güngör, **Fuzuli Hadîkatu's-Sueda**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 30.
[39] Süleyman Eroğlu, **Yahya b. Bahşi ve Maktel-i Hüseyn'i,** Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Edebiyat), c. 2, ed. Âlim Yıldız, Sivas, 2010, s.43-59.
[40] Şeyma Güngör, **Maktel-i Hüseyin,** s.457

tarihiyle ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Eser mesnevi nazım biçimiyle yazılmıştır. Bilinen üç nüshası bulunmaktadır.[41]

Bu konuda yazılmış bir diğer eser Gelibolulu Camii olarak da bilinen Camii-i Rumi'ye ait olan *Saadetname'*dir. *Saadetname,* Hüseyin Vaiz-i Kâşifi'nin *Ravzatü'ş-Şüheda*'sının tercümesi olmakla birlikte bu eserin diğer tercümelerine göre daha hacimlidir. Bu konuda yazılmış diğer tüm eserler gibi *Saadetname* de sade bir dile sahiptir. Eserde Camii'ye ait bölümlerle birlikte diğer şairlere ait parçalar da bulunmaktadır.[42]

Fuad Köprülü, 16. yy'da yazılan Lamii'nin *Maktel-i Hüseyin*'i ve Gelibolulu Camii'nin *Saadetname* adını verdiği *Ravzatü'ş-Şüheda*'sı bu yüzyılda konuya şairler tarafından ne kadar önem verildiğini gösterse de edebi kıymet bakımından bu eserlerinden hiçbirinin Fuzuli'nin *Hadîkatu's-Sueda*'sıyla mukayese edilemeyeceğini söylemiştir.[43]

16.yy'da Nureddin Efendi tarafından mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan bir diğer eser ise müellifin kendi adlandırmasıyla *Hüseyn'in Makteli* adlı eserdir. 1745 beyitten oluşan bu eser, Şadi Meddah'a ait olan *Dâstân-ı Maktel-i Hüseyn*'in bir özeti şeklinde olduğu ve Şadi Meddah'ın eserinin Nureddin Efendi'nin en büyük kaynağı olduğu söylenmektedir. [44]

İstinsah edilen eserlerin çoğunluğu 19. yy'da yazılmış olan Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ*'sı da Maktel-i Hüseyin türünün önemli örneklerinden birini oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalarla birçok kopyasına ulaşılan bu eser genel olarak 3000- 3300 beyitten oluşmaktadır. Hz. Hüseyin'in çocukluğundan başlayarak Kerbela'da şehit edilmesine kadar birçok konuyu ihtiva etmektedir. Bu eserle ilgili olarak çalışılmış

[41] Oben Lale Kalgay, "Lamiî Çelebi'nin Maktel-i Âl-i Resûl Adlı Eserinin Tasvirli Bir Nüshası: İstanbul Türk Ve İslam Eserleri Müzesi T1958", (danş. Prof. Dr. Serpil Bağcı), Hācettepe Üniversitesi, SBE, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015, s.32.
[42] Cihan Okuyucu, **Cami-i Rumi (Mısri) ve Saadetname'si**, Türkiyat Mecmuası, c.21, 2011, s.307.
[43] Mehmet Fuad Köprülü, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2016, s.498.
[44] Abdülmecit İslamoğlu, **Hacı Nureddin Efendi ve Hüseyn'in Makteli Adlı Eseri,** Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Edebiyat), c. 2, ed. Âlim Yıldız, Sivas, 2010, s.17-42.

üç tez bulunmaktadır.[45] Elimizde bulunan eserin de belli bir bölümünün Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ*'sına ait olduğu yapılan çalışmalar neticesinde anlaşılmıştır.

Bu eserler dışında Türk edebiyatında Kerbela ve Hz. Hüseyin'in konu edildiği birçok eser bulunmaktadır. Bununla birlikte kütüphanelerde manzum ve mensur olarak yer alan ve kime ait olduğu henüz belli olmayan birçok eser de mevcuttur.[46]

[45] Serkan Türkoğlu, "Bekâi Kitâb-ı Kerbelâ (İnceleme- Tenkitli Metin)", (danş. Prof Dr. Turgut Karabey), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum, 2012; Hulisi Gürbüz, "Kitab-ı Kerbela (İnceleme- Metin- Dizin)", (danş. Prof. Dr.Yusuf Çetindağ), Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014; Hulusi Eren, "Darendeli Katipzade Bekayi-Maktel-i Hüseyn (İnceleme- Tenkitli Metin- Sözlük Dizin)", (danş. Doç. Dr. Özge Öztekin), Hācettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.
[46] Şeyma Güngör, **Maktel-i Hüseyin,** s.457.

İKİNCİ BÖLÜM
HADİKA-İ ŞUHEDÂ-YI KERBELÂ

2.1. Eser Hakkında Genel Bilgiler

Üzerinde çalışmış olduğumuz bu eserde Hz. Muhammed'in ölümünden Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesine kadar yaşanan birçok hadise nazmedilmiştir. Mensur parçalar olmakla birlikte tamamı manzum bir şekilde yazılmıştır.

Eser, toplamda 109 varaktan ve 4185 beyitten oluşmaktadır. Her sayfada ortalama 19 beyit bulunmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmıştır.

Çalışmanın başında tek bir telif eser olarak düşünülen bu metnin daha sonraki araştırmalar sonucunda iki eseri ihtiva ettiği anlaşılmıştır. Öncelikle Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ* adlı eserinden beyitler içerdiği fark edilmiştir. *Kitab-ı Kerbelâ* üzerine yapılan çalışmalar araştırıldığında çalışmış olduğumuz eserin Bekâi'nin eserinden 2910 beyit içerdiği görülmüştür.

Eserdeki bazı beyitlerde geçen Subhî ismi ve *Eş'âr-ı Subhî, Gazel-i Subhî Hamamcızâde* gibi başlıklardan diğer beyitlerin Hamamcı-zâde Subhî'ye ait olduğu anlaşılmaktadır. Hamamcı-zâde Subhî'ye ait olduğu düşünülen beyit sayısı toplamda 1273'tür.

Eserin sonunda *Gazel-i Nesimi* başlığı altında Nesimi'ye ait 2 beyit bulunmaktadır.

Eser, Sivas Ziya Bey Yazma Eserler Kütüphanesi'nde, 811 tasnif ve 6710 demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

2.2. Eserin Adı

Eserin son sayfalarında müstensih Raşid Efendi'nin kendisi hakkında bilgi verdiği kısımda Raşid Efendi, eserin adını *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* olarak zikreder.

2.3. Eserin Müellifleri

2.3.1. Bekâi

2.3.1.1. Hayatı

Doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan Bekâi, Darendeli Mehmet Efendi'nin büyük kardeşidir. Kendileri *Katibzade* olarak bilinirler.[47] Ölüm tarihi olarak kaynaklar h. 1200 tarihlerini not etmiştir.[48] Ölüm yeri hakkında muhtelif bilgiler bulunsa da Darende'de ölmüş olması muhtemeldir.

2.3.1.2. Edebi Yönü Ve Eserleri

Bekâi'nin edebi yönüne ait bilgiler henüz bilinen eserleri üzerinden değerlendirildiğinde Bekâi'nin sade bir dil yapısına sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Battalname'sinde de dilin maktel kadar olmasa da sade olduğu görülmektedir.

Eserleri içerisinde kullandığı kelimelerden Arapça ve Farsça bildiği net bir şekilde söylenemese de dillere ait terkiplere hâkim olduğu görülmektedir.

Her iki eserini de Eski Anadolu Türkçesi ile yazmış olan Bekâi eserlerinde kullanmış olduğu atasözleri ve deyimlerle Türkçeye olan hâkimiyetini açıkça göstermektedir.

Bekâi'nin eserlerinde benzer vezinler üzerinden beyitler kurduğu görülmektedir. Beyitler içerisinde vezne uymayan birkaç beyit olsa da genelinde vezin kullanımında başarılı olduğu söylenebilir.

2.3.1.2.1. Battalname

[47] M. Nuri Çınarcı, "Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyin Tezkiretü'ş Şu'ârâsı Ve Transkripsiyonlu Metni", (danş. Yrd. Doç. Dr. H.İbrahim YAKAR), Gaziantep Üniversitesi, SBE, (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2007, s. 33.
[48] Bursalı Mehmet Tahir Efendi, **Osmanlı Müellifleri,** c. 2, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972, s. 59.

Battalname, tarihi bir kişilik olan Battal Gazi'nin Hristiyanlar ile yapmış olduğu savaşları anlatan eserlere verilen addır. Battalnamelerin ilk nüshaları mensur olarak bulunmaktadır. Manzum olarak ise ilk kez Bekâi tarafından yazıldığı bilinmektedir.[49]

Manzum Battalname'nin birçok nüshası olduğu bilinmektedir. Bu nüshalar içerisinde Sivas'ta 1793'te istinsah edilmiş olan nüsha üzerine doktora tezi bulunmaktadır.[50]

Battalname'nin ilk beyti:

Evvel İsmüllāh-ir-Raḥmān-ir-Raḥīm

Cümle ḫalḳıñ ḫāliḳi Baḳi ḳadīm (1)

Battalname'nin son beyti:

Tā şefāʿat ide faḫr-i kāʾināt

Ruḥ-ı pākine vir anıñ ṣalavāt[51] *(6460)*

2.3.1.2.2. Kitab-ı Kerbelâ

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesinin ardından yazılan mersiyelerden biri de Bekâi tarafından yazılmıştır. *Kitab-ı Kerbelâ, Maktel-i Hüseyn* isimleriyle bilinen bu eserin birçok nüshası bulunmaktadır.

Kitab-ı Kerbelâ'nın bilinen nüshaları şunlardır:

1- Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Demirbaş No: 06 Mil Yz A 3117
2- Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Demirbaş No: 06 Mil Yz A 3547

[49] Ahmet Yaşar Ocak, **Battalname,** TDV İslam Ansiklopedisi, c. 5, 1992, İstanbul, s.207.
[50] Burhan Paçacıoğlu, "Battal-name (İnceleme-Metin-İndeks)",(danş. Prof. Dr. Tuncer Gülensoy), Erciyes Üni, SBE, Kayseri, 1993.
[51] Bkz.: Burhan Paçacıoğlu, "Battal-name (İnceleme-Metin-İndeks)", (danş. Prof. Dr. Tuncer Gülensoy), Erciyes Üni, SBE, Kayseri, 1993.

3- Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Demirbaş No: ez-Zekiye-Mahtûtâtu Fârisiye ve Türkîye 12

4- Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Demirbaş No: Ms.or.quart.1999 Staatsbibliothek, Berlin

5- Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Demirbaş No: 772

6- Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Demirbaş No: 06 Mil Yz A 3891

7- Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Demirbaş No: 06 Hk 494

8- Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Demirbaş No: 06 Mil Yz A 8382[52]

9- Sivas Ziyabey Yazma Eserler Kütüphanesi, Demirbaş No: 6710

Eserin Sivas Ziya Bey Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki nüshası hariç diğer nüshaları Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ*'sı üzerine yapılan tezlerde belirtilmiş ve bu nüshalar incelenmiştir. Ancak Sivas'taki nüshasının başından 834 beytin farklı olması ve yine sondaki beyitlerin *Kitab-ı Kerbelâ*'ya ait olmamasından dolayı bu nüsha gözden kaçmış ve incelenmemiştir.

Eser ile ilgili diğer bilgiler ilerleyen bölümlerde detaylı olarak açıklanacaktır.

2.3.1.2.3. Mevlid-i Nebi

Bekâi'nin bu eserleri dışında bir de Mevlid-i Nebi'si olduğu kaynaklarda bildirilmektedir.[53] Mevlid-i Nebi'nin herhangi bir nüshası henüz tespit edilememiştir.

2.3.2. Hamamcı-zâde Subhî

Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ içerisinde 2910 beytin Bekâi'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Diğer 1273 beytin ise belirli bazı başlıklarında ve mahlas beyitlerinde Subhî, Hamamcı-zâde Subhî isimlerin geçmesi, eserin Hamamcı-zâde Subhî isminde bir şahsa ait olduğu fikrini kuvvetlendirmiştir.

[52] İlk sekiz eser için bkz.: http://www.yazmalar.gov.tr/

[53] Bursalı Mehmet Tahir Efendi, **Osmanlı Müellifleri,** c. 2, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972, s. 59; M. Nuri Çınarcı, "Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyin Tezkiretü'ş Şu'ârâsı Ve Transkripsiyonlu Metni", (danş. Yrd. Doç. Dr. H.İbrahim YAKAR), Gaziantep Üniversitesi, SBE, (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2007, s. 33.

*Muḥammed ʿaşḳına yansun bu **Şubḥiyā** ḳulıñ ya Rāb*

Şehīdler yoluna döksün seherde dīdesi al-ḳān (154)

Araştırmalarımız sonucunda incelediğimiz antoloji ve tezkire kitaplarında, kütüphanelerin bilgi havuzlarında ve kataloglarında Hamamcı-zâde Subhî ya da Subhî ismine rastlanmamıştır. Bu yüzden Hamamcı-zâde Subhî'nin hayatına dair herhangi bir bilgi elimizde mevcut değildir.

Hamamcı-zâde Subhî'nin edebi yönünü ve hayatına dair belli başlı konuları ancak elimizde ona ait olduğunu tahmin ettiğimiz 1273 beyit aracılığıyla inceleyebiliriz.

Eser içerisinde Subhî kendinden *Subhî Kemterî* olarak bahseder. Kemteri onun mahlası olabileceği gibi bunu yalnızca bir sıfat olarak da kullanmış olabilir. Yine gazel başlıklarında kullanmış olduğu isimden kendisinin bir hamamcı zadesi olduğunu öğreniyoruz.

Subhî'nin kullandığı kelimelerden hareketle memleketinin Sivas yahut Sivas çevresinden bir yer olduğunu tahmin ediyoruz.[54]

Subhî, metni Eski Anadolu Türkçesi ile kaleme almıştır. Kullandığı dil oldukça sade ve günümüzde dahi rahatlıkla anlaşılabilecek niteliktedir. Eser içerisinde kullandığı terkiplerden Arapçaya hâkim olmadığı anlaşılmaktadır.[55] Eserde kullandığı Farsça terkiplerin basit düzeyde olmasından dolayı Farsçaya hâkim olup olmadığıyla ilgili bir kanaate varamıyoruz. Müellifin vezin kullanımında da çok başarılı olduğunu söyleyemesek de orta derecede bir vezin kullanımına hâkim olduğunu söyleyebiliriz.

[54] *Rasūlullāh didi aña ey ʿazīz/ Niçün evlenmeñ cihānda sen lezīz(110)* beytinde kullanılan "evlenmeñ" kelimesi geniş zamanının olumsuzu, II. teklik şahıs (evlenmezsin) olarak Sivas ve çevresinde kullanılır. Bu kullanım Sivas ve çevresi ağız özelliklerinden biridir.

[55] Metnin transkripsiyonunun yapıldığı bölümde yanlış harekelenmiş yahut yazılmış Arapça ibareler dipnot şeklinde belirtilmiştir.

Eser içerisinde geçen tarihi olaylara baktığımızda gerçeklikten çok uzak olduğu görülmektedir. Buradan hareketle müellifin tarih bilgisinin zayıf olduğunu söylemek mümkün değildir. Kerbela ve Hz. Hüseyin'i konu alan mersiyelere yahut maktellere de baktığımızda olayların abartıldığını ya da farklı bir nedene bağlandığını görürüz. Bu eserin de yine halkın manevi duygularına tercüman olmak için yazıldığı dikkate alındığında olayların farklı nedenlere bağlı olarak ele alınmasını normal karşılayabiliriz.

2.4. Yazılış Sebebi

Şair, bu eseri öldükten sonra arkasında bir yadigâr bırakmak ve okuyanların arkasından dua etmesi için yazdığını belirtmiştir:

Bunı yazdım geldi geçdi rūzigār

Ben ölürsem ḳala eṣer yādigār (4176)

Bunı yazdım yādigār olmaḳ içün

Oḳuyan yazana bir duʿā ḳılmaḳ içün (4177)

2.5. Türü Ve Şekli

İslam edebiyatlarında Hz. Hüseyin ve ailesinin Kerbela'da şehit edilmesini konu alan, amacı ağlamak ve ağlatmak olan eserlerin genel adı Maktel-i Hüseyin'dir. Maktel-i Hüseyin türü dil ve üslup olarak sadedir. Genellikle mesnevi nazım şekliyle yazılır.[56]

[56] İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,** Kapı Yayınları, İstanbul, 2004, s.296

Mesnevi ise Türk edebiyatında uzun manzumelerin yazıldığı, beyitlerin kendi içinde anlamını tamamladığı ve diğer beyitlerden bağımsız olarak her beytin kendi arasında kafiyelendiği nazım şeklinin adıdır.[57]

Çalışmış olduğumuz bu eserin de türü Maktel-i Hüseyin'dir. Mesnevi nazım şekli ile yazılmıştır. Bununla beraber eserin içerisinde murabba ve gazel nazım şekilleriyle de yazılmış bölümler bulunmaktadır.

2.6. Ahenk Unsurları

2.6.1. Vezin

Eserin içerisinde yer alan mesnevi, gazel ve murabbalarda vezin birliği yoktur.

Eserde kullanılan vezin çeşitleri şu şekildedir:

Fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilün

Mefā ʿīlün mefā ʿīlün fe ʿūlün

Mefā ʿīlün mefā ʿīlün mefā ʿīlün mefā ʿīlün

Fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilün

Fe ʿilātün fe ʿilātün fe ʿilātün fe ʿilün

Eserde birbirinden hece sayısı bakımından farklı beyitler de bulunmaktadır:

Devesini çökedir duymadı kimse sesini kendisi içeri girdi ol zamān

Yalñız ġasel eyleyüb yudı hemān (806)

[57] Yekta Saraç, **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim- Ölçü- Kafiye,** 8. bs., Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2014, s.79

Yukarıdaki beyit incelendiğinde bir mısrada 26 hece; ikinci mısrada ise 11 hece olduğu görülmektedir.

Büyük olanlarıñ düşmez şānına

Yüziñi aç bāri bir kez görelim andan soñra atamızı virelim yoḳ dirseñ virmeyiz atamızı (812)

Yukarıdaki beyitte de mısraların hece sayısı bakımından birbirinden farklı olduğunu görmekteyiz. Birinci mısra 11 heceden oluşurken; ikinci mısra 32 heceden oluşmaktadır.

Eserde yalnız bir mısranın verildiği yerler de vardır:

Devei yiden daḫī ʿAlī ol zamān düşüb bī-huş yatdılar (815)

Eser içerisinde aruz vezni haricinde hece ölçüsünün kullanıldığı bir bölüm de bulunmaktadır. Burada 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır. Bu bölümde dokuz beyit bulunmaktadır.

Kerāmet ben-i ādemde

Velī gizli nihān üzre

Velākin kendüsi bilmez

Gezer serser cihān üzre (284-285)

2.6.2. Kafiye

Kafiye, mısraların sonunda çekim ekleri dışında kendisi ya da farklı bir kelime ile sesin tekrarlanmasıdır. Tekrarlanan sese *revi* denilmektedir.[58]

[58] Yekta Saraç, **a.g.e.**, s.265

Yalnız revi harfinin tekrarlanmasıyla oluşan kafiye türüne *kafiye-i mücerrede* denilmektedir. Metinde bulunan kafiye-i mücerredeye örnekler şunlardır:

*Ben sefere giderem didi bu de**m***

*Vir bañа ruḫṣat anın çün ḳıl kere**m*** *(115)*

*Ol Rasūliñ ḳatına yitirdi o**l***

*anı bölüşdürdi aṣḥāblara bo**l*** *(117)*

*Ẕerre deñlü fā'ide ḳı**l**mazdı hīç*

*Fāsıḳıñ fısḳı ḫalel bu**l**mazdı hīç* *(2400)*

Revi harfiyle birlikte kendinden önceki harflerin de tekrarlanmasıyla oluşan kafiye türüne ise *kafiye-i mürekkebe* denilmektedir. Kafiye-i mürekkebe kendi içerisinde üç gruba ayrılmaktadır: *kafiye-i mürdefe, kafiye-i müessese, kafiye-i mukayyede.*

Kafiye-i mürdefe, revi harfinden önce sakin harflerden (elif, vav, ye) birinin gelmesiyle oluşan kafiye çeşididir. Eserdeki örneklerinden birkaçı şunlardır:

*Ḫāneñiz tā olmasun ġayri ḫar**āb***

*Siz varıñız Mekkeye budur cev**āb*** *(2422)*

*Hem beḳāyı göre cennetde dīd**ār***

*Cümlemize naṣīb ide Girdig**ār*** *(2432)*

*Benim didi periler pādiş**āh**ı*

*Adım Zaġfer saña idem pen**āh**ı (3384)*

*Yaluñuz varma bu ḳavm-i mez**īd**e*

*Ṣalāḥ budur ki beyʿat it Yez**īd**e (3409)*

Kafiye-i müessese, revi harfi ile sakin elif arasında harekeli başka bir harfin olmasıyla oluşan kafiyedir. Eserdeki örneklerinden birkaçı şunlardır:

*Bu ḥāletler olur ḳalıbına ẓ**āh**i**r***

*Yine ṣu içmeden ol göñli t**āh**i**r** (3482)*

*Yaḳın ḳaldı Şāma leşker ser**āse**r*

*Ḫālid bin Velīd cümle ber**ābe**r (182)*

*Oturdılar Şāmıñ içinde nih**āye**t*

*Ṣanemleri ḳırub yekden tem**āme**t (210)*

Kafiye-i mukayyede, elif, vav, ye harfleri dışında sakin olarak gelen harflerin revi harfiyle bir arada bulunmasıyla oluşan kafiye türüdür. Metinde bu kafiye çeşitine uygun bir örnek tespit edilememiştir.

2.6.3. Redif

Aynı anlamı taşıyan, cümlede aynı görevi üstlenen ve kafiyeden sonra gelen ek ya da kelimelere redif denilmektedir. Metinde bulunan rediflere örnekler şunlardır:

Rāḥim-i cümle cihānsın raḥmet ***it***

Mücrüm-i ʿāṣilerine şefḳat ***it*** *(8)*

*Bu nār ile ciger büryān****a döndü***

*İki gözden aḳan yaş ḳan****a döndü*** *(44)*

*Rāvīler şöyle rivāyet eyle****di***

*Baġrı yanıḳlar ḥikāyet söyle****di*** *(422)*

2.7. Dili Ve Üslubu

Çalışmamıza konu olan bu eser, maktel-i Hüseyin türünde yazılmış bir mesnevidir. Mesnevilerin önemli özelliklerinden birisi uzun olmasıdır. Bundan dolayı dil sadedir. *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ*'nın dili de oldukça sadedir.

Bir hikâye tarzında kaleme alınan bu mersiyenin iki ayrı müellifin eserini ihtiva ettiği düşünülmektedir. İlk eser, eser içerisinde atılan başlıklardan ve mahlas beyitlerden anlaşıldığı üzere Hamamcı-zâde Subhî'ye aittir. Diğer eser ise *Kitab-ı Kerbelâ'*nın müellifi Bekâi'ye aittir. Çalışmış olduğumuz eserde de Bekâi'ye ait olan beyitler de *Kitab-ı Kerbelâ* adlı eserdendir.

Her iki telif esere baktığımızda da eserlerin dil ve üslup olarak birbirlerine yakın olduğunu görmekteyiz. Her iki eser de içerisinde Eski Anadolu Türkçesine ait

dil özelliklerini barındırmaktadır. Bu özelliklere beyitlerle örnekler vererek değineceğiz.

2.7.1. Kapalı 'e'

Günümüz Türkçesinde "*e"* ünlüsüyle kullanılan bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesinde "*i*" ünlüsü ile yazılmaktadır.[59]

Ger dilerseñ raḥmetine ***iresin***

Muṣtafā yārānlarını göresin (35)

Sana bir tedbīr ***ideyim*** *anı ṭut*

Bunuñ helāk olmasını var unut (166)

Beyān ***idem*** *naṣıl oldı maḳālāt*

Muʾāviye elinde dem-i saʾādet (99)

2.7.2. Ünsüz Benzeşmesi

Günümüz Türkiye Türkçesinde ünsüzle biten kelimelerde tonlu ve tonsuz olarak birbirlerinin karşılığı bulunan katı ünsüzlerden, aynı cinste bulunanlar bir arada bulunabilir.[60] Eski Anadolu Türkçesinde ise ***–di görülen geçmiş zaman eki*** tonlu-tonsuz uyumuna girmez; ek olduğu şekliyle korunur.

O dem tekbir getürüb ***itdiler*** *āh*

Duʾāların ḳabūl eyledi Allāh (198)

[59] Erol Öztürk, **Eski Anadolu Türkçesi El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2017, s. 43
[60] Mustafa Özkan, Hatice Tören, Osman Esin, **Yüksek Öğretimde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım**, 3. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013, s.358.

Bir aġaç dibi vār idi kenārda

Urubʾaḳreb anı ***ḳopdı*** *bi nāra (125)*

Çün ***işitdi*** *bu sözi oldı sükūt*

İrte oldı doġdı şems-i pür-żiyā (1613)

2.7.3. Yuvarlaklaşma

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşma *ı>u* veya *i>ü* şeklinde olur.

Ḳalʾeden ṭaşra develeri hemān

Durdıġı yir ***bellü*** *olsun dir o cān (367)*

Didi ḫaste degildir ol ***bilürem***

Anı Hān menzilinde ben ṣanuram (1476)

2.7.4. *"–iken"* Gerindium Eki

"-iken" gerindium eki günümüzde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi devrinde de daima ince olarak kullanılır.

Ṣavāş içre ***iken*** *aʿdā nice oḳlar urup anı*

Şehīd itdiler ol demde bu minvāl-i miṣāl üzre (2900)

2.7.5. *“–u”, “-ü”* Zarf-fiil Eki

“-u”, “-ü” zarf-fiil ekleri geldikleri kelimede yuvarlak olarak kullanılır.

Ben Ḥüseynim yüz sürüp dergāha geldim ***ağlayu***

Ḳıl meded ey menbaʿı inʿām iḥşānu es-selām (1203)

2.7.6. *“–uban”, “-üben”* Zarf-fiil Eki

“-uban”, “-üben” zarf-fiil ekleri de geldikleri kelimede yuvarlak olarak kalır.

Birisini ***dutuben*** *sevdi ol dem*

Suāl itdiler aṣḥablar anı hem (997)

Ṣınuben *leşkeri çün ḳaçdı ol dem*

Didi meclisde olan beglere hem (1518)

2.7.7. *“-ısar”, “-iser”* Gelecek Zaman Kip Eki

Gelecek zaman ekleri olan “*-ısar”, “-iser”* geldiği kelimede daima düz olarak kalır.

Didi bir taife bunda ***geliser***

Şehīd olup bu yerde çün ***ḳalısar*** *(1094)*

Kim ider yoḳsa bu vaṣfı nümāyān

Kim ***ideser*** *anıñ meḍḥini tibyān (1108)*

2.7.8. *"-gıl", "-gil"* II. Şahıs Emir Kipi Eki

Eski Anadolu Türkçesinde "*-gıl*", "*-gil*" II. şahıs emir kipi ekinin ünlü harfi daima düz olarak kalır.

Oḳuyanı yazanı dinleyeni

*Raḥmetiñle **yarlıġaġıl** yā Ġanī (374)*

2.7.9. Zamirler

Eski Anadolu Türkçesinde zamirler konusunda günümüz Türkçesi ile bazı farklar vardır. *Ol, olar* III. şahış zamirleri hal ekleriyle çekimlendiği zaman *añı, añа, anuñ, añda, andan, anlaruñ, anlardan, anları* şeklini alır.[61]

*Çünki Zührā ravżasına girdi **ol***

*Aġlayurak hem selāmın virdi **ol** (1232)*

*Ḥāli ʿarż itdiler **añа** ser-te-ser*

Ol Ḥüseyn añа didi kim bil ḫaber (1154)

Velīd altmış bahadır seçdi ancak

***Anıñ** her biri bin kişiye elyāḳ (201)*

2.8. Eski Anadolu Türkçesine Ait Kelimeler

[61] Erol Öztürk, **a.g.e.**, s. 83

Bu bölümde eser içerisinde bulunan Eski Anadolu Türkçesine ait fakat eskimiş kelimeler bir araya getirilmiştir.[62]

***İrgürmek*:** Ulaştırmak, eriştirmek.

Yarın saña bir beşāret vireyim

Murādıñı daḫī hem irgüreyim (325)

***Ḳamu*:** 1- Bütün, hep, her. 2- Herkes.

Baḳdı içi dopdolu māldır ḳamu

Çırāġını çaġırır hem ey ʿammu (346)

***Bile Gitmek*:** Birlikte gitmek.

Bir çırāġı var idi bile gider

Yüke develere hem yārdım ider (341)

***Uş*:** 1- İşte, çünkü. 2- Çünkü. 3- Ancak.

Saña bir remz açam cāna göründi uş ne ḥāl oldı

Bunı fikr eyleyen ʿaşḳ üzinden bī-mecāl oldı (265)

***İve ive*:** Acele acele, koşa koşa.

Allāhıñ emri yola düşdi deve

Gitdi Şāma çünki hem ive ive (357)

[62] Bu başlık altındaki kelimelerin anlamları Yeni Tarama Sözlüğünden alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Cem Dilçin, **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2018.

***Yarlıġa-*:** Suç bağışlamak, mağfiret etmek.

Oḳuyanı yazanı dinleyeni

Raḥmetiñle yarlıġaġıl yā Ġanī (374)

İverek: Hızlı bir şekilde, acele ederek.

Çün ḫilāfet bana geçsün diyerek

ʿOs̱mānı öldirdi tizcek iverek (531)

Yaraḳla-: Hazırlamak, teçhiz etmek, silahlandırmak.

ʿOs̱mānıñ ḳavmi ḳabīlesi hemān

Yaraḳlayup ʿAlīye vardı o ān (533)

Timür: Demir.

Timür olup düşdi yire ol zamān

Şah-ı Merdān ḳaldırup geldi hemān (612)

Berk it-: Kuvvetli bulundurmak, sağlamlaştırmak.

Mācerānıñ cümlesin naḳl itdiler

Doḳuzı da ʿahdını berk itdiler (677)

Iġran-: Sallanmak, kımıldanmak, salınmak.

Taḥta ile ḥāṣır ile ıġranur

İmām Ḥüseyn varup anı bulur (729)

Yil- [yel-]: 1. Koşmak, acele yürümek, esmek. 2. (Hayvan) Tırıs gitmek, eşkin yürümek, hızlıca yürümek.

Vardı anıñ arḳasına yelerek

Ẕüʾl-fiġār baġlı belinde ol zamān (758)

2.9. Metinde Geçen Hakaret İfadeleri

Eser içerisinde Hz. Hüseyin'i şehit edenler, envai hakaretlerle anılmaktadır. Özellikle Yezid b. Muaviye'den bahsedilirken ismi farklı birçok hakaretle birlikte kullanılmıştır. Yezid b. Muaviye dışında Şimir bin Zilcevşen'den de bahsedilirken benzer hakaretlerle isminin anıldığı görülmektedir. Aşağıda metinde kullanılan hakaretlere örnekler verilmiştir:

*Sen zinādan doġdıñ ey **melʿūn laʿīn***

Hindī-bāzʿavratıdur anañ hemīn (3985)

***Şimir melʿūn** görüp hem itdi firyād*

Didi ey leşker-i Şām Kūfe bīdād (3427)

*İrişdi bir **laʿīn** nāgāh aña bir ḍarb urup yıḳdı*

Ḥüseyne çağırır nehre urur yaʿni viṣāl üzre *(2883)*

Din ġayreti ṣaysa cemāʿat eger

Taḫta ben geçerdim ey ***laʿīn kefer*** *(4010)*

Rasūliñ oġlun ḳızın itdi şehīd

Tañrıdan ḳorḳumadı o ***firʿavn Yezīd*** *(4104)*

Ṭoġrı geldi gice ʿAlī evine

Bulmadı ***melʿūn*** *onda ʿAlīyi* *(710)*

Mücde ile bunlara ***kelb ibn-i kelb***

Ḫançeri bağladı kendin itdi ḥarb *(709)*

Zeyneʾl-ʿĀbidīne döndi söyledi

Kāfir Yezīd *nice herze söyledi* *(3993)*

Melʿūn ibn-i melʿūn *aṣlı şom didi*

Yā Muʿarruş geç öñümden ḳavm[?] didi *(664)*

Aṣlıñı bildiñ mi ey ***ibn-i kefer***

Göñlüme niçün virirsiñ sen keder *(671)*

Ebsem oldı ol zamān gerçek velī

Bunı farḳ idince ol ***ibn-i laʿīn*** *(756)*

Müellif, Yezid b. Muaviye'den bahsettiği birkaç yerde ise Yezid ismini ters olarak yazmıştır. Bu beyitin transkripsiyonuna dipnot olarak eserin nüshasındaki yazımı eklenmiştir.

Yezīd[63] *eytdi ḳanḳısını vireyim*

Murādıña ben seni irgüreyim *(3914)*

2.10. Olay Örgüsü

Eser; Allah'a, Peygamber'e, Dört Halife'ye, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e övgüler ile başlamaktadır. Bu bölümden sonra *Matla'-ı Dâsitân Ger Beyân Maktil Hüseyn İbni 'Ali Kerrem-Allâhu Veche Vasf-i Kerbelâ* başlığı altında Peygamber efendimizin Medine'yi fethedip oraya yerleşmesiyle metin devam eder. Bu bölümde ravilerin rivayetine göre olay şöyle olmuştur:

Rasulullah Mekke'den Medine'ye göç etmişti. Medine'ye geleli sekiz yıl olmuştu ve artık Mekke'yi fethetmenin vakti gelmişti. Ashabıyla beraber Peygamber efendimiz Mekke'ye gitmiş ve oradaki insanları da İslam'a davet etmişti. İmana gelmeyenler ise tamamen kılıçtan geçirilmişti.

63

Kâbe'de bulunan putlar indirilmişti. Araplar ve kabileler Peygamber efendimizin mescidine geliyorlar; Peygamber efendimiz burada onlara İslam'ı anlatıyor; gelenlerin hepsi Müslüman olup gidiyorlardı. Daha sonra sahabiler ve Peygamberimiz Medine'ye geri döndüler. Peygamber efendimiz ganimeti orada ashaba bölüştürdü. Ganimet paylaşıldıktan sonra ashab, izin alarak evlerine gitmişti. Evlerinde Allah'a şükretmişlerdi. Bu olaydan bir yıl sonra Medine topraklarında bir toz bulutu belirdi ve bu toprak bulutunun içinde develerle birlikte iki kişi geldi. Sahabiler, Peygamberimizin mescidine girdiler ve gelenin Mekke seyyidlerinden Ebu Sufyan olduğunu söylediler. O da Mekke'nin fethi sırasında Müslüman olmuştu. Peygamber efendimiz, sahabeye onu karşılayıp misafir etmelerini söyledi.

Ebu Sufyan'ı mescide getirdiler. Ebu Sufyan, Peygamber efendimizin önünde eğilip onun ayağını öptü ve karşısına oturdu. Peygamber efendimiz ona dua etti. Daha sonra Ebu Sufyan, gelmesinin sebebini Peygamber efendimize açıkladı. O Medine'ye, Peygamber efendimize canıyla malıyla evlad-ı iyaliyle hizmet etmeye gelmişti. Peygamber efendimiz bunu duyunca çok sevindi ve onu kabul etti. Namaz vakti namazlarını kıldılar. Ashab daha sonra onu misafir etmek için evine götürdü. O artık Medine'de yaşıyordu.

Ebu Sufyan'ın Muaviye diye bir oğlu vardı ve Hz. Muhammed'i görmüştü yani o da sahabedendi. Ebu Sufyan çok zengindi ve mallarının hepsini oğlu Muaviye'ye vermişti.

Bir gün Hazret-i Selman kölesinden bir şarap (dem) almıştı. O an Muaviye içeri girdi. Peygamber efendimiz ona temiz bir yer bulup bu şarabı dökmesini söyledi. Muaviye her yeri gezdi ama şarabı dökmeye kıyamadı ve şarabı kendisi içti. Daha sonra Peygamber efendimizin karşısına geldi. Peygamberimiz, şarabı ne yaptığını sorunca kıyamayıp içtiğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Muhammed fuzuli bir evladı olacağını ona söyledi. Bu çocuğun Ehl-i Nübüvvete fesat edeceğini, ümmeti berbat edeceğini söyledi. Bunun üzerine Muaviye evlenmeyeceğine yemin etti.

Yıllar geçti ve Ebu Sufyan öldü. Babasının yerine başa geçen Muaviye seksen yaşına vardı. [64] Hz. Muhammed, Muaviye'ye neden evlenmediğini sordu. Evlenmenin kendisinin bir sünneti olduğunu söyledi. Muaviye, yıllar önce Peygamber efendimizle konuştuğu günü unutmamıştı bundan dolayı da evlenmiyordu. Bu dünyada karşısına bir huri de gelse evlenmeyeceğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Muhammed kendisine ruhsat verdiğini söyledi. Muaviye, Hz. Muhammed'e savaşa gitmek için kendisinden izin istediğini söyledi. Peygamberimiz izin verdi ve savaştan dönünce çokça hurma getirdi. Bunları ashaba bölüştürdükten sonra dostlarıyla birlikte bir su kenarında oturdular. İhtiyacını gidermek için bir ağaç dibine gitmişti. O sırada erkeklik organını bir akrep ısırdı. Bunun üzerine bağırıp yardım istedi. Günden güne acısı artıyor ve canı acıyordu. Yine bir gün acısından ağlarken bir pir yanına geldi. Ne olduğunu sorunca pire Muaviye'nin derdini anlattılar. Pirin elinde bir asası vardı ve bunun derdin dermanının cima etmek olduğunu söyledi. Muaviye'ye Beyt'ül-latif'ten Taifli bir fahişe bulup getirdiler. Cima ettikten sonra Muaviye derdinden kurtuldu. Fahişe Muaviye'den hamile kaldı. Kadın bu durumu gelip Muaviye'ye söyledi ve Muaviye ağladı. Dokuz ay on gün sonra kadının ağrısı tuttu. Sonunda Muaviye'nin oğlu dünyaya geldi. Muaviye ah etti fakat yapacak bir şey yoktu. Bu çocuğun adını Yezid koymuşlardı.[65]

Yezid mavi gözlü, sarı saçlı bir bebekti. Üç yaşına varınca Yezid, babasıyla birlikte Hz. Muhammed'in yanına gittiler. [66] Hz. Muhammed onları görünce gözleri yaşla doldu. Resulullah, Muaviye'ye kendisinin ehl-i nur; çocuğunun ise ehl-i nar olduğunu söyledi. Bunu duyunca Muaviye ağlamaya başladı. Muaviye, bu çocuğu öldürmeyi düşündü fakat Hz. Muhammed öldürmemesini onu alıp uzak yerlere götürmesini söyledi. Böylece onu görmeyince kalbi gamdan uzak olacaktı. Muaviye buradan çıkar da Mekke'ye giderse oradakilerin ona dünyayı dar edeceğini Medine'den sürüldü diye laf edeceklerini söyledi. Bunun için başka bir yer düşünmek için huzurundan çıkmak için izin istedi. Bunun üzerine Resulullah, Halid

[64] Tarihsel boyutta baktığımız zaman Muaviye m. 602 yılında doğup m. 683 yılında ölmüştür. Bu durumda 81 yıl yaşamıştır.
[65] Yezid'in annesi Kelb kabilesinden Meysun bt.. Bahdel'dir. Bir fahişe olmuş olsaydı soyuna dair bilgilere sahip olunamazdı.
[66] Yezid'in doğum tarihi m. 647 yahut 648 olarak bilinir. Üç yaşına vardığında yıl m. 650/651 olacaktır. Peygamber efendimiz m.632 yılında vefat ettiğine göre Yezid'in Peygamber efendimiz dönemînde yaşamadığı aşikârdır.

bin Velid ve beraberinde altı bin çeri ile birlikte çocuğu da alıp Şam'a gitmelerini emretti. Bunun üzerine Peygamberden destūr alarak tüm malını, eşini alarak yola çıktı. Çölün yüzüyle bir askerle Şam'a yaklaştılar. Bunu gören Yahudi İmran bu durumu Şam halkına bildirdi. Bunun üzerine Şam meliki altmış bin çerisini düzdü ve Şam'ın dışına bir ateş yaktılar. Sağ ve sol taraflara düzüldüler. O sırada İslam üzere olan yeşil kuşlar da oranın üzerinde uçmaya başladı.

Sabah oldu ve kâfirler gökyüzündeki kuşları gördüler. Bu kuşlar Hz. Muhammed'in Uhud savaşı sırasında kanatlarını açan kuşlardı. Yine Allah'ın emri ile İslam ordusuna yardıma gelmişlerdi.

Halid bin Velid düşmanının çokluğunu görünce feryad etti ve yanındaki askerlerle birlikte Allah'ın yardımı için dua etti. Allah dualarını kabul etti ve yeşil giymiş melekler İslam ordusuyla birlikte saf tuttu. Velid altmış bahadır seçti. Bu altmış bahadırın her biri bin askere bedeldi. Altmış bin çerinin üzerine doğru yürüdüler ve semada kılıç sesleri duyulmaya başlandı. Meleklerin yardımıyla girilen bu savaşta birçok kâfir öldürüldü. Velid, meliki öldürdü ve kellesini havaya kaldırdı. Meliklerinin başını gören düşman ordusu kaçmaya başladı. Müslüman ordusu tüm malları ve davarları aldılar. Hz. Muhammed Mustafa'nın mucizesi sayesinde İslam ordusu kazanmıştı. Tüm asker Şam'a girdi. Muaviye ve Velid şehre oturdu ve tüm putları kırdılar.

Kilise içine bir mihrap yapıldı ve hutbeyi sahabilerden biri okudu. Şam ehli, Velid'e geldi ve hepsi iman etti. Rasulullah'a biat ettiler. Tüm asker Şam'dan çıktı ve ne kadar il, vilayet varsa aldı.

Kâfir ordusu Humus'ta bir hisara çekildi. Bu kale yedi günde alınamadı. Kaleden taş ve ok atıyorlardı. Bu oklardan biri Velid'e isabet etti. Velid orada şehid oldu.[67] Velid'in namazını kılıp oraya defnettiler. Daha sonra dönüp Humus'u

[67] Halid b. Velid, Humus'ta savaşmış fakat buradaki savaş sonucunda ölmemiştir. Humus'ta savaştığı esnada Hz. Ömer tarafından görevinden azledilmiştir. Bu olaydan sonra bir daha kimsenin emri altına girmemiş; Humus'ta yaşamını idame ettirdikten sonra burada vefat etmiştir. (Bilgi için bkz.: Haci Ataş, **Halid b. Velid'in Komutanlığı ve Azledilmesi**, Din ve Bilim Muş Alparslan Ünv. İslami İlimler Fak. Dergisi, c.3, 2020, s.35-50.)

fethettiler. Velid için çok figan ettiler. Ashab, Müslüman olanın malını geri verdi; olmayanın malını ise aldı.

Buldukları ganimetlerle Şam iline geri döndüler. Tahta Muaviye oturdu. Askerler onu yetkili olarak gördüler. Şam'dan Medine'ye yola çıkan askerlere üzüldü, ah etti ve onlarla birlikte topladığı tüm ganimetleri gönderdi. Muaviye, askerlerle vedalaştı ve Şam'a döndü.

Muhammed yoluna can, baş veren erenler Medine'ye geldiler. Askerlerin geldiği haberi duyuldu. Askerler Şam ve Humus'u (fethettiklerini) haber verdiler. Muhammed Mustafa (s.a.v) bu haberi duyunca dualar etti.[68] Savaş mallarını Rasul'ün önüne koydular. Yerli yerinde malları bölüştürdü. Velid'in yetimlerini çağırdı ve onlara daha çok hisse verdi. Arkalarını sıvayıp babalarından kalan atı ve silahı verdi. Hepsi evlerine gittiler. Velid'in evladı iyali figan etti. Peygamber, Muaviye'yi himaye etti. Mührünün yazılması ve haberciyle Şam'a götürülmesini emretti. Mühür yazılıp Rasul'ün huzuruna getirildi. Rasul, haberciye mührü alıp Şam'a gitmesini, Muaviye'yi halife yaptığını söyledi.

Haberci mektubu alıp Şam'a gitti. Mektubu öpüp başına götürdükten sonra Muaviye'ye halife olduğunu söyledi. Muaviye bunu öğrendikten sonra başını açıp, dualar etti. Muaviye Şam tahtına oturdu.[69] Şam ehli bu durumu öğrendi.

Mervan'ın Sahtekarlığı

Mervan-ı Evvel, Rasulullah'ın yazıcısı idi. Rasulün sırlarını yazar ve usulü iyi bilirdi. Bir gün mescidde otururken Allah'ın habercisi (Cebrail) geldi. Tüm sahabe sustu. Cebrail, Al-i İmran suresini getirmişti. Rasulullah teşekkür edip secde etti ve bir süre secdede kaldı. Başını kaldırdı ve sahabeye haber verdi. Mervan'a Allah'ın emrini yazmasını söyledi. Mervan, Al-i İmran yazması gereken yerde Al-i Mervan yazdı. Rasulullah bunu gördü ve neden böyle yazdığını sordu. Mervan şaşırıp kendi maslahatı için yazdığını söyledi. Rasulullah sarığını yırttı ve onu mescidden dışarı attı. Medine'den sürdü ve onun yerine yazıcı Hz. Osman (r.a.) oldu.

[68] Halid b. Velid m. 642 yılında vefat etmiştir. Bu durumda Peygamber efendimizin onun ölümünü görmüş olması mümkün değildir.
[69] Muaviye b. Ebu Sufyan, Hz. Ömer dönemînde Şam'a vali olmuştur.

Nebi (sav)'in Vefatı ile ilgili Mersiyye

Hikâye-i Manzume

Müellif, Allah'ın adı ve Hz. Muhammed'e salât ve selam etme ile söze başlar.

Fakirin kalbini kırmamak gerektiğini kimsede ne olduğunun bilinmeyeceğini dile getirir. Gıybet etmenin kötülüğünden bahseden müellif, buradan sonra Hz. Muhammed'in öldüğünü, İslam'ın artık düzene girdiğini söyler. Rasul'ün ölümü üzerine yerine Ebu Bekir imam olmuştur.

Hikâye-i Manzume

Hz. Ebubekir imam olduktan sonra mihraba geçip oturmuş, hutbeyi okumuştu. Bir gün la'in Mervan, Ebubekir'e bir mektup yazdı. Kendisini affetmesini, işlediği günahı unutmasını söyleyerek eski hürmetini tekrardan kendisine vermesini Ebubekir'den istedi. Mektubu okuyan imam onu hemen yırttı. Rasulullah'a muhalif bir iş yapamacağını belirtti. Karşısına gelen adamı kovdu ve hemen bir mektup yazdırıp bu mektubu Mervan'a gönderdi. Mektupla Mervan olduğu yerden daha uzak bir yere sürüldü. O zaman Mervan kalbinde kin tutmaya başladı.

Muaviye'den Haber

Şam ilinden Muaviye'den bir mektup geldi. Mektupta Medine'ye gelmek istediğini ve Ravza-ı Peygamber'i görmek istediğini yazmıştı. İmam mektup yazarak ona gelmemesi gerektiğini, Peygamberin böyle buyurduğunu söyledi. Buna muhalif bir iş yapamayacağını, Şam'da rahat bir şekilde oturması gerektiğini söyledi. Mektup Muaviye'ye ulaştı. Mektubu okudu ve ağlayarak yatağına yattı. Yattığı zaman bir rüya gördü. Rüyasında iki cihan güneşi Muhammed Mustafa (s.a.v)'yı gördü. Hemen onun ayağına düştü. Hz. Muhammed, Muaviye'ye neden ağladığını sordu. Ebubekir'e bakmaması gerektiğini, yarın bir işaret vereceğini ve bununla muradına ereceğini söyledi. Yarın şehre yedi deve yük gelecektir. Bu yedi deve yükü mal ile bir ibadethane yapmasını, o caminin daha önce eşi benzeri görülmemiş bir cami

olmasını buyurdu. Bu rüyadan sonra Muaviye, çokça Allah'a şükretti. Kalktı, abdest alıp namaz kıldı ve Kur'an okudu.

Şam'da deve ile yük taşıyan bir deveci vardı. Ona yardım eden bir de çırağı vardı. Bir gece onunla giderken bir kaya üstünde bir ışık belirdi. Çırağına gitmesini, kendisinin ise bu ateşin ne olduğunu anlamak için oraya doğru gideceğini söyledi. Mağaraya doğru yaklaştıkça malların orada parladığını gördü. Hemen çırağını çağırdı. Develeri buraya getirmesini söyledi. Deveci geldi ve mutlu oldu. Çünkü oradaki hazine altın dolu idi. Deveci ve çırağı develere onları doldurup çıktılar. Daha sonra tekrardan dönüp oradaki her şeyi aldılar. Oradan çıktıklarında Azrail gitmelerine izin vermedi ve oradaki ateş onların başına düştü ve ikisi de orada canlarını teslim ettiler.

Develer sahipleri gelmeyince Allah'ın izni ile yola çıktılar ve ertesi gün Şam'a girdiler. Şam ehli yedi sahipsiz deveyi gördü. Yüklerinin ne olduğunu kimse bilmiyordu ve açıp kimse ne olduğuna bakmadı. Bu haber Muaviye'ye ulaştı. Ne yapmaları gerektiğini sordular. Muaviye bu develeri gece rüyasında görmüş idi. Şam ehli ile oraya gitti ve salâvatlar getirdi. Develerin durduğu yer işaretlendi ve oraya zemin kazılmaya başlandı. Rasul'ün emrini yerine getirdi ve o malları bu cami için kullandı. Bu camiye Cami'-i Ümiyye (Emeviyye Camii) denildi ve bu caminin yapılmasına Muaviye sebep oldu. Bu haber Medine iline, İmam Ebubekir takdir etsin diye gitti.

Raviler Rivayeti

Ebu Bekir'in oğlu Muhammed, Mısır ilini fethetti ve oradaki herkesi dine davet etti. Mihrap yapıp beş vakit namaz kılıp Mevla'ya niyaz ettiler.

Ömer el-Faruk Radıallâhu Te'âlâ 'Anhu Hazretlerinin Hilâfete Müşerref Olması

İki buçuk yıl Ebu Bekir (r.a.) imam oldu ve daha sonra eceli geldi, vefat etti. Ebu Bekir'den sonra yerine Ömer (r.a.) imam oldu. Halife olduğu zaman Hz. Ömer, bir kuluna seher vaktinde gelip kendisine "Ya Ömer, kendine gel Allah var. Senden

önce fahr-i cihan vardı. Sünneti her zaman yerine getir. Şeriati doğru tut ve kendini cehennemden uzak tut.” demesini söyledi.

Mervan, Ömer (r.a.)’in halife olduğunu duyunca ona da bir mektup yazdı. “Eğer beni affedersen eski işime geri geleyim.” dedi. Hz. Ömer mektubu yırttı ve köleleri (Mervan’ın gönderdiği) dışarı attı. Bir bahadır görevlendirdi ve Mervan’ı daha uzağa sürdü. Mervan’ın kini daha da arttı.

Muaviye’den de bir haber geldi. Ömer onu da reddetti. Çünkü Muaviye’yi oraya Rasulullah yollamıştı. Bundan dolayı Şam’da kalacaktı. Köle bunu Muaviye’ye söyledi. Muaviye bunu işitince ağlamaya başladı.

Rivayet

Hz. Ömer’in bir oğlu vardı. Adı Abdullah’tı. Ömer oğluna Acem iline gidip puta tapanları ortadan kaldırmasını, ateşe tapanlara aman vermemesini söyledi. Halife bunu söyleyince askerini topladı gitti. Ali (r.a.)’den almış olduğu silahşörlük hizmetiyle Acem diyarını fethetti. Herkesi dine davet etti ve hepsi Müslüman oldu. Kiliselerdeki putları bile yıkıp mescid yaptılar. Oraya içlerinden bir kişiyi dini öğretmesi için bırakıp geri döndüler.

Hazreti Ömer’in Vefatı

Hazreti Ömer’in eceli geldi ve o öldü. On iki yıl imamlık yapan Ömer’in yerine Osman (r.a.) imam oldu.

Osman Zinnureyn Radıyallâhu Te’âlâ ‘Anh’ın Hilâfeti

Hazreti Osman hilafete imam olunca Ben-i Ümeyye kabilesinden bir kadın ile evlendi. Kadın çok güzeldi ve Mervan’ın yakın bir akrabası idi. Mervan bunu duyunca hemen Osman’a bir mektup yazdı. Mektupta kendisini affetmesini ve tekrar eski hizmetine gelmesine izin vermesini söyledi. Hiçbirinin onu hizmetine almadığını ve öteki tarafta herkesten davacı olacağını yazdı. Karısıyla mülahazalardan sonra karısının hatrını kıramadığı için kabul etti. Bir mektup yazarak

Mervan'a gelmesini söyledi. Mervan geldikten sonra Hz. Osman, Rasulullah dönemindeki görevini ona geri verdi.

Hz. Osman efendimiz Ben-i Ümeyye kabilesinden bir hatun ile evlendi. Mervan'ın akrabasından olduğu bu hatunun babası üzerine Mervan'ı getirdi ve belalar ortaya çıktı diye iftira ediyorlar ise de hâşâ yalandır. Onun için hakikati icmalen beyana mecbur olunmuştur. Bir gün Rasul-i Ekrem sallallahu te'ala 'aleyhi vesellem efendimiz hazretleri ve Osman-ı Zinnureyn efendimiz yalnızca ikisi secde-i şerifte oturur iken nice sözden sonra Mervan'ın sefil ve sersemlemiş olduğu sözü geçince Rasul-i Ekrem efendimiz hazretleri "Ya Osman, gelsin." diye emir buyurdular. Rasul-i Ekrem bu dünyadan öbür dünyaya gitti. Sonra Ebu Bekir hilafete geçti. Bunu Ebu Bekir'e söyletince o, "Ey Osman, sen gibi şer'an bir şahid adil olmayınca gelmez." diye irade buyurmuşlardır. Nice zamandan sonra hilafete Hazreti Ömer geçti. Hazreti Ömer efendimiz de Ebu Bekir efendimiz gibi irade buyurdular. Rasulullah efendimiz hazretlerinin gelsin diye müsaade buyurdukları sırada Osman efendimizden başka kimse yok idi. Aciz kaldı ve bir zaman sonra hilafete Hz. Osman geçti. Kadı'nın kendisine şer'an şahid istemez ve kendisi bizzat bildiği için yarın kıyamet gününde (kendisini) dava etmesin diye yani Rasulullah sana gelsin diye emretmişti sen beni getirtmedin diye dava etmesin diye getirdi. Hâşâ karısı alınmasın diye getirmedi.

Şam'da Mervan'ın geldiğini Muaviye bile duydu. Muaviye hemen bir mektup yazdı. Mervan mektubu okudu ve Osman (r.a.)'a bin rica ederek Muaviye'yi kabul ettirdi. Mervan'a hemen bir mektup yazdırdı. Mektup Muaviye'ye ulaştı ve Muaviye mutlu oldu. Tüm Şam beylerini bir araya toplayarak mektubu onlara da okudu. Kendisinin gideceğini söyledi ve herkes bakarken yerine tahta oğlunu oturttu. Sağa sola baktı ve herkesin biat etmesini istedi. Herkes Yezid'e biat etti. Halk, Muaviye'ye veda edip onu yola çıkardı.

Medine'ye geldiğinde hemen Rasulullah'ın kabrine gitti. Oradan sonra Hz. Osman'ın yanına gitti. Mervan'ı katına çağırdı.

Ebu Bekir'in Oğlu

Ebu Bekir'in oğlu içeri girdi ve "Ben de halife oğluyum sanmayın ki ben sadece şehirde bir piyadeyim. Ey halife, evlad-ı iyalim için buraya geldim. Bana nafaka ver." dedi. Hazreti Osman o anda Mervan'a Mısır'a vardığında o şehirden Muhammed'e nafaka vermesi için bir mektup yazmasını söyledi. Ebu Bekir'e kinli olan Mervan bir hile yaptı. Bir kâğıt alıp o kâğıda *ukbilu* yerine *uktilu*[70] yazdı. Muhammed anlamaz diye mühürleyip kâğıdı ona verdi. Manası onu öldürün ve bedenini ortadan kaldırın idi. Göz gezdirmeden mektubu mumladılar. Kâğıdı alıp ata bindi.

Mısır'a yöneldiği anda Hz. Ali ile karşılaştı. Hazreti Ali, Muhammed'in nereye gittiğini sorunca Muhammed halifeye gittiğini ondan nafaka istediğini anlattı. Kendilerine bir mühürlü kâğıt verdiklerini bununla Mısır'a gidip nafaka alacağından bahsetti. Emire'l-müminin kâğıdı istedi. Kâğıdı alıp mühürlerini çıkardı. O esnada bu konuşmaya Mervan'a tabi olan iki kişi şahit oldu. Hazreti Ali mektubu okudu ve bağırmaya başladı. Bu bağırmayı tüm şehir halkı duydu.[71] Neden bağırdığını anlamadılar. Ali mektubu paraladı ve Muhammed'e mektubu okumasaydı onu öldüreceklerini söyledi. Bu hileye sebep olanı, Hz. Osman'a gidip öğreneceklerini söyledi. Bunu böyle söyleyince Muhammed onun ayağına yüz sürdü. İkisi o gün orada yattılar ve ertesi gün Medine'ye gittiler. Onları dinleyen iki mel'un Mervan'a gitti. Olayları bir bir Mervan'a anlattılar. O gün akşam oldu ve Ali (r.a.) Muhammed'e bugün gitmesini; yarın Osman (r.a.)'a kendisinin gidip soracağını söyledi. Mervan, gelen o iki adamı kendisine yardım etmeleri içn altın karşılığında tertip etti. O gece Osman (r.a.)'ı öldürmeleri için onlara birer hançer verdi.

Osman mescidde Kur'an okuyordu. Yatsı namazından sonra Kur'an okumadan evine gitmezdi. O iki mel'undan biri Osman'ın şah damarına hançeri soktu sonra biri sağdan biri soldan Osman'a yaklaşarak ona vurdular. Mushaf ile birlikte Osman'ı kan içinde koydular. Osman (r.a.), Allah'a ruhunu teslim etti.

---

[70] Arapça *Uḳbilu*: kabul edin; *uktilu*: öldürün anlamına gelmektedir.

[71] Ebu Bekir'in oğlu Muhammed, Hz. Ali'nin de yardımlarıyla Mısır'a vali olmuştur. Yolda Mısırlılar ve Muhammed'in eline Mısır'ın eski valisi Abdullah b. Sa'd'a yazılmış bir mektup buldular. Bu mektupta Halife Hz. Osman'ın onların cezalandırılmasını istediği yazıyordu. Bu mektup üzerine Muhammed ve Mısırlılar Hz. Osman'ın evini kuşatmışlardır. Bu kuşatma sonunda ise Hz. Osman öldürülmüştür. Bu bilgi için bkz.: Âdem Apak, **Muhammed b. Ebu Bekir Es-Sıddık**, TDV İslam Ansiklopedisi, c.30, İstanbul, 2005, s. 518.

Osman'ı şehid edenler Mervan'a gelip yaptıklarını anlattılar. Mervan onları mükâfatlandırdı. Sabah olunca başına topraklar vurarak yakasını yırttı. Osman'ın kavmi olanları duyunca mescide gittiler. Gördüler ki Osman şehit olmuş kanlar içinde yatıyor. O zaman ah ederek ağlamaya başladılar. Başlarını açıp yalın ayak bağrıştılar. O esnada Mervan da onlarla birlikte ağlıyordu. Aklı başından gitmiş gibi ağlıyordu. Bu musibetin Medine'de kimden olduğunu bilemediler.

Ashab geldi ve ağlayarak Osman (r.a.)'ı defnettiler. O zaman halk Medine mescidine doldu ve iki bölük oldular. Bir kısmı bu işi Ali'nin yaptığını; diğer kısım ise bunun bir iftira olduğunu söylüyordu. O esnada Mervan yakasını yırtarak bu işin Ali (r.a.)'den olduğunu söyledi. Ali (r.a.)'nin hilafet bir an evvel kendisine geçsin isteyerek Osman (r.a.)'ı öldürüdüğünü söyledi. Osman (r.a.)'ın kavmi bu işi Ali (r.a.)'ye koymayacaklarını söyleyerek Hz. Ali'nin yanına vardılar. Kimi damdan kimi kapıdan Hz. Ali'nin evine girdi. O esnada Hasan ile Hüseyin içeri girdi. Hz. Ali, onlara yanına gelmelerini söyledi. Osman'ın kavminin kapıya geldiğini kapıya dama dayandıklarını, kan dökmeye niyetleri olduklarını ve kılıçlarını çektiklerini söylediler. Ne yapacaklarını babalarına sordular. Hz. Ali, dedeleri olan Muhammed Mustafa (s.a.v)'nın kendisine ölümünden sonra kılıç çekmemesini ve kimsenin kanını dökmemesini emrettiğini oğullarına söyledi. Eğer kılıç çekerse halk büsbütün ayrılacak ve fitneler kopacaktı. İki kardeş kılıç çekerek naralar atarak dışarı çıktı.

Dışarıda iki bölük vardı. Bir bölük Hz. Osman'ın kavminden yana bir bölük Hz. Ali'den yanaydı. İki taraf kılıçları çektiler ve orada nice kanlar döktüler. Medine'de kıyamet koptu ve üç gün üç gece olaylar oldu. Sahabeden de olmak üzere birçok can orada telef oldu.

Mervan fitneleri bitirdi ve halkı birbirine düşürdü. Bir gece çıkıp Medine'den Şam'a Yezid'in yanına gitti. Yezid ona izzet-i ikram ettikten sonra Yezid'e şehrin iki bölük olduğunu, Medine'de bir savaşın çıktığını, Hz. Osman'ın öldüğünü, Hz. Ali'nin Hz. Muhammed'in vasiyetini tuttuğunu, kavgaya karışmadığını anlattı. Bunları anlattıktan sonra Yezid'e Hz. Ali'nin hilafete kast ettiğini ve artık Hz. Ali'nin katlinin kendisine helal olduğunu söyledi. Askerleri toplayıp o askerlerle

kendisinin gideceğini, Hz. Osman'ın kanını alıp Hz. Ali'nin canına ateşler salacağını söyledi. Hz. Ali'yi öldürdüğü zaman herkesin onun adını güzel bir şekilde anacağına ikna etti. Hz. Ali öldüğü zaman yerine Yezid geçecekti ve böylece yeni padişah Yezid olacaktı. Yezid, Mervan'a Hz. Ali'yi nasıl öldüreceğini sordu. Mervan, Hz. Ali'nin Muhammed Mustafa (s.a.v)'nın vasiyetini tuttuğunu kendisine kılıç çekmeyeceğini böylece onu öldürmenin kendisi için kolay olacağını söyledi. Bunun üzerine Yezid seksen binden fazla asker topladı. Yezid ve Mervan birlik olup Medine'ye geldiler ve Al-i Muhammed'e düşman oldular.

Hz. Ali'nin oğulları toplanıp Hz. Ali'nin yanına doluştular. Seksen binden fazla asker geldiğini Hz. Ali duyunca evlatlarına onların durmasını kendisinin dışarı çıkacağını söyledi. Bunu söyleyip dışarı çıktı. Şehir halkı Hz. Ali'nin ayağına geldi. Ne olduğunu sorunca Hz. Ali, Yezid'in kendisinin tahtına geçmek istediğini seksen bin asker ile geldiğini söylediler. Bunu işitince hemen içeri girdi, eline bir matrak[72] aldı. Heybetiyle askerin karşısına geçti. "Mancınık üstünde duran, Hayber'in kapısını koparan benim." diyerek nara attı. Oradakiler sandılar ki gök yere indi. Öyle ki melekler yaptıkları hizmeti unuttular. Tanrı'nın arslanı Ali'nin heybeti ve şiddeti yeri göğü tuttu. On iki bin askerin ödü koptu. Elindeki matrak ile Yezid'e kadar gitti. O esnada askeri de birbirine kattı. Yezid'in askeri yüz çevirip kaçtı. Hasan, Hüseyin ve Muhammed Hanifi bir olup üçü birden askeri kırdı geçirdiler. Mervan, Yezid ve Şimir[73] ise Şam'a doğru kaçmaya başladılar. Aşkerlerin sağ kalanları da Şam'a döndüler. Diğer tarafta kalan atları, silahları ve her türlü malı Hz. Ali'nin önüne koydular. Hz. Ali'nin emriyle bunları bölüştürdüler.

Yezid, Şam'a döndükten sonra tahta geçti oturdu; Mervan'ı da kendine vezir etti. Kinlerini kalplerinde büyüttüler. Onlar Al-i Muhammed'e düşman oldular, evlad-ı Ali'ye kin tuttular, Mevla'yı unuttular.

Matrak Rivayeti

[72] *Kalın sopa.*
[73] Şimir b. Zi'l-Cevşen

Hz. Ali, elindeki matrağı Yezid'e atınca matrak pür ateş idi. Demir olup yere düştü. Şah-ı merdan kaldırıp hemen geldi. Matrağı Ahmed-i Zemci'ye onu kılıç tüfenk yapsın diye verdi.

Osman'ın hilafeti on üç sene sürmüştü. Mervan onu şehit ettirdi. Sonra Ali, Emire'l-mü'minin hilafete geçti.

Hazreti Ali'nin Hilafeti

Muhammed Mustafa (s.a.v)'nın amcasının oğlu Aliyyü'l-Murtaza hilafete geçti oturdu. Sahabe ondan emin oldu. Bunun üzerinden çok zaman geçti. Hazreti Ali, Hazreti Osman'ın kavgasından dolayı çok üzgündü. Bunun üzerine Medine'den göç etmeye karar verdi. Gitmek için Rasul'ün Ehl-i Beytini, akrabasını, malını, kendini hazırladı. Aişetü's-Sıddık'ın oğulları ile Rasul'ün türbesini ağlayarak ziyaret ettiler. Develeri yükleyip sağa sola elveda diyerek yola düştüler. Ashab bu duruma çok üzüldü. Onlar Basra şehrine gittiler.

Basra şehrine vardıklarında onların geldiklerini zengin fakir herkes duydu. Onları karşılayıp şehre aldılar. Şah-ı Merdan bir yere geçip oturdu. İman ehli, Al-i Evladına hürmetler ederek onları davet etti. Bunun üzerinden bir zaman geçti ve onlar Kufe'ye doğru devam ettiler. Kufe'ye vardılar ve Hz. Ali şehre girip oturdu. Hazreti Ali, orada nice yıllar geçirdi. Herkes ona izzet-i ikram edip hal hatır sorardı.

Ali (r.a.)'nin Evlat Sayısının Rivayeti

Raviler Ali'nin evlatlarının sayısıyla ilgili bazı rivayetlerde bulunmuşlar. Bazıları Ali'nin on yedi evladı olduğunu bazıları ise dokuz evladı olduğunu söylemişler.

Onlar el kavuşturup babalarının karşısına düzüldüler. Babaları niçin böyle durduklarını, bir istekleri olup olmadığını sordu. Babalarından çöle gitmek için izin istediler. Babaları hemen izin verdi ve dokuzu binip gittiler. Onlar; Hasan, Hüseyin, Muhammed Hanifi, Ebu Bekir, Avni, Zeyd, Ömer, Kasım ve Abbas'tı. Bir de rikabdarı İbn-i Mülcem vardı. Rikabdar kendini kardeş gibi bilirdi. Hepsi Kufe'nin çölüne gittiler. Hüseyin'e arkadaş, rikabdar olmuştu. Birlikte at yarıştırdılar. O

esnada Hz. Hüseyin'in atı geçip gitti. Kamçı ile İbn-i Mülcem atın başına vurdu. Bu olayı gelip babalarının karşısına dizilip ona anlattılar. Hüseyin ile İbn-i Mülcem laf kavgasına girdiler. Rikabdar kendini onlara kardeş, Hz. Ali'yi de baba biliyordu. Hüseyin onun babasının Mülcem olduğunu, onun dinsiz olarak bu dünyada hayatını sürdüğünü, babasını dine davet ettiği halde onun dine gelmediğini söyledi. Bu sözler İbn-i Mülcem'in kalbinin kinle dolmasına sebep oldu. Hz. Ali'den babasının kanını almak istedi.

Akşam oldu ve tekrar babalarının huzuruna geldiler. Babalarına rikabdarın onlara çok eziyet ettiğini söylediler. Ali, Hüseyin'in üzülmüş olduğunu gördü. Rasul onu çok seviyordu. Olanları tek tek anlattılar. Hepsinin söylediklerini dinledi. İbn-i Mülcem'e söylediklerinin doğru olduğunu kendisinin onun oğlu olmadığını ve bir daha karşısına çıkmamasını söyledi. İbn-i Mülcem kovulunca kibri ve kini arttı. Bir hana gidip oturdu. Bu haber Şam'a kadar gitti ve Yezid bunu duydu. Mervan'a Ali'nin rikabdarı katından kovduğunu anlattı. Mervan'dan bir mektup yazmasını istedi. Mektuba, isterse ona kızını vereceğini, kendisini vezir edeceğini yazdı. Ali'nin babasını öldürdüğünü ve kanını almanın artık ona düştüğünü söyledi. Mescide girip Ali namazdayken arkadan onu öldürmesini söyledi. Böylece kendi intikamlarını da alacaktı. Bu mektup Kufe şehrine getirildi ve İbn-i Mülcem haberi aldı. Haberci, Yezid'in mektubunu verip Mervan'ın selamını ona söyledi. Mervan'ın yazdığı sözler İbn-i Mülcem'in kalbine hoş geldi. İbn-i Mülcem bunu yapmak istediğini fakat pirinç bir hançere ihtiyacı olduğunu böylece Ali'nin çabucak öleceğini yazdığı bir mektup gönderdi. Haberciye çabucak mektubu götürmesini ve hançeri bir an önce getirmesini söyledi. Mektup Şam'a vardı. Yezid ve Mervan mektubu okuyunca çok mutlu oldular. Hemen bir hançer yapılması emredildi. Sonra yine Mervan bir mektup yazarak hançer ile birlikte gönderdi. Mektuba Ali'yi öldürüp ona haddini bildirmesini ve öldürdükten sonra bu durumu da onlara bildirmesini yazdı. İbn-i Mülcem hançeri gördü ve Yezid ile Mervan'ın emrini yerine getirdi. Hançeri bağladı ve doğru Ali'nin evine geldi. Ali'yi orada bulamayınca mescidin kapısına gitti. Gizlenip orada durdu. Kapıdan imamın namazla meşgul olduğunu gördü. Gidip onun arkasında durdu. Rukudan secdeye indiği zaman hançeri üç kez arkasından vurdu. Hançerin bir ucu göğsünden çıktı. Seccadesinin üstü kan ile doldu. Hançer orada

kalınca korktu ve kapıdan birisi gelir diye gitti. Geldiği kapıyı ve nerenin kapı olduğunu bulamadı. O anda ettiği işten çok pişman oldu. Ne yapacağını şaşırdı ve bir hasırı dürüp içine girdi. Ali (r.a.)'nin oğulları geldiler ve babalarına ne olduğunu gördüler. Atalarının yanına gelip figan ederek kanlara baktılar. Hepsi babalarına ne olduğunu sordular. Hazreti Ali gammazlayanın kim olduğunu bilmediğini söyledi. Hançeri kendisi çekti ve kanlar yerlere aktı. İmam Hüseyin bunu yapanın mescidin içinde olduğunu söyledi ve aramaya başladılar. Hepsi aramaya başlayınca la'in İbn-i Mülcem hasır içinde kıpırdanmaya başladı. Bunun üzerine Hazreti Hüseyin onu orada buldu. Ayağıyla hasıra vurunca yuvarlanarak İbn-i Mülcem içinden çıktı. Kapıya doğru kaçmaya başladı fakat onu kapıya gitmeden yakaladılar. İbn-i Mülcem, Hazreti Ali'den tarafa baktı. Hazreti Ali ona bahane bulmadığını bu durumun Yaradan'ın hikmeti olduğunu söyledi. İbn-i Mülcem, Hazreti Ali'nin kendisini affetmesini, Yezid ve Mervan'ın sözünü tutarak böyle yaptığını ve Hasan ve Hüseyin'in kendisini helak edeceğinden korktuğunu söyledi. Hazreti Ali ona hoş laflar söyledi. Bu arada oğulları İbn-i Mülcem'in canına kastettiler. Hazreti Ali onları durdurarak İbn-i Mülcem'e karşı kötü bir söz söylememelerini, bu durumu iki cihan güneşinin kendisine bildirdiğini ve bundan dolayı böyle bir durum yaşadıklarını söyledi.

Hazreti Ali'ye içmesi için şerbet getirdiler. Hz. Ali, İbn-i Mülcem'e içmesi için teklif etti. Böylece onun gönlünü hoş edecekti. İbn-i Mülcem şerbete zehir kattıklarını düşünerek şerbeti içmedi. Hazreti Hasan bunu görünce dayanamayıp "İstesem seni öldüremeyeceğimi mi sanıyorsun?" diye İbn-i Mülcem'e sordu. Şah-ı Hüseyin o anda babasından İbn-i Mülcem'i öldürmek ve Hazreti Ali'nin kanını ondan almak için izin istedi. Hz. Ali'nin buna izin verdiğinin farkına varan İbn-i Mülcem kaçmaya başladı. Cami'nin içinde büyük bir sütun vardı o sütunun arkasına saklandı. Hüseyin'in belinde zülfikar vardı. Mermerin etrafında dönerken zülfikarı mermere vurunca mermer ikiye bölündü. Bir tarafı havaya uçtu ve İbn-i Mülcem orada öldü. İbn-i Mülcem'i dışarıya bıraktılar. Ali'nin koluna girip onu evine götürdüler.

Ehl-i beyti Ayşe, Ümmü Gülsüm, Rukiye ve Zeynep onu görünce feryat figan ettiler. Hazreti Ali onların ağladığını gördü. Bunun üzerine onlara ağlamamalarını,

bu dünyaya gelenlerin elbet gideceğini söyledi. Kendisine Zülfikar'ı ve Düldül'ünü getirmelerini söyledi. Getirdiklerinde onlara veda etti. O zaman düldül ağlayarak Hz. Ali'nin ayağına yüzünü sürdü. Zülfikarı yerine koydu ve Düldül'ü yerine götürmelerini istedi. Hasan ve Hüseyin'e onları denize götürmelerini emretti. Böylece Zülfikarı kimsenin çalamayacağını söyledi. O esnada Düldül sıçrayarak denize doğru hızlıca yürümeye başladı. Zülfikarı denize bırakınca denizden bir ışık çıktığını ve havaya ok gibi bir direk çıktığını gördüler. İkisi de denizde kayboldular. Hasan ile Hüseyin gelip bu durumu haber verdiler. Atın aslı sudan, la-mekân olan Hu'dan geliyordu. Zülfikar da yine oradan geliyordu.

Hazreti Ali artık ölümünün yakın olduğunu söyleyerek topluluktan helallik istedi. Halk helallik esnasında feryat figan etti. Cemaat hakkını helal edince İmam Ali, Hasan ve Hüseyin'e döndü. Onlara vasiyette bulunarak, kendisinin sabaha öleceğini ve kendisi öldükten sonra kavga etmemelerini söyledi. Eğer yüzü kapalı, yeşil sarıklı, devesiyle biri gelirse kendisini onun gasletmesini, kefenlemesini ve tabuta koymasını istedi. Eğer buna izin verirlerse iki cihanda da yüzleri ak olsun diye dua etti. Eğer bu vasiyeti tutmazlarsa eziyetinin çok olacağını söyledi. Sonra Hasan ve Hüseyin'e dönüp onları Allah'a ısmarlayıp daha sonra denize yolladığını söyledi. Yetimlerin, gariplerin daima koruyucusu olmalarını söyleyerek Hakka ruhunu teslim etti. Sanki gözlerinden ırmak akar gibi ağlayıp figan ettiler.

Sabah oldu ve yeşil sarıklı, yüzü kapalı, elinde devesi ve tabut olan bir Arap gelerek başıyla selam verdi. Devesini çökertip içeri girdi ve tek başına Ali'yi yıkadı. Kefenleyip tabuta koydu ve devesinin üstüne tabutu koydu. Yularını kendisi tutarak oradan gitti.

Adamı seyrederek, onun arkası sıra gittiler. Deve çölde göründü. Ona yetişip kim olduğunu ve babalarını nereye götürdüğünü sordular. Eğer yüzünü açıp onlara göstermezse babalarını ona vermeyeceklerini söylediler. Bunun üzerine deveci peçesini açtı. Baktılar ki deveyi iten kişi Hz. Ali'nin kendisi idi. Tabutu açtıklarında tabutun içindekinin de Hz. Ali olduğunu gördüler. Bunun üzerine düşüp bayıldılar. Kendilerine geldikleri zaman ağlayarak feryat figan ettiler. Deve de ortalıktan

kaybolmuştu. Bunun üzerine orada bir meşhed yapıp oraya makam-ı Ali dediler. Ehl-i Kufe gelerek orada dua ettiler ve safa buldular. Derdi olanlar deva buldular.

Rivayet olunur ki Allah'ın emriyle melekler gelip Ali'yi oradan aldılar. Rasulullah'ın türbesine geldiler. Hz. Ali, Rasul'den ve din yolunda savaşandan ayrı değildi.

Hasan ve Hüseyin dönüp geri geldiler. Ali'nin yerine imam, Hasan oldu. Hazreti Ali'nin hilafeti dört yıl sürdü ve bu kıssa da burada sona erdi.

Ehl-i beyt, Hasan'ın kardeşleri ve eşi hepsi çıkıp Medine'ye döndüler. Şehir halkı onları karşıladı. İmam gelip şehrin başına geçti. Tüm halk ona itaat etti.

Buradan sonra *Hikâyât-ı Manzume-i Bekâi* diye başlık atılmıştır. Bu başlık altında bulunan beyitlerin çoğu Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ* adlı eserinde geçen beyitlerdir. Kitab-ı Kerbelâ hakkında yapılmış iki yüksek lisans[74] ve bir doktora tezi[75] bulunmaktadır. Bu kısımdaki olay örgüsünü anlatmak diğer tezlerin tekrarı olacağından bu kısımdaki anlatılanlara ayrıntılı bir şekilde değinilmeyecektir.

Hikâyât-ı Manzume-i Bekâi başlığı altında anlatım, Hz. Hasan'ın imam olmasından sonra kırk bin kişinin ona biat etmesiyle başlar. Daha sonra bu haberin Şam'a ulaşmasıyla Muaviye korkmuştu. Bunun üzerine Şam'dan Medine'ye geldiler ve izzet-i ikramda bulundular. Mervan açıktan muhabbet ederdi fakat içinden nefret ederdi. Ansune adında kötü bir kadın vardı. Tellallık yapardı. Mervan Ansune'ye gitti ve Cu'de'ye Yezid ibn-i Muaviye'nin kendisine nikâh yapacağını bunun için Hasan'ı zehirleyip onu helak etmesini söyledi. Daha sonra Yezid'le evlenip mutlu olacaktı. Bu işi başarırsa Ansune mal mülk sahibi olacağını öğrenince hemen Cu'de'ye gidip güzel bir kadın olduğundan; iffetli, namazını kılan biri olduğundan

[74] Hulisi Gürbüz, "Kitab-ı Kerbela (İnceleme- Metin- Dizin)", (danş. Prof. Dr.Yusuf Çetindağ, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014; Hulusi Eren, "Darendeli Katipzade Bekayi-Maktel-i Hüseyn (İnceleme- Tenkitli Metin- Sözlük Dizin)", (danş. Doç. Dr. Özge Öztekin, Hācettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.

[75] Serkan Türkoğlu, "Bekāi Kitāb-ı Kerbelā (İnceleme- Tenkitli Metin)", (danş. Prof Dr. Turgut Karabey, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum, 2012.

bahsetti. Bunların ardından Yezid'in kendisiyle evlenmek istediğini söyledi. Cu'de bu sözlere meyletti. Fakat Cu'de'nin işi zordu çünkü o Hasan'ın eşiydi. Onun ecdadı münafıktı ve Ali önceden onları öldürmüştü. Hasan, daha sonra Cu'de'yi eşi olarak almıştı. Fakat bu kız nifak ehliydi. Günbegün atasının intikamını almak istiyordu. Bu sözleri işitince meyletti ve bunun nasıl olacağını sordu. Ansune, Mervan'ın bunun için zehir gönderdiğini söyledi. Cu'de zehiri alıp balın içine kattı. Hz. Hasan onu yiyince azası şişti. Hemen Rasul'ün ravzasına gitti. Orada iyileşti ve dualar etti. Bir zaman sonra Cu'de yine bir oyun yaptı. Hurmanın içine zehri koydu. Kendisine hurma getirdiklerini ona da hazırladığını söyledi. Birlikte hurmadan yediler. Cu'de zehirsiz olanından yedi. Hz. Hasan'ın yüzü simsiyah oldu ve yine koşarak Ravza-ı Mutahhara'ya gitti. Dua edip iyileşti. Sonra Hz. Hüseyin'i çağırdı. Tüm ahbapları ve kardeşleri geldi. Kardeşi Ümmü Gülsüm'e oğlu Kasım'ı getirmesini söyledi. Oğlunu Hz. Hüseyin'e teslim etti. Hz. Hüseyin'in kızını oğlu Kasım'a vermesini söyledi. Hz. Hüseyin'i de Allah'a emanet etti. Bu sözlere herkes feryat figan ederek ağladı. Kırk yaşında Hasan'ın ömrü tamamlanmıştı. Namazı kılındı ve babaannesi Fatıma bint Esed'in yanına gömüldü.

Mervan, Hüseyin'in bu durumu öğrenmesinden korktu. Eğer Hüseyin bu zehir işini öğrenirse ne olacaktı? Cu'de'ye bu işi Hüseyin'in duyduğunu haber verdiler. Cu'de kaçıp Mervan'ın yanına geldi.

İki hizmetçi Şam valisine bu durumu haber etti. Haberi duyunca Muaviye ağlamaya başladı. Şam ehli de duyunca figan edip ağladı. Yas için siyah giydiler. Üç gün geçtikten sonra Muaviye Cu'de'yi çağırdı. Cu'de olanları bir bir Muaviye'ye anlattı. Olanları duyunca Muaviye, Cu'de'nin oğluna eş olamayacağını söyleyip onu hapse attırdı. Cu'de yaptığı işten dolayı pişman oldu ve Ehl-i Rasul'ün kadrini bilmediğini, ar namusunun gittiğini söyleyerek üç gün ağladı.

Muaviye onu alıp bir adaya atmaları için emir verdi. Cu'de'nin ellerini ayaklarını bağlayıp bir adaya attılar. Adanın karşısına vardıklarında bir tufanın gelip onu alıp götürdüğünü gördüler. Bu şekilde mazlumun intikamını Allah aldı.

Buradan sonra hikâyede olaylar tekrar Hz. Muhammed'in Medine'ye olan hicretinden sonra Hz. Hüseyin'in dünyaya gelmesinden itibaren başlıyor. Hz. Hüseyin'in ve Hz. Hasan'ın Peygamber efendimiz tarafından ne kadar sevildiklerinden, Cennet'ten onlara hediye geldiğinden, Cebrail (a.s)'ın Dıhye kılığında gelip Hasan ve Hüseyin'e üzüm ve nar vermesinden, Hz. Hüseyin'i takip eden buluttan bahsedilir.

Bu olaylardan sonra anlatılan hikâyelerden birisi şu şekildedir: Bir gün Rasulullah bir sokaktan ashabıyla birlikte geçerken masumları görüp onlardan birisini tutup sevdi. Ashab niçin onu sevdiğini ve iltifat ettiğini sordu. Rasulullah bir gün sokakta bu çocuğun Hüseyin ile oynarken Hüseyin'in ayağının tozunu yüzüne ve gözüne sürdüğünü söyledi. Bundan dolayı gönlünün ona meylettiğini ve onun ebeveynine şefaat edeceğini söyledi.

Bir diğer hikâye ise şu şekildedir: Bir gün Rasulullah'a bir Arap geldi. Ona bir geyik yavrusu verdi. Rasul onu alıp Hasan'a verdi. Hüseyin bunu görüce bir tane de kendisine istedi. Hüseyin ağlarken Rasulullah düşünüyordu. O esnada bir ahu geldi. Onun bir de yavrusu var idi. Selam verdi ve Allah'ın kendisine iki yavru verdiğini söyledi. Birini avcının alıp gittiğini birinin ise kendisine kaldığını söyledi. Rasul, yavrularından birinin Hasan'a nail olduğunu diğerinin de Hüseyin'e mail olmasını istedi. Ahu ağlamaya başladı. Öyle çok ağladı ki gözyaşı yere değince yer deprem olur gibi sallandı. Sonunda diğer yavruyu da Hüseyin'e vererek onu memnun etti.

Bir diğer hikâye ise bir Yahudi'nin Hz. Hüseyin'i alıp evine götürmesi ile ilgilidir. Bir gün Muhammed Mustafa (s.a.v), Hz. Ali ile birlikte savaşa gitti. O zamanlar Hasan ile Hüseyin çocuklardı. Hüseyin'i Salih adında bir Yahudi alıp gitti. Fatıma Hüseyin'in olmadığını gördü. Kimse onu kimin götürdüğünü bulamadı. Hasan hazretlerine Hüseyin'i bulmasını söyledi. Hasan bağlarda bağırarak Hüseyin'i aramaya başladı. O bağlardan birinden bir geyik çıktı. Ona Hüseyin'i sordu. Geyik onu Salih adından bir Yahudi'nin aldığını söyledi. Hasan, Yahudinin hanesine gitti. Hüseyin'i vermesini yoksa dedesine söyleyeceğini, dua ederek Yahudi cinsini yeryüzünde koymayacağını ya da babasına söyleyeceğini Yahudi adına bir belirti

bırakmayacağını söyledi. Yahudi Salih bu kişilerin kim olduğunu sorunca Hasan, dedesinin ve babasının kim olduğunu söyledi. Salih bu cevabı işitince ağlamaya başladı. Yahudi hemen Müslüman oldu ve Hüseyin'i geri getirdi. Salih, akrabalarının hepsini müslüman etti. Daha sonra Fatıma'ya gelerek onu bağışlamasını istedi. Fatıma bağışladığını gidip Ali'ye yalvarmasını söyledi. Ali, kendisini affettiğini fakat onun Rasulullah katına gidip Hazreti Peygamberin onu bağışlamasını istemesini söyledi. Salih, Rasulullah'a gitti ve figan edip bağışlanma diledi. O da suçunu affettiğini ve gidip Allah'tan af dilemesini söyledi. Salih tam on yedi gün ağlayıp figan etti. Çöllerde bile Allah'a yalvarırdı. Cebrail, Rasule geldi ve Allah'ın onu affettiğini söyledi.

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in Rasulullah ile olan hikâyeler anlatıldıktan sonra Hz. Hasan'ın ölümü üzerine Hz. Hüseyin'in başından geçenler anlatılır. Muaviye, oğlu Yezid'i tahta geçirdi; fakat ona biat etmeyen birkaç kişi vardı. Bunlardan biri Hz. Hüseyin'di. O biat etmedi diye biat etmeyen Müslümanlar da vardı. Bir gün Yezid'den bir mektup geldi. Yezid, kendisine biat etmeyen Hz. Hüseyin'in başının kesilmesini istedi.

Olaylar böyle devam ederken Hz. Hüseyin'in yanında duran Müslim'in de şehadet şerbetini içmesiyle Kufe'den gelen davet mektuplarını Hz. Hüseyin geri çevirmedi. Bunun üzerine Hz. Hüseyin Kufe'ye gitmek üzere yola çıktı. Kufe'ye gittiğinde oradakilerin tuzağına düştü ve yanındaki arkadaşları ile tutsak kaldılar. Günlerce çöllerde susuz bırakıldılar.

Daha sonra Hz. Hüseyin ve Yezid arasında bir savaş başladı. Bu savaş esnasında Hz. Hüseyin alnından bir ok yedi. Hz. Hüseyin'in bu yaradan başka birçok yarası vardı. Ölmeden önce namaz kılmak istedi. Fakat Şimir buna müsaade etmeden kafasını keserek Hz. Hüseyin'i şehid etti. Şimir, Hz. Hüseyin'in kafasıyla beraber dokuz kesik başı Yezid'in sarayına getirdi. Bu olaydan dolayı gururlanan Şimir'i, Yezid "asıl üstün olan benim" diyerek hapse attırdı. Hz. Hüeyin'in sevenleri feryad ederek ağlaştılar.

Bir Cuma namazı sırasında iki grup arasında kavga çıkınca Zeyne'l-Abidin minberden inerek namaza durdu. Cemaat de ona uyarak namaza başladı. Namaz

bittiğinde Yezid'in oradan kaçtığını fark ettiler. Yezid sarayına kaçıp kapıları kapattırdı. Cemaat Yezid'in kaçtığını fark edince sarayın kapısına geldi. O an ortalık karardı ve yağmur yağmaya başladı. O kadar yağdı ki sel oldu. Yezid de artık korkuyordu. Bunun üzerine çıkıp kendisinden ne kadar altın isterlerse vereceğini, nereye gitmek isterlerse göndereceğini söyledi. Ehl-i Beyt, Yezid'den bunları istemediklerini mahşerde hesaplaşacaklarını, yalnızca Medine'ye ziyarete gitmek istediklerini ve Hz. Hüseyin'in başını istediklerini söyledi. Yezid isteklerini yerine getirdi ve Medine'ye gitmelerine izin verdi.

Artık hutbede Ali ismini söylemek yasaktı. Yezid, hutbede kendi isminin okunmasını istiyordu. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali (r.a.nhüm)'yi sevmiyordu.

Bu sözlerden sonra müellif dualar ederek eseri bitirir.

2.11. Sure İsimleri, Ayetler ve Hadisler

Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ içerisinde beyitlerde geçen ayetler aşağıda sıralanmıştır:

*Vaṣf-ı ẕātıñ "**ḳul huvallahu eḥad**"*[76]

Lem yezelsin mālik-i mülk-i ebed (2)

*Kendüsī "**ṭāhā**"*[77] *yüzi "**veḍḍuhā**"*[78]

*Gözi "**māzaġa ˈl-baṣar**"*[79] *lebi "**evḥā**"*[80] *(16)*

[76] İhlas Suresi, 1. Ayet *"De ki: O Allah birdir, tektir."*
[77] Kur'an-ı Kerim'in 20.suresinin adı Tā-Hā Suresidir. Mukatta harflerinden olan "Tā-Hā" harflerine "Ey Muhammed" anlamı verildiği için Peygamber efendimizle ilgili naatlarda sıkça geçer. Bu bilgi için bkz.: İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,** Kapı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 436.
[78] Duha Suresi, Kur'an-ı Kerim'in 93.suresidir. "Duha" kuşluk anlamına gelmektedir. Duha'nın ışık ve aydınlık ilişkisinden dolayı sevgilinin yüzü duhaya benzetilmektedir. Bu bilgi için bkz.: İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,** s. 125.
[79] Necm Suresi, 17. Ayet "Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı."
[80] *"evha" kelimesi Arapça "vahiy etti" anlamına gelmektedir.*

*Şaçı "**ve ʾl-leyli**"[81] anıñ ey buʾl-kerem*

***"Raḥmetelil-ʾālemīn"**[82] "**nūn veʾl-ḳalem**"[83] (17)*

*El-vedāʿ ey gevher-i gencine-i "**nūn veʾl-ḳalem**"*

El-vedāʿ ey maʿden-i lütfʿināyet el-vedāʿ (1228)

*Çünki dendi "**errāsiḫūne fiʾl-ʿilim**"[84]*

Şöyle rivayet olunur diñle kim (820)

Burc-ı eflākda hümān-ı devletim

***"Ḳābe ḳavseyne"**[85] iribdir rifʿatim (1163)*

Merḥabā ey naḳd-u āl-i raḥmetelliʾl-ʾālemīn

*Ey mübessir-i behişt-i "**fedḫulūhā ḫālidīn**"[86] (2086)*

---

[81] Kur'an-ı Kerim'in 92. Suresidir. "*Leyl*" Arapça "gece" anlamına gelmektedir.

[82] Enbiya Suresi, 107. Ayet "*Biz seni **alemlere (bütün insanlığa) sadece rahmet** olarak gönderdik."*

[83] Kalem Suresinin ilk ayetinde yer alır. "*Nun, Kalem'e yemīn olsun."* anlamına gelir. *Nun,* icmāli ilimdir. İcmāli ilim, her şeyin ayrıntısıyla yer aldığı ilimdir. Kalem ise her şeyin ayrıntılarının belirlendiği tafsili ilimdir. Bu bilgi için bkz.: Zafer Erginli, **Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kalem Yayınları, İstanbul, 2006, s.776.

[84] Âl-i İmran Suresi, 7. Ayet "O, sana Kitab'ı indirendir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihtir.[84] Kalplerinde bir eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onun olmadık yorumlarını yapmak için müteşabih âyetlerinin ardına düşerler. Oysa onun gerçek manasını ancak Allah bilir. **İlimde derinleşmiş olanlar**, "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır" derler. (Bu inceliği) ancak akıl sahipleri düşünüp anlar

[85] Necm Suresi, 9. Ayet *"Öyle ki, **iki yay kadar** hatta daha yakın oldu." Bu ayet, Mi'raç hadisesinde Peygamber efendimizin Allah'a iki yay kadar yakın olduğunu anlatır.*

[86] Zümer Suresi, 73. Ayet "Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da grup grup cennete sevk edilirler. Cennete vardıklarında oranın kapıları açılır ve cennet bekçileri onlara şöyle der: "Size selam olsun! Tertemiz oldunuz. Haydi **ebedi kalmak üzere buraya girin**."

"Hel etā"[87] *suresi geldi ʿAlīye*

Ḥaydar-ı kirār olan velīye (4002)

Ġaraż ***men yufsidu fīhā*** *ṣavāşı Kerbelādandur*

Zīrā dünyada bu ancaḳ fesād-ı kāmurān oldı[88] *(1887)*

Mekteb-i ***naḥnu ḳasemnāk*** *rızḳ-ı nāmıḳıñ*

Çünki taḳsīm oldı her merdāne rızḳı Rāzıḳıñ[89] *(2227)*

Ey Hümā-yı evc-ü devlet ey Emīreʾl-müʾminīn

Maḥrem-i esrār-ı ***Levlāk*** *ey Emīreʾl-mütteḳīn*[90] *(3146)*

Her kim ʿAlīyi sever beni sever

---

[87] İnsan Suresi, Kur'an-ı Kerim'in 76.suresidir. Surenin ilk ayeti "*hel eta"* kelimesiyle başlar. Bunun için bu isimle de anıldığı görülmektedir. Bu surenin Hz. Ali ve Hz. Fatıma'nın oğulları Hasan ve Hüseyin'in şiddetli bir hastalık geçirmesi üzerine Allah'a "Ya Hızır, Çocuklarımın imdadına yetiş. Onlara sağlık ve sıhhat ver, hastalıktan kurtar, senin için ahdim olsun üç gün oruç tutacağım." Diye dua eder. Çocukları iyileştikten sonra oruçluyken üç gün boyunca kapıya gelen fakire o günkü yiyeceklerini verirler. Peygamberimiz bundan haberdar olunca Allah'ın onların oruçlarını ve hayırlarını kabul ettiğini haber verir. Delil olarak da İnsan Suresi, 7-9.ayetleri gösterir. Bu bilgi için bkz.: Doğan Türkdoğan, **Alevi İslam İnancı İçerisinde Hz. Hızır,** Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2004/29, s.20.

[88] Bakara Suresi, 30. Ayet "Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "**Orada bozgunculuk yapacak**, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti."

[89] Zuhruf Suresi, 32. Ayet "Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında **biz paylaştırdık.** Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini kimine, derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır."

[90] *Levlāk,* kutsi bir hadisten alınmış sözdür. Allah, Peygamberimiz için "Sen olmasaydın, eflakı yaratmazdım." Demiştir. Bu hadisten dolayı şiirlerde Peygamberimizi övmek için kullanılır. Bu bilgi için bkz.: İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,** s. 288.

Her kim ʿAlīye deger bañа deger (4004)

ʿAlīyi sevmeyen düşmāndur bañа

Didi Allāhıñ Rasūli bil añа[91] *(4005)*

***Laḥmıke laḥmı** buyurmışdır Rasūl*

Anlara bir fātiḥa eyle vuṣūl[92]

[91] Bu hadis-i şerif, Kütüb-i Sitte'de geçmemekle birlikte muhtelif hadis kitaplarında geçmektedir. Bu bilgi için bkz.: İbn-i Asakir, **Tarih-i Dimaşk**, c.2, s.93; El-Heysemi, **Mecmaü'z-zevaid**, c. 9, s.108; Hatip El-Bağdadi, **Tarihu Bağdad**, c.13, s.32.

[92] Peygamber efendimiz Hz. Ali'ye "*Lahmike Lahmi, Demmike Demi, Ruhike Ruhi, Cismike Cismi*. (Ali benim, ben Ali´yim; beni seven Ali´yi sevsin; Ali'yi seven Allah´ı sever.)" demiştir. Bu hadis-i şerif, Alevilerin müsahiplik geleneğinin Hz. Muhammed ve Hz. Ali arasında başladığının göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu bilgi için bkz.: (erişim: 30.04.2021) **http://alevikutuphanesi.wordpress.com/tag/aleviler/**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİN

3.1. Transkripsiyon Alfabesi

Harf	Transkripsiyonu	Harf	Transkripsiyonu
اء	a, e, ı, i, o, ö, u, ü, ʾ	ص	ṣ
آ	ā	ض	ḍ, ż
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t, d	ع	ʿ
ث	s̱	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẕ	ن	n
ر	r	و	v, ū
ز	z	ه	h
س	s	ى	y, ī
ش	ṣ		

3.2. Metin

Bismillāhirraḥmanirraḥīm

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 *Ḥamdu lillāh* Ḫāliḳu Perverdigār

Ḳādir u Ḥayy u tuvānā bīr u bār

Vaṣf-ı ẕātıñ *ḳul huvallahu eḥad*

Lem yezelsin mālik-i mülk-i ebed[93]

Bī-naẓīr ü lā-mekānsın yā ilāh

Raḥmetiñle aġ olur her rū-siyāh

Ey Ḫudā erzāḳın[94] senden umār

İns ü cinn ü vaḥş u ṭayr[95] u mūr u mār

5. Padişāh-ı bī-vezīr u bī-ḥalel

Mülk-i bī-ḥaddinde ḳāim lem yezel

Ṣāniʿ-i kevneyn-i ʿalemsin Ḫudā

[93] Eserde *"Lem yezelsin mālikü mülkü ebed"* şeklinde harekeleme yapılmıştır. Burada Arapça bir ibareden ziyade Farsça bir tamlamanın daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

[94] Eserde *"Ey Ḫudā rezzaḳın senden umar"* şeklinde yazılmıştır. Gerek anlam bakımından gerekse vezin ölçüsü gereği "rezzak" kelimesi "erzāk" olarak transkribe edilmiştir.

[95] Eserde *tayr* kelimesi *tuyur* olarak harekelenmiştir.

Māsivā muḥtāc ṭapūñ[a] bī-riyā

Sen ġanīsiñ biz gedā-yı mücrimüz

Dergehiñden raḥmet umar mīrümüz

Raḥim-i cümle cihānsın raḥmet it

Mücrüm-i ʿāṣilerine şefḳat it

ʿAfv eyle cürmimüz yevmeʾl-cezā

Yaḳma nār-ı dūzaḫa yā Rabbenā

10. Pādişahlar ṭapuñıñ efkendesi[96]

Cümle eşyā emr anuñdur bendesi

Kim ki ṣıdḳla saña ṭutdı yüzin

ʿĀfiyet ṣaḥnında buldı kendüzin

Cān fedā ḳılsañ bulasın bī ʿaded

Ölmeyesin diri kalasın tā ebed

Enbiyā ol ḳapūda pervānedir

[96] *Efkende* olarak transkribe edilen kelime eserde *üfkende* olarak harekelenmiştir.

Olmayanlar it gibi dīvānedir

Der Natʿ-ı Muḥammed Muṣṭafā Ṣallallāhu ʿAleyhi ve Sellem

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Enbiyānıñ şāhı sulṭān-ı Rusūl[97]

Ol Muḥammed Muṣṭafā şāh-ı uṣūl

15. Ol ḥabībullāh ol kān-ı kerem

Ol Rasūlullāh şāh-ı muḥterem[98]

Kendüsi *ṭāhā* yüzi *veḍḍuhā*

Gözi *māzaġa ʾl-baṣar* lebi *evḥā*[99]

Ṣaçı *ve ʾl-leyli* anıñ ey büʾl-kerem

Raḥmetel ʾli-lʿālemīn nūn ve ʾl-ḳalem

Anıñ iledür münevver yir ü gök

Cān fedā olsun aña hem ʿaḳl u ök

[97] Osmanlıca metinde "rusul" kelimesi "rasul" olarak yazılmıştır. Fakat terkipin anlamı gereği rasulün burada çoğul anlamda kullanılması daha uygundur.
[98] "Rasulullah" kelimesi metnin orijinalinde "rasulullahu" şeklinde yanlış harekelenmiştir.
[99] "evhā" kelimesi ötre ile harekelenmiştir. Buradaki "evha"kelimesi Peygamber'e vahyedilenler anlamındadır. Yani Hz. Peygamber'in dudaklarından çıkan her şey ona vahyedilenlerdir.

Anıñ içün yaradıldı her civār

Yir ü gök ʿarş-ı kürsi āşikār

Muʿcizātı ṭaşa dil virdi ʿayān

Ṭaş içinden eyledi āb-ı revān[100]

Çün aña *levlāk* gelmişdür ḫiṭab

Ol şehīd ebrār sulṭānı ṣıfāt

Enbiyānıñ ḫātmidür sulṭān-ı dīn

Evliyāya *raḥmeten li-lʿālemīn*

Ādem aña faḫrı ḳıldı buldı nāz

Hem Ḫalīlullāh oldur dil-nüvāz

Mūsa anuñla Kelimullāh ola

ʿİsā anuñ ile Rūḥullāḥ ola

Küfri ortadan götürdi ol emīn

Ol getürdi ʿālem īmān ü dīn

[100] Eserde "*āb-ı revan*" terkibi "*ābu revan*" şeklinde harekelenmiştir.

Yazığımuz derdine dermān olan

Gönlümüzde dīn ile īmān olan

Ol *emīnullāh şefiʿuʾl-müẕnibīn*

Ol yārānları imāmüʾl-mütteḳīn

Yār-ı evvel Ebū Bekr-i ṣafā

Kān-ı ṣıdḳ yār-ı cān-ı Muṣṭafā

Hem ikinci yār ʿÖmerdür benām

Ol Emīreʾl-müʾminīn şāh-ı kerem

30. Ol birisi geldi ʿOṯmān-ı ḥayā

Cāmiʿuʾl-Ḳurʾān şāh-ı riyā

Geldi dördünci ʿAlīyyüʾl-Mürteżā

Şāh-ı din aña gelüpdür *hel etā*

Cānımuza oldılar erkān-ı dīn

Anlar oldılar imāmüʾl-mütteḳīn

Anlarıṇ ʿaşḳını her kim ṣıdḳ ile

Ṣaḳlayıcaḳ lā-cerem īmān bula

Kim buları birbirinden ayırā

Āḫiretde ṭamū odına gire

35. Ger dilerseñ raḥmetine iresin

Muṣṭafā yārānlarını göresin

Ḳamu evlādına aṣḥābına hem

Ḫoş rāżı-Allāhu de gil ey pür kerem

Fāiʿlātü fāiʿlātü fāiʿlāt

Bin günāhı defʿ ider bir ṣalavāt

Rıżāen liʾllahuʾl-fātiḥa

Maṭlaʿ-ı Dāsitān-ı Ger Beyān Maḳtil Ḫüseyn İbni ʿAlī Kerrem-Allāhu Veche Vaṣf-ı Kerbelā

Fāʾilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvīyān aḫbārı naḳl itdi bu dem

Ebū Bekri Varḳa Saʿdīden kerem

Şām-ı Hüs̱s̱ām-ı İs̱fahān-ı Cüneydi

Daḫī Baġdād-i Tāhir-i Ṭūsī adı

ʿAnhümālar bil rivāyet eyledi

Ol vaḳit bu dürri anlar söyledi

Gel imdi diñle bir cān yaḳıcı söz

Nice cān yaḳıcı bil kim cihānsuz

Bu ġamdan gözyaşı bārān olubdur

Çeker pür-ḫūn dil-i nālān olubdur

Bu ateşden ne dil kim yaḳdı cānı

Tepesinden çıḳar her dem duḫānı

Bu nār ile ciger büryāna döndü

İki gözden aḳan yaş ḳana döndü

Şunın kim var durur gögsünde īmān

Olur bu ḥasret ile zar ü giryān

Şükür kim nūr-ı cism-i Muṣṭafādır

İşit çekdikleri nice cefādır

Biri cān u dili ḥaydar Ḥasandur

Güneşden ṭalʿatī belkim Hasandur

Biri de ḥāfid-i sulṭān-ı ʿālem

Ḥüseyn-i Kerbelā şāh-ı mükerrem

Ḥasan ḥażretlerine itmeyüp mihr

ʿAdū mekr ile virdi ʿavratı zehr

50. Şehīd olmuş durur kerb u belāda

Ḥüseyn-i nūr-ı dīde Kerbelāda

Ḳaża bu resme olduġına ḥikmet

Ne dir gūş eyle ey ehl-i baṣīret

Safa māh-ı ḳubbe-i ṣāf-i muʿallā

Hem ol ṣadr-i rīsāletde müzekkā

İki cihān güneşi faḫr-i Aḥmed

Mekkeden ḳıldı Medīneye hicret

Sekiz yıl olmuşdı çünki geleli

Şehir içre nūr-ı żiyā bulalı

55. Rasūl hażretine Allahıñ emri

Varub Mekkeyi fetḥ it dimişdi ġayrı

ʿĀsakir-i İslām aṣḥāb-ı kirām

ʿAzm-i Mekke itdi o ẕātiʾl-kerem

Varub anda bahādır ger ceng itdi

Bi-ḥamdiʾllāh nuṣreti fetḥ-i müyesser itdi

Mekke fetḥin çün siyerde ẕikr ider

Tafṣīlin işiden bunda fikr ider

İdüp ḫalḳını īmāna daʿvet

Ḳılıcdan geçdi gelmeyeni tamāmet

Ṣanemleri eritdi Kaʿbeden hem

Ḫalīl bünyadını ḳıldı mükerrem

Ḳabāʾiller ʿArablar cümle geldi

Rasūlullāhı mescid içre buldı

Ḳılub īmān-ı İslām anlara taʿlīm

Ḳabūl idüb ḳamusı ḳıldı taʿẕīm

Rasūlullāhı anlar ḳıldı ḥürrem

Feraḥyāb oldı ol nūr-ı muaʿẓẓam

Dönüb yine Medīneye olup rāh

Ṣaḥābelerle irsāl itdi Allāh

Ġanīmet mālını cemʿin tamāmet

Bölüşdürdi daḫī şāh-ı velāyet

Alup ruḫṣat Rasūlden evlerine

Varur herkes hemān yerlü yerine

ʿİbādet ṭāaʿte meşġūl olurlar

Ḫudādan feyż-i raḥmet çok bulurlar

Bunuñ üstüne bir yıl geçdi ey cān

Medīne ḫalḳı seyr iderdi her ān

Mekkeden bir ṭoz belürdi nagihān

Görüb seyre çıkar cümlesi ol an

70. Ḳatarlanmış develeri dutup bul

İki kişi daḫī oñdan yeter ol

Rasūlün mescidine girdi bunlar

Selām virdi hemān taʿẓīmle anlar

Didiler yā Ḥabībullāh gelen var

Mübārek bābıñı arzū ḳılan var

Ne yerdendir gelen buyurdı sulṭān

Mekke seyyidlerinden Ebū Sufyān

Meger ol Mekke fetḥinde īmāna

Dönüp meyl itmişdi ehl-i īmāna

Bilüp aṣḥābına ḳarşu varıñ dir

Ḳonuḳ eyleyüben ḳaydın görüñ dir

Çıkup ḳarşı bütün cümle ṣaḥābe

Getürdiler anı ṭoġrı rikābe

Ebū Sufyān girüb mescid içine

Öñünde yüz kodı rū-yı zemīne

Öpüp pāyın Ebū Sufyān o demde

Mürüvvet çoḳ olur kān-ı keremde

Duāʿ ḳıldı Rasūl aña buyurdı

Dizin çökdi ḥużurunda oturdı

Rasūlullāh ile bir dem görüşdi

Ḳamū aṣḥāb gelüp anda bilişdi

Rasūl dedi yā Ebā[101] Sufyān

Nedendir bu baña teşrīfīn ey cān

Didi Mekkede olduḳca dururdum

Cemāl-i pākıñı arzū ḳılurdum

Anuñ çün ehl-i evlādım ʿiyālim

Bile aldım cemiʿ-i cümle vārım

Fedādır yolıña bu baş ile cān

Bütün evlād-ı ʿiyāl heb saña giryān

85. Görüb hüsn-i cemāliñ subh-ı Şāmı

ʿİnāyet sendedir eyle bekāmı

Ḳılayım diyü geldim ḫizmetiñde

Bulunām rūz u şeb her hümmetiñde[102]

Rasūlullāh işidip oldı ḫürrem

[101] Eserde "*ya Ebu Sufyan*" şeklinde harekelenmiştir. Fakat Arapça dil bilgisine göre münadalar her zaman mansub olurlar.
[102] Beyitteki "himmet" kelimesi asıl metinde "hümmet" olarak harekelenmiştir. Muhtemelen bölgesel bir kullanımdır.

Ḳabūl itdim didi ẕāt-ı mükerrem

Ebu Sufyān ḳılub arż-ı niyāzı[103]

Vaḳit geldi edā itdi namāzı

Namāzdan fāriġ oldı cümle aṣḥāb

Götürdi evlerine anı aṣḥāb

90. Medīne şehrinde tutdı mekānı

ʿİbādetle geçürdi her zamānı

Geçüp beyʿ u şirādan daḫī Sufyān

Anıñ bir büyük evlādı var ey cān

Mūʿāviye diyü ad virmiş idi

Cemāl-i Aḥmedi hem görmiş idi

Ebū Sufyānıñ evlādı idi bu

Bu da aṣḥāb idi ol yirde yā hū

Muʿāviyeye virdi cümle varın

[103] Beyitteki "arz-ı niyazı" terkibi asıl metinde "arzū niyazı" şeklinde harekelenmiştir.

Yedi yüz devesi mālın davarın

Atasınıñ ġayet çoḳ idi mālı

Buña baḫş eyleyüp ḳoydı maḳāmı

Rasūl ṣoḥbete virdi özini

Rukuʿ ü secdeye ḳoyup yüzini

Rasūlullāh Sufyānıñ işi ḫōş

Saña bir söz diyem gūşuñda mengūş

Hengām Dem

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ḳulundan ḥażret-i Selmān dem aldı

Ol an Muʿāviye içerü geldi

Beyān idem naṣıl oldı maḳālāt

Muʿāviye elinde dem-i saʿādet

Rasūlullāh buyurdı bir temiz yir

Var ise dök bunı getür yüri dir

Muʿāviye demi aldı hemān dem

Temiz yir arayup gezdi dem-ā dem

Ḳıyamadı anı bir yire döksün

Ṣoñun fehm itmedi o ẕātıña nitsün

İçer dem-i saʿādeti gelür o

Ḥużūr-ı ḥażrete varub yiter o

Didi nitdüñ Muʿāviye demi sen

Didi ḳıyamayup içdim anı ben

105. Hemān ol demde aña baḳtı Rasūl

Olur senden daḫī bir evlād-ı füzūl

Beyt-i nübüvvetimi fesād ider

Azdırup ümmetlerim berbād ider

Oldıydı bende dünyāda eger

Evlenirsem gele uş böyle żarar

Bunun üzerine geçdi nice yıl

Ebū Sufyān göçdi anda şöyle bil

Atasınıñ yerine oldı ulu

Seksanına vardı göñlü ġayġulu

110. Rasūlullāh didi aña ey ʿazīz

Niçün evlenmeñ cihānda sen lezīz

Çün yuḳarda ẕikr olub geçmiş idi

Ḳulaġında bu kelām ḳalmış idi

Bu cihānda ben ki evlenmem didi

Ḥūri olsa yüzine baḳmam didi

Muʿāviyyeye didi ṭut himmetim[104]

Ümmet olan tutmālıdır sünnetim

Tañrının emri budur hem yürü sen

Saña ruḫṣat virirem bu demde ben

[104] "himmetim" kelimesi burada da "hümmetim" şeklinde harekelenmiştir.

Ben sefere giderem didi bu dem

Vir bañа ruḫṣat anın çün ḳıl kerem

Virdi ruḫṣat sefere gitdi o cān

Geldi bir yük ḫurmā getürdi hemān

Ol Rasūliñ ḳatına yitirdi ol

Anı bölüşdürdi aṣḥāblara bol

Geldi ondan ḫānesine ol zamān

Nuṭḳ-ı pākidir birine varur hemān

Müsāfirdir deyü şol aḥbābları

Daʿvet itdi anı çün ensābları

Medīnenin cāygāh-ı bostānına

Ḳalmaḳ içün hem naẓar her yanına

Vardı oturdı çimen üstüne heb

Muntaẓar idi ḳamu dostuna heb

Āb-ı revān öñlerinden ḫoş aḳar

Bülbülüñ āvāzı cānlar yaḳar

Muʿāviye ḫāṭırını aldılar

Cānına dürlü ṣafalar ṣaldılar

Muʿāviye gör imdi şimdi noldı

Ḳażā-yi ḥācet içün varub oṭurdı

125. Bir aġaç dibi vār idi kenārda

Urub ʿaḳreb anı ḳopdı bir nāra

Çaġırdı el-emān deyü hemān ol

Ẕekeri anıda şişdi ḳatı bol

Rivāyet şöyle dir ki itdi feryād

Varub yārānları itmege imdād

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Gel ey Ṣubḥī tefekkür ḳıl bu derd zahm-i kederdendir

Ne sendendir ne bendendir gelen hükm-i ḳaderdendir

Bu bir esrār-ı Mevlādır aḳıl irmez be-hey cāna

Bulur taḳdīr yerin elbet anı fehm it ḫaberdendir

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

130. Uzatma söze gir şimdi vir ḫaber

ʿĀrif-i dānāları bir söz keser

ʿAḳrebiñ zaḥmı çoġaldı gün-be gün

ʿAklı başdan gitdi oldı ser-nigūn

Āh u efġān eyledi yoḳ çāresi

Yanar ateş gibi her gün yāresi

Zārı zārı aġlar iken nāgehān

Gelüb bir pīr yanında durdı hemān

Didi sizler niçün aġlarsıñuz ya

Ḳamu cānı ciger dağlarsıñuz ya

Ana arż itdiler çünki bu ḥāli

O pīr anlardan añladı meʾāli

Anıñ elinde vār idi bir ʿaṣā

Siza taʿrīf idem dermānı yoḳsa

O pīr itdi bunın dermānı cānım

Cimaʿ itsün geçer budur emānım

Ẕehirli menisi söñdirmelidir

Anı bir ḫātuna dökdirmelidir

Eger bu sözümi itmezseñ idrāk

Helāk olur gider böyle özi pāk

Diyüp ṭaşra çıḳınca ġāʾib oldı

ʿAcebe ḳaldılar ol pīr nic oldı

Bir ʿavrat buldılar beytiʾl-laṭīfden

Ki gelmiş fāḫişe asl-ı Tāifden

Ana çoḳ māl virüb olub gelürler

Olʿavratı çābuḳ anda virürler

Cimāʿitdi Muʿāviye işi bitdi

Daḫī çāre bulundı gitdi derdi

Zekeri aġrısı sākin olınca

Anıñ cismi hemān rāḥat olınca

145. Olub üç gün varub kābin ḳıyarlar

Aġulu şehvet-i evvel ḳoyarlar

Velākin ḥamle ḳıldı şol zīnādan

Emirdir hīç döner mi ol Ḫudādan

Günün ḥesāb idüb çün ʿavrat ey cān

Muʿāviyeye didi ḥamleyin ol ān

Muʿāviye bilüb ḥāli ḳılar zār

Bütün gün aġlayub iderdi efkār

Görüñ bu tedbīrimi bana nitdi

Āḫir devrān gine bildigin itdi

Eşʿār-i Ṣubḥī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

150. Tefekkür itmeyüp aṣlın boşa tedbīr ider insān

Varır taḳdīr yerīne hem bulunmaz derdine dermān

Senin çekdikleriñ ġayret bütün cümle hebā oldı

Büyük yerden bulunmışdır ana tā ezel-i fermān

Eger ʿārif iseñ sende bu dünyāya meyil virme

Gideñ bir gün ḳalur mālıñ iderler sineñi ʿüryān

Bu fānidir behey cāna bāḳī ḳalur ṣanma

Olur señde gidersin bil soñunda Mıṣra sulṭān

Muḥammed ʿaşḳına yansun bu Ṣubḥiyā ḳulıñ yā Rāb

Şehīdler yoluna döksün seherde dīdesi al ḳān

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvīler şöyle rivāyet iyledi

Ol vaḳit kim ʿavrat ḥamlin söyledi

Dokuz ay on günden soñra ʿavratıñ

Aġrısı ṭutdı o fāḫişe nekbetiñ

Doġdı oġlı dünyaya başdı ḳadem

Muʿāviye āh idüb çekti ālam

Gözü gökdir sārı anıñ çehresi

Ḥaḳ yaratmış yoḳdır anıñ çāresi

Adını anıñ Yezīdī ḳoydular

Muʿāviyeniñ evladın duydular

Vara vara vardı ol üç yaşına

Ātasıyla yetdi Rasūl ḳatına

Rasūlullāh anları gördi hemān

Gözi yaşı yüzüne oldı revān

Ne ʿacebdür yā Muʿāviyye didi

Sen ehl-i nūr oġluñ ehl-i nār didi

Çünki Muʿāviye duydı bu sözi

Āh ile yandı göyündi hem özi

Sen bunı evvel didiñdi ẕāt-ı pāk

Bu fużūli ideyim şimdi helāk

165. Rasūlullāh didi yā Muʿāviye sen

Bu fużūli öldiremeñ[105] diñle sen

Sana bir tedbīr ideyim anı ṭut

Bunuñ helāk olmasını var unut

Var git anı tā götür görmeyeyim

Göñlüme endīşeler vermeyeyim

Gözüm anı görmeyince bil hemīn

[105] Sivas ve çevresinde kullanılan dil özelliklerinden biridir. "öldiremeñ" kelimesi, geniş zamanın olumsuzu, II. teklik şahıs olan "öldüremezsin" anlamında kullanılır. Günümüzde bu kullanım günceldir.

Kalbim olur ġam-ı firḳatden emīn

Döndü didi yā Rasūlallāh bu dem

Ḳangı diyāra alup bunı gidem

170. Yaʿni Mekkede eylesem ḳarārı

Ḳureyş içinde buluram żararı[106]

Muḥammed seni red itdi diyeler

Beni miḥnet içinde çoḳ ḳoyalar

Medīneden sürüldiñ diyü anlar

Başıma tenk ide dünyayı bunlar

Dilerem öyle olınca ölme gibi

Yolıñda cānı başı virme gibi

Baña anda şöyle bir yir gerekdür

Elim altında ola cümlesidür

[106] "Zarar" kelimesi Arapça "**ضَرَرٌ**" olarak yazılır. Fakat günümüz Türkçesinde de kullanım olarak zarar kelimesi "zarār" şeklinde uzatılarak kullanılmaktadır. Bu yanlış kullanımın o zamanlarda da kullanıldığını görüyoruz.

Varup anda ḳarār idem yā Rasūl

Gözüñ öñünde durmaya bu fużūl

Rasūlullāh çün bu sözi işitdi

Ḫaber virem saña ne tedbīr itdi

Altı biñ çeri bile ḳoşdı aña

Ḫālid bin Velīdi virdim saña

ʿAskere baş idüp götür tamāmet

Bu oġlanı Şama yitür nihāyet

Muʿāviye ile anda ḳarārı

Seniñ destiñdedir fetḥin bir eri

Rasūlullāhdan aldı destūrı ol

Mālın ʿavratını aldı dutub yol

Ḫoşun ḳoşun olub ʿasker yüridi

Şebdeler ṣaḥrā yüzini büridi

Yaḳın ḳaldı Şāma leşker ser-ā-ser

Ḫālid bin Velīd cümle berāber

Ḫaber verdi Yahūdī ʿİmrān adı

Mülk-i Şāma dimeñ anıñ murādı

Geldi İslām leşkeri yetdi hemān

Melik çerisini düzdi ol zamān

185. Altmış biñ ḫoş çeri ile çıḳarlar

Şāmıñ ṭaşrasına şuʿle yakarlar

Meymene meysere düzdi oturdı

Ḳaraġollar çıkub ḥāzırca durdı

Yeşil ḳanatlı ḳuşlar İslām üzre

Hevā üzre durır itmām üzre

Ṣabāḥ oldı güneş ḫurşīd-i māhı

Götürdi ẓulmeti açdı siyāhı

O küffār leşkeri kuşları gördi

Ve vehm-nāk olaraḳ ḳarşuda durdı

Rasūlullāh Uḥud cengine vardı

Yeşil ḳanatlı ḳuşlar per açardı

Yine Allahıñ emri birle kuşlar

Gelüp İslāmıñ imdādına başlar

Ḫālid bin Velīd o demde baḳdı

Küffārıñ çoḳluġı cānını yaḳdı

Muʿāviyyeye döndi didi ey yār

Duʿā ile bunı feṭḥ ide Settār

Teʿālallāh bize fırṣat vire hem

Muḥammed Muṣṭafā himmet ide hem

Muʿāviye yüzin dergāha ṭutdı

Ḫulūṣ-ı ḳal ile çok niyāz itdi

Ḫālid bin Velīd daḫī berāber

Yanınca ʿaskeriñ cümle ser-ā-ser

Döküp göz yaşını itdiler āhı

Ḳabūl eyle diyü Ġani İlāhi

O dem tekbir getürüb itdiler āh

Duʿāların ḳabūl eyledi Allāh

Ẓuhur itdi ḳamu yeşil ʿalemler

Daḫī yeşil giyecekli melekler

200. Ve hem düşdi o küffār leşkerine

Melekler ṣaf ṭutdı durdı yerine

Velīd altmış bahadır seçdi ancak

Anıñ her biri biñ kişiye elyāḳ

Yüridiler o küffār leşkerine

O altmış biñ çeriniñ cümlesine

Ḳılıç çakıldısı tutdı semāyı

Melekler ṣaġ yanından kıldı ẓāyı

O gün ṣahrāda çoḳ kāfir ḳırıldı

Daḫī ṣındı ʿalemdārı duṭuldı

205. Velīd kesdi Meliki anda ey cān

Diküp kellesini ḳaldırdı ol ān

Görüb begleriniñ başın o küffār

Firāra yüz çevirdi heb berāber

Başılan ʿaṣkerin mālın davārın

Bütün yaġmāladılar cümle vārın

Muḥammed Muṣṭafānın muʿcizātı

Ḫudā-yı lem-yezel kıldı necātı

Girüb Şāmın içine cümle ʿasker

Muʿāviye Velīd anda berāber

Oturdılar Şāmıñ içinde nihāyet

Ṣanemleri ḳırub yekden tamāmet

Kenīsalar[107] içinde yapdı miḥrāb

Okudı ḫutbeyi anda bir aṣḥāb

Gelüp Şāmıñ ahālisi hemāne

Velīd anları getürdi īmāne

Rasūlullāha beyʿat itdi anlar

Saña ḫaber virem ki nitdi bunlar

Çıḳub Şāmdan yine cümle ser-ā-ser

Muʿāviye ḳalub Velīd berāber

Ne ḳadar il vilāyet var alurlar

Ḫamuṣıñ[108] öñüne daḫī gelürler

Ḥişāra çekdiler ol dem Ḫamusı

Ḳalʿaya ṭoldı küffārıñ ḳamusı

[107] Eski dilde "kilise" anlamına gelmektedir.
[108] "Humus" olarak bilinen Suriye'de bir şehridir.

Yidi günde alınmadı tamāmet

Oḳ ile ṭaş atarlardı nihāyet

Velīde ol zamān bir oḳ irişdi

Şehīd olub anıñ üstüne düşdi

Velīd-i Ġāzīyi defn eylediler heb

Yapup ḳubbe üzerine müretteb

220. Dönüb Ḥamusı[109] feṯḥ eyledi anlar

Velīd içün çoḳ efġan itdi anlar

Īmāna geleniñ mālın virürler

Gelmeyen kāfiriñ varın alurlar

Ġanīmet buldılar cümle tamāmet

Gidüp Şām mülküne irdi nihāyet

Muʿāviye geçüp anda oṭurdı

Şām ilini bütün aldı bitürdi

[109] 215.beyitte "ḫ" ile yazılan Humus; burada "ḥ" harfi yazıldığından imla tutarsızlığı vardır.

Varup ol çeriniñ her pehlivānı

Muʿāviyyeye destūr didi yaʿni

225. Çıkup Şāmdan Medīneye olup rāh

Muʿāviye ḳılup ẕārı çeker āh

Ġanīmet mālını cemʿ itdi ol ān

Berāber ʿaskeri gönderdi ol cān

Vedāʿlaşdı o ʿaskerler tamāmet

Muʿāviye Şāma döndi nihāyet

Medine şehrine yetdi erenler

Muḥammed yolına cān baş virenler

Ḫaber oldı Şāma giden çerīler

Yetişdi geldi diyü ʿaskerīler

230. Ṣaḥābeler çıkup ḳarşu getürdi

Ḫaber virdiler Şām ile Ḫamuṣı

Duyınca Muṣṭāfa ḳıldı duʿālar

Yanında aṣḥābı ehl-i vefālar

Ḳażā mālın ḳoyup Rasūl öñüne

Anı taḳsīm ider yerlü yerine

Velīd-i ġazīnin eytāmın çaġırdı

Ġanīmetden aña çoḳ ḥiṣṣe virdi

Ṣıġāyup arḳasın ḳaldı ferāḥı

Atasından gelen atı ṣilāḥı

235. O dem ruḫṣat virüb herkesi yerine

İrişdi cümlesi heb evlerine

Velīd-i Ġāzīniñ evlād ü ʿiyāli

Fiġan eylediler kaldı mecāli

Raūl ḥażretleri ancaḳ buyurdı

Muʿāviyyeye ol demde ḳayırdı

Yazılsun dendi memhūrı tiz anıñ

Dımaşḳa olmālı peyk-i revānıñ

Yazup mühri Żaḥḥākı getürdi

Rasūlullāh ḥużurına yitürdi

Yazıldı nāmeler geldi ḥużūra

Merḥamet serveri ol kalb-i nūra

Muʿāviyye içün al git bunı sen

Halīfe eyledim anı Şāma ben

Alup ol nāme[y]i peyk-i Rasūl

Muʿāviye ḳatına itdi vuṣūl

Öpüp nāmeyi hem başa koydı

Anıñ mefhūmını oḳudı bildi

Ḫalīfe olduġın çün bildi anda

Başın āçup duʿālar kıldı anda

Geçüp Şām taḫtına ḥürrem oldı

Küşād oldı hemīn mefhūmın virdi

Şām ahālisi duydı bu ḥāli

Bilindi nāmeniñ çünki meʾāli

Duyanlar fehm idüp hem ḥışṣe alsun

Hele bu ḳıṣṣamız burada ḳalsun

Mervānıñ Saḫtekārı

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Rasūlullāh yanında Mervān evvel

Yazıcı idi şöyle mükemmel

Yazardı hem ol esrār-ı Rasūli

Bilür idi daḫī cümle uṣūli

Mescid içinde bir gün faḫr-i Aḥmed

Oṭurdı yüzi güneş Muḥammed

Gelüp peyk-i Ḫudāvendā rikāba

Sukūta vardılar cümle ṣaḥābe

Ne ḫidmet var didi Cebrāile şāh

Āl-i ʿİmrān sūresin virdi Allāh

Teşekkür eyleyüp vardı sücūda

Bir zaman özini ṣaldı sükūta

Başın ḳaldırdı aṣḥābına ol dem

Ḫaber virdi daḫī ẕāt-ı mükerrem

255. Buyurdı Mervāna yaz deyü Sulṭan

Bu āyetdir bilüñ hem emr-i Sübḥān

Āl-i ʿİmrān buyurmış idi Yezdān

Āl-i Mervān yazar anı bil ey cān

Rasūlullāh görüp bildi meʾāli

Didi melʿūn niçün yazdıñ bu ḥāli

Şaşırup ol Rasūlullāha kendi

Maṣlaḥātım içün yazdım bu fendi

Diyince ḳaḳıyub şāh ol zamāne

Ṣarıġın çāk idüb etdi yabāne

260. Anı mescid içinden taşra ḳodı

Ṣaḥābeler ayaḳ üstüne durdı

Medīneden çıḳardı anı ol an

Yerine yazıcı ḥażret-i ʿOs̱mān

Raḍı Allāhuʿanh

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīün mefāʿīlün

Oḳuyub yazanı yā Rab ayırma feyz-i raḥmetden

Yarın rūz-i cezā içre yüzi nūr-ı Muḥammedden

Kitābı diñleyen cāna şefāʿat eylesün Maḥmūd

Geçüp cürm-i ḫaṭāsından anı maʿfūr idip maʿbūd

Bugün bu ḳıṣṣayı bunda ḳoyup yarın necāt ile

İşiden nūr-ı Aḥmedi selām ile ṣalāt ile

Merşiye-i Vefātı ʾn-Nebiyyi Ṣallallāhu ʿAleyhi Ve Sellem

Mefāʿīlün mefāʿilün mefāʿīlün mefāʿīlün

265. Saña bir remz açam cāna göründi uş ne ḥāl oldı
Bunı fikr eyleyen ʿaşḳ üzinden bī-mecāl oldı

Bu fānīdir ḳalur ṣanma degildir kimseye bāḳī
Gel ey ġāfil bu dünyada nice ceng ü cidāl oldı

Özinden bī-ḫaberlerdir bu efnāya olub māʾil
Uyup nefsiñ hevāsına ṣanur ʿarż-ı visāl[110] oldu

Anıñ itdikleri birbir yārın rūz-ı ḳıyāmetde
Hużūr-ı Bāride cānā ḫiṭāb geldi suʾāl oldı

Buña cām-ı ecel dirler bulınmaz çāresi anıñ
Ne bāy añlar ne gedā ḳor içer āb-ı zülāl oldı

270. Oḳurlar raḥmeti Ṣubḥī saṇa daḫī nevbet gözleñ
ʿĀşıḳlarıñ özi naḳ[111] hemān arż-ı cemāl oldı

[110] Eserde "*arzū vüsal*" şeklinde harekeleme yapılmıştır.

Ḥikāye-i Manẓūme

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvīler şöyle buyurmış yādigār

Gör ne esrār ḫalḳ ider ol Perverdigār

Söze gir ʿāşıḳ yine Allāh deyü

Evvelinde fażl-ı bismillāh deyü

Añlasun bilsün oṭuran ẕāt-ı pāk

Ṭut giribānuñ Muḥammed ʿaşḳına ḳıl eyle çāk

Āl-i Aḥmed ümmetim dir ey seḫī

Vir ṣalavāt sen daḫī olma şaḳī

275. Virmeyenler ḫoş selāmı sehv ider

Bir ṣalavāt biṇ günāhı def ider

Öyleye olınca ʿāḳılsıñ sen ġulām

Aḥmed ü Maḥmūda eyle ṣalāt ile selām

111

Muṣṭafādan ister iseñ himmeti[112]

Ḳalbiñi pāk eyle işle sünneti

Yıḳma ḳalbin bir faḳiriñ diñle yār

Farḳ olınmaz kim bilür kimde ne var

ʿİlm ile ʿāmil olanlar ġaybeti

İtmediler buldılar ḫūb rifʿāti

280. Şeyṭāna tābiʿ olan ġaybet ider

İnsānıñ laḥm ile ḫoş ülfet ider

Gel ey cānā bu pendimi añladıñsa gel yiter

Gir kitāba vir ḫaber gör ne ider

Dār-ı beḳāya göç eyledi ol Rasūl

Āl-i aṣḥāb cümlesi oldı melūl

Dīn-i İslām bulmış idi çün niẓām

Ebū Bekri yerine oldı imām

[112] "*Hümmet*" olarak harekelenmiştir.

Ḥażret-i Ebā Bekr-i Ṣıddıḳ raḍı-Allāhu teʿālā anh efendimiziñ ḫilāfete müşerref oldığı

Merşiye

8'li hece ölçüsü

Kerāmet benī ādemde

Velī gizli nihān üzre

285. Velākin kendüsi bilmez

Gezer serser cihān üzre

ʿĀşıḳlar ʿaşḳına māʾildir

Bu yolda ʿaḳlı ẕāʾildir

Rıżā pāyına ḳāʾildir

Aḳar çeşm-i revān üzre

Muḥammed Muṣṭafā göçdi

Fenā bağını terk itdi

Beḳāsın çāk idüp ey cān

Ḳalur aṣḥāb fiġān üzre

Ebū Bekr imām oldı

Oḳurdı ḫutbeyi her ān

Geçüb miḥrābına anıñ

Oṭurdı bir zamān üzre

Olardan şefḳat-i Ṣubḥī

Umar vaḳt-i seḥerlerde

Yine gir söze itmām it

Ḥikāyet ḳıl beyān üzre

Ḥikāyet Manẓūme

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir rivāyet eyle olsun yādigār

Gör ne ḥikmet ḫalḳ ider Perverdigār

Söze gir yine hemān Allāh deyü

Evvelinde fażl-ı bismillāh deyü

Allāh ismine devām it ey hümām

Ebū Bekr ṣoñra bulundı imām

Dīn-i İslāma idüb taʿlīmi o

Āl-i aṣḥāba ider taʿẓīmi o

Andan daḫī ḫoşnud oldı cümle nās

Ḫalīfelik ḫıdmetinde cism-i ḫās

ʿAdli ʿadālet eyleyüb hem bir zamān

Mervān aña nāme gönderdi hemān

Ger ṣorarsañ nāmenin mefhūmını

Diyeyim Mervān-ı laʿīn matlūbını

300. Yā ḫalīfe-i Rasūlullāh didi

Ṣuçumı ʿafv it benim ey şāh didi

Ger günāhımdan geçerseñ varayım

Ḫāk-pāye yüzlerimi süreyim

Yine eski ḫürmetimi vir baña

Çoḳ duʿālar eyleyim ben de saña

Bunı işidince ol demde imām

Nāme[y]i çāk eyleyüb virdi tamām

Rasūlullāha muḫālif bir işi

Tuta bilmem ḳoy bunı sen ey kişi

305. Ḳodı ḳatından gelen adamını

Diñle bunın soñ evc-i encāmını

Seçdi birḳaç pehlivān ol zamān

Nāme yazup irsāl itdiler hemān

Nāmeyi Mervāna varup virdiler

Oldıġı yirden de öte sürdiler

Ol zamān ḳalbinde kin ṭutdı laʿīn

Bunı bunda ḳoyalım diñle hemīn

Şām ilinden Muʿāviyeden ḫaber

Geldi maḫṣus-ı ādem ile muʿteber

Ez-ḫaber Muʿāviye[113]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

310. Şöyle yazmış yā ḫalīfe varayım

Ravża-i peyġamberi bir göreyim

Bunı böyle işidince ol imām

Didi var Şāmda oṭur sen ey hümām

Şöyle bir nāme yazar ṣāḥib-i kerem

Yā Muʿāviye ḳulaḳ tut ne diyem

Hażret-i Rasūl buyurdı durasıñ

Bu ṭarafa gelmeyüp oturasıñ

Hem Rasūliñ izni yoḳdır gelmeñe

Ravża-i pākın daḫī hem görmeñe

315. Ben muḫālif iş ṭutamam ey ḫocā

[113] "Muaviye'den Haber" anlamında kullanılmıştır.

Şāmda rāḥat eyle giceden gice

Çünki nāme baş olınca heb tamām

Aldı yitdi Şāma anı ol ġulām

Muʿāviyenin ḳatına yetdi ol

Ḫalīfe nāmeyi itdi vusūl

Oḳuyup mefhūmını bildi hemān

Ḳanlı yaşı yüzine oldı revān

Bir melāmet düşdi anıñ serīne

Aġlayaraḳ vardı yatdı yerine

320. Vardı ḫāce göñli ġayet kayġulı

Gör ne rüʾyā gördü maʿnāda ulu

İki cihān güneşi pür ṣafāyı

Düşde gördi Muḥammed Muṣṭafāyı

Aġlayaraḳ pāyına düşdi hemān

Yā Rasūlullāh diyüp hem ol zamān

Yā Muʿāviye nedir aġladıġıñ

Āh ile cānı ciġer daġladıġıñ

Ebū Bekre olma yüri sen melūl

Tā Maḥmūdı tutamaz ẕīrā ki ol

325. Yarın saña bir beşāret vireyim

Murādıñı daḫī hem irgüreyim

Yarın şehre yidi deve yüki māl

Gelür anı var getür saña ḥelāl

Māl-i Ḳārundır anı ṣarf idesiñ

Taʿrīf idem bil ki anı nidesiñ

Allāh içün bir ʿibādet ḫāne yap

Ol bu söze müsteriḥsin ḥiṣṣe ḳap

Hem daḫī māl durdıġı yerde binā

Ḳurmālısıñ bunı söylerim saña

Bir cāmiʿ yap hiç naẓīri olmasun
Seyr iden hīç emṣālin bulmasun

Münteşir olup cihāna söylene
Nice ḥāfıẓ hem içinde diñlene

Bunı böyle söyler iken ol Rasūl
Uyanı geldi yerinden pür uṣūl

Şükr-i Yezdān eyleyüp buldı necāt
Çoḳ getürdi ol Rasūle ṣalavāt

Sen daḫī ʿāṣıḳ isen ger dede
Bir ṣalavāt sen de vir ol peyġambere

Ḳaḳdı hemān abdest aldı nāgehān
Namāz ḳılup niyāz itdi ol zamān

Ḳurʾān oḳurken ṣabāḥ oldı hemīn

İki nūr ile ṭolmış buldı emīn

Gel ki ʿāşık çünki maʿlūm o size

O māl nirden geldigin bildir bize

Rāvīler şöyle rivāyet eylemiş

Ṣunʿ-ı ḳudret gör ne ḥikmet eylemiş

Şām ilinden bir deveci ey cānān

Yük ṭaşırdı deve ile her zamān

340. Yidi devesi var idi bil anıñ

Girā ile yük ṭutardı her cānıñ

Bir çırāġı var idi bile gider

Yüke develere hem yardım ider

Anıñ ile bir gice gider idi

Deveci hem deveyi yider idi

Gördi nāgāh bir ḳaya üstünde bil

Şuʿle peydāh oldı ġayet añlagil

Çırāġa dir sen gidedur varayım

Bu ateşin ne oldıġın göreyim

Sürdi geldi gördi bir maġarada

Āteş gibi parlıyor ol arada

Baḳdı içi dopdolu māldır ḳamu

Çırāġını çaġırır hem ey ʿammu

Develeri al getür didi aña

Gör ne ḥikmet añladam bir bir sana

Geldi deveci baḳar ḫandān olur

Çünki ḫazne dopdolu altun bulur

İkisi girdi içeri ey ʿazīz

Develeri yükledüp çıḳtı temīz

Ṭamāha varub yine döndi girü

İkisi birlik daḫī hem içerü

Ḳoyun ḳuşaḳ ḳoyup ṭoldırdılar

Ol aradan tabanı ḳaldırdılar

Ḳapının öñine geldi ey dede

Peyk-i ecel ḳoymadı çıḳa gide

Şuʿle başlarına düşdi nagehān

İkisiniñ cānı çıḳdı ol zamān

Rāvīler şöyle rīvāyet eyledi

Dürribālar[114] gör ne ḥikmet söyledi

355. Deveciler ol vaḳit düşdi yire

Vir ḫaber kim develer nire gider

Gözlediler ṣāḥibini gelmedi

Çünki anlar noldığını bilmedi

[114] Sözlüklerde araştırdığımız kadarıyla "*dürriba*" şeklinde bir kelime bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu kelime "*dülriba*"dır. Söylem kolaylığından dolayı bu kullanım şekli kabul edilmiş olabilir.

Allāhıñ emri yola düşdi deve

Gitdi Şāma çünki hem ive ive

İrtesi gün Şāma dāḫil olur

Gör bulara ḥikmeti ḥaḳ ne bulur

Girdi Şāma develer durdı ʿazīz

Şām ahālisi anı tutdu temīz

Ṣāḥibi yoḳ yidi deve ey ḫocā

Gelip durmış bu araya bu gice

Yükleri ne oldıġını bilmedi

Kimse bakup içini hīç görmedi

Orṭa yirde durur iken nāgehān

Muʾāviyeye ḫaber oldı hemān

Ṣāḥibi yoḳ anı kimden ṣoralar

Arayub arḳadaşı vār mı anı bulalar

Muʿāviye ḥāżırca durmış idi

Gice maʿnāda düşin görmiş idi

Şāmlı ile çıḳdı geldi ol yire

Didi *ṣaddaḳ*[115] hem daḫī peyġambere

Virdi tekbīr yine itdi eṣ-ṣalāt

ʿĀşık iseñ sen de getür bul necāt

Ḳalʿadan ṭaşra develeri hemān

Durdıġı yir bellü olsun dir o cān

Bir nişān dikdirdi ol yire hemīn

Temel içün yarılur nice zemīn

Emr-i Rasūli yerine getürür

Mescidiñ her bir ṭarafın bitürür

Mālı ṣarf itdi aña emṯāli yoḳ

Muʿāviye şükür ḳıldı ḥaḳḳa çoḳ

[115] Arapça bir ibaredir. “Doğrudur” anlamında kullanılmıştır.

Cāmiʿ-i Ümiyye dinildi adına

Muʿāviye sebebdür bünyādına

Bu ḫaber gitdi Medīne iline

Ebū Bekr taḥsīn itdi biline

Çünki ḳıṣṣa burada buldı tamām

Bu gicelik bunda ḳalsun ey hümām

Oḳuyanı yazanı dinleyeni

Raḥmetiñle yarlıġaġıl yā Ġanī

375. Yā ilāhī bizi ḳılma *ḍāllīn*[116]

Bu duʿāya cümleñiz diyin āmīn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt

Vir Muḥammed Muṣṭafāya ṣalavāt

Ravīler Rivāyeti

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ebū Bekriñ oġlı Muḥammed nām-ı saḫī

[116] Arapça bir ibaredir. “Dalalete sapmış” anlamına gelir.

Fetḥ ḳıldı Mıṣır şehrini ḳatı

Dīne daʿvet eyledi cümlesini

Yıḳdı kilisālıḳ[117] zāt-ı kerem

Yapdı miḥrāb oldılar heb muḥterem

Beş vaḳitde ḳıldılar anda namāz

Şükür idüp Mevlāya itdiler niyāz

ʿÖmer el-Fāruḳ Raḍıallāhu Teʿālā ʿAnhu Ḥażretleriniñ Ḫilāfete Müşerref Oldıġı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

380. Rāvīler şöyle rivāyet eyledi

Ehl-i tefsīr gör ne ḥikmet söyledi

Cān-ı dilden ʿāşıksıñ ey eḫī

Vir ṣalavāt söyleyelim bir daḫī

Göçdi Aḥmed Bekri ḳıldı imām

İki buçuḳ sene ṭurdı ol hümām

117

Ecel-i mevt geldi çökdi sırrına

Hazret-i ʿÖmer geçdi anıñ yerine

Ḫalīfe olup oturdı ol zamān

Bir ḳuluna söyleyüp didi hemān

385. Her seherde eyleyüp şöyle nidā

Yā ʿÖmer kendiñe gel var Ḫudā

Senden evvel vār idi faḫr-i cihān

Sünnetini yirine ḳoy her zamān

Ṭoġrı ṭut kim şerʿini dāim anıñ

Dūzaḫ içre ḳurṭarasın sen cānıñ

Bunı böyle söyle derdi ey peder

Ṣaḳālına ḥilye düşene ḳadar

Gel ki bunı añladıñsa şimdi yiter

Ṭoġruluḳtan çıḳma oluñ derbeder

Ondan ḫoşnūd olmış idi kāʾināt

Diñle şimdi bir ḫaber var pāk-i ẕāt

Taḥsīn itdiñ ise sen ol servere

Bir ṣalavāt vir ulu peyġambere

Kim ki var dir nefsiñ andan refʿ ider

Bir ṣalavāt biñ günāhı defʿ ider

Nuṭḳ-ı pākdır söyledim ise saña

Olma ġāfil söyledin ḥaḳdan yaña

Ey birāder bildiñ ise sen ʿayān

Ne ḫaber var eyleyem anı beyān

Yine Mervān işidüp iş bu sözi

Nāme yazmaḳlıġa çevirdi yüzi

Yazdı nāme geldi anıñ nāmesi

ʿÖmere irişdi çünki ḫāmesi

Ger günahım ʿafv iderseñ varayım

Yine eski ḫiẕmetimde durayım

Nāme[y]i çāk eyledi kelāmların

Ṭaşraya ḳodı gelen ġulāmların

Bir bahādır irsāl itdi ol zamān

Oradan da ilerü sürdi hemān

Kibri kini artırırdı ol pelīd

Derūnına ḳoydı anı ol Yezīd

Bunı böyle añladıñ ey cān peder

Muʿāviyeden daḫī geldi ḫaber

Geldi nāme ʿÖmere yetdi hemān

Redd ile virdi cevābı nāgehān

Evvel anı Rasūlullāh yolladı

Şāmda otur didi aña söyledi

Ṣoñra Ebū Bekre geldi nāmeñiz

Ger ḳabūl itmedi o da ḫameñiz

Bunı böyle söyleyince ol imām

Muʿāviyeye varup didi ġulām

İşidince yandı ol pīriñ özi

Ḳanlı yaşlar dökdi hem iki gözi

Rivāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Haẕret ʿÖmeriñ bir oġlı var idi

Hem bahādır atasına yār idi

İsmi ʿAbdullāh idi anıñ hemān

ʿAceminñ mülkini git düzle didi

Allāhıñ emrini sen gözle didi

Puta ṭapanları ḳır git hemān

Oda tapanlara hiç virme emān

Bunı böyle söyleyince ol imām

ʿAskerin cemʿ eyledi cümle tamām

ʿUṣṣamı ser leşker itdi kendine

Çarḫ-ı devrān dönmez idi fendine

ʿAlīden daḫī silāḥşorlıḳ ḫidmetin

Bellemişdi almış idi himmeti[118]

Key bahādır bunıñ ikisi daḫī

Yetdi bunlar ol ʿacem diyārına

Feth müyesser oldı hem nuṣret ile

415. Dīne daʿvet eylediler hep ḳamu

Müslümān oldı ḳamusı ey ʿammu

Putları ḳırdı kenīsadan daḫī

Mescidi minber düzetdi ey eḫī

İçlerinden orda ḳoydılar imām

[118] hümmeti

Dīni taʿlim eylediler ey hümām

ʿAvdet idüp geldi cümle yirine

Vir ṣalavāt sen müdām peyġamber

Vefāt-ı Hażret-i ʿÖmer

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu gün oldı nā mizāc

Gitdi rūḥı olmadı aṣlā ʿilāc

420. Ecel-i mevt geldi irişdi hemīn

On iki buçuk yıl oturdı Emīn

Hem bu kıṣṣa burada oldı tamām

Hazret ʿOs̱mān yirine oldı imām

Ḫilāfet-i ʿOsmān-ı Zinnūreyn Raḍıyallāhu Teʿālā ʿAnh

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvīler şöyle rivāyet eyledi

Baġrı yanıḳlar ḥikāyet söyledi

Ḥilāfetle meşġul olınca imām

Ḥükm cārī eyledi çünki tamām

Benī Ümiyye ḳabīlesinden ol

ʿAvrat alup kendüye ḳıldı ḳabūl

Bir cemīle ḫatūn idi şol zenān

Mervānıñ ḥışımı idi buña inan

Kābını ḳıydırdı ḳabūl eyledi

Gör ki avrat ṣoñ demīnde neyledi

Bu ḫaber Mervāna gitdi ol zamān

Şād olup nāme güşād itdi hemān

Şöyle yazmış yā ḫalīfe-i Rasūl

Ṣuçumı ʿafv it beni ḳılma melūl

Ḥor ḥaḳir oldum cihānda pür zelīl

Nefs-i kifāf idecek ḳalmadı

Kimse beni ḥıdmetine almadı

Yoḫsa yarın ol ḳıyāmet günleri

Daʿvā idem Muḥammed yārānları

Hażret-i ʿOṯmānıñ yandı özi

Ḫun ile ṭoldı ol mübārek gözi

ʿAvratına geldi didi bu sözi

Çoḳ mülāḥaẓa eyledi öñi soñı

ʿAvratı iḳdām idince ol hümām

Giçemedi ḫātırından ol imām

Gör ki ʿavrat sözi encām ne ider

Āḫirinde ʿömrini küstāh ider

Ḳırḳda bir ṭut ṭutma ʿavrat sözini

Dost belleme güler görüp yüzüni

Ḥāṣılı Mervāna nāme gönderür

Çünki ʿavrat meylini pek dönderür

ʿĀdil-i şāhdır her murāda irdürür

Gel diyince yürüdi Mervān-ı pelīd

Ḳalbi ḥāne-i evveli oldı Yezīd

Çün Medīne şehrine yetdi hemān

Ḥażret ʿOs̱māna irişdi ol zamān

Ḥażret ʿOs̱mān ḳatında ḫidmeti

Günden güne yücelendi rifʿati

440. Rasulullāh vaḳtindeki ḫidmeti

Virdi ʿOs̱mān yüce ḳıldı nikbeti

Ḥażret-i ʿOs̱mān efendimiz benī Ümeyye ḳabīlesinden bir ḥātun aldığı içün ve o ḳarı da Mervānıñ aḳrabasından oldığı ecilden bu ḥātunuñ iltimāsı üzerine Mervānı getürdi diyü bālāda muḥarrer oldığı üzre iftirā idiyorlar ise de ḥāşā yalandır. Anıñ içün ḥaḳīḳat-i ḥāli bervech-i zeyl icmālen beyāna mecbūr olunmuşdur. Bir gün Rasūl-i ekrem ṣallallāhu teʿālā ʿaleyhi vesellem efendimiz ḥazretleri ve ʿOs̱mān-ı Zinnūreyn efendimiz ikisi yalñızca secde-i şerīfde oturur iken nice sözden ṣonra ḥazret-i ʿOsmān efendimiz duzāḫda[119] idi. Ḳālesi Mervānıñ sefīl ve sergerdān oldığını arż u beyān eyledikde raḥīm-i bī-nihāye ve şefḳat-i bī-riyā olan Rasūl-i ekrem efendimiz ḥażretleri emr buyurdular ki yā ʿOs̱mān gelsiñ buyurur. Bi-emriʾllah teʿālā vaḳt

[119] "*duzah"* kelimesi "*cehennem*" anlamına gelmektedir. Burada mecazi olarak "cehennem gibi bir acıda, dertte" anlamında kullanılmıştır.

olmayup Rasūl-i Ekrem efendimiz dār-ı dünyādan dār-ı beḳāya teveccüh buyurdılar. Ṣoñra ḥazret-i Ebū Bekr-i ṣıddıḳ raḍıyallāhu teʿālā ʿanhu ḫilāfet-i ʿAlīyyelerinde iḫtār buyurmuşlar ise de yā ʿOs̱mān sen gibi şerʿan bir şāhid-i ʿādil olmayınca gelmez diyü irāde buyurmışlar. Nice zamāndan ṣoñra ḫilāfet-i kübrā ḥażret-i ʿÖmer el-fāruḳ raḍıyallāhu ʿanha idḫāl itdi. Ḫazreti ʿÖmer efendimiz de Ebū Bekr efendimiz gibi irāde buyurdılar. Rasūlullāh efendimiz hażretleriniñ gelsiñ diyü müsāʿade buyurdukları ṣırada ʿOs̱mān efendimizden ġayrı kimse yok idi. ʿĀciz ḳaldı bir eyyāmdan ṣoñra ḫilāfet ḥażret-i ʿOs̱māna irişdi ve kendüsi ḳaḍı oldı. Nefs-i ḳaḍıyada şerʿan şāhid istemez kendüsiniñ maʿlumı oldığı çün getürdigi yarın yevm-i ḳıyāmetde daʿvā itmesün içün yaʿni Rasūlullāh saña gelsin diyü emr itmişdi sen beni getürtmediñ diyü daʿva itmesün içün getürdi. Ḥaşa ʿavratınıñ iltimāsından içün getürmedi. ʿAşḳ u şevḳ-i iḳrār birle cihād yār-güzīn rıḍvān Allāhu teʿālā ʿaleyhim ecmaʿīn ḥażretlerine ḳalb birlik ile diyelim raḍıyallāhu teʿālā ʿanhu.[120]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

441. Bu rivāyet bunda ḳalsun ey ʿazīz
Bir işāret gösterem siz diñleñiz

Ol yaña Şāmdan Muʿāviye daḫī
Mervānıñ geldigini duydı aḫī

Ol da nāme yazdırup irsāl ider
Name[y]i Mervān oḳuyup gör nider

[120] Kanaatimizce manzum olan bölümde anlatılan Hz. Osman'ın Mervan'ı Medine'ye çağırması meselesi müstensih Raşid Efendi tarafından bu bölümde şerh edilmiştir.

Ol daḫī Muʿāviye içün biñ ricā

ʿOs̱mān yanında ḳabūl oldı ilticā

Aña destūr virildi ol zamān

Nāme[y]i Mervāna yazdırdı hemān

Gitdi nāme Muʿāviye iline

Vardı mefhūmı daḫī hem eline

Añlayup bildi meʾāli oldı şād

Ḳalb-i derūnını eyledi küşād

Cemʿ idüp Şām begleriniñ cümlesin

Nāme[y]i anlar daḫī heb diñlesin

Didi ki ben bu taraftan giderem

Bir ḳulaḳ virin ki tedbīr iderem

Oġlu Yezidiñ eline yapışup

Taḫtına çıḳardı cümle baḳışup

Kendi begligini virdi oġlına

Naẓar itdi hem ṣaġına ṣolına

Söz bu ki beyʿat idiñ cümle didi

Şām ahālisi ḳamu ḥāżır idi

Rāżı oldı cümlesi uydı aña

Beyʿat itdik ölenecek biz saña

Çün vedāʿ idüp çıḳardılar yola

Elvedāʿ söyleyerek ṣaġa ṣola

455. Vardı yetdi hem Medīne şehrine

Ṭoġrı girdi Rāsulullāh ḳabrine

Ziyāret itdi Rasūliñ ḳabrini

Nūr ile ṭoldırdı göñül şehrini

Vardı andan ḥażret-i ʿOs̱mān yanına

Mervānı çaġırdı anda ḳatına

Anda ḳaldı ey ʿazīzim bir zamān

Bir rivāyet söyleyem noldı hemān

Ebū Bekriñ Oġlı

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ebū Bekriñ oġlı girdi içerü

Gūşıñı vir diñle bunda ḫaberi

460. Didi bende bir ḫalīfe ẕādeyim

Ṣanmañız kim ilde bir piyādeyim

Anıñ ismi Muḥammed idi ẕamān

Ẕikr olındı ġāyetinden pehlivān

Yā ḫalīfe bir nafaḳa vir baña

Ehl ü evlād içün geldim ben saña

Bunı böyle işidince ol imām

Ol sāʿat Mervāna emr idüp hemān

Bir nāme yaz Muḥammediñ eline

Mışır iline vardığında biline

Nafaḳa virsünler ol ilden aña

Diḳḳat eyle bunı söyledim saña

Gör ki Mervān ne ḥīleler eyledi

Beyān idem ki maẓlūma neyledi

Ebū Bekre kini var idi ezel

Ṣoñunı ḫayra getüre Lemyezel

Bir kāġıt inşā idüp yazdı hemān

Uḳbilū yirine *uḳtilū* yazdı nişān[121]

Eyleyüp virdi mühürleyüp mektūbını

Çün Muḥammed añlamaz mefhūmını

Yaʿni maʿnā vardığında öldüriñ

Gide cismi bu cihāndan kaldırıñ

[121] Ukbilu (اقبلو): Ar. Kabul edin
Uktilu (اقتلو): Ar. Öldürün

Zirā kāġıt getüren ḳātil durur

Ḫalīfeniñ yanında zāʾil durur

Bu idi maʿnāsı anı bilmez idi

Kāġıdı mumladı hiç göz eylemedi

Ata binüp kaġıdı aldı gider

Gör ki ṣoñra ḥikmet-i Mevlā nider

Yönelüp Mışıra revān oldı hemān

Şīr-i Ḫudāya rast geldi o ān

475. Yā Muḥammed nereyedir gidişin

Ve ne imiş maṣlaḥat söyle işin

Böyle suʾāl eyleyince ol imām

Ḫalīfeye vardım didi ol hümām

Ḫażret-i ʿOṯmāndan nafaḳa istedim

Evlād ü ʿiyāl içün kisve diledim

Bana bir mühürli kāġıt virdiler

Kāġıdıñ dört bir tarafın dürdiler

Mışra varup gine geleyim didi

Anda varup rızḳımız alam didi

480. Bunı böyle ṭuydı ol şāh-ı ʿAlī

Hem emīreʾl-müʾminīn gerçek velī

Didi ol kāġıdı vir bir göreyim

Mefhūmını añlayup ben bileyim

Kāġıdı virdi Muḥammed ol zamān

Memhūrların sökdi çıḳardı hemān

Rast gelince iki kişi geldiler

Bunı böyle söyleşürken duydular

Çünki Mervāna anlar tābiʿ idiler

Ḳulaḳ virüp mācerāyı bildiler

Şāh-ı merdān mektubı oḳur görür

Okuyınca kükreyüp naʿre urur

Ol zamān naʿre ṣadāsı ey hümām

Medīnede işidüp heb ḥāṣ u ʿām

Cümleten hep bir araya geldiler

ʿAlīniñ naʿre ṣadāsın duydılar

Bilmediler bu ʿAlī ḳande dürür

Böyle bir heybet ile naʿre urur

Faḫr-i ʿālem zamānında dīn eri

Feṭḥ idüp ḳopardı bāb-ı Ḫayberi

Ol zamānda böyle bir naʿre ʿAlī

Urmuş idi kükreyüp gerçek velī

Buñı yine Medīneye gelür

Pür ġażab oldıġını aṣḥāb bilür

Muntaẓırlar ʿAlī gelsün diyü

Noldığını ḥāṣ u ʿām bilsün diyü

Biz gelelim dersimize ey dede

Ḫoş ḫaber virmege endişeñ gide

Paraladı mektūbı ol dem ʿAlī

Ol erenler şāhı hem gerçek velī

495. Cümle ḳılları ḳaftanın deldi çıḳar

İki kişi ile Muḥammed baḳar

Didi baḳmasam bu mektūp içine

Seni ḳatl idüp atardı zemīne

Kim bu ḥīleye sebeb dön gidelim

Ḫażret-i ʿOs̱māndan ṣoralım bilelim

Bunı böyle söyleyince ol imām

Ayaġına yüz sürüp döndü hümām

İkisi bir gün orada yatdılar

İrtesi gün Medīneye yetdiler

Gece gündüz iki melʿūn gitdiler

Mervānıñ ḥużūrına dek yetdiler

Mervāna bir bir ne oldıysa ḫaber

Virdiler o iki melʿūn-ı kefer

Muḥammede dir ʿAlī sen git bugün

Zīra aḫşam olmuşdı çün o gün

Ṣabāḥ olsun ʿOs̱mānı ben göreyim

Kimden olmış bu ḥīle[y]i bileyim

ʿAḳlı şaşdı Mervānıñ gör ki nider

O iki gelenleri tertīb ider

Yarın ʿAlīye ne cevāb vireyim

Ya naṣıl ḥużūr-ı şāhāne gireyim

Biñer altun vireyim ikiñize

Siz de yardım eyleyiñ bendeñize

Birer ḥançer daḫī virdi anlara

Laʿīn ibni laʿīn cān yaḳanlara

Didi varıñ bu gice siz ʿOs̱mānı

Öldiriñ hīç kimse bilmesiñ anı

İrsāl itdi ol iki kāfirleri

Dīne düşmān bulunan ḫāinleri

510. Çünki ʿOs̱mān mescid içre oturur

Ḫatm ider Ḳurʾānı tamām bitürür

Yatsu namāzından ṣoñra her zamān

Ḫatm-i Ḳurʾān itmeyince ol hümām

Ḫānesine gitmez idi çün imām

Bu iki melʿūn irişdiler tamām

Ṣaġı ṣoldan çeküp şol ḫançeri

Üstüne yürüdi anıñ her biri

Urdı ol şāh damarından biri

Arḳadaşı ṣaldı daḫī ḫançeri

515. Biri ṣaġdan biri ṣoldan urdılar

Muṣḥaf ile ḳan içinde ḳoydılar

Ḥażret-i ʿOs̱mān şehādet söyledi

Feyż-i Ḥaḳḳa rūḥı teslīm eyledi

Kıldı ʿOs̱mānı münāfıḳlar şehīd

Mervānıñ ḳatına geldi ol pelīd

Mervāna bir bir ḫaber virüp gider

Daḫī Mervān anlara taḥsīn ider

Gör ne fitne becerdi ḫāʾin köpek

Aṣlı ḫāʾin ʿaḳlına gelmez yemek

Yaḳasın çāk iyleyüp Mervān durur

Ṣabāḥ olur başına toprak̲ urur

ʿOs̲mānıñ ḳavmi işitdi ol zamān

Gördüler ki mescid içinde hemān

Şehīd olmış ʿOs̲mānı ḳana yatır

Ol zamān āh eyleyüp çaġrışdılar

Baş açup yalın ayak̲ baġrışdılar

Mervān erlerle bile aġlar idi

Hāy urup cānı ciger aġlar idi

ʿAḳlı şaşmış gibi oldurur idi

Medīnede bir muṣībet oldı kim

Bilmediler aña kimden oldı kim

Geldi aṣḥāb z̲ār-ı giryān itdiler

Aġlayarak̲ ʿOs̲mānı defn itdiler

Ol zamān ḫalḳ iki bölük oldılar

Medīneniñ mescidine ṭoldılar

Bir bölügi dir ʿAlīden bu gidiş

Bir bölügi dir ki buhtandır bu iş

Mervān anda yaḳasın çāk eyledi

Gör laʿīni ne yalanlar söyledi

530. Yā ḳavm siz bilüñ agāh oluñ

Bu ʿAlīdendir bunı iyüce bilüñ

Çün ḫilāfet baña geçsün diyerek

ʿOs̱mānı öldirdi tizcek iverek

ʿOs̱mānın ḳavmi didi biz bu işi

ʿAlīde koyma[y]ız böyle teşvīşi

ʿOs̱mānıñ ḳavmi ḳabīlesi hemān

Yaraḳlayup ʿAlīye vardı o ān

Kimi damdan kimi ḳapudan gelür

Şāh-ı merdān ol zamān evde olur

Ḥasan ile Ḥüseyn girdi içerü

Atası anlara didi geliñ berü

Yā baba ḳapuya dama geldiler

ʿOs̱mānıñ ḳavmi bütün heb ṭoldılar

Ḳaṣdı vardır ḳılıçların çekmege

Ḳan revān eyleyüp yire dökmeye

Ne yapalım nʿişleyelim vir haḫber

Bunda sen durınca kimler defʿ ider

Didi oġlum faḫr-i ʿālem bā-ṣafā

Dedeñiz olan Muḥammed Muṣṭafā

Benden ṣoñra z̲ülfiġār çekme didi

Kimseden zemīne ḳan dökme didi

Ger çekerseñ fitne çoḳ ḳoparalar

Mezẖebi ḫalḳ büsbütün yitüreler

Didi şimdi ben vaṣiyyet beklerem

Siz çıḳıñ görüñ sizi ben beklerem

İki gardāş çıḳtılar naʿre urup

Ḳılıç çekdiler daḫī ḳarşı durup

Bir bölügi ʿOs̱mān ḳavminden yaña

Bir bölügi daḫī ʿAlīden yaña

545. İki taraf ḳılıçları çekdiler

Ara yerde nice ḳanlar dökdiler

Medīne şehrinde ḳopdı ḳıyāmet

Üç gün üç gice çoḳ oldı ʿalāmet

Helāk oldı nice cānlar o anda

Ṣaḥābeden daḫī çoḳ telef anda

Laʿīn Mervān fitneleri bitürdi

Ḫalḳı cümle birbirine düşürdi

Bir gece çıḳup Medīneden gider

Şāma varup Yezīde şekvā ider

Yezīd aña ʿizzet ü ikrām eyledi

Āḫir-i encām ḳıṣṣa[y]ı heb naḳl eyledi

Yalñızca ʿazm-i Şām idi ḳatı

Gör ne fesād eyledi ol nikbeti

Şehriñ iki bölük olduġını

Medīnede böyle cenk olduġını

Çoḳ ḫilāf söz söyledi anda ʿayān

ʿOṩmānıñ öldügüni itdi beyān

Şāh-ı merdānıñ vaṣiyyet tuttuġını

Ḳavgaya varmayup durduġını

Sergüzeştin cümlesin didi aña

Anı bir bir naḳl ideyim ben saña

ʿAlī ḫod ḫilāfete ḳaṣd eyledi

Anıñ ḳatli saña ḥelāldir didi

Mervān eyitdi buyurursuñ leşkeri

Cemʿ ḳılsunlar bütün ʿaskerleri

Ben giderem cemʿ olan ʿasker ile

Bu tarafa heb gelen leşker ile

Varayım ʿOs̱mān ḳanını alayım

ʿAlīniñ cānına odlar ṣalayım

Mervān Yezīd bu sözi söyledi

Yezīd aña daḫī taḥsīn eyledi

Ben direm ki ʿAlīyi öldüresiñ

ʿĀleme ḫoş adıñı bildiresiñ

Yerine şāh olursıñ sen ol zamān

Seni pādişāh bilür cümle cihān

Seniñ ḥükmüñde olan bāy [u] gedā

Böyle fırṣat bir geçer olma cüdā

Mervāndan Yezīd-i laʿnete bu ḫaber

İrişince bu kelāmlar muʿteber

565. Mervāna didi Yezīd cānım cānı

ʿAlīniñ onı dutupdur her yanı

Bunı böyle söyleyince ol kilāb

Yine Mervān aña söyledi cevāb

İki cihān güneşi hem pür ṣafā

Faḫr-i ʿālem ol Muḥammed Muṣtafā

Aña şöyle bir vaṣiyet eylemiş

Benden ṣoñra ẕüʾl-fiḳār çekme dimiş

Çünki böyle anda ne dermān olur

Anı öldürmek saña āsān olur

İşidince Yezīd-i laʿnet ne ider

Mervāna taḥsīn oḳur ḫāʾin kefer

Bunıñ üstüne toparlar çoḳ çeri

Seksen biñden artuḳ oldı leşkeri

Yezīd-i laʿnet Mervān şimdi berāber

ʿAskeriñ öñünde şöyle ser-ā-ser

Medīne şehrine gelüp durdılar

Āl-i Muḥammede düşmān oldılar

ʿAlīniñ oġlanları heb geldiler

Şāh-ı merdānıñ yanına ṭoldılar

Seksen biñden artuḳ imiş leşkeri

Geldi yetdi bu araya ʿaskeri

Sen ne tedbīr ideceksin görelim

Aña göre biz de cevāb virelim

Şāh-ı Merdān bunı işitdi hemīn

Dīn ulusı ol Emīrüʿl-müʾminīn

Didi ey ciger köşem sizler duruñ

Ben varayım cümle rāḥat oturuñ

Bunı böyle söyleyüp çıḳdı hemān

Şehir ḫalḳı payına geldi ʿayān

Ayaġına düşdi cümle ḫāṣ u ʿām

Bunlara nedir didi ol dem imām

Didiler seksen biñ ʿasker ḳaṣd ile

Yezīd-i laʿnet geçmek ister büstüñe

İşidüp ḫalḳtan kelāmı ol velī

İbn-i ʿammi Muṣtafā olan ʿAlī

Muʿcizāt-ı Muṣṭafāyı bir görüñ

Yalñızca ben varayım siz duruñ

Hemān ḳalḳup içeri girdi velī

Eline bir matrāk aldı ʿAlī

585. Heybetiyle ʿaskere ḳarşu varur

Matraḳ elinde şöyle dem urur

Şöyle dir ki ibn-i ʿammı Muṣṭafā

Şīr-i Yezdān hem ʿAlīyyüʾl-Murtażā

Menem ol mancılıḳ üstünde duran

Menem ol Ḫayber ḳapusın ḳoparan

Böyle diyüp naʿre urdıġı zamān

Ṣandılar ki gök yire indi hemān

Semāvātıñ bendlerin hep tutdılar

Melāʾikler ḫidmetin unutdular

590. Tañrı arslanı ʿAlīniñ heybeti

Yir[i] göġi tutdı anıñ şiddeti

Anlarıñ şefḳatine bende idem

Vir ṣalavāt ötesin ḫaber virem

On iki biñ leşkeriñ ödi ṣınar

Cānı cehenneme gitdi hep yanar

Elindeki matraḳı atdı ol

İzn-i Ḫudā Yezīdece[122] ṭutdı yol

ʿAskerin birbirine ḳatdı gider

Şāh-ı Merdān oturup tekbīr ider

595. Ümmet iseñ Muṣṭafāya kıl vefā

Sen de bir tekbīr getür de bul ṣafā

Ey ḳarındāş tekbīr itdiñ şevḳ ile

Ötesin beyān idelim ʿaşḳ ile

[122] Yezid'e doğru anlamında kullanılan yöresel bir kullanımdır.

Matrāḳ ʿasker üzerine hemān

Ṭoġrı yetdi bildirem ki o ān

Ḥikmet-i Settār anı ateş ider

Yüz çevirdi leşker-i Yezīd ḳaçar

Ḥasan Ḥüseyn Muḥammed Ḥanīfi

Baġladılar anı da her tarafı

ʿAskeri ḳırdı bunıñ üçi daḫī

Mervān Yezīd Şimir ḳaçar ey eḫī

Dudup Şāma yetdi bunlar cān atup

Derd üstüne yine hem dertler ḳatup

Leşkeriniñ ṣaġ ḳalanı oldı revān

Şāma yetdi anlar daḫī ol zamān

Bu tarafda merd olanıñ mālını

Atını silāḥını her vārını

Şāh-ı merdānıñ öñüne ḳoydılar

Şāh emr itdi anı taḳsīm itdiler

Şāma geldi Yezīd-i laʿnet oturur

Mervān-i pelīdi ḥużūra getürür

Kendine vezīr idindi ol laʿīn

Kini yürekde çoġaltdılar hemīn

Çünki ḫāinleri gör ki noldılar

Āl-i Muḥammede düşmān oldılar

Evlād-ı ʿAlīye pek kin tutdılar

Ḥażret-i Mevlāyı hep unutdılar

Gün-be gün kini ziyāde oldıġın

Añladık bunlar ne fitne ḳıldıġın

Rivāyet-i Maṭrāḳ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir rivāyet daḫī vireyim ḫaber

Her kelāmdan ḥiṣṣe[y]i aluñ muʿteber

Çünki maṭrāḳ ṣāh elinde vār idi

Atdı Yezīde anı pür nār idi

Timür olup düşdi yire ol zamān

Şāh-ı Merdān ḳaldırup geldi hemān

Aḥmed-i Zemcīye baḫş itdi bunı

Ḳılıç tüfenk yap götür ānı

Bunı da saña ḫaber vireyim ʿayān

ʿOs̱mānıñ ḫilāfeti kaç yıl beyān

615. On üç sene oturmış idi imām

Mervān anı şehīd itdirdi tamām

Ol emīrüʿl-müʾminīn şāhı ʿAlī

Ḫilāfete geşdi[123] ol gerçek velī

Ḫoşnūd oldı andan cümle ḫāṣ u ʿām

[123] Müellif, "geçti" kelimesinin konuşma dilinde kullanımını yazıya geçirmiştir.

Şerʿ-i Raṣūle[124] devām idi imām

Hem bu ḳıṣṣa burada ḳalsun bu gün

Bir ṣalavāt getür diyem ṣoñun

Oḳuyanı eyleme yā Rab zelīl

Nūr-ı Kurʾānı aña eyle delīl

Yazana yazdırana çok rahmet it

Yoldaş eyle īmānını himmet it

Diñleyeni nār-ı cahīmden ḫalāṣ

Nūr-ı pākıñ ḥürmetine eyle ḫās

Daḫī ḳavmi ḥısmı ḳardaş kim ki vār

Ger ḥayatda ger memātda ne ki vār

Ḳamusını yarlıġaġıl ey ʿAzīz

Ṣuçların ʿafv eyleyüp eyle temīz

[124] "Rasul" kelimesi *sin* harfiyle yazılmaktadır; fakat müellif burada "rasul" kelimesini *peltek se* harfiyle yazmıştır.

Oḳuyuñ bu dem ḳabūl ide Muʿīn

Fātiḥa didim size ey yā Muʿīn

Ḫilāfet-i Ḥażret-i ʿAlī el-Murtażā Kerremāllāh Vechehu ve Raḍıyallāhu Teʿālā ʿAnhu

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

625. Rāvīler şöyle rivāyet eyledi

Gel ki ḳudret gör ne ḥikmet eyledi

Söze girʿāşıḳ gine Allāh diyü

Evvelinde fażl-ı bismillāh diyü

Şir-i Yezdān olʿAlīyyüʾl-Murteża

İbn-iʿammı hem Muḥammed Muṣṭafā

Ḫilāfete geçdi oturdı hemīn

Cümle aṣḥāb ondan oldılar emīn

Bunuñ üstüne zamān itdi ḥulūl

Ḥażret-iʿOs̱mān ġavġasından çok melūl

630. Olmuş idi Şāh-ı Merdānıñ özi

Medīneden göçmeye tutdı yüzi

Ḥażret-i Rasulüñ ehl-i beytini

Aḳrabāsın mālını hem kendini

Gitmek için ḥāzır oldılar yola

ʿĀişetüʾṣ-ṣıddıḳ oġlanlar ile

Ol Rasūlüñ türbesine girdiler

Aġlayaraḳ hem ẕiyāret ḳıldılar

Develeri yükledüp düşdi yola

Elvedālar didi hep ṣaġa ṣola

635. Ol zamān aṣḥablar efġan itdiler

Baṣra şehrine yönelüp gitdiler

Merṣiye

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ ey kān-ı Aḥmed el-vedāʿ

El-vedāʿ ey sırr-ı vaḥdet el-vedāʿ

El-vedāʿ ey ibn-i ʿammı Muṣṭafā

El-vedāʿ sensin cihānda bā-ṣafā

El-vedāʿ sensin şefiʿüʾl-müẕnibīn

El-vedāʿ ey raḥmeteʾl-lil-ʿālemīn

Bunı böyle söyleyerek gitdiler

Baṣra şehrine varup çün yetdiler

640. Bunlarıñ geldigini cümle ḳamu

Bāy u gedā duydılar hep ey ʿamu

İstiḳbāl eyleyüp ḳarşu çıḳdılar

Şād olaraḳ şehr içine dıkdılar

Şāh-ı Merdān geçdi oturdı bir yere

Bir ṣalavāt sen de vir peyġambere

Ehl-i īmān nice daʿvet itdiler

Āl [ü] evlādına ḥürmet itdiler

Bunun üzerine gitdi bir zamān

Kūfe şehrine revān oldı hemān

Vara vara Kūfeye irdi imām

Ḳarşu çıḳdı cümle aña ḫās u ʿām

Şehr içine girdi oturdı ʿAlī

Anda ḳaldı nice yıl gerçek velī

ʿİzzet ikrām eyleyüp görüşdiler

Daʿvet idüp ḥāl ḫatır sorışdılar

Rivāyet-i ʿAded-i Evlād-i ʿAlī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir rivāyet açayım şimdi saña

Cān-ı dilden bir ḳulaḳ tut sen baña

Rāvīler şöyle rivāyet eylemiş

ʿAlī evlādın işaret eylemiş

Baʿżılar on yedi evlād-ı ʿAlī

Baʿżılar ṭoḳuz dimişdir ey velī

Atalarına gelüp dırladılar

El kavşırup cümle hep düzüldiler

Şāh-ı Merdān gördi ol dem anları

Ḳarşu ṭurur büsbütün oġlanları

Didi niçün böyle ḳarşu durdıñız

Ne dilek var neye göñül virdiñiz

Merḥamet ıssı olan cānım baba

Ṣaḥra içün bize ruḫṣat ḳıl ʿata

655. Destūr oldı atalarından hemān

Doḳuzı bindi gitdi ol zamān

Doḳuz şah-zādeleri ẕikr ideyim

Anlarıñ ismini daḫī söyleyim

Ḥasan Ḥüseyn Muḥammed Ḥanefī

Ebū Bekr ʿAvni Zeyd ʿÖmer daḫī

Ḳāsım ʿAbbas rikābdārı İbni Mülcem on olur

Rikābdār kendini ḳardaş bilür

Anlarıñ cümlesine yoldaş bilür

Kūfeniñ ṣaḥrasına çün yetdiler

660. Ḥüseyne oldı rikābdār arḳadaş

At seyirtdiler beraber başa baş

Ḥażret-i Ḥüseyniñ atı geşdi gider

Rikābdārı bil aña gör ki nider

Ḳamçı ile urdı atıñ başına

Ṣān oġu ḳatdı Ḥüseyniñ aşına

Ḳaḳıdı Ḥażret-i Ḥüseyn bil aña

Ne dedigin şimdi añladam saña

Melʿūn ibn-i melʿūn aṣlı şom didi

Yā Muʿarruş geç öñümden ḳavm[?][125] didi

Rikābdār da ḳaḳıdı didi aña

Yā Ḥüseyn bunı niçün didiñ baña

Bī-edep neden diyorsuñ sen baña

ʿAlī oġlu mı ṣanursıñ sen saña

Rikābdār dir benim atam kim durur

Sen ḳarındāş hem babam ʿAlī durur

Şāh Ḥüseyn didi ḥāşā belleme

Seniñ atañ Mülcemdir çoḳ söyleme

Kāfir idi daḫī o melʿūn laʿīn

Dünyāda dīnsiz yürürdi bil hemīn

Anı babam dīne daʿvet eyledi

Gelmedi ol melʿūnı kesdim didi

125

Aṣlıñı bildiñ mi ey ibn-i kefer

Gönlüme niçün virirsiñ sen keder

Gözleri ḳana dönüp kīn baġladı

Bunı duydu ẕārı ẕārı aġladı

Ol zamān bu kīni gönlünde ḳodı

ʿAlīden babam ḳanın alam didi

Aḫşam oldı giri dönüp geldiler

Babaları ḥużūrına ṭoldılar

675. Didi yā baba rikābdārıñ bize

Çok eziyet virdi söyleriz size

Bakdı ki Ḥażret-i Ḥüseyn olmuş melûl

Zīrā anı pek severdi Rasūl

Mācerānıñ cümlesin naḳl itdiler

Doḳuzı da ʿahdını berk itdiler

Bunlarıñ her bir cevābın diñledi

Rikābdārıñ żamrını añladı

Şāh-ı Merdān ḳaḳıyup didi aña

Ṣaḥīḥ bunlar oġul degilsin baña

Var yıḳıl git gözüm görmesün

Kimse bundan soñra meyl virmesün

Bunı defʿidince ol Şāh-ı imām

Kibr ü kīni çoġalup gitdi ẓalām

Vardı bir ḫanda yatup oturdı ol

Bu ḫaber tā Şāma ḳadar tutdı yol

Diñle şimdi bu rivāyetden ḫaber

Şāmda duydı bunı ol Yezīd-i mekir

Mervāna didi rikābdār-ı ʿAlī

Reddi ḳılmış anı ḳatından velī

685. Mervāna didi ki şöyle yaz aña

Añladayım hem daḫī maẓmūn saña

Hem dilerseñ gel ḳızımı vireyim

Vezīr idüp murāda irgüreyim

Daḫī seniñ atañı öldürdi ol

Ḳanını almaḳ şimdi saña geldi yol

Mescid içre arḳadan var anı namāzda iken

ʿAlīyi öldür baña gel tizce sen

Hem bizim dādımızı andan alup

Eyle ġayret bu işe fırṣat bulup

690. Böyle yazup eyledi Mervān tamām

Kūfe şehrine getürdi bir ẓalām

İbn-i Mülcem ḫaberini aldı ol

Nāme-i Yezīd virdi bulup ol

Mervānıñ selāmını didi ana

Nāme[y]i açup oḳudı ol laʿīn

Mervāna yazdıġı sözler ki ḳatı

Göñlüne ḫoş geldi diñle nekbeti

Didi ben daḫī bu ḳavli isterem

Elimde bir silāḥım yoḳ niderem

695. ʿAlīniñ cismine timurden ḥarām

Ḳılıç kesmez başḳa dūnlar[?][126] ise müdām

Lākin baña bir pirinç ḫançer ola

Anı urunca ʿAlī tizcek öle

Söyleyüp bir nāme yazdı ol zamān

Nāme[y]i aldı Yezīd gitdi hemān

Tenbīh itdi gözlerim çabuḳ getür

Aġulı ḫançeri ḳatıma yitür

126

Ol zamān ʿAlīye bir fırṣat bulam

Anlarıñ ḳatına bende ḫas olam

Vardı Şāma virdi ol dem nāme[y]i

Açdı Mervān oḳudı ol ḫāme[y]i

Yezīd ile Mervān oldılar güşād

Emr olındı ḥancer olunsun īcād

Yapdı kāfir başdı aña cevheri

Aldı geldi Yezīd önüñde ḳodı

Yezīd aña baḳdı ṣoñra el yudı

Yine bir nāme yazar Mervān kefer

Yine bir maḫṣūs-ı laʿīn tertīb ider

Geldi bir pelīd aña ḳarşu durur

Nāme ile ḥançeri hem getürür

Şöyle yazdı ʿAlīyi öldüresiñ

İşde ḥançer ḥaddini bildiresin

Öldürüp sen bizlere bildiresin

İbn-i Mülcem gördi ḥançer geldigin

Söylediler birbirine bildigin

Yezīd ile Mervān emrin bitürem

Gitme ʿahdin yirine hem getürem

Mücde[127] ile bunlara kelb ibn-i kelb

Ḫançeri bağladı kendin itdi ḥarb

710. Ṭoġrı geldi gice ʿAlī evine

Bulmadı melʿūn onda ʿAlīyi

Vardı mescid ḳapusuna ol zamān

Gizlenüp bir yerde durdı kelb hemān

Ḳapudan naẓar ider melʿūn hemān

Yidiġi nān ʿaḳla gelmez ol zamān

[127] *Müjde*

Namāza meşġūl olup durmış imām

Vardı kāfir arḳadan durdı tamām

Rukūʿdan secdeye indügi zamān

Aġulı ḫançeri başdı kelb hemān

715. Arḳasından üç kezin ḫançer ile

Urdı ḫançer daḫī ḳaldı yine

Çıḳdı göġsünden bir ucı ḳan revān

Seccādesi üzeri ṭoldı hemān

Ḫançeriñ ḳaldığına melʿūn ḫavf ider

Ḳapudan adam gelür diyü gider

Geldiġi ḳapu belürsiz bulmadı

Nire ḳapu oldığını bilmedi

Nice cehd itdi ise çāre yok

İtdiġi işe peşīmān oldı çoḳ

Şaşdı orda nireye gitsin laʿīn

Ḫaşırı dürdi içine girdi hemīn

ʿAlīnin oġlanları heb geldiler

Ataların noldıġını bildiler

Āh iderek ataları yanına

Efʿān[128] idüp baḳdılar ḫub ḳanına

Cümlesi çaġrışdılar ey cānım baba

Di bize kimden saña oldı ḫaṭā

Ḥażret-i ʿAlī dir ciger köşelerim

Ġammazlıkdan yoḳdır endīşelerim

Ḥażret-i ʿAlī kendi çekdi ḫançerini

Aḳdı ḳanı yürüyüp cümle yeri

İmām Ḥüseyn didi ey ḳardāş

Ben idem bu işi size şimdi fāş

[128] "efġān" kelimesindeki *gayın* harfinin noktası bulunmamaktadır.

Atamızı böyle iden burdadır

Mescid içre arayaraḳ idiñ ṣabūr

Meşġūl oldılar ararlar cümlesi

Ditredi laʿīn hemen var hīlesi

Taḥta ile ḥāṣır ile ıġranur

İmām Ḥüseyn varup anı bulur

730. Ḥaṣrı depdi ayaġıyla hemān

Yuvarlandı çıḳdı melʿūn ol zamān

Ḳaçdı kāfir şöyle ḳapudan yaña

Ḳapuya yitürmediler bil aña

Şaşdı kāfir ʿAlīye ṭoġrı baḳar

Boyun eger ʿAlīniñ özin yaḳar

Çaġırdı ʿAlī benden yaña

Ḳaç ḫalāṣ ol söylerem melʿūn saña

Ben saña bulmam bahāne ey laʿīn

Yaradanıñ ḥükmüne oldum emīn

İbn-i Mülcem bu kez ʿAlīden yaña

Gelüp didi ḳıl meded şāhım bana

Gel ṣuçum ʿafv eyle ey Şīr-i Ḫudā

Yezīd Mervānıñ sözin tutdım kezā

Sen beni bunlardan it bu gün ḫalāṣ

Mürüvvet kān-ı keremsin cism-i ḫaṣ

Didi çoḳ ḫavf iderem ey ẕāt-i pāk

Ḥasan Ḥüseyn beni eyler helāk

Ẕārı ẕārı oturup çok aġladı

Şīr-i Yezdānıñ cigerin ṭaġladı

Baḳdı aña lütufla ḫoş söyledi

ʿAbdurraḥmān benim böyle oldıġım

Ġam deġildir büyük yerden bu bir u ġam

Ḥażret-i Ḥaḳ böyle ḥükm etmiş ezel

Aḥkemü ʾl-ḥākimīñ olan Lem-yezel

Bunı derken geldiler oġlanları

Her tarafdan ḳaṣd iderler cānına

Ey ciġer köşelerim ḳaṣd eylemeñ

Buña hīçbir kem kelāmı söylemeñ

İki cihān güneşi ol pür ṣafā

745. Bunı evvelden baña bildirdi o

Anıñ içün bize ḳıydı ẕīrā bu

Ḥükm-i taḳdīr ʾāḳībet yerin bulur

Yoḳsa bunıñ urdığından ne olur

Bunı s̱öyler şerbeti getürdiler

İç diyerek ḳatına yetürdiler

ʿAlī ibn-i Mülceme teklīf ider

Güyā ki ḫāyine taltīf ider

Yā rikābdār iç şu şerbetten biraz

Bunı melʿūn belledi ider ġaraż

Aġu ḳatdırdı beni eyler helāk

İçmedi şerbetten ol dem laʿīn

Ḥażret-i Ḥasan bunı görünce hemīn

Dayanamayup yā melʿūn ben seni

Öldiremez mi ṣanuñ şimdi beni

Atası ne didi ise diñle sen

Şāh-ı Ḥüseyn düşünüp evvel aña

Didi baba ḳulaḳ tut şimdi baña

Ceddimiñ başı içün ruḫṣat baña

Vir bu melʿūn ḳalsun direm saña

Dedemiñ alnındaki nūr-ı ḥak içün

Seniñ ḳanıñ almayınca neylerem

Ebsem oldı ol zamān gerçek velī

Bunı farḳ idince ol ibn-i laʿīn

Şāh-ı Ḥüseynden firār itdi hemīn

Cāmiʿ içre bir ulu mermer direk

Vardı anıñ arḳasına yelerek

Ẕüʾl-fiġār bağlı belinde ol zamān

Şāh çıḳardı anı ḳınından hemān

Direğiñ arḳasına dolanmaġa

Şāh ile çoḳ başladı fırlanmaġa

Direk ile ḳarışıḳ çaldı hemān

Züʾl-fikār ol mermeri hem de anı

İki böler bir yanı yirde ḳalur

Bir yanın hevāya berrān eyledi

İbn-i Mülcem cān cehennem eyledi

Züʾl-fiġār yerine ḫoş taḳdılar

Taşra atup kāfiri bıraḳdılar

ʿAlīniñ ḳoltuġına ḫub girdiler

Uṣul uṣul ḫānesine getürdiler

765. Ehl-i beyti ʿĀişetüʾs-ṣıddiḳa

Aḳraba Ümmü Gülsüm o Ruḳiyye

Şehribānu Zeyneb ḫātūn ol zamān

Şāhı görüp eylediler āh figān

Ḥażret-i ʿAlī gördi aġlar anları

Ehl-i beyti hem daḫī oġlanları

Didi benim içün sizler aġlamañ

Giryān olup cān-ı ciġer ṭaġlamañ

Ḫoş şehādet bulmışam ʿālī maḳām

Bu dünyaya gelenler elbet gider

Fānīyi terk eyleyüp sefer iderler

İstedi düldül ile züʾl-fiġārı getürdiler

Züʾl-fikārını ziyaret eyledi

Ṣoñra düldüle döndi söyledi

Merṣiyye

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ ey vefādārım el-vedāʿ

El-vedāʿ ey mūnis[129] yārim el-vedāʿ

El-vedāʿ itdiñ ġazālar çok bile

El-vedāʿ vaṣfiñ gelür mi hīç dile

El-vedāʿ ben ḫoşnudum öñden ṣoña

Āḫiret ḥaḳḳıñ ḥelāl eyle baña

Rāżı ola senden ol Perverdiġar

[129] *Kolayca dostluk kurabilen, sokulgan, sıcakkanlı, cana yakın.*

Rūz-ı maḥşerde olalım kām-kār

Yārın uçmaġı berāberce bulam

Lutf ḥaḳḳıyla şafālar kesb idem

Ol zamān düldül ʿAlī ayaġına

Yüz ḳodı aġlayarak oṭaġına

Ayaġına yüz sürüp aġlar idi

Āh ile cānı ciger ṭaġlar idi

Öpdi ẕüʾl-fiġārı ḳoydu yerine

Düldüli gel götüriñ yerine

780. Ḥasan ile Ḥüseyne emr eyledi

Ẕüʾl-fiġārı düldüli deñize vir

Ne ʿalāmet ola ẓāhir vir ḫaber

Anları hiç kimse cānım alamaz

Ẕüʾl-fiġārı çıkarup hīç çalamaz

Alup anları leb-i baḥra gelüp

Ṣıçradı düldül mübārek ol zamān

Baḥr içine oldı sürʿat[le] revān

Ẕüʾl-fiġārı deñize bıraḳdılar

Ṣu yüzinden şuʿle peydā oldı dir

785. Oḳ gibi havaya direk oldı bir

Ġāib oldı ikisi ḫub muʿteber

Ḥasan Ḥüseyn geldiler gördüklerin şāhana ḫaber virdiler

Neʿam didi ol atıñ aṣlı ṣudan

Geldi idi lā-mekān olan Hūdan

Ẕüʾl-fiġārıñ aṣlı hem ordan durur

Aṣlı olan aṣlını varır bulur

Cemāʿate ʿazmim yaḳın didi ḥelāl eyleñ baña

Tarafeyn itdi ḥelāl ḥaḳḳını

Ehl-i beyt içinde ḳopdı çok fiġān

790. Bu ḥelālliḳ böyle olınca tamām

Ḥasan Ḥüseyne yüz tutdı imām

Didi şimdi bir vaṣiyyet ḳılayım

Dinleñiz ki size ṭoġrı bulayım

Benim içün olmayıñ cümle kütāḥ

Rūḥı teslim edeceġim ben ṣabāḥ

Aġlayup ġavġa daḫī eylemeyiñ

Bir kişi gelür size yüzi nikāb

Yeşil ʿimāme ṣarınur ol cenāb

Bir ḳızıl ḳıvırcıḳ elde devesi

795. Ṭabut üstünde deveniñ yoḳ sesi

Ol beni ġasl idüp yuya

Ṭapudıñ içine hem ḳoya didi

Yükledüp dīvāna ala gide

Söylemeyiñ bu işi kim o ide

Kefenimi daḫī hem kendi ṣara

Bunı böyle eyleyiñ siz tamām

Dü cihānda yüzüñüz tam aḳ ola

Bu vaṣiyyet tutmasañız çoḳ olur eẕiyyetim

Ḥasan Ḥüseyne döndi söyledi

Didi sizi Allāha ışmarladım

Andan ṣoñra deñize yolladım

Yetimleriñ ġarībleriñ ḳaydını

Görüci oluñ dāima fāḫirları

Bunı böyle cümleye heb söyledi

Rūḥı Mevlāsına teslīm eyledi

Ḥasret odıyla yandı cānları

Ṣanki ırmaḳ aḳdı gözden ḳanları

Çün ṣabāḥ oldı irişdi bir ʿArap

Yüzde niḳāb başda yeşil ṣarınur

805. Tabut ile elde deve bulunur

Baş ile virdi selām

Devesini çökedir duymadı kimse sesini kendisi içeri girdi ol zamān

Yalñız ġasl eyleyüp yudı hemān

Kefenleyüp tabuta koydı anı

Deveye dönderdi ol demde yöni

Yükledüp devesini çekdi gider

Yularını tutdı kendüsi yider

Bu kişi kimdir bilelim

Gözümüzle görelim yüzin açup

810. Segrederek vardılar arḳa ṣıra

Baḳdılar göründi ṣaḥrāda deve

Yetişüp didiler kimsiñ

Atamızı ne tarafa götürürsiñ

Büyük olanlarıñ düşmez şānına

Yüziñi aç bari bir kez görelim

Andan soñra atamızı virelim

Yoḳ dirseñ virmeyiz atamızı

Teslīm eyle al getür deveñi

Söyleyince bu iki nūr-ı celī

Deveci niḳābı çekdi ʿAlī

Tabut aġzın açdılar anda velī

Deve[y]i yiden daḫī ʿAlī

ol zamān düşüb bī-hūş yatdılar

Fiġān idüp gözyaşın çaġlatdılar

ʿAḳılları başa geldiġi zamān

Gördiler ki deve ġāʾibdir hemān

Ol yerde bir meşhed yaptılar o ān

Maḳām-ı ʿAlī didiler hem aña

Ehl-i Kūfe geldi cümle dört yaña

Ziyāret eyleyen buldı ṣafāyı

Dertler derdine ḳıldı devāyı

820. Çünki dendi *errāsiḫūne fi ʾl-ʿilim*

Şöyle rivāyet olunur diñle kim

Allāh emriyle melekler geldiler

Ḥażret-i ʿAlīyi ordan aldılar

Rasūlullāh türbesine geldi dir

İbn-i ʿammi Muṣṭafāya irdi dir

Ayrı deġil Rasūllāh ʿAlīden

Dīn yolında ġaza iden velīden

Laḥmıke laḥmı buyurmışdır Rasūl

Anlara bir fātiḥa eyle vuṣūl

825. Ḥasan Ḥüseyn dönüp geldiler girü

Ḥasan oldı yerine geçdi imām

Ḥażret-i ʿAlīniñ ḫilāfeti dört yıl

Oldı hem bu ḳıṣṣa burada tamām buldı

Ümmet iseñ ḳıl ṣalavāt ile selām

Biñ günāhı defʿ ider bir ṣalavāt[130]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh kim ʿālim içre ben bir yār-ı ṣādıḳ görmedim[131]

Fiʿl-i eẓhār-ı vefā bir ḳavl-i ṣādıḳ görmedim

Kimden istersem vefāyı ol cefā ḳıldı bana

Bu cihānda ḥāsılı bir medḥe lāyıḳ görmedim

[130] Buraya kadar olan beyitler kanaatimizce Hamamcı-zade Subhî'ye aittir.
[131] 828 ve 829. beyitler Bekâi'ye aittir.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

830. Bu yañadan al ḫaber sen ey aḫi

Rasūlullāh ehl-i beyti cümlesi

Kendi ḳardaşları daḫī zevcesi

Medīneye oldılar cümle revān

Yetdi Medīneye ol şāh-ı cihān

Şehir kavmi ḳarşu çıḳdılar hemān

Geldiler şehre oturdı ol imām

Emrine mūtiʿ bulundı ḫāṣ u ʿām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir fēna dünyā kim evvel yār olur mihrin virir[132]

Soñra raḥmin terk idüp aġyār olur zehrin virir

835. Kerbelā dehrinde kimin eyledi teşne şehīd

Kimine Cennet içinde bunca biñ şehrin virir

[132] 834 ve 835.beyitler Bekâi'ye aittir. 836.beyitten itibaren devam eden beyitler de Bekâi'nindir. Ait olmayanlar ilerleyen sayfalarda bildirilecektir.

Ḥikāyāt-ı Manẓūme-i Beḳāi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu rivāyet nālesinde kimse şādān olmasun

Tā ḥikāyat ẕālesinden ġonca ḫandān olmasun

Bir piyāle zārudur kim ʿālemī medhūş ider

Curʿasından nūş idenler nice sekrān olmasun

Diñle imdi naḳl ideyim noldı aḥvāl-i Ḥasan

Ẓāhir idem naẓmını neşrinde pinhān olmasun

Çün ḫalīfe oldı imām-ı Ḥasan

Rāvī ider ḳırḳ biñ ādem anda beyʿat eyledi[133]

840. Hem işitdi ḥākim-i Şām ol Muʿāviye o an

Ḫavf ider kim aḫter-i tevcīh tābān olmasun

Kūfeden Medīne şehrine geldiler cümleten

Dürlü ʿizzet ikrām itdi ʿāmmeten[134]

[133] İlk mısra Bekâi'nin diğer nüshalarında yoktur. İkinci mısra ise diğer nüshalarda birinci mısradır. *"Ravī ide ḳırḳ biñ ādem anda beyʾat eyledi/ İrtifāʿ buldı nice şems-i diraḫşān olmasın"*

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Bir ādem var idi ehl-i ʿisyān

Adı Mervān ḥükmdür kendi düşmān

Muẓāhir ve muḥabbet ider idi

Veli bātında nefret ider idi

Hemīşe defʿine tedbīr iderdi

Kim ānıñ refʿine tedbīr iderdi

845. Vār idi bir ḳarı Ansūne bed-kār

Ki tellāl olup ider ṣātu bāzār

Varup Ansūneye çün didi Mervān

Bu sözi Cuʿdeye var söyle bu ān

Yezīd ibn-i Muʿāviye diler hem

Nikāḥ idüp ala kendüni bu dem

Ẕehir virsün Ḥasan hem ola ehlāk

[134] Bu beyit Bekâi'nin Kitab-ı Kerbela nüshalarında bulunmamaktadır.

Yezīde hem varup olsun feraḥnāk

Ey Ansūne iderseñ bu işi sen

Saña çoḳ māl ikrām ideyim ben

Çün Ansūne bu sözi itdi maḳūl

Hemen dem Cuʿdeye varup didi ol

Didi ey ḫātūn-ı ṣāḥib ṣalāvat

Veya ey bānūni-i kānī melāḥat

Ḳanī sencileyn Ḥüseyn muʿattam

Ḳanī sencileyn ḫulḳ-ı mükerrem

Cemāliñ naḳṣ-ı behterden muʿarrā

Kemāliñ kesr-i behterden muʿarrā

Gerek kim her gice sen ʿiş ʿişret

İdüp cāna ḳalasıñ dürlü minnet

Niçün taḳvāya vardıñ diñle rāzī

Ḳılar tā ṣabāḥdañ her gün namāzı

Bilür seccāde sīneden aʿlā

Ṣanup miḥrāb ebrūdan muʿallā

Ḫaṣbuḥa nice ʿavratlar alubdur

Bunıñ ʿakdine heb maḥrūm ḳalıbdır

Yezīd ister seni zevḳ-i ṣefāyī

Görüb hem bulasıñ derde devāyı

İşitdi Cuʿde bu sözi hemen dem

Cevābına anıñ meyl itdi ol dem

860. Bu Cuʿdei it kim işleri ḳatıdur

Ḥasan ḥażretleriniñ ʿavratıdır

Ebā-yı ecdādı idi bil münāfıḳ

ʿAlī anları öldürmişdi sābıḳ

Ḥasan almışdı bu Cuʿde ḳızı bil

Nifāḳ ehli idi bu ḳız sözi bil

Dem-a dem ister idi gör merāmın

Ala yaʿni atasın intiḳāmın

İşidüp bu sözi meyl itdi aña

Nedir didi ʿilācı söyle baña

865. Gelüp Ansūne Mervāna didi fāl

Aña Mervān zehirler itdi irsāl

Alup Cuʿde ḳatar bala nihānı

Ḥasan ḥażretleri çün yedi anı

Hemān aʿżāsı şişdi bildi derḥāl

Rasūliñ ravżasına vardı fil-ḥāl

Şifā buldı anda ider duʿāyı

Hem istiḳrāḳ idüp buldı devāyı

Niçün virdiñ aña ẓālim helāhīl

Bilürken ḥālī olursıñ tecāhil

Olınca rūz-ı maḥşerde Ḥaḳ dīvānı
Saña lāyıḳdur aġlāl-i selāsel

Velākin Cuʿdeye ḳıldı kemān ol
O yine varmaz oldı bir zamān ol

Yine Cuʿde oyına vardı bir gün
Ḥasan geldigini gördi o maġbūn

Ḳodı ḫurma içine ẕehri bed-kār
Ḥasan ḥażretlerine didi ey yār

Biraz ḫurma getürdiler baña hem
Getürdi ḥażır itdi ānı tiz hem

Ḥasan didi yeyelim bile ānı
Ẕehirsizden yedi Cuʿde nihānı

Ḳaçan kim ḫurmai itdi tenāvīl

Mizācı oldı taḳyīr-i şemāil

Yine vardı muṭahhar ravżaya ol

Duʿā ḳıldı hemen dem oldı maḳbūl

Ṣoñra çaġırdı Ḥüseyni ol imām

Geldiler evlādı aḥbābı tamām

Didi ey hemşīre oġlum Ḳāsımı

Var getür kim tā gözüm esāsımı

880. Ümmü Gülşüm ḥāżır itdi çün anı

Hem Ḥüseyne teslīm itdi oġlını

Didi tabşururum bu oġlumı saña

Ol ḳızıñı viresiye tā kim buña

Hem seni tabşurdum ol kim la-yezāl

Hem şehādet söyleyüp buldı zevāl

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ağla ey çeşmim ki bunda dīdeler ḳan ağladı

Āsımān üzre melāʾik yerde insān ağladı

Velvele ṣaldı cihāna curʿa şehẕāde kim

Cümle aṣḥāb āl-i aḥbāb itdi ifġān eyledi

885. Firḳatinden coşa geldi mevc-i deryā-yi muḥyit

Tā ṣedef batnında ẓāhir dürr-i mercān ağladı

Bu şehādet sözlerinden ağladı şāh-ı gedā

Ağlamasın mı bekā-yi nice biñ cān ağladı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳırḳ idi bil ʿömri olmuşdı tamām

Hem namāzın ḳıldı anıñ ol imām

Fatımā bintü Esed yanında bil

Defn iderler ceddesidir diñlegil

Çünki taʿziyye oldı edā tamām

Fikr ider Mervān ḥākimi bed eẓlām

Didi bunı Ḥüseyn iderse suʾāl
Ḳıṣṣa-i ẕehri bilürse nola ḥāl

Cuʿdeye didiler işi oldı ʿayān
Ḥüseyn duymış saña virmez emān

Cuʿdeniñ od düşdi ol dem cānına
Ḳaçdı andan vardı Mervān yanına

Bir iki ḫādim koşup Mervān aña
Gönderir hem vāli-i Şāmdan yaña

Duydı bu ḥāli Muʿāviye hemān
Baş dutup hem eyledi zār-ı fiġān

Ehl-i Şām ifġān idüp itdiler āh
Yas tutarlar cümlesi geydi siyāh

Geçdi üç gün çün Muʿāviye o dem
Cuʿdei çaġırdı ḥāli ṣordı hem

Cuʿde melʿūn eyledi birbir beyān

Ol Muʿāviye didi ey bed-gümān

Ḫavfı terk itdiñ Ḫudādan ey leīm

Hem utanmañ Muṣtafādan ey leīm

Sen benim oġlıma olmazsıñ sezā

Didi bunı ḥabs idüp idiñ cezā

900. Ḫār imiş gülşende raʿnā ḥāṣılıñ

Zār-ı ifġān itmeñ ancaḳ nāʾiliñ

Ḫāndān oldırmañ revā mıdır saña

Kārı şeytāndır murādı bātılıñ

İtdigi işe peşīmān oldı ol

Üç gün anda zār-ı ifġān ḳaldı ol

Dir idi eyledim nār ṣadrını

Bilmedim āl-i Rasūliñ ḳadrini

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh gitdi iʿtibārım ey diriʿ

Ḳalmadı nāmūsı ʿārım ey deriʿ

Ġonca iken adımı ḫār eyledim

Gitdi elden nevbahārım ey deriʿ

Ol Muʿāviye didi baʿlan bunı

Götürüb bir adaya atıñ anı

Ellerin ayaḳların bent itdiler

Alup anı bir adaya gitdiler

Çün adanıñ ḳarşusına vardılar

Bir tufān peydāh olup hem gördiler

Aldı ol bed-baḫtı tufān gitdi hem

anıol bir de belürsiz itdi hem

Aldı maẓlūm intiḳāmın lā-yenām

İtdi icrāsın ʿazīzü ẕüntiḳām

Mefāʿilün mefāʿilün feʿūlün

Müsāfir olsa kim bu mīze bāne

Olur bu ḫāneden elbet revāne

İder yaḫşiye yaḫşi iltifātı

Yamāna hem yamān ider zamāne

Tamām oldı bu ḳıṣṣa çün bu yerde

Ṣalavāt virelim faḫr-i cihāna

Mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün mefāʿilün

Gel imdi ideyim taḳrir beyān idem saña birbir

Ḳıyası eyle o kim tedbīr ne resm ile cefā ḳıldı

915. Ṣavaş-ı Kerbelāyı diyem her belāyı heb

Bilüp ol mācerayı diyeyim iḫtifā ḳıldı

Velākin müntehāsından ʿiyān idem berāsından

Disünler ibtidāsından bu sözi intihā kıldı

Didi rāvī Rasūlullāh çü hicret eyledi nāgāh

Nübüvvet şemsi ol āgāh Medīnede żiyā ḳıldı

ʿAlī hem Fātıma geldi yedi yıl anda çün ḳaldı

Ḥüseyne ḥāmile oldı Ḫudā gör ne ʿarż ḳılındı

Beşinci gün Şaʿbanda cihāna geldi hem anda

Münevver oldı mekānda yüzinden gün ḥayā ḳıldı

920. Rasūl anıgörüp ey yār ʿAlīye didi ey kerrār

Ne ismi idelim aẓhār bunı ḥaḳ müctebār ḳıldı

ʿAlī didi ki her aḳvāl saña maʿlūm durur her ḥāl

İrişdi Cebrāil derhāl dir ismin Ḫudā ḳıldı

Ki Ḫārūn oġlın hem ismin ḳodı aʿlā idüp cismin

Adı bil Şīr-i Beşīr resmīn buña Mevlā sezā ḳıldı

Buna nice anıñ adı Ḥüseyn oldı gör icāzı

İrişdi çün o dilşād-ı gedā göñlin ġınā ḳıldı

Cihānda ʿāli-nām oldı hem altıncı imām oldı

Şerifü ḫāṣ-ı ʿām oldı siyādetle cilā ḳıldı

925. Nice olmasun ʿāli ẕātki oldır maʿden-i saʿādet

Anı maḳbūl idüp biʾl-ẕān belāya ibtilā ḳıldı

Ola Zührādan aṣdāfı insān mürteżā vāfī

Muḥammed baḥri o ṣāfi gör ol dürne bahā ḳıldı

Anı çün müctebā itdi belāya mübtelā itdi

Kimi kim ḥaḳ ʿulā itdi ʿulāsından belā ḳıldı

Meġer bayram güni nāġāh oturmuşdı Rasūlullāh

Ḥüseynle Ḥasan ol şāh aña geldi ricā ḳıldı

Didiler kim ḳamū aḥbāb gitmiş nākā-i sincāp

Gerek bize birer esbāb bizi ḥaḳ aġniyā ḳıldı

930. Duʿā itdi o ḫūb aḫlāḳ irişdi Cebrāil müştāḳ

İki ḥülle getürdi aḳ ki cennetten cidā ḳıldı

Didiler nidelim anı beyāzdır yoḳdır elvānı

Gör imdi sırr-ı sübḥānı ki inşā-yı ḳabā ḳıldı

Ḥasan isterdi ṣarudan Ḥüseyn ister lālegūn

Boyadı Cebrāil ol gün buları dilgüşā ḳıldı

Bular çün oldılar ḫāndān ol Cebrāil olur giryān

Diḍi Peyġamber ey yār niçün çeşmiñ buña ḳıldı

Didi Cebrāil ey muḫtār unutdın mı ey dildār

Şeb-i miʿrāc seni Settār bu sırra āşinā ḳıldı

935. Behişt içinde ey pür-dil iki hayme vardı bil

Biri ṣaru biri ḳızıl ki bunlara revā ḳıldı

Ḥasan zehri içe ez cām gele dergāha ṣāru-fām

Ḥüseyni ḳatl idüp iẓlām şehīd-i Kerbelā ḳıldı

Gele dergāha reng-i ḫūn anıñ çün köşkdir gülgūn

Gelüp ṣoñra Yezīd melʿūn ki bu ʿahde vefā ḳıldı

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Bu cefā gülşānınıñ ġonca ʿizārı Ḥüseyin

Cemʿa-i bāġı belā lāle-i nārı Ḥüseyin

Yedi çeşm-i zemīnden şular olmazdı revān

Eger olmasa cihān içre bāzār-ı Ḥüseyin

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

940. Ki Cebrāil olur anda revāne

İrişdi Kerbelāya çün hemāne

Bir avıç toprağı varup getürdi

Rasūlullāh ʿarż itdi yetürdi

Didi bu toprak̦ anıñdır mekānı

Şehīd oldığı yerdendir bil ānı

Ḥüseyni k̦atl idince ey dil-i pāk

Ānıñ k̦anıyla rengin ola bu ḫāk

Rasūlullāh hemen dem aldı ḫākī

Virir Esmāya didi ṣakla tākī

Ḥüseyni bil şehīd idince azġun

Ola bu toprağın elvānı gülgūn

Alup Esme kodı bir şīşeye hem

Varup ṣaḳladı toprağı ol dem

Vardı bir ṣahābe Dıḥye nāmı

Ticāret ider idi ol müdāmı

Ticāretten gelince her zamānı

Getürdi Rasūlullāha armaġanı

Rasūlullāh alup ol armaġanı

Ḥasan ile Ḥüseyne virir ānı

Bulār muʿtād idinmişdi bu ḥālī

Ḳaçan kim Dıḥye gelse bil maḳālī

Yaḳāsından dutarlardı o cānlar

Ki yaʿni armaġan isterdi anlar

Meġer bir gün gelüp Cebrāil ey yār

Oturdı Dıḥye ṣuretinde āşikār

Rasūl ile iderken ṣoḥbeti hem

Ḥüseyn ile Ḥasan geldi hemen dem

Bular Dıḥye sanup anı ʿayānı

Yaḳāsından dutup çekdiler ānı

955. Rasūlullāh baḳup gördü ḥāli

Olup māniʿ hem itdi infiʿāli

Didi Cebrāil ey kān-ihamiyyet

Degildir terk idüp bu baña nispet

Bulara māniʿ olma ey ġanī dil

Ki ben ḫidmetciyim bunlarıñ bil

Uyurken gice Fātıma bil ey cān

Uyanup bunlar olur idi giryān

Baña emr ider idi anda settār

Ki bunlara iriş ya Cebrāil vār

İriş kim Fātıma uyanmasun hem

Ki bunlara varup aġlatma bu dem

Gelüp mehdīlerin aḥzām iderdim

Uyutup bunları yine giderdim

ʿAceb midir yaḳamı dutsa bunlar

Baña her dem taḳarrub itse bunlar

Eya bilmem tefaḥḥüṣde murād ne

Gelüp böyle tecessüsde murād ne

Rasūlullāh didi aña kelāmı

Seni Dıḥye ṣanurlar bil murādı

Gelüp Dıḥye virirdi armaġānı

Dilerler armaġan yaʿni nihānı

İşidüp varur uçmaġa o dildār

Alup bir ḫūşe üzüm bir daḫī nār

Getürdi çün Cebrāil anı hem

Ḥasan ile Ḥüseyne virdi ol dem

Alup bunlar yemege oldı māʾil

Gelüp nāgāh ḳapuya anda sāʾil

970. Didi viriñ baña bundan naṣībi

Hemen dem durdı ol Tañrı ḥabībi

Ki yaʿni ḳatre miḳtār nice ānı

Vire sāʿil ile anı ʿayānı

Didi ol Cebrāil ne deman durur bu

Naṣibi yoḳ bunuñ şeytān durur bu

Anı çün itmedi İblīse nāil

Anı şehẕādeler itdi tenāvil

Bu yirde sen ḳıyāsı eyle gel imdi

Bularıñ ḳadri aʿlasın bil imdi

975. Kim aʿla ḳadrine aʿla muṣibet

Müyesser eyledi Mevlā muṣībet

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kerbelāyı yād idince çarḫ-ı devrān āh ider

Teşneler feryād idince ebū ḥayvān āh ider

Ḥasretinden arż-ı eflāk gözlerinden dökdi ḫūn

Firḳatinden çeşm nemāk cinni insān āh ider

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

Bu kez rāvī itdi hem bir rivāyet

Oturmuşdı hem ol şāh-ı risālet

Ḥüseyni bir dizine aldı ol dem

Alup İbrāhimi bir dizine hem

Severken geldi Cebrāil muḥaḳḳak

Selām itdi saña dir ḥażret-i Ḥaḳ

Biriniñ defʿine ḳıl meyl tā ki

Ḳabūl itmez muḥabbet iştirāki

Deġil ḳābil ki iki şāh[135]

Olur mı hem bir semāda iki māh

Rasūl didi kim İbrāhīm vefātı

Melūl ider beni ancaḳ memātı

Ḥüseyn ölse olurım bende giryān

ʿAlī hem Fātıma daḫī ola nālān

Ḳabūl itdim muṣibet ḫaṣu ey yār

Ki tā kim miḥneti ʿām itmesün kār

[135] Diğer nüshalarda bu mısra "*Deġil ḳābil ki bir mülke iki şāh*" şeklinde yazılmıştır. "*bir mülke*" sehven yazılmamış olmālıdır.

Geçer üç gün çün itdi böyle feryād

Vefāt itdi bil İbrāhīm hem ol zāt

Ki ṣoñra ol nebīler ser-ferāzı

Ḥüseyne söyler idi diñle rāzı

Gel ey oġlum gel ey kān-i vefā gel

Seniñ çün oġlumı itdim fedā gel

Meġer bir gün otururken bil ol şāh

Bulutlar geldi yaġmur oldı peydāh

990. Ḥüseyn anda eve gitmek diler hem

Melūl oldıñ nedendir diyü ṣordı

Eve gidem didim ey ḳalbi tāhir

Aram virmez bu yaʿmūr oldı ẓāhir

Rasūlullāh duʿā ḳıldı hemāne

Diñüp yaʿmur eve oldı revāne

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḫār elinden ol gül-i aʿżāsı mecrūh oldı āh

Eftābıñ teşnesinden ġonca lebler ṣoldı āh

Kerbelā deştinde ẓālimler ne cevr itdi aña

Ehl-i beytiñ nālesinden bed-luġalar güldi āh

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

995. Meġer bir gün Rasūlullāh ey aḥbāb

Geçerken bir ṣoḳaḳtan bile aṣḥāb

Biraz maʿṣūmları gördi hem ānda

Ki cümle luʿbe iderler ol mekānda

Birisini dutuben sevdi ol dem

Suʾāl itdiler aṣḥāblar anı hem

Didiler yā Rasūlullāh taleb ne

Buña sen iltifāt itdiñ sebeb ne

Didi bir gün Ḥüseyn ile bu oġlan

Ṣoḳaḳda bile oynarlardı ey cān

Ḥüseynin ayaġı tozın yüzine

Sürdi hem yüzine ve hem gözine

Buña andan göñül meyl itdi ġāyet

İdem vālideynine şefāʿat

Buyurmuşdı Ḥasan ile Ḥüseyne

İki mengūşe-i ʿarş diyü yine

Şu dem ki cenneti yaratdı Mevlā

Aña ṣalʿat ve zīnet virdi ʿalā

Didi Mevlā idem miskinler ile hem müzeyyen

Didi cennet ki yā Rab sen bilürsin

Didi ḳıldım müzeyyen bil ki ol dem

Ḥasan ile Ḥüseyn ile seni hem

İşidüp buldı cennet anda zīnet

Rażaytü hem *rażaytü* didi cennet

Rasūlullāh Ḥüseyne söylemişdir

Bunı aṣḥāb rivāyet eylemişdir

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿilün feʿūlün

Ki benden Ḥüseyn ben Ḥüseynden

Eġer haż ide bir men Ḥüseynden

Muḥabbet eylesün aña ḫudāsı

Ne rütbe buldı saḥūr ḳadri ʿulāsı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Biz belādan çeküp maḫnıdan eger āh itmeyüz

Pāre pāre ḳılsalar aʿżāmızı āh itmeyüz

Yandan lāzımdır olmaḳ sen bizim cellādımız

Gerçi biz bu yerde ġayri cānı hem-rāh itmeyüz

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Daḫī hem bir ḥikāye oldı mezkūr

Ki Kenziʾl-ġarāib içre mestūr

Rasūlullāha çün geldi bir Aʿrab

Giyik yavrısı dutmış virdi ol şāb

Rasūlullāh alup anı ol āgāh

Ḥasan ḥażretlerine virdi nāgāh

1015. Ḥüseyn anı görüp geldi Rasūle

Gerek didi baña bir daḫī ola

Tefekkür ḳıldı ol şāh-ı risālet

Ḥüseyn aġlar ciger anda melāḥat

Hemān geldi bir āhū diñle ḳāli

Ki yavrısı vār durur diñle mecāli

Selām virdi Rasūle ol muḥaḳḳaḳ

Didi virdi iki yavrı bana ḥaḳ

Birin avcıdutup oldı revāne

Birisi bana ḳalmışdı hemāne

Nedā geldiġi ey āhū revān ol

Bu yavrıñı daḫī vir şādīmān ol

O yavrı ki Ḥasan çün nāʾil oldı

Bu yavrıñ hem Ḥüseyne māʾil oldu

Talep ḳıldı bir āhū oldu giryān

Getür anı teveḳḳuf itme bu ān

Gözi yaşı zemīne düşdi derḥāl

Ṣallar ʿarşıñ bināsını o zilzāl

Ḥüseyne vir bunı olmaya maḫrūn

Ḥüseyne virdi ḳıldı anı memnūn

Gör imdi sen bu maʿnayı ḳıyās it

Nice ḳadri ʿulādır gel şinās it

Tezelzel bula bunda ʿarş raḥmān

Ki tā oldı diyü bir laḥẓa giryān

Gel imdi ol Yezīd melʿūnı gör kim

Neler ḳaldı aña maʿbunı gör kim

Ṣavāş-ı Kerbelā maḥzūn ġazādur

Anıñ çün nevḥalar ḳılmaḳ sezādır

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Sezādur Kerbelāyı yād iden zār itse her şeb rūz

Nʿola ḳan dökse mezkāyı bu söz deryā gibi dilsūz

Buḫāri naḳl nādından dili havti ḥamel büryān

Ġubari eşk-i bārından hezārān ḳalb-i ġam andur

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Meger bir gün Muḥammed Muṣṭafā hem

Ġazāyā gitdi bile Murtażā hem

Ḥasan ile Ḥüseyni bil ki maẓlūm

Hem ol vaḳtinde bunlar idi maʿṣum

Ḥüseyni bir Yahūdi aldı gitdi

Adı Ṣalīḥ idi çün pinhān itdi

Ḥüseyni Fātıma gördi kim yoḳ hem

Firāḳ-ı odı yaḳdı cānını hem

1035. Ḳapuya geldi yetmiş kez işit ḳāl

Kimesne bulmadı kim ide irsāl

Ḥasan ḥażretlerine didi ey cān

Ḥüseyni var getür kim oldı pinhān

Ḥasan caġırdı baġlarda Ḥüseyni

Didi kim ya aḫī yā nūr-ı ʿaynī

O baġdan bir giyik çıḳdı hemen dem

Suāl itdi Ḥüseyni aña ol dem

Haḳ emriyle giyik buldı zübānı

Didi Ṣāliḥ Yahūdi aldı ānı

Ḥasan vardı Yahūdin ḫānesine

Didi vir yoḫsa direm atasına

Duʿā ile ḳomaz cinsin Yahūdiñ

Bu yeryüzinde aṣlā bir cühūdiñ

Veya direm babasına bil añı

Ḳarār ḳoymaz Yahūdiden nişānı

Direm ya ceddime ider duʿāyı

Eşer ḳoymaz Yahūdīden gör şenāyı

Didi Ṣalīḥ Yahūdī ḳıl beyānı

Bilem tavāldeñ kimdir ʿayānı

Ḥasan didi risālet ḫandānı

Ḳıyāmet ḫānunı şemʿu şebānı

Ki lüʾlü der ṣedef ʿizzet ve ḥikmet

Kirāmı cehde-i ʿilmi ve ḥikmet

Ki yaʿni Fātımadır gör meḳāli

Didi bil dem atañ kim söyle ḳāli

Ki ḳurretuʾl-ʿayn şīr u Yezdān

Musallaʾl-ḳıbleteyn şāh merdān

Kerem kāni reisuʾl-evliyādur

ʿAlem bānı enīsuʾl-enbiyādur

Ki yaʿni bil ʿAlīyyüʾl-mürteżā hem

Didi bildim degil ceddiñi bu dem

Didi ceddim nübüvvet ser firāzi

Ḥabībuʾl-ḫālikuʾl-mekṣūfu rāżı

Nebiyyu ṣadıḳūn ṣıdḳun muṣaddaḳ

Rasūlun ṣāḥibun miʿrāc muḥaḳḳaḳ

Metāʿun raḥmeteʾl-lilʿālemīn ol

Ki faḫruʾl-āsımān zeyneʾl-zemīn ol

Şefaʿat kāni ḫātemuʾl-enbiyādur

Ki yaʿni bil Muḥammed Muṣtafādur

1055. İşitdi Ṣāliḥ çünki bu cevābı

Fiġān idüp döker gözünden ābı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Baḥr-ı ḥikmetden çıḳār dürr-i kemālātıñ seniñ

Dutdı dil murġını dāmı hem maḳālātıñ seniñ

Yalñız ʿazmiñ deġilmiş bu Ḥüseyni aramaḳ

Maḥżā insāna ḫayr itmiş ancak risālatıñ seniñ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Yahūdī müslīmān oldı hemen dem

Ḥüseyni virdi getürdi hem ol dem

Tamām yetmiş nefer bil aḳrabāsın

Ki müʾmin itdi Ṣāliḥ gör vefāsın

Gelüp hem Fātımāya itdi efġānı

Didi ṣuçum bağışla ey ʿulā şānı

Didi bağışladım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ẓālimi ṣanma ki oldı cihānda nā-murād

Behremend olmaz niẓāmı ẓulmle ehl-i fesād

İntiḳām durmaz fenāda tiz geçer vaḳt-i seḥer

Yerde ḳalmaz maẓlūm āhı ẓulm olmaz dil-güşād

Zehir Nām Şehīdiñ Nutḳ-ı ʿAlīsi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ben hümāyım lāne-i fehmi ḫaber virmeñ baña

Bī-ġedāyım dāne-i zehri ḫaber virmeñ baña

Bir Süleymān mı ki dünyā devletin terk itmişem

Mālı mülki istemem mihri ḫaber virmeñ baña

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1065. Ḥamdu-liʾllāh kim yolıñda cānı ḳurbān eyledim

Gerçi cānı virdim amma kesb-i cennān eyledim

Teşnelikle buldı kāmım ṣahbāyı kim

Bezm-i rıḍvān ile cism-i cān şükrān eyledim

Ṣad hezārān ʿāşıḳa āferin kim cānını

İtdi maʾşūḳ diriliġi necsin canān eyledi

Olmadı meyyāl fāni buldı bezm-i cāvidān

Nefs-i nādānına bu meclisde ʿirfān eyledi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Terk iden dünyāyı derdi çekmegi ʿār eylemez

Ḫavf-ı şimşīr belādan kendine kār eylemez

Mıḥnet-i mevti ḥayat-ı lezzetinden hoş bilür

Cān virüp cellād-ı yāre ḫavf-i aġyār eylemez

Mefā ʿīlün mefā ʿīlün fe ʿūlün

Didi bağışladım ben var ʿAlīye

O da bağışlasıya yalvar ʿAlīye

ʿAlīye gelüp varup itdi feryād

Didi bağışladım bende sen ol şād

Velākin vār Rasūlullāh ḳatına

Bağışlasun niyāz it ḥażretine

Varup Ṣāliḥ Rasūlullāha derḥāl

Fiġān idüp aña bildirdi aḥvāl

Didi ben de ṣuçıñ ʿafv itdim ey cān

Ḫudā ʿafv eylesün vār eyle efġān

Fiġān itdi varup Ṣāliḥ bil ey yār

Temāmet on yedi gün eyledi zār

Ki ṣaḥralarda ider hem münācāt

Daḫī giryān olup iderdi ḥacāt

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey Ḫudā çoḳdır günāhım raḥmıñ erzānı ḳıl

Maʿṣiyet derdine yā Rab merḥamet dermānı kıl

Virme ʿadl ile cezāyı pür ḫatā efʿālimiz

Şānıña ʿafv itmek lāyıḳdır bize sen ānı ḳıl

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1080. Rasūle geldi Cebrāil ʿiyānı

Didi ʿafv eyledi Allāh hem ānı

Teʾemmül ḳıl gel ey ʿirfān bu yerde

Tefekkür ḳıl ey insān bu yerde

Ki bir dem bil Ḥüseyni diñle ḳāli

Ki maḥbūsı itmek ile noldı

Revā mı anlar İslām ola ey cān

Şehīd idüp olar kim dökdiler ḳān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh kim anlar dökdiler āl-i Rasūliñ ḳānını

Müslimānlıḳ daʿvā ḳıldı tirk idüp īmānını

1085. Çāk idüp nefsiñ hevāsıyla şerīʿat cāmesin

Dutdılar şartı ġarżla iblisiñ dāmānını

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

ʿAlī ḳıldı rivāyet diñle ānı

Didi çok görmüşem ḳahr-ı cihānı

Ḳamusından işid üç muṣībet

Bana geldi gördüm güç muṣībet

Biri ol Rasūlullāhıñ vefātı

İkinci Fātıma Zehrā memātı

Üçüncisi ṣavāş-ı Kerbelā hem

Rasūlullāhdan işitdim ben ol dem

Bunlardan biñ eziyyet görmedim ben

Bunlardan güç muṣībet görmedim ben

Meger bir gün ʿAlī gitdi ġazāya

İrişdi çünki deşt-i Kerbelāya

Fiġan itdi o yerde oldı nālān

Hem aṣḥāblar daḫī çün oldı giryān

Didiler niçün aġlarsıñ beyān it

Bu pinhān-ı sırrı sen bize ʿayān it

Didi bir tāʾife bunda geliser

Şehīd olup bu yerde çün ḳalısar

Ḥesāb söz bula hem anlar

Nāʿim-i raḥmeti bula hem anlar

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Her belāyı nā-sezānıñ müntehāsı Kerbelā

Virmedi āl-i Rasūle hiç rehāsı Kerbelā

Bunda ḥatīm oldı semādan inzāl iden ḳażā

Her belānıñ ibtidāsı intehāsı Kerbelā

Müctebā iḫtiyāru intiḫāb olmasın muḫtār olan maʿnāsına

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Rasūlullāh meger bir gün ʿayānı[136]

Ḥüseyn ile otururken bil anı

Getürdi Cebrāil Cennetden ey yār

Biraz üzüm biraz elma bir daḫī nār

1100. Rasūl anı Ḥüseyne virdi ol dem

Didi vār vālideyniñe götür hem

[136] Yüksek lisans tezinde incelenen metinde bu beyit 12.beyte tekabül ediyor.

Biraz yiyüp biraz idiñ zāḫire

Kim Allāh-u teʿāla gine vire

Götürdi çün birāz anı yediler

Ki bir miḳtār zāḫire çün kodılar

Görürler kim yine durur tamāmet

Çün ol meyvaya olmadı nihāyet

Ḳaçan kim Fātıma gitdi cihāndan

Gidüp üzüm daḫī oldı nihāndan

1105. ʿAlī de hem idince intiḳāli

O nār ġāʾib olur diñle meḥāli

Ḳalur elma Ḥüseyn ile bil ey cān

Olur hem Kerbelāda o da pinhān

Bu sözlerden murādım Kerbelādır

Ki tā şerḥ-i Ḥüseyn-i müctebādır

Kim ider yoḳsa bu vaṣfı nümāyān

Kim ideser anıñ meḍḥini tibyān

Mürekkeb olsa baḥr olur nihāyet

Tamām olmaz bu vaṣf ile rivāyet

1110. Bu kez naḳl idem ḥālini bil

Ġazā-yı Kerbelā aḥvālini bil

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gel berü ey cān içinde derdi olmaz infiṣāl

Yād ile ġam ḫānesinde virmeyen ḫüzn ḫelāl

Çün bilindi yoḳ nihāyet meṯhine evṣāfına

Bunda maḳṣad Kerbelādur tā idem iẓhār-ı ḥāl

Kendinden ṣoñra diler kim şāh ola oġlı Yezīd

Yezīd her etrāfa nāme olmayā tā iḫtilāl

Beyʿat itdiler ḳamusı itmedi lākin Ḥicāz

Yaʿni bil Mekke Medīne ehli itdi inḫilāl

Didiler kim biz Yezīde virmeziz aṣlā rıżā
Kim ḫalīfe olup aça mülke ẓulm-i perru bāl

Çün Muʿāviye işitdi bunı vardı Mekkeye
Cümlesini daḫī itdi virdi ḫalḳa genc ü māl

Dört kimesne bu huṣūṣa olmadı rāżı velī
Didiler ẓālimdir oġlıñ ẓulm ile bulur kemāl

Ḥüseyndir biri ʿAbdullāh durur ibn-i ʿÖmer
ʿAbdurrāhmān bin Ṣıddīḳdur biri diñle kelām

Ol Zübeyriñ oġlu ʿAbdullāh durur biri daḫī
Hem Medīnede ḳarār itdiler idüp infiʿāl

Ol Muʿāviye daḫī bunıñ ʿilācın bulmadı
Vardı Şāma itdi çün dār-ı fenādan intiḳāl

Defn idüp anı ḫalīfe oldı çün oġlı Yezīd

Āh kim oldırāyet-i dīn ser-nigūn pāy-māl

Gitdi elden şerʿ-i muḫtār geldi şerr-i rūzigār

Ta sezā oldı ḳılıca ẓulm ile aṣhāb āl

Çarḫ-ı ẓālim buna daydur Yezīd şādı idüp

Virdiñ evlād-ı Rasūle Kerbelāda her melāl

Cemʿ olup erkān-ı devlet çün Yezīde vardılar

Didiler emriñe cümle ʿālem itdi imtiyāl

1125. Ḳaldıdört ādem ki anlar itmedi beyʿat saña

Nāme yaz kim beyʿat itsünler saña budur meāl

İtmez ise taḥt-ı hükmiñden olan yerden çıḳar

Yoksa virmez meyve-i baġu muḫālifde nihāl

ol zamān Medīne içre ḥākim idi hem velīd

Çün Yezīd işitdi anı nāmesin itdi irsāl

Yazdı kim atamMuʿāviye vefāt itdi bu ān

Şimdi icrā-yı ḥükūmet bil bāña itdi vüṣal

Atamın vaḳtinde beyʿat itmeyen dört kimesne

Di bāña itsün ʿitāʿat beyʿatimde ittiṣāl

İtmez ise ḳatl idüp hem başı gönder bāña

Çün Velīd anı oḳudı oldı ḥüzni bī miṣāl

Didi yā Rab ne ġarāʾib vakʿa oldı bāña

Ger muḫālif olsam ider hālimi ġayri şikāl

Ger itāʿat itsem olur āḫirinde çok ʿaẕāb

Ḫāẓır idi anda Mervān didi kim ey ḫısāl

İtme ihmāl bu işi sen tiz Ḥüseyni ḥāẓır it

Beyʿatin ʿarż it Yezīdiñ ger der ise bu muḥāl

Ḥākimiñ ḥükmin ḳıl icrā fırṣatı fevt itme hīç

Ol Velīd didi getüriñ idelim añı suāl

Vardılar kim cümlesi bir yerde ḥāżır oturur

Didiler kim sizi ister ol Velīd oluñ īṣāl

Didiler bunlar Ḥüseyne ol Velīd neyler bizi

Didi gördüm vākıʿamda vardılar bir iştiġāl

Minberi Şāmın vali-i Şām oldı bil

Ḥākim olmuşdır Yezīd kim geldi anuñ çün ricāl

Yaʿni bizden beyʿat ister didiler ne maṣlaḥat

Didi ḥāşā itmesün anı müyesser Lā-yezāl

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Her zuḫāl naḥseyn-i felek şemsi itdi bedr oldı hilāl

Mülk-i İslām içre tā kim şāh olur ehl-i ḍalāl

1140. Kaʿbe-i ʿAdl yıḳup put-ḫāne yaptı ẓulm ile

Gel ḳıyās it buna dürlü fiʿl-i bātıl bed-ḫayāl

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Geldi bir ādem yine anda hemān

Didi kim ister Velīd sizi bu ān

Çün Ḥüseyn aña ḳaḳıdı söyledi

Buna taʿcil durur diyü ḫışm eyledi

İmdi sen git varayım andan yaña

Geldi ol ādem didi ḥāli aña

Didi Mervān ey Velīd bu ḥāli bil

Gelmez Ḥüseyn sen aḥvāli bil

1145. Didi Mervāna Velīd kim bil ʿayān

Ol yalān dimez gelür itme gümān

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ġonca-i baġ-ı vefādır Ḥüseyn

Gülşen-i mihr-i ʿatadır Ḥüseyn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Böyle müʾmin idi kim pāk iʿtiḳād

Ehl-i Beyt iderdi aña iʿtimād

Cānla ʿizzet iderlerdi aña

Lutfle raġbet iderlerdi aña

Rāvī ider ḳalḳdı andan ol imām

Aldı birḳaç bile aḥbābu ġulām

Didi kim siz taşrada ḥāẓır olıñ

Ḳaṣd iderlerse bana yārdım ḳılıñ

Hem Rasūlullāha ridāsın ol zamān

Boynuna atdı hemān oldı revān

Hem ʿaṣāsın aldı çünkim vardı ol

Hem Velīdin ḫānesine girdi ol

Gördiler şehẕāde-i iclāl ile

Ḳıldılar ikrāmı istiḳbāl ile

Ḥāli ʿarż itdiler aña ser-te-ser

Ol Ḥüseyn aña didi kim bil ḫaber

Böyle gizlü beyʿat olmaz bil ʿayān

Ḫalḳı cemʿ it yārın eyle bir dīvān

Ben daḫī yine yārın bunda gelem

Her ne sözüm vār ise tibyān ḳılam

Rāżı oldı ol Velīd diñler ānı

Didi Mervān ey Velīd ḥabs it bunı

Yoḥsa yārın gelmesi güçdir ḳatı

Şimdi ḥabs it gelmiş iken fırṣatı

Çün Ḥüseyn işitdi bu sözi hemān

Çeşm idüp durdı yeriden ol zamān

Didi kim ḳadr beni ḥabs eyleye

Yā baña bir kem cevābı söyleye

Yer yüzini şimdi pür-ḫūn iderim

Ḳān ile toprağı gül-gūn iderim

Hem Velīde didi kim diñle maḳāl

Bil benim ibn-i Rasūl ẕüʿl-celāl

Burc-ı eflākda hümān-ı devletim

Ḳābe ḳavseyne iribdir rifʿatim

Ol Yezīd ḥammāre hem fāsıḳdurur

Beyʿat itmek yā nice lāyıḳ yıḳdurur

1165. Çün işitdi taşrada olan ricāl

İşitdiler kim girüp ide ḳıtāl

Taşra çıḳtı hem Ḥüseyni gördiler

Bilesince ḫānesine vardılar

Didi Mervān çoḳ ḥatā ḳıldıñ bu dem

Ya niçün ḥabs itmeñ bunı bu dem

Ol Velīd didi ki ḥāşā ben anı

Nice ḥabs idem niçün dirsiñ bunı

Ger Yezīd virse cihān mülkin baña

Yine zerre deñlü ḳasdı itmem aña

1170. Ehl-i Beyte kim bir gün itse cefā

Ḥaşm olısar aña yarın Muṣtafā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Müslīmān olan döker mi āl-i Aḥmed ḳanını

Ehl-i Beyte ḳasd ider mi isteyen īmānı

İtmez evlād-ı Rasūle dünyāda kibr riyā

Āḫiretde kim dilerse Kibriyā iḥsānını

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Hem bu sözi söyler iken ol seḫī

Ol Yezīdden geldi bir nāme daḫī

Şöyle yazmış bundan aḳdem bir peyām

Gelmedi ol nāmemizde bir kelām

Şimdi nāmem vāṣıl olınca saña
Kes Ḥüseyniñ başını gönder baña

Beyʿat iderse rāydır bī-gümān
Beyʿat itmezse ḳatl eyle hemān

Ol Bekr oġlı ʿAbdullāh ile
Hem Zübeyriñ oġlın öldirme bile

Ḳanda varırsam buluram anları
ol zamān icrā ḳıluram anları

Lākin ol imām Ḥüseyniñ başını
Kes baña gönder kütāh it başını

Ol zīrā ṣaġ olsa bu aḥvāli bil
Cümle ḫalḳ aña uyar bu ḥāli bil

Hiç baña itmez itāʿat kimse hem
Beyʿat itmezse baña ḳatl it bu dem

Çün oḳudı ol Velīd hem nāmeyi

Añladı cümle sirişki ḫāmeyi

Didi virse ol Yezīd bī-vefā

Baña dünyāyı aña itmem cefā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḥaşā lillāh mülk-i dünyā içün idem dīni terk

İtmişem āl-i Rasūle tā ezelden kīni terk

1185. Ben elestü ʿilmini fehm eyleyüp didim belā

Tā ki ol sırr-ı belāda eyleyem taḥzīni terk

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol Yezīdiñ aldı ol bed-ḫāmesin

Çün Ḥüseyne ʿarż ider ol nāmesin

Didi kim ḥāşā saña ben ḳaṣd idem

Yā tarīḳ-i cehle māl içün gidem

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kem naẓarla rū-yı pākiñ gözliyen göz kör olur

Tā cemāliñ şemʿiniñ aʿdası dili bī-nūr olur

Rūz-ı maḥşerde muʿayyen kim saña ḳılsa ġaraż

Raḥmet-i Ḥaḳdan şefiʿu Muṣtafādan dūr olur

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1190. Ḳorḳarım amma ki duyar ol laʿīn

Gönderür bir ẓālimi bunda hemīn

Cümle iḫtiyār soñra elden gider

Bir tedārik eyle sen ey baḫtiyār

Ġāfil olma sen ṣaḳın ey ser-firāz

Şimdiden gör ḳaydı ey nūr-ı cihān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Şāh olanlar fitne-i bed ḫāhıñ olmaz ġāfili

Şir olanlar ḥīle-i riyyāḥın olmaz ġāfili

Ġaṣb ġārāt içün olur kārbāna intiẓār

Her ḥarāmī reh-güzārı cāhıñ olmaz ġāfili

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1195. Çün anı Ḥüseyn işitdi kāmikār

Bildi kim ol Kerbelā içün bu kār

Lā-cerem taḳdīr olan ider ẓuhūr

Māniʿ olmaz tedbīr-i ḳalb-i ẓuhūr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Her umūrı taḳdīr ola tedbīr ile yoḳ iḥtiyāç

Çünki taḳdīr olmaya tedbīr ile olmaz ʿilāç

Tārik-i şeb şemʿ-i efzūn şuʿāʾı bulmadıñ

Şuʿle-i ḫurşīdi rūşen itmedi nūr-ı sirāc

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣabr ḳıldı gice irişdi ʿayān

Ravża-i peyġambere oldı revān

Ağlayaraḳ ravżaya vardı imām

Yüz sürüp toprağına virdi selām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Es-selām ey matlaʿ-ı deyyān-ı envār es-selām

Es-selām ey maẓhar-ı esrārı es-selām

Es-selām ey ṣaḥibüʾl miʿrāc furḳānu levā

Es-selām ey bihter-i maḥbūb-u Subḥān es-selām

Ben Ḥüseynim yüz sürüp dergāha geldim ağlayu

Ḳıl meded ey menbaʿı inʿām iḥṣānu es-selām

Ben Ḥüseynim kim baña emr itdiñ ümmet ḥıfẓını

Ben Ḥüseynim kim baña didiñ şübbān seyyid es-selām

Şimdi ẓālim ümmetiñ gör ki neler ḳıldı baña

Bī-kesem raḥm eyleyüp derdime dermān es-selām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol gice ṣubḥa değin ḳıldı namāz

Ẕikr tesbīḥ eyleyüp itdi niyāz

Giceye deġin yine ʿālī-cenāb

Aġladı ḳıldı namāz çün itdi ḥāb

Vakıʿasında görür faḫr-ı cihān

Nūr-ı ẓulmet maḳṣadı ẓāhir nihān

Cümle ervāḥ-ı Nebī ḥāżır olup

Baġrına başdı Rasūl anı gelüp

Didi nūr-ı çeşmim maẓlūmım benim

Ey ciġer kūşe-i maʿsūmım benim

İşde geldi Kerbelānın günleri

Şād olısar ümmetim azġunları

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Geldi ey maẓlūm irişdi vaʿde-gāhı Kerbelā

Tā seniñ cānıñla rengin ala cāh-ı Kerbelā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bil belādan müslimānım ben diyen

Ẓāhirā ehl-i īmānım ben diyen

Aḳıdalar Kerbelāda ḳanıñı

Öldürürler evladıñı iḫvānıñı

Ḥāşā kim anlar degildir ümmetim

Anlara irmez naṣīb-i şefḳatim

1215. Çün Ḥüseyn işiddi didi yā Rasūl

Nola ger itseñ mülāḳātım ḳabūl

Bir duʿā ḳıl kim bulam ʿuḳbāyı ben

Görmeyem şimden gerü dünyāyı ben

Ol Rasūlullāh didi kim ey püser

Bil şehādet rütbesi büldān-ı ser

Şimdi dünyā görmek aʿlādır saña

Hem şehādet bulmaḳ evlādır saña

Bunı derken baḳdı ol şehr-i yār

Gördi geysūsı şerīfinden ġubār

Didi ey şāh-ı risālet ne ʿaceb

Bu ġubārlar ne ʿalāmet ne sebeb

Didi kim ey nūr-ı dīdem diñlegil

Bu ġubār-ı Kerbelādır şöyle bil

Çün uyandı uyḳusından ol imām

Oturup fikr eyledi anda tamām

Gāh-ı vaṣl-ı yār ile ḫandān olur

Gāh-ı farḳı Ālīle pür-ġam olur

Didi varup Mekkeye bulam viṣāl

Andan idem Kerbelāya intiḳāl

Yol tedārikin gördi ol kamkār

Mekke şehrinde ide yaʿni ḳarār

Geldi yine ravża-i peyġambere

El-vedāʿ itdi gelüp ol servere

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ ey ʿālemuʾl-ʿilm-i hidāyet el-vedāʿ

El-vedāʿ ey ḫātemuʾl-sırr-ı risālet el-vedāʿ

El-vedāʿ ey gevher-i gencīne-i *Nūn veʾl-ḳalem*

El-vedāʿ ey maʿden-i lütf ʿināyet el-vedāʿ

El-vedāʿ kim hem dem oldı firḳatiñ ġayri bāña

El-vedāʿ kim ḳalmadı vuṣlatda rāhat el-vedāʿ

1230. Merḳadıñ şemsinde ḥāli şemme dār olmış idim

Ġayri buldum ḥasret-i şeb tā ḳıyāmet el-vedāʿ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çıḳdı andan ol Emīruʾl-müʾminīn

Anası ravżasına vardı hemīn

Çünki Zührā ravżasına girdi ol

Aġlayurak hem selāmın virdi ol

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Es-selām ey baʿiṣ-i naḳd-u ḥayatım es-selām

Es-selām ey vāriṣ-i maḥzūn-ı ẕātım es-selām

Es-selām ey māden-i şefḳat mecārım es-selām

Es-selām ey māye-i gevher necātım es-selām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1235. Çün selām virince ey bil ey ser-firāz

Merḳatinden geldi hem böyle avāz

Şöyle geldi kim ʿaleykum es-selām

Ey benim oġlım ciġer kūşem imām

İntiẓārım vaṣlıña çoḳdan berü

Dide-bānım aṣlıña çoḳdan berü

Bil yaḳın geldi ki idüp intiḳāl

Kerbelāda bulasıñ vecd-i viṣāl

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gitdi firḳat intiẓārı geldi vuṣlat günleri

Talep matlūba irişe ola ṣoḥbet günleri

1240. Cān virüp vāṣıl olısar cān ile canāna cān

Tā ki ġayri olmaya orada firḳat günleri

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ itdi imām ol servere

Geldi yine ravża-ı peyġambere

İtdi tecdīd-i ziyāret hem vedāʿ

Geldi andan yola girdi bī-nizāʿ

Māh-ı Şaʿbān idi dördünci güni

Rāhı oldı ol saʿādet rūz güni

Bilesince bindi ensābı tamām

Ol Medīne ḳavmi aḥbābı tamām

Anlara anda vedāʿ itdi hemān
Oldı çün kim Mekke yolına revān

Yolda giderken imāma gör niyetin
Naḳl iderdi ḥāl-i Musā ḥażretin

Mekr-i Firʿavna baḳup idüp firār
Dağlarıñ başında iderdi ḳarār

Gāhi İbrāhimi söylerdi ʿayān
Şerr-i Nemrūddan ḳaçup ol bī-zebān

Bādiyelerde gezer ḥayvān gibi
Ḳalb-i vālih gözleri giryān gibi

Yaʿni dimekdir ki ideyim beyān
Ḥaḳ ḳatında kim ki maḳbūldür hemān

Her belāyı virdiñ āña Kirdgār

Her ḳażāya ḳıldı ol ṣabr-ı ḳarār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çün belādır iḳtiżā-yı enbiyā

Hem belādır ibtidā-yı evliyā

Her beliyyātı tarīḳa ḳıl sefer

Kim belādır reh-nümā-yı kibriyā

Bir iki gün ḳaldı çün rāh-ı ḳatīʿ

Yolda ʿAbdullāh gelür İbn-i Mutīʿa

1255. Bil gelürdi Mekkeden hem ol cenāb

Tā Medīneye gider diñle cevāb

Didi ey seyyid-i evlād-ı Rasūl

Bir sözüm vardır saña eyle ḳabūl

Gerçi her sırr keşf olur senden baña

Hem naṣīḥat terk edeb benden saña

Lākin ıẓhār-ı firāset bu peyām

Muḳteżādur hem ṣadāḳat bu kelām

Mekkeye varınca iʿlām saña

Kūfe şehrinden gelür nāme saña

İdeler yaʿni bunı ḳavl-i ḳarār

Kim saña beyʿat ide her kim ki vār

Anlarıñ ol sözine baḳma ṣaḳın

Mekke şehrinde otur çıḳma ṣaḳın

Ben zīra gördüm bilürem anları

Bi-vefā yok ʿahd ile peymānları

Ehl-i Mekke hem saña uyar yaḳīn

Çünki sensiñ müḳtedā-yı ehl-i dīn

Çün idem işitdi sözi hemān

Didi söziñ doġrıdır yoḳdır gümān

Çünki vardı Mekkeye ʿāl-i cenāb

Ḳarşu geldi ehl-i Mekke şeyḫ-i şāb

Merḥabā ḳıldılar iʿżām-ı şuhūr

Müntehā ḳıldılar ikrām-ı tuhūr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Merḥabā ey seyyid-i sādāt-ı ikrām merḥāba

Merḥabā ey mesned-i ārā-yı iḳdām merḥabā

Merḥabā ey şāh-ı kişver rütbe-i sirr-u Ḳāf

Merḥabā ey āşiyān-ı rükn-i İslām merḥabā

Kaʿbe-i vaṣlıñ müzeyyeneyledi Merve Ṣafā

Giydiler ḥuccāc-ı ʿuryān-ı lutf-i iḫrām merḥabā

Cāh u zemzem dīdeden dökdi sürūrından sirişk

Buldı şerminden Ḥacerüʾl-esved siyā-fām merḥabā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki ḳondı menziline ol imām

Mekke ehli geldi cümle ḫāṣ u ʿām

Her namāzda iḳtidā itdi ḳamu

Beyʿat idüp cān fedā itdi ḳamu

Rāvī ider ḥākim-i Mekke ʿayān

Saʿd ibn-i ʿĀs idi hem ol zamān

Ol Yezīde tābiʿ idi gör anı

Çünki bu ḥāli görüp ḳorḳdı cānı

1275. Mekkeden ḳıldı Medīneye firār

Yazar bu ḥāli Yezīde nā-bekār

Çünki beyʿat itmeyüp ol ser firāz

Geldi Mekke şehrine Şāh-ı Ḥicāz

Her yañaya şāyiʿ oldı bu ḥaber

Bildiler aḥvāli cümle ser-te-ser

Tā ki vardı Kūfe şehrine peyām

İtmemiş beyʿat Yezīde ol imām

Mekke şehrinde ḳarār itmiş bu dem

Başına cemʿ eylemiş aʿyānı hem

1280. Bu ḫaber çün kim ṣaḥīḥdir bildiler

Kūfe ehlī bir yire çün geldiler

Didiler biz isteriz kim gelsün ol

Şāhımızdır hem bizim āl-i Rasūl

Cümlemiz beyʿat ideriz aña

Cān virüp hem ʿizzet ideriz aña

Bu Yezīd fāsıḳdurur biz nidelim

ʿAhd idüp aña itāʿat idelim

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Leyl-i küfre kim baḳar īmān bahārı var iken

Kim sever berd-i şitā-yı nevbahārı var iken

Rūy-ı yārı seyr iden mekr-i raḳibī neylesün

Kim görür ḫārını ġoncaya iştihārı var iken

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿAhd-i peymān itdiler ol zamān

Biz Ḥüseyne beyʿat ideriz ʿayān

Meclis-i ḳaḍīde itdiler yemīn

Kim Ḥüseyni isteriz gelsün hemīn

Ġayri ḥalḳdan ʿayrı bil yetmiş nefer

Cümlesi aʿyān idi ehl-i ẓafer

İtmeyiz beyʿat Yezīde biz bu ān

Beyʿat itdik isteriz anı ʿayān

Çünki bunlar böyle itdi ittifāḳ

Ḥüseyne nāme yazdılar ittifāk

Yazdı kim sensiñ emīreʾl-müʾminīn

Āl-i Aḥmed hem imāmüʾl-müttaḳin

Medḫal-i ʿaded-i īmām-ı iṯna ʿaşer

Efḍal-i evlad-ı eşrāfüʾl-beşer

Ol Yezīd fāsıkdurur aʿdā-yı din

Düşman-ı evlād-ı ḥatmüʾl-mürselīn

İtmeyiz aña itāʿat cümlemüz

Şimdi bulmuşdır hidāyet cümlemüz

1295. Tā saña beyʿat ideriz bu zamān

Sen daḫī bu cānibe hem ol revān

Ḫāk-i pāyıñla müşerref olalım

ʿAdl-i rāyıñla müşerref olalım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Vaḳtidir kim açıla gül geldi eyyām-ı bahār

Fesḫ olup yevm-i şitā çün nev-bahār itdi ḳarār

Vaḳtidir kim ʿarż ide dilber cemālin ʿāşıḳa

Ḫayli demdir çeşm-i dīdem olupdur intiẓār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Nāmemiz vāṣıl olur ise saña

ʿAzm idüp gel Kūfe şehrinden yaña

Ol Yezīdiñ ḥākimi Nuʿmān Beşir

Bir żaʿīf bī-çāredür ey merd u şīr

Sen gelince Kūfeye bil ey imām

Biz anı iḫrāc ideriz bil peyām

Cümlemiz yolıñda cān itdik fedā

Sen bizi tek itme vaslıñdan cedā

ʿAbdurraḥmān ibn-i ʿAbdullāh ile

Gönderirler ol ṣadaḳa ḫāmei

Çünki şehẕāde bu aḥvāli görür

Nāmelerde yazılan ḳāli görür

Kūfe ehlinde ṣadāḳat vār bilür
Gerçi ol yerde şehādet vār bilür

Kūfeye çün gitmege itdi murād
Anda rāḥat itmege itdi murād

Didi evvel Müslimi göndürelim
Kūfe ehliniñ murādın görelim

Müslime iderlerse iʿtibār
Ben de varup ideyim anda ḳarār

ʿAmmisi oġlı idi Müslim hemān
Ol ʿAḳīlin oġlı idi bī-gümān

Pes çaġırdı Müslimi didi aña
Sen ol var Kūfe şehrinden yaña

Var ḥükūmet eyle ḳıl anda ḳarār

Emr-i nehyi söyle ḫalḳa āşikār

Ger saña iderler ise inḳıyād

Ben de varam idem aña iʿtimād

Çün ṣadākat gösterür anlar baña

Nāmesini hep beyān itdim saña

Ben varuram söyle bilsünler ḳamu

Teklīf eyle beyʿat itsünler ḳamu

1315. Ben daḫī bir nāme yazam anlara

Ol ṣadāḳat menbaʿı iḫvānlara

Yazdı evvel nāmede nām-ı Ḫudā

Ṣoñra faḫr-i ʿālem ism-i Muṣtafā

Ben Ḥüseynem bil ki maẓlūm-ı rıżā

Hem benem ibn-i ʿAlīyye'l-Murtażā

Bundan aḳdem nāmeñiz geldi baña

Çoḳ ṣadāḳat hāmeñiz geldi baña

Her birisi maḥż-ı ıẓhār-ı ḫulūs

Her biri ıẓhār-ı tekrār-ı ḫulūs

1320. Bende daḫī bināʾen giderem

Şehriñizde hem iḳāmet iderem

Şimdi ʿammī ẕade Müslimī ʾayān

Benden evvel eyledim yola revān

Siz daḫī aña itāʿat idesiz

Beyʿatin alup ittifāḳ olasız

Hem benim varmam daḫī meşrūd durur

Tā rıżasına anıñ merbūt durur

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣanmañız kim daʿveti yāde icābet itmezem

Ey görenler Müslimi benden beşāretdür bilüñ

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ olmış ḫurşīd-i tābından nişān

Nev-bahārıñ gelmiş gülden işāretdür bilüñ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Nāmesini çün itmām itdi tamām

Müslime döndi didi ki ey hümām

Kūfe şehrinde olan aḥbābımız

Cüme yārenler daḫī ensābımız

Beyʿat itmişler beni ister bu dem

Benden aḳdem varasıñ o şehre hem

Bende daḫī ardıñca varırım hemān

Rāżı olup oldı Müslim çün revān

Çünki bir menzil yola gitdi hemīn

Çıḳa geldi bir üçi avcı hemīn

Hem elinde bir şikār vār gözledi

Müslime ḳarşu anı boġazladı

Didi Müslim bu uġur gelmez baña

Döndi andan geldi Mekkeden yaña

Çün Ḥüseyne söyledi bu ḥāli hem

Didi yā Müslim işit aḥvāli hem

Bil tarīḳ-i Ḥaḳ ḫatır-nāk bī-refīḳ

Gevher-i maḳṣūda giryā-yı bī-ʿamīḳ

1335. Sāʾil-i ḫavf eylemez bulur rıżā

Bilmez ol ġavvaṣ nedir vehm-i ḳażā

Ḫavf iderseñ gitmege söyle baña

Ġayri ādem göndereyim ol yaña

Didi ḳorḳar ölümden ṣanma beni

Ḳorḳarım ki görmeyem ġayri seni

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey gözüm ḳan aġla kigeldi zamān-ı ayrılıḳ

Ayrılur çeşmim içinde taze cānı ayrılıḳ

Ḳorḳarım ki ḫūb cemāliñ görmeyem şimden gerü

Ola tā bu ḳıyāmet cāvidānı ayrılıḳ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1340. Çün işitdi ol imām ṣāḥib-penāh

Aġladı hem maḥzūn olup itdi āh

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey göñül āh eyle kim cāndan canānım ayrılur

Geldi firḳat şimdi yār-i mihr-i bānım ayrılur

Ayrılur benden bugün hem ʿam-küsārım hem demim

Ayrılur güyā vücūdum içre cānım ayrılur

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bunda rāvīler rivāyet sırrın ıẓhār eyledi

Tā ḥaḳāyıḳ gevherini ḫalḳa niyāz eyledi

Yā niçün ḳıldı ʿadāvet ol Ḥüseyn ile Yezīd

Her sözi bu yerde tıbyān ḳıldı iḳrār eyledi

ol zamān kim Ḥaḳ yaratdı rūh-ı insāniyyeyi

Cümlesini yoġ iken bir defʿada vār eyledi

Soñra tedrīcle itdi idḫāl cismāniniyyeyi

Buldı ṣaḥrā-yı vücūdı böyle aṣār eyledi

Bir muḫālif ṣūrı vardır bir muḫālif maʿnevī

İki dürlüdür ḥuṣūmet keşf-i esrār eyledi

Ol muḫālif maʿnevī kim oldı iki vech ile

Bu ḥaḳīḳat bāġına bu rāzı enhār eyledi

Birbirine ʿālemüʾl-ervāḥda oldıysa yaḳīn

Şimdi peydāh oldı ülfet birbirin yār eyledi

Yoḳsa oldıysa mesāfe birbirine ol zamān

Nefret oldı birbirini şimdi aġyār eyledi

Hem muḫālif maʿneviniñ oldurur bir vechi kim

Çün yaratdı ʿālemüʾl-ervāḥ iḥżār eyledi

Müsteḥaḳḳ-ı ḳahr-i lutf içün iki ḳısm oldı ol

Muḳteżā-yı sırr-ı ḥikmet böyle tekrār eyledi

Bil ki müstecmaʿ feżāʾil oldı rūḥ-ı enbiyā

Bil ki müstecmaʿ rezaʾildir ki īṣār eyledi

Ol ki müstecmaʿ feżāʾildür biri ey maʿnidār

Evliyā hem etḳıyā hem rūḥı ki īṣār eyledi

1355. Ol ki müstecmaʿ rezāʾildir ki küffāru nifāḳ

Eşḳıyā ervāḥıdur kim ehl-i işrār eyledi

Bu Ḥüseyniñ rūḥı müstecmaʿ feżāʾilden durur

Ol rezāʾildir kim Yezīd böyle bed-kār eyledi

Lā-cerem bu iki taḳsīm birbirini istemez

Aṣlı nefret ḳıldı ferʿī mihri inkār eyledi

Bir daḫī budır sebeb kim ol Muʿāviye ile

Şerr-i defʿ itdi Ḥüseyn kim ṣulh-ı bāzār eyledi

Ol Muʿāviyye de baʿżılar ḫilāfet eyledi

Ol sebebden bu Ḥüseyne beyʿat iḫbār eyledi

Bu daḫī oġlı Yezīdiñ işte ḳabūl

Dirler idi kim Ḥüseyn anda ḥünkār eyledi

Ṣādıḳ olurdı ben-i Ümeyyeniñ daʿvāları

Cengi ġavġā ḳıldı lakin ḫalḳı bī-zār eyledi

Tāk-i naḳd-i cānını virdi bu yolda ol imām

Bildi kim ol Yezīd ẓulmle ifḫār eyledi

Hem gerek ehl-i ḫilāfet ola müʾmin müttaḳī

Bu Yezīd fāsıḳ cihānı fısḳ ile dār eyledi

Hiç menāhından ṣaḳınmaz yoḳ şeriʿatle ʿamel

Kendine uydurdı nice ḫalḳı füccār eyledi

Virmedi çün kim rıżāyı ol ḫilāfet itmege

Fesḫ-u daʿvā ḳıldı gerçi ṣarf-ı aʿmār eyledi

Hem Ḥüseyne iki vech ile oldı ʿadu

Biri beyʿat itmedi anıñ çün esfār eyledi

Hem Zübeyriñ oġlınıñ vardı bir ḫūb ʿavratı

Ol Yezīd işitdi dīl-i iḥrāḳ-ı biʾn-nār eyledi

ʿĀşıḳ olmışdı anı çün görmeden evṣāfını

Nice dürlü fitne nice ḥīle efkār eyledi

Ol Zübeyriñ oġlı çün kim ʿavrata virdi talāḳ

Ol Yezīd işitdi baġ-ı ḳalb-i gülẕār eyledi

Hem Ebū Mūsāya dedi al baña bu ʿavratı

Çün Ebū Mūsā işiddi ʾazm-i dildār eyledi

Anda gördi ol Ḥüseyni didi ʿazmiñ ḳandadur

Didi Mūsā mācerā-yı sırrı āşikār eyledi

Didi varmazsa Yezīde hem benim çün tālib ol

Bu vekālet ile Mūsā göñlin envār eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

ʿÖmer oġlı hem ʿAbdullah gördi

Nire ʿazmiñ diyü Mūsāya ṣordı

Didi Mūsā aña hem bu ḳıṣṣaʾı hem

Didi kim anlara varmazsa bu dem

1375. Benim çün tālib ol gelsün baña ol

İşidüp anı da ḳıldı o maḳbūl

Ebū Mūsā çün ol ẖātuna vardı

Hem ikrām eyledi Mūsāyı gördi

Didi ẖātun ki yā Mūsā sebeb ne

Nedir ẖācet ʿaceb bunda taleb ne

Ebū Mūsā didi kim budur inhā

Münāsib mi saña bu genc-i tenhā

Seniñ tezvīciñe tālib olurlar

Nice ādem saña rāġıb olurlar

Eger ruḫṣat virirseñ söyleyem ben

Didi ḫātun söyle anları sen

Didi kim Ḥüseyn tālib bu dem

Yezīd İbn-i Muʿāviye biri hem

ʿÖmer oġlı birisi tālibiñ bil

Hem dördincisi hem rāġıbıñ bil

Didi Mūsaya ḫātun yevm-i tedbīr

Benim bir nevreside sen bir pīr

Münāsib mi saña varmaḳ ʿaỹan it

Ferāġat ḳıl ġaraż itme beyān it

Ki bu üç ademiñ ḳanḳısı lāyık

Baña kim olam anıñla muvāfıḳ

Didi Mūsā ḥükūm ise murādıñ

Yezīde vār olur mālı īrādıñ

Eger ḥüsn-i cemāli ḫūb dilerseñ

Var ʿAbdullāha ger maḥbūb dilerseñ

Eġer ʿukbāda isterseñ saʿādet

Ḥüseyni eyleme ṣaḳın ferāġat

Didi ḫātun ḥükūmet emri ẕāʾil

Didi ḥüsn-i cemāl ifnāya ḳābil

1390. Benim göñlüm diler ʿukbāyı her dem

Hem ister ṣoḥbet-i Ẕehrāyı her dem

Ḥüseyne vardı çün ḫatūn ey yār

Yezīd melʿūn olup bundan ḫaberdār

Ḥüseyne eyledi anda ʿadāvet

İhānet eyledi ol bī-saʿādet

Ḫuṣūmet aṣlı çün kim oldı iḳrār

Bu kez ṣerḥ idelim Müslimi tekrār

Ḳaçan Müslim vedāʿ idüp imāma

Ṣilāḥın aldı giryān geydi cāme

1395. Medīne ṣehrine çün geldi nāgāh

Görür kim çoḳ ʿadular oldı āgāh

Karār itdi gice irdi hemen dem

Rasūliñ ravżasına vardı ol dem

Yire urdı yüzin virdi selāmı

Taḥiyyāt-ı ṣenā itdi tamāmı

Vedāʿ idüp evine vardı ol ān

İki oġlı vār idi sen bil ey cān

Birisi hem Muḥammed nāmı maʿṣūm

Sekiz yaşında idi bil o maẓlūm

Biri İbrāhim idi ġonca ruḫṣār
Yedi yaşına varmışdı bil ey yār

Berāber aldı ol iki nihāli
Vedāʿ idüp kodı ġayri ʿayāli

Yine gice revān oldı nāgāh
Fiġān iderdi gāhī nāle-i āh

Özi pür-ġam yüzi ḳatre-i şebnem
Sözi efkāra hem dem gözleri dem

Ciger büryān maġbūn baġrı pür-ḫūn
Göziniñ yaşı gül-gūn göñli maḥzūn

İderdi gāhī zārı gāhī efġān
Olurdı gāhī giryān gāhī nālān

Bu resme oldı çün yola revāne

İrişdi Kūfe şehrine hemāne

Ḫaberdār oldı Kūfe ehli geldi

Hem istiḳbāl idüp hem beyʿat aldı

Maḳām dār-ı muḫtāra inüp ol

İderler Müslimiñ ḥükmini maḳbūl

Gelürlerdi ḳamu ṣoḥbet iderler

Hem anıñ beyʿatin alup giderler

1410. Tamām on sekiz biñ ādem ey cān

Gelüp beyʿat idüp hem kıldı peymān

Olur ḥürrem görür Müslim bu ḥāli

Ḥüseyne ʿarż idüp iş bu maḳāli

Yazar kim beyʿat itdiler saña hem

Varınca nāmemiz gel bu yaña hem

Görir Nuʿmān Beşīr bu ḥāli ey yār

Ḥüseyne beyʿat itdi her ne ki vār

Ḳatı ḫavf itdi cāmiʿ içre girdi

Hem ehl-i Kūfe cümle çaġırdı

Çıḳuben minbere ḳıldı naṣīḥat

Didi kim siz bilüñ budur ḥaḳiḳāt

Yezīd ḥākim-i ḳahhār durur hem

Daḫī bir mālik-i cebbār durur hem

Eşidirse bu ḥāli olur iġżāb

Sizi cümle helāk ider ey aḥbāb

Görür kim hiç nasīḥat itmedi kār

Gelüben ḫānesine ḳıldı efkār

Gelür ʿAmmār Yezīdiñ tābiʿi ḫāṣ

ʿÖmer geldi kim İbn-i Saʿdi Vaḳḳāṣ

İdüp Nuʾmān Beşirle ittifāḳı

Yezīde nāme yazdı gör nifāḳı

Şu resme yazdılar kim geldi Müslim

Ḥüseyne beyʿat itdirdi Müslim

Ḳamudan beyʿat almışdır Ḥüseyne

Ḳamusı tābiʿ olmuşdır Ḥüseyne

Ḳamu eşrāf aʿyān oldı tābiʿ

Ḥüseyne cümle merdān oldı tābiʿ

Gerek bir vali-i ṣāḥib-siyāset

İde tā Kūfei ḥıfẓ-ı ḥirāset

1425. Bu resme nāme irsāl itdi Şāma

Yezīd çoḳ vāḳıf oldı bu peyāma

Ḳatı ḫavf itdi gitdi iḫtiyārı

Pelīdiñ ḳalmadı zerre ḳarārı

Medīne ḥākimi hem ol Velīdi

Hemen dem ʿazl ider görsen pelīdi

Birine naṣb ider eşrāḳīʾi hem

Nice tedbīr ider gör şāfīʾi hem

Veziri vār idi kim Serḥūn adı

Didi defʿ-i fesāda ḳıl murādı

1430. Çün ol Nuʿmān Beşīr kim bir ḥaḳīrdür

Nice ḥākim olusar köhne pīrdür

Ziyād oġlı ʿAbdullahdur ki ey cān

Daḫī ol vāli-i Baṣradur el-ān

Siyāset ṣāḥibi ehl-i fesād ol

Anı naṣb eyle var sen ġayrı şād ol

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḥākim-i cebbār olanıñ deşnesi ḫun-rīz gerek

Fitne-dār-ı ḳalb olup meyl-i fesād-engiz gerek

Şerʿ-i bünyādın virāne ẓulm-i ābād eyleye

ʿAdl-ı inṣāf olmayup şemşīr ḳahrı tīz gerek

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Yezīd işitdi anı ḳıldı maḳbūl

Hem ʿAbdullāha yazdı nāmeʾi ol

Yazar kim Kūfe ehli itdi ʿisyān

Ḥüseyne beyʿat itmiş cümle aʿyan

Yazarlar nāmeʾi her gün Ḥüseyne

Olurlar cān ile meftūn Ḥüseyne

Gelüp Müslim daḫī itmiş ḳarārı

Baña yazmışlar anlar iżtırārı

Yiriñde ḳoy bir ādem bil peyāmı

Revān ol Kūfeye ḳıl ihtimāmı

Fesādı defʿ idüp ol şehri żabt it

Nifāḳı defʿ idüp żabt rabt it

Şu resme eyle ḥıfẓ ile ḥirāset

Ḥüseyne ḳalmasun ruḥṣat firāset

Anıñ muḫlişlerin oldır ʿazāb it

Kimin öldür kimine çok ʿitāb it

Çün ʿAbdullāha irişdi bu nāme

Ki vāḳıf oldı eṣrār-ı kelāma

Hem ol demde Ḥüseyniñ bir ġulāmı

Gelüp ol şehre Selmān idi nāmı

1445. Getürmiş nāmeler kim ʿavdet ide

Tarīḳ-i Ḥaḳḳa ḫalḳı daʿvet ide

İşidüp dutdı ʿAbdullāh anı hem

anı ḳatl itdi nice müʾmini hem

Ḳarındāşın kodı anda hemān ol

Olup çün Kūfe şehrine revān ol

İrişdi Kūfeye hem oldı tedbīl

Taḥammül ḳıldı gice irdi sen bīl

Ḥüseyniñ ṣūretine girdi ol dem

Niḳābı hem ʿimāme ṣardı ol dem

1450. Çün ehl-i Kūfe her leyl nehār hem

Olurlardı Ḥüseyne intiẓār hem

Ḫaber geldi ki şehzāde irişdi

Ḳudūmi ḫāk-i imdāda irişdi

Aña ḳarşu varup biʾl-cümle aʿyān

Rikābe yüz sürüp hem oldı şükrān

Getürdiler anı taʿẓim ile ḫoş

Sarāya geldiler tekrim ile ḫoş

Ḳapuyı baġladı Nuʾman Beşīr hem

Ḳatı ḳorḳup nidā ḳıldı hemān dem

1455. Ki yā ibn-i Rasūlullāh rücuʿ it

Fesād itme ki ṣoñundan ḫuşuʿ it

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿĀkil ol kim her umūrıñ müntehāsın fikr ide

İbtidā ʿazm idince intihāsın fikr ide

Geçme bir laḥẓa eyyām-ı tefekkürden nihān

Dām-ı ḥaşma düşmeden evvel rehāsın fikr ide

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Görür Müslim o maʿnāya degildir

Bu ʿAbdullah o şehẕāde degildür

Nidā itdi ʿamel hiç ḳılmañız siz

Bu ʿAbdullah Ḥüseyni bilmeñiz siz

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Olma Mecnūnı gel ey dil her gelen Leylā degil

Bu raḳīb-i bed-liḳādur dilber-i raʿnā degil

Her viṣāle tālib olma kim muḳarrerdür firāḳ

Her şikāra rāġıp olma kim ġurāb ʿAnḳa degil

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ḥīlesine siz itmeñ iʿtimāt hem

Bu ʿAbdullah durur İbn-i Ziyād hem

Çün ʿAbdullah görür anıñ sözini

Niḳābın açdı ʿarz itdi yüzini

Bilüp Nuʾmān Beşīr açdı ḳapuyı

Sarāya ḳondurup ḳıldı tapuyı

Bu ḥāli ehl-i Kūfe bildi cümle

Ümidi katʿ idüp dagıldı cümle

Ṣabāḥ oldu ol ʿAbdullāh-ı eşḳā

Ḥükūmet mesnedinde oldı ibḳā

Kimine lutf idüp ḳıldı selāmet

Kimine cebr ile itdi siyāset

Görüp Müslim düşer ḳorḳu diline

Varup Hān ibn-i ʿUrve menziline

Didi Hāna ki senden ġayrıya ben

Hem itmem iʿtimādı diñlegil sen

1470. Baña vir bu sarāydan bir maḳāmı

Görelim nice virir niżāmı

Ḳabūl itdi bu sözi Hān varur hem

Ḳonaġından aña mekān virir hem

Gelür beyʿat iden aḥbābı her gāh

İderler ṣoḥbeti şām u seḥer gāh

Bu cānibden ol ʿAbdullah-ı bed-kār

Arardı Müslimi bulmazdı ey yār

Mufaṣṣal nām var idi bir ġulāmı

Didi kim ey mufaṣṣal bil kelāmı

O Müslim bu şehirde idi bu dem

Ḥüseyn içün alurmış beyʿati hem

Velī bilmem kim ḳanḳı yirde pihnān

Mufaṣṣal didi ḫaste imiş el-ān

Didi ḫaste degildir ol bilürem

Anı Hān menzilinde ben ṣanuram

Bugün Hānıñ koṇaġına gidiñ siz

Varup Hānı baña daʿvet idiñ siz

Varup hāna didiler daʿvetini

Hem ānıñ kendine çoḳ raġbetini

İnanup çün revān oldı ol

Didi etbāʿına yolda hemān ol

Benim göñlüme ḳorḳu düşdi bundan

Didiler kim ne var hīç ḳorḳma andan

Ḳażāya rāżı oldı ḳasra girdi

Selām virdi ol ʿAbdullāha vardı

Selāmın almadı ḳıldı ġażab hem

Didi Hān ey emīr nedir sebeb hem

Didi Müslimi niçün ṣaḳladıñ sen

Baña bildirmediñ çün isterem ben

1485. Didi yoḳdır ḳonaġımda ol ey yār

Didi var ben bilürem itme inkār

Görür Hān kim ʿayān olmuş nihānı

Didi kim ben getürmemişem ānı

Gelüp kendi penāh itdi beni hem

Ḳabūl itdim ḳonaḳda ḳaldı ol dem

Eger rāżı degilseñ varayım ben

Ḳonaġımdan anı çıḳarayım ben

Didi heyhāt getürmezseñ sen ānı

Seni ḳoyvermezem itme gümānı

Didi hān bu müyesser olmaz aṣlā

Müslim yanıñā hīç gelmez aṣlā

Ḳaḳıdı çün kim ʿAbdullah işitdi

Bunı ḥabs eyleñ diyü emr itdi

Didi Esmā ki ya ġaddār saña bu

Nice ʿahd ile geldi bu yaña bu

Bunı ḥabs itmeñ ey ẓālim reva mı

Ḳaḳıdı çün işitdi bu kelāmı

Dönüp Esmāya itdi çün ʿitābı

Yıḳup dökdi idüp nice ʿaẕābı

Buyurdı çün dutarlar Hānı ol ān
Hem esbābın çıḳarup itdi ʿüryān

Ki beş yüz ḳamçı urdılar işit ḳāl
Bu hān iḫtiyār idi żaʿif ḥāl

Rasūlullāh yüzini görmiş idi
Nice kez meclisine varmış idi

Tamām doksan yaşında idi ol Hān
Şefāʿaṭ ḳıldı meclis ehli ol ān

Yire indürdikde raḥmet vāṣıl oldı
Şehādet buldı kāmı ḥāṣıl oldı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Degdi cellād-ı felek şemşīri ihlāl eyledi
Lāzārı câme-veş gül cismini çāk eyledi

Virdi ġam kāni fenānıñ zevḳini buldı ṣafā

Tā Behişt-i cāvidānıñ zevḳin idrāk eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Bu aḥvāle perīşān oldı Müslim

Rıżā virdi ḳażāya oldı teslīm

İki oġlın şerʿ-i ḳāḍıya ey cān

Emānet virüp itdi ʿazm-i meydān

Didi gelsün bu gün ehl-i şecāʿat

Şehādet vaḳtidir yevm-i saʿādet

1505. Ḳanı daʿvāyı beyʿat iden erler

Benimle ṣoḥbet ülfet iden erler

Bu gün gelsün ki eyyām-ı ḳitāldir

Bu gün gelsün ki eyyām-ı cidāldir

İşitdi çün bunı yārānları hem

Yigirmi biñ kişi cemʿ oldı ol dem

Ol ʿAbdullāh daḫī dirdi çerisin

Yaṣadı ḥażır itdi her birisin

Keṯīr oġlı Muḥammed idi aʿyān

Çeriye baş idüp ceng itdi ol ān

1510. Hemān Müslim girüp meydān içine

Bıraḳdı nice merdi ḳān içine

İki leşker ḳarışdılar tamāmet

Olur ol gün ḳıyāmetden ʿalāmet

Olurdı seyl miṯāli ḳān revāne

İrişdi naʿreler heft āsīmāne

Ġubārlar gün yüzini tutdı nāgāh

Ṣanaṣın kim gice irdi ol āgāh

Ururdı naʿreʾi Müslim demādem

Yıḳardı naʿre ile nice ādem

Bozardı ṣaf ḳoşunlar ol dilāver
Düzerdi leşkeri ḫāke berāber

ʿAlīden dem ururdı ceng içinde
Ḳodı nice ʿadūyı teng içinde

Çün ʿAbdullah görüp Müslim ṣavāşın
Ḳaḳımaḳdan dökerdi gözi yaşın

Şınuben leşkeri çün ḳaçdı ol dem
Didi meclisde olan beglere hem

Oturmañ siz daḫī ceng idiñ ey yār
Keşīr ibn-i Şihāb durdı o bed-kār

Muḥammed ibn-i Eşʿat durdı ol gün
Şimir Ẕüʾl-cevşen irişdi o melʿūn

Çıġırdı kim ey ehl-i Kūfe bu dem

Ki Şāmdan geldi leşker bī-ḥisāb hem

İrişdi belki şimdi bu diyāra

Ṣavāşı terk idüp ḳılıñ müdāra

Esīr olur ḳamū evlādıñız bil

Ḫarāb olur ḳamū ābādıñız bil

Çün ehl-i Kūfe işitdiler ānı

Ḳatı ḳorḳup dağıldılar nihānı

1525. Ki ẕatından necāt-ı iʿtiḳāt yoḳ

Ṣıfātından s̱ebāt-ı iʿtiḳāt yoḳ

Didi rāvī ḳaçan kim oldı aḫşām

Yigirmi biñ kişiden bāḳī encām

Otuz er ḳaldı ancaḳ gör maḳāli

Namāza durdı Müslim diñle ḥāli

Dağıldı cümle Müslim ḳaldı anda

Tefekkür ḳıldı ḫayrān oldı anda

Nice yerde yaralar var idi çoḳ

Refīḳi ġamgüsārı mūnisi yoḳ

Şehirden çıḳmaġa çün ḳaṣdı ḳıldı

Görüp Saʾd-ibn-i Aḥfaẕ anı bildi

Ḳapu baġlu didi gel iʿtiḳād it

Nice leşker müekkel iʿtimād it

Didi Müslim nedir yā bunda çāre

Didi gel gidelim biz nā-müdāre

Keşīr oġlı Muḥammed aḳrabādır

Muḥibb-i ḫanedān ol etḳıyādır

Varalım ol ḳonaġa bu dem ey yār

Varırlar çün Muḥammed bildi aḫbār

Aña ḳarşu varır ikrām ider ol

Ḳonaġa ḳondurup iḳdām ider ol

Ṣabāḥ oldı çün ʿAbdallah işitdi

Bu ḥāli geldi cāsūsı maʿlūm itdi

Ol ʿAbdullāh çaġırdı geldi ol dem

Didi kim yā Muḥammed bu sözi hem

Ḳonaġında durur Müslim getürsen

Getürmezseñ seni ḳatl iderem ben

Muḥammed idi aʿyān pür-ḳabīle

Otuz biñ leşkeri vardı bile

Didi ben Hān degülim bil murādı

Baña ḥükmiñ geçemez gör kelāmı

Bunı söylerken anda diñle zārı

Gelür hem taşradan ġavġa avāzı

Ol ʿAbdullah didi bu ne çerīdir

Didiler bu Muḥammed leşkeridir

Ḳatı ḳorḳup olʿAbdullah bil ey yār

Didi kim yā Muḥammed leşkere vār

Varup bu leşkere ġavġāyı defʿit

Hem oġlıñ bunda ḳalsun ġayri sen git

1545. Muḥammed ḫānesine geldi ol ān

Dizildiler ḳatına cümle yārān

Gelüp Selmān Ḫuzāʿı geldi muḫtār

Rufāʿı geldi itdi ḳavli muḫtār

Didiler bir ʿaẓīm leşker direlim

Ḫulāṣı idüp hem oġluñı alalım

Ḥüseyn ibn-i ʿAlīye hem gidelim

Anıñ yolında cān ḳurbān idelim

Ṣabāḥ olınca ʿāmı geldi Ṣāmdan

Hem on biñ leşkeri var hep ẓülāmdan

Yezīd göndermiş anı geldi nāgāh
Ki maʿrūr oldı ʿAbdullah ol āgāh

Didi gelsün Muḥammed imdi bu dem
Muḥammed işidüp vardı hemen dem

Otuz biñ leşkerin aldı Muḥammed
Sarāyın ḳurbına geldi Muḥammed

Ḳodı leşkerlerin baḳ ṣanʿatına
Yedü kez vardı ʿAbdullah ḳatına

Oturdı vardı çün kim gör bu ḥāli
Ol ʿAbdullah didi kim diñle ḳāli

Baña vir Müslimi var olma ʿāsī
Elimden yoḳsa bulmazsıñ ḫalāṣı

Muḥammed didi kim bu söz muḥāldir

Murādıñ ceng ise yevm-i ḳitāldir

Ġażab-nāk oldı ʿAbdullah işitdi

Dividin çehresine doġrı atdı

Yüzi zaḫm oldı çün gördi Muḥammed

Ḳılıcın çekdi hem vardı Muḥammed

Çün ʿAbdullah görüp itdi firārı

Didi kim öldiriñ bu ña-bekārı

1560. Hemen dem üstüne uçdılar ānıñ

Ḳamusı başına uşdılar ānıñ

Muḥammed ḳılıcın çaldı ʿayānı

Helāk itdi nicesin dökdi ḳānı

Nice mühlik yaralar ānda

Şehīd itdiler anı ol mekānda

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey ḫoş ol kim gevher-i cānın ala ṣarrāf-u ḫūr

Tā müşerref ola Firdevs içre her eşrāf-u ḫūr

Ey hoş ol kim ḳahr ile ḳahharu ḳahrın görmedi

Lutf ile buldı lutfiñ lutfini eltāf-u ḫūr

Mefāʿilün mefāʿilün feʿūlün

1565. Anı çün oġlı gördi ol dem giryān

Atası intiḳāmın aldı ol ān

Nicesin ol daḫī öldirdi ey yār

Şehīd itdi hem anı ḳavm-i füccār

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol nihāliñ gülşenin ḫār itdi devrān ey dirīġ

Ġonca-veş ruḫsārını ṣoldırdı virdi ey dirīġ

ʿĀlem içre rūy-ı şems-i pür-żiyā ruḫşān iken

Eyledi pinhān-ı ẓulmetde şebistān ey dirīġ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Didi hem leşkerine tiz gidiñ siz

Muḥammed leşker ile ceng idiñ siz

1570. Çıḳup leşker iderler kāru zārı

Semāya irişür arżıñ ġubārı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Fitne deryāsın felek artırdı tufān eyledi

Tā ki rū-ḫāk-i zemīni mevc-i pür-ḳān eyledi

Naʿreʾ-i merdānelerden ditredi arż u semā

Ḳopdı bir ġavġa ki meydān ṣaḥn-ı efġān eyledi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki açdı fitnei gerdūn livā

Oldı tā aḫṣāmdek luʿbu cidā

Didi ʿAbdullah bularıñ cümlesi

Ol Muḥammed içün iderler ġazā

1575. Başını atıñ ki görsün leşkeri

Atdılar ol başları idüp nidā

Gördi leşker beglerin başların

Kim giriftār eylemiş dār-ı fenā

Aġlayuraḳ cümlesi dağıldılar

Her birisi gitdi ānıñ bir yañā

Çünki işitdi bunı Müslim hemān

Söyledi bu beyti ol kān-i vefā

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey felek nedīr bildir ġam ṣanʿatıñdan maḳṣadıñ

Bu ʿırāḳ-ı bed-nifāḳıñ keşretinden maḳṣadıñ

1580. Ḳahr ile āl-i Rasūle biñ belā virmek nedir

Yā nedir melʿūn Yezīdiñ rifʿatinden maḳṣadıñ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Atına bindi didi kim gideyim

Bu şehirden çıḳayım ben ibtidā

Gördi yolda çok çerī döndi giri

Düşdi bir maḥalle içine ol hümā

Anlarıñ çoġı münāfıḳlar idi

Hem yolı çıḳmazdı bir dār-ı belā

Bir münāfıḳ görüp bildi Müslimi

Vardı ʿAbdullāha didi iḫtifā

1585. Çünki ʿAbdullah işitdi bu sözi

Didi Nuʿmān Ḥācibe ol bed-liḳā

Aldı Nuʿmān anda bir miḳdār çeri

Gitdi Müslim ḳaṣdına ol eşkıyā

Döndi Müslim gördi kim yol çıḳmadı

Bildi Nuʿmān Ḥācıyı ol etḳıyā

Bir virāne mescidi gördi hemān

İndi atdan gizlenüp girdi añа

Gördi Nuʿmān tutdı Müslim atını

Bulamadı Müslimi ol pür-ḥatā

1590. Didi ʿAbdullāh bu ḥāli beyān

Şehre dellāl düşdi hem itdi ṣalā

Her kimiñ evinde Müslim vār ise

Öldürirem söylesün yoḳsa bañа

Müslimi her kim getürirse anı

Māl-ı niʿmet virüp idem aġniyā

Çün münādiler nidālar ḳıldılar

Ḳaldı Müslim bir gün anda bī-rıżā

Çıḳdı mescidden varır bir ḫāneye

Oturur bir ṣāliḥa ḫatun seḫā

Didi ey hemşīre bir ṣu vir içeyim

Ṣu getürdi ol ḳarı itdi ʿatā

Didi bunda çoḳ oturma ey ʿazīz

Bu şehr ġavġaludır dārüʾl-cefā

Didi Müslim gel baña vir bir maḳām

Kimse bilmem ben ġarībem bī-nevā

Ol ḳarıcıḳ didi kim dirler saña

Müslim didi belāya mübtelā

Ol ḳarı düşdi hemān ayāġına

Ṣaḳladı hem Müslimi ol aṣfiyā

Gerçi Müslim eyledi anda ḳarār

Līk göñlin aldı fikr-i mācerā

Gāhi fikr ider Ḥüseynin ḥālini

Dir ki bu iş müşkil oldı ey Ḫudā

Bunda gelse bilmezem ḥāli nolā

Bunca ẓālimlerle ol maẓlūm eyā

Gāh fikr iderdi hem evlādların

Dir ki geldi anlara rūz-ı cezā

Ey ʿacep gurbetde nola ḥalleri

Kim ṣorar ḫātırların virüp ġıdā

1605. Gāh fikr iderdi kendi ḥālini

Dir ki bilmem ne olısar intihā

Gāh aġlardı idüp nāle fiġān

Gāh dir ki böyledir ḥükm-i ḳażā

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gösterirseñ çarḫ-ı gerdūn gerçi bir sāʿat demi

ʿArż idersiñ ol demiñ içinde ammā biñ ġamı

Derde dermān istedim dermānı derdinden belā

Görmedim dünyāda bu sırra tabībi merhemi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol ḳarınıñ var imiş bir oġlı hem

Bir münāfıḳ fāsıḳ idi kem edā

1610. Geldi evde anasın rūşen görüp

Didi kim nedür neşātıñ ey anā

Ol ḳarı kim didi buldum devleti

Bize mihmān oldı Müslim Müctebā

İnşāʾallāh biz daḫī maḥşer güni

Bu sebebden bulurız rütbe-i ʿalā

Çün işitdi bu sözi oldı sükūt

İrte oldı doġdı şems-i pür-żiyā

Ol münāfıḳ vardı ʿAbdullāha çün

Söyledi bu ḥāli itdi sırrı güşā

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Esdi fürḳat ṣarṣarı gülşānı virān eyledi

Gelmiş iken nev-bahār vaḳti zemistān eyledi

Yāri tenhā meclise daʿvet iderken nāgihān

Fitne-i engīz gelüp bezmi perişān eyledi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki ʿAbdullah işitdi bu ṣoḥbeti

Çaġırır ol dem Muḥammed Rifʿati

Ḳoşdı üç yüz pehlivān aña hemān

Var getür Müslimi dutıñ dir bu ān

Vardılar ol cānibe bunca şirār

Hem namāzda idi Müslim nāmüdār

İşidüp leşker avāzın ol hümām

Çün namāzını ḳılup itdi tamām

Taşra çıḳdı Müslimi çün gördiler

Ḥamle ḳıldı cümle ḳarşu geldiler

Çekdi Müslim tīġ-i āteş-bārını

Öldürüp ḳıldı perişān vārını

Naʿre urdı ḳıldı cevlān ol zamān

Ekşerini öldürür ḫalḳıñ ʿayān

Çün Muḥammed gördi ol şīri o dem

ʿArż ider bu ḥāli ʿAbdullaha hem

1625. Didi gelsün çoḳ çeri bu gün baña

Bunca ādemler ḥarīf olmaz aña

Gördi ʿAbdullah bu ḥāli ḳaḳıdı

Üç yüz ādem virmişem size didi

Tiz dutup anı getüriñ bu demi

Gönderirem yoḳsa ġayri ādemi

Çün Muḥammed gördi olmaz ceng ile

Ḥīleler fikr eyledi ol reng ile

Didi yā Müslim ṣavāşdan fārīʿ ol

Ḳoy ṣilāḥıñ bu maʿāşdan fariʿ ol

Gel ki ʿAbdullāha hem ben varayım

Tā saña rāy virsiñ ol yalvarayım

Didi Müslim ben seniñ emriñle bil

İstemem ʿafv ile rāyı diñlegil

Bu söze ben itmezem hīç iʿtimād

Ḥīleñe aldanmazam ey pür-fesād

Çün ki leşker ol ṣavāşı gördiler

Çıḳdılar dām üzre taşlar urdılar

Atdılar çoḳ oḳı kim olsun helāk

Ol mübārek cismi oldı çāk nāk

Her yerinde nice zaḥmı vār idi

Kevs̱er-i Firdevse teşne-dār idi

Geldi nāgāh bir ḥaram-ẕāde hemān

Yüzine bir tāş ile urdı ʿayān

Ḳānı revān oldı ānıñ üstüne

Degdi çoḳ taş ol yaranıñ üstüne

Aḳdı çoḳ ḳānı nihāyet bulmadı

Müslimiñ anda ḳarārı ḳalmadı

Anda Ḥamza oġlı Bekriñ ḫānesi

Vardı anda durdı ol dür-dānesi

1640. Ol Bekr çıḳdı evinden nāgihān

Aʿzına bir ḳılıç urdı ol zamān

Müslimiñ dudāġını kesdi hem

Ṣıçradı arslān gibi Müslim ol dem

Bekre urdı bir ḳılınc nām-dār

İki pāre ḳıldı Bekri kām u kār

Ol divārı eyledi anda penāh

Ṣuṣadı ṣu istedi ol bī günāh

Kimse bir ṣu virmedi aṣlā aña

Bir ḳarı vardı Müslimden yaña

1645. Raḥm idüp ol çeşmeden ṣu aldı bil

Virdi Müslim aldı anı diñlegil

Aʿzı ḳānı aḳdı tāş pür-ḫūn olur

Hem ṣuyıñ rengi daḫī gül-gūn olur

Dökdi anı bir daḫī virdi hemān

Aḳdı aġzından yine tās içre ḳān

Döndi yine virdi ʿavrat bir daḫī

Dişleri tāsa dökildi ey saḫī

Olmadı kendüne çün kim su naṣīb

Bildi Müslim ki şehādetdir ḳarīb

1650. Geldi ġāfil bir ḥarām-ẕāde laʿīn

Şabdasını Müslime urdı hemīn

Düşdi yüzi üstine çün ol hümām

Baġladı geldi anı ḳavm-i ẓülām

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Dutuldı āfitābıñ pür-żiyāsı

Yıḳıldı ʿadl-i inṣāfıñ bināsı

Cihān oldı ser-ā-ser ẓulmet-i şeb

Sarāy-ı ẓulmini abād eyledi hep[137]

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Baġladılar Müslimi çün ol zamān

Vardı ʿAbdullah ḥużūrına hemān

[137] 1652 ve 1653. beyitlerin mısraların yerleri diğer nüshalarda farklıdır. "*Dutuldı āfitābıñ pür-żiyāsı/ Cihān oldı ser-ā-ser ẓulmet-i şeb; Yıḳıldı ʿadl-i inṣāfıñ bināsı/ Sarāy-ı ẓulmini abād eyledi hep"*

Vardı ḳarşusına çün kim durdı hem

Müslime didi kim ʿAbdullah o dem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Niçün vardıñ īmāmdan ġayrıya sen intisāb itdiñ

Yezīde itmeyüp beyʿat Ḥüseyne feṯḥ-i bāb itdiñ

Didi Müslim ki ey ẓālim Ḥüseyni bil īmām taḥḳīḳ

Niçün böyle cehāletle yalānı irtikāb itdiñ

Şehīd olur rıżāsında ölenler öldüren ġāzī

Ĭmāmüʾl-muttaḳīn oldur ḥemāḳatle cevāb itdiñ

Bilürem öldirirsiñ sen beni yoḳdır ẕīrā raḥmıñ

Nice bencileyin cāna ḍelāletle ʿazāb itdiñ

Ḳarşıdan bir kişi vir kim vaṣiyyet ideyim aña

ʿÖmer ibn-i Saʿīd geldi didi kim ne ḫitāb itdiñ

Didi Müslim ki borcum vār ātam Nuʿmandadur al vir

Benim hem cismimi defn it bu emre çün icāb itdiñ

Baña vākiʿ olan ḥāli Ḥüseyne yaz ḳamu bilsün

Bu şehre gelmesün ġayri çün ḳaṣd-ı türāb itdiñ

Didi kim öldüriñ ġayrı Bekir oġlı durur ānda

Didi kim öldürem bunı ḳaçan kim sen ʿitāb itdiñ

Götürdi Müslīmi ānda seni öldüreyim didi

Niçün atamı öldürdiñ nice ḳatl şebāb itdiñ

1665. Didi Müslim ben isterdim Ḥüseyne cān fedā idem

ʿİnāyet ḳıldıñ ey Mevlāduʿāmı müstecāb itdiñ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir kerem ḳıl ḫāne-i Yezdāna hem vār ey ṣabā

Cümle ḥālimden Ḥüseyni it ḫaberdār ey ṣabā

Gelmesün kendi bu şehr-i bī-vefāyı intiẓār

Ben kim oldum dām-ı düşmāna giriftār ey ṣabā

Ben kim oldum biñ belaya rāżı biñ derde sezā

Olmasun kendi cefālarda sezā-vār ey ṣabā

Ben kim oldum muḥabbetle elleri bağlu esīr

Olmasun kendi eziyetlerde fāni ey ṣabā

1670. Tutdı cellādı ʾadūler üstüme yalın ḳılınc

Var bu ḥāli söyle birbir itme inkār ey ṣabā

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Bekr oğlı gelür çün kim anı öldürem ki ḳorḳūp

Elinden ḳılıncı düşdi didiler ictināb itdiñ

Didi ḳarşumda bir ādem gelüp dişlerdi barmağın

İşāret ḳıldı yaʿni niçün fiʾl-i ḫarāb itdiñ

Çün ʿAbdullah görüp anı didi ḥaḳḳā ki cāhilsiñ

Yalān söylediñ öldürmege çün ḫavf bāb itdiñ

Gelüp bir ġayri ādem hem görüp anı helāk oldı

Ferāġaṭ ḳıl gel ẓālim yiter renci ʿiḳāb itdiñ

Yiter bu cevr-i bī-dādıñ yiter bu fiʿl-i efsādıñ

Yiter bu ẓulm bī-dādıñ ki ẓulm-i bī-ḥisāb itdiñ

Sarāy-ı māsivādan ʿarż idersiñ ḫalḳa bir ṣūret

Eyā bir dem taḳarrüble kime keşf ḥicāb itdiñ

Ḥesāb-ı bed-nişānıñdan idersen ʿālemi medyūn

Ḫuṣūṣā Müslime gör kim ne günā iḫtisāb itdiñ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki anda Müslimi itdi şehīd

Başını gönderdi Şāma ol pelīd

Ḫān ile Müslimiñ ecsādın hemān

Aṣdurur ḳannārālere ol zamān

Ol Yezīd işitdi bu aḥvāli hem

Şād olup ḳıldı beşāretler o dem

Şehr-i Şāmı düzedüp uçdan uca

Şādlıḳlar ḳıldı her gün her gice

Başları aṣdırdı zīnet eyledi

Çün ṣafālar buldı ʿişret eyledi

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Buldı Şām ehli feraḥlar anda bayrām itdiler

Böyle bir ẓulmi ṣarīḥa çünki iḳdām itdiler

Dökdiler maẓlūmlarıñ ḳānın feraḥ-nāk oldılar

Lāle-veş Şāmı arāyiş anda beyrām itdiler

Baḥş-i Nāme-i Yezīd

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1685. Nāme yazdı anda ʿAbdullāha hem

Āferīn olsun saña taḥsīn bu dem

Cümle efʿāliñ rıżām idi benim

Her murādım bir niżām idi benim

Lākin işitdim Ḥüseyni bil bu ān

Mekkeden ol Kūfeye olmış revān

Vaḳiʿ olursa gelince ol yaña

Cemʿ idüp leşker daḫī gönder aña

Her ne vech ile olursa refʿ ḳıl

Bu diyāra gelmesinden defʿ ḳıl

1690. Çün ki ʿAbdullah oḳudı nāmemesin

Şād olup gördi s̱enā ʿallāmesin

Cemʿ idüp leşkerler oldı ber-ḳarār

Tā Ḥüseyne oldı bunlar intiẓār

Bir gün ʿAbdullāha ġammazlar hemān

Didiler kim ey emīr bil bu zamān

Müslimiñ var iki oġlı bunda hem

Bilmeyiz kim ḳandadur anlar bu dem

Çünki ʿAbdullah işitdi diñlegil

Anlarıñ iḥżārına emr itdi bil

Didi bulıñ anları viriñ bana

Gitdi cāsūslar hemen dem dört yaña

Çün münādiler hem nidā itdiler

Her yanãya cāsūsları gitdiler

Çün şerraʿ-ı ḳāḍi işitdi anları

Ḳorḳup andan çaġırur oġlanları

Geldi maʿṣūmlar ḥużūrına hemān

Gördi çün kim anları itdi fiġān

Didi maʿṣūmlara kim nedir size

Ẕar-ı efʿān eylemek söyleñ bize

Anlara Ḳāḍi baḳup āh eyledi

Hem bu eşʿār ile āgāh eyledi

Eşʿār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu belānıñ āteşi dünyāyı sūzān eyledi

Tā muḥabbet ehliniñ baġrını pür-ḳān eyledi

Bunda ābād itdi miʿmār-ı şerīʿat bir sarāy

Geldi bir kān-i şeḳāvet anı virān eyledi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bildi maʿṣumlar bu beyt ile hemān

Atasınıñ öldigini ol zamān

Āh idüp ẕār ile ifʿān itdiler

Ḳāḍınıñ göñlin perīşān itdiler

1705. Bir zamāndan ṣoñra itdiler niyāz

Ḳāḍıya ʿarż eylediler böyle rāz

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir neşāt-ı çarḫ iken şimdi dolab-ı miḥnetiz

Dönderir devrān bizi Mevlānā vāri firḳatiz

Biz yetim-i bī-nevāyız hem tıfıl miskīn ġarīb

Hem keşid-i renc-i zaḥmet ḥasreti kem ġurbetiz

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Didi ḳāḍi siz daḫī āgāh oluñ

Ḳaṣdıñızdadır ol ʿAbdullah bilüñ

Ben muḥibb-i Ehl-i Beyt ileʿayān

Bunda meşhūr olmışam bil bī-gümān

1710. Şimdi ol ẓālim sizi bunda bilür

Cebr-i ḳahr ile gelüp benden alur

Maṣlaḥat oldur ki bu gice sizi

Kārubānla göndürem işit sözi

Tā ki Mekke şehrine bile gidiñ

Ol Ḥüseyne mādde-i tıbyān idiñ

Ol Esed nām oġlını çaġırdı hem

Ey oġul didi işitdim ben bu dem

Mekkeye bir kārbān gider hemīn

Bunda ḳonmuşlar diyu şehre yaḳīn

1715. Bu iki maʿṣūmı alup ol revān

Bir emīn kişiye teslīm it bu ān

Mekke şehrine varınca anda bil

Anasına teslīm etsin söylegil

Gice ol maʿṣūmları aldı Esed

Kārbānın yerine geldi Esed

Ol zamān göçmişdi andan kārbān

Görinürdi hem ʿayāndan kārbān

Ol Esed didi baña ṣubḥa degin

Bunda ḳalmaḳ mūcib töhmet yaḳīn

Siz yürüñ bu kārbān işde gider

Böyle diyüp çün Esed ʾavdet ider

Gitdiler şehẕādeler nālān ile

Fikr ile giryān ile ifġān ile

Çün Serāseme giderken nāgihān

Kārbānı ġāib iderler nihān

Ḳaldılar ḥayretde oldılar zebūn

Her yañaya gider iken ser-nigūn

Ol Yezīdiñ leşkerine vardılar

Müslimiñ oġlanlarıdır gördiler

Tutdı fiʾl-ḥāl çün ki leşker anları

Virdi ʿAbdullāha ol oġlanları

Anları zindāna gönderdi o dem

Nāme yazdı ol Yezīd melʿūna hem

Müslimiñ tutdım iki oġlun daḫī

Şimdi ḥabsimdedir anlar ey saḫī

Birisi anıñ sekiz yaşar ʿayān

Hem yedi yaşında biri bī-gümān

Ne buyurursıñ nedir bunda merām

Çün Yezīde gönderür böyle kelām

Çünki zindāncı idi pāk iʿtiḳād

Adı Meşkūr müʿmin-i ḫūb iʿtiḳād

Geldi ol maʿṣūmlara ḥürmet ider

Bir nice gün anlara hidmet ider

Didi ey şehẕādeler görmem revā

Kim żarar ide size ehl-i hevā

Anları çıḳardı zindāndan gice

Hem şehirden çıḳarır gör kim nice

Gösterüp bir yol didi durmañ yürüñ

Fārisiyye nāmı bir şehre varıñ

1735. Anda ḥākimdir ḳarındaşım daḫī

Aluñ iş bu mührimi siz ey aḫī

Gösteriñ bu mührimi idüp nişān

Mekkeye sizi ulaşdırsıñ bu ān

Çün ki maʿşūmlar ol yola gitdi hem

Geldi zindāncı evine yetdi hem

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Muḳadderdir ki taḳdīre taġayyür viremez tedbīr

Ḳażā-yı muḥkeme taḳdīr olur mı ḥükm ile taġyīr

Muḳadder olsa bir tarıñ irişür zaḥm cismāne

Penāh-ı cevşeni āhen ider tedbīrine taḳṣīr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣaġ yañaya gider iken nāgihān

Ṣol tarafa döndiler anlar hemān

Gitdiler çün kim ṣabāḥ oldı tamām

Gördiler ki yine evvelki maḳām

Ḳorḳdılar çün kim bu ḥāli gördiler

Anda bir baġ bulup aña vardılar

Bir ḫalāyıḳ-ı Ḥabeş çıḳa gelür

Gördi ol maʿṣūmları ḥayrān olur

Didiler kim biz yetimi hem faḳīr

Hem ġarībiz sen bize ol dest-gīr

Ol ḫalāyıḳ bildi ol dem anları

Didi budır Müslimiñ oġlanları

Didiler biz Müslimiñ evlādıyız

Ḫāne-i ġam miḥneti bünyādyüz

Ol ḫalāyıḳ didi hiç ḳorḳmañ gelüñ

Hem benim bir ḫātunum vardır bilüñ

Ṣālihadur müʾminedir ġāyet ol

Hem sizi ṣaḳlar ḳılıñ sözim ḳabūl

Ol ḫalāyıḳ aldı ol maʿṣūmları

Ḫātunına virdi ol maḫdumları

Anları ḫātun görüp ikrām ider

Hem daḫī pihnān idüp inʿām ider

Çünki ʿAbdullah aña vāḳıf olur

Çaġırur zindāncı ol Meşkūr gelür

Didi ḳanı Müslimiñ oġlānları

Didi aẓād eyledim ol cānları

Didi ʿAbdullāh aña kim ey kişi

Ḳorḳmadıñ mı benden itdiñ bu işi

Didi Meşkūr ey sitem-kār-ı cihān

Ben Ḫudādan ḳorḳarım ẓāhir nihān

Tutalım Müslim bahādır er idi

Anı ḳatl itdiñ ve ḥükmiñ yürüdi

Bu iki maʿṣūm ne ʿisyān eyledi

Ya saña ne ḳıldı anlar neyledi

Didi öldirem seni ben ey gedā

Didi Meşkūr anlara cānım fedā

Didi cellāda bunı tiz ḳaldırıñ

Ḳamçı altında anı hem öldiriñ

Urdı on ḳamçı olup Meşkūr ḥalīm

Didi *bismillāhiʾr-Raḥmāniʾr-Raḥīm*

Urdı on ḳamçı daḫī cellād aña

Didi yā Rab ṣabrı rūzı ḳıl baña

On daḫī urdı didi kim yā Ġanī

Ehl-i Beyte mülḥaḳ it bu dem beni

Çünki yüz ḳamçı olur anda tamām

Bir içim ṣu istedi hem ol hümām

Virmez ʿAbdullah aña ṣu ol zamān

Geldi bir er minnet itdi nāgihān

Aldı Meşkūrı ḳonaġına gelür

Meşkūr anda raḥmete vāṣıl olur

1765. Defn iderler buldı ol maḳṣūdı hem

Bu fenānıñ ʿādeti maʿhūdı hem

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Felek mirʾāt-i lutfıñla kime bir ṣūret ʿarż itdiñ

Vefāyı nehy idüp ḫalḳa cefāyı resm-i ʿarż itdiñ

Yiter ġayri gel inṣāf it semāya irdi bi-dādıñ

Nice ḳadd-i ṣanavber-veş bülendi ḫāk-i ʿarż itdiñ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu yañadan çünki maʿṣūmlar hemān

Ḳaldılar bu yerde maḥzūmlar hemān

Bir eri var imiş ʿavratıñ hemīn

Adı Ḥāriṯ kendisi eşḳa laʿīn

1770. Müslimde oġlını ararken o dem

Bulmayup atını mecrūḥ itdi hem

Evlerine geldi oturdı melūl

Didi ḫātunı ne melūlsiñ didi ol

Müslimde oġlını ararken bu gün

Mecrūḥ oldı atım oldum ser-nigūn

Didi ḫatun ki o maʿṣūmlar saña

Ne żarar ḳıldı o maẓlūmlar saña

Didi ʿAbdullāhın iḥsānı sebeb

Ki idem ben anı bulmaġa taleb

Didi ḫātun bu fenā māl içün

Ẓālime maẓlumı virirsiñ niçün

Söylemez çün uyḳuya vardı hemān

Gice yarusı irişdi nāgihān

Ol Muḥammed uyanup durdı hemīn

Uyarır İbrāhimi hem ol emīn

Ey ḳarındaş didi uyan göziñ aç

Uyumaḳ vaḳti degil ey bī-ʿilāc

Atamı rüʾyamda gördüm bu gice

Cennet içinde oturmış göy yüce

Oturur yanınca bile Muṣtafā

Hem Ḥasan ile ʿAlīyyeʾl-Murtażā

Ol Muḥammed Muṣṭafā baḳdı bańa

Yüzini dönderdi babamdan yańa

Didi yā Müslim niçün maḥzumları

Ẓālim içinde ḳodıñ maẓlūmları

Didi babam yā Muḥammed ʿan-ḳarīb

Ḫidmetiñe gelmesi olur naṣīb

Didi İbrāhimańa kim ey eḫī

Böyle rüʾyā görmüşem hem ben daḫī

1785. Ol iki gül destesi bāġ-ı latīf

Ol nihāl nev-reste-i verd-i ẓarīf

Ṣarılurlar birbiriniñ boynuna

Ṣan benefşe girdi sünbül ḳoynuna

İḫtiyārsız āh ile ẕār itdiler

Nāle ile ol ḫāne[y]i dār itdiler

Uyḳudan uyandı Ḥāriṯ durdı hem

Vardı ol ḥücre içine girdi hem

Didi kimlersiz āgāh idiñ beni

Dost ṣanur şehẕāde ol düşmanı

1790. Didiler Müslim ʿAḳīliñ oġlıyuz

Biz yetimüz bend-i ġamda baġlıyuz

Çün kim işitdi bunı Ḥāris laʿīn

Anlara urdı tabancalar hemīn

Ṣaçları ḥableʾl-metīn idi hemān

Birbirine baġladı hem ol zamān

Ḥacreniñ hem ḳapusını baġladı

Vardı ʿavrat öpdi pāyın aġladı

İrteye dik çoḳ tażarruʿ eyledi

Olmadı çāre gör imdi neyledi

Çün ṣabāḥ oldı ḳılıncın tutdı ol
İki maʿṣūmı öñine ḳatdı ol

Tā Fırātıñ yanına vardı bu kez
ʿAvratı oġlı ḳulı irdi bu kez

Bunlar itdikce şefāʿatler ẕiyād
Ḫışmı artup Ḥāriṯ iderdi ʿinād

Ḳulına emr itdi bu ḳılıncı al
Bunlarıñ birbir tutup boynunı çal

Didi ol ḳul kim elim varmaz aña
Ḳaḳıdı Ḥāriṯ varır ḳuldan yaña

Didi ḳul kim öldirirsiñ sen beni
Bāri evvel öldüreyim ben seni

Ceng iderler birbirine ḥamle ḳılup
ʿĀkibet Ḥāriṯ aña ḥamle ḳılup

Ḳulını öldirdi oġlı gördi hem

Didi ey baba nedir ḥāliñ bu dem

Bir ḳarındaşım gibiydi ḳul baña

Niçün öldirdiñ ne ḳıldı saña

Didi Ḥāriṯ ol cezāsın buldı bil

Al ḳılıncı bu sözimi diñlegil

1805. Bunları öldür feraḥ-nāk it beni

Yoḳ dir iseñ öldirirem hem seni

Didi ḥāşā bunı lāyıḳ görmezem

Hem saña daḫī rıżāyı virmezem

Söyler idi ḫātun aña ey kişi

İtme bu maʿṣūmlara böyle işi

Bārī ʿAbdullāha teslīm eyle vār

Ne iderse eylesün ol nā-bekār

Sen niçün bu yerde bu maẓlūmları

Öldirirsiñ yoḳ yire maʿṣūmları

Didi melʿūn bunda bu oġlanları

Çoḳ hevādār yāri vardur anlarıñ

Bunları şāyed almadan alalar

Hem benim saʿyemi ẓāyiʿ ḳılalar

ʿĀḳıbet çekdi ḳılıncın vardı ol

Anda maʿṣūmlar bu ḥāli gördi ol

Aġlaşup aña itdiler çoḳ niyāz

Didiler raḥm it bize gel diñle rāz

Ger murādıñ vār ise diñle sözi

ʿAbd-i memlūküm diyu ṣat bizi

Al bahāmızı bize sen vir necāt

İtmedi Ḥāriṯ o söze iltifāt

Bildi ʿavrat ile ol oġlı yaḳīn

Anları ḳatl idecekdir ol laʿīn

Üstüne düşdiler ānıñ diñlegil

Gördi Ḥāriṯ ḳatl hiç mümkin degil

Oġlına çaldı ḳılıncı ol zamān

İki pāre eyledi oġlın hemān

Gördi ʿavrat oġlı çün oldı helāk

Āh-ı efʿān itdi ḳıldı yaḳa çāk

1820. Urdı Ḥāriṯ ʿavrata hem bir ḳılınc

Ḫayli zaḫm itdi aña ol dem ḳılınc

Düşdi yüzi üstine ʿavrat daḫī

Gördi maʿṣūmlar bu ḥāli ey aḫī

Şiʿr

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḳapandı şefḳatler açıldı miḥneti ebvāb

Kesildi çeşme-i raġbet ṣaçıldı ḳatre-i ebvāb

Ḳażā derdine ey ʿāṣıḳ rıżādan ġayri yoḳ dermān

Cefā-yı ʿaṣḳ-ı maʿṣūḳıñ feraḥ-nābı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Didiler Ḥārişe bu dem vir cevāz

Ḳılalım tā iki rekʿat biz namāz

1825. İşbu denlü sen de mühlet vir bize

Didi vallāh virmezem mühlet size

Didiler ol Tañrı ḥaḳḳı çün ki hem

Ol ḳadar mühlet ki vir bize bu dem

Secde idelim aña biz bu zamān

Didi Ḥāriṣ virmezem bu dem emān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Yoḳ mıdır raḥmıñ ey ẓālim nedir bu ẓulm hem şer

Anlara inṣāf ider gökde melek yerde beşer

Sen ʿAzīz ẕüʾntiḳāmıñ ḥışmını bilmez misin

Bu muḳarrer eṣdigi çāhā yine kendi düşer

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1830. Gördiler mümkin degil andan necāt

Her birisi didiler ey bed-ṣıfāt

Gel beni ḳatl eyle ey melʿūn diyü

Yalvarırlardı gel ey azġūn diyü

Evvel kesdi Muḥammed başın ol

Cismini itdi Fırāta o fużūl

Ṣoñra ol İbrāhimiñ kesdi başın

Attı ṣuyuñ içine ānıñ leşin

Bu fesāddan hem zemīni āsīmān

Nīr ü tār olup çaġırdı el-emān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1835. Bu maḳāliñ firḳatinden arż maḳrūn aġladı

Āsīmānıñ dökdi çeşmin yaşı gül-gūn aġladı

Bu fesādıñ dehşetinden ditredi seng-i cebel

Lerze-nāk ile felekler oldı maḥzūn aġladı

İrişüp taḥte'l-s̱ürādan hem s̱üreyyāya fiġān

Tā ʿaleʾs-sebʿu s̱emād işiden ḫūn aġladı

Dökdi ab-rūy-ı behārı gözleriniñ yaşını

Raḥm idüp miskīn yetīme çarḫ-ı gerdūn aġladı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aldı Ḥāriṣ başları oldı revān

Vardı ʿAbdullah ḥużūrına hemān

1840. Didi bu başlar kemikdir söylegil

Didi Müslim oġlanlarınıñ şöyle bil

Gördi ʾAbdullaho nazik başları

İḥtiyārsız dökdi gözi yaşları

Yumuşadı ānıñ ḥacer ḳalbi o dem

Didi bu maʿṣūmları ey seg bu dem

Bī günāh ḳatl eylediñ anda niçün

Didi melʿūn kim seniñ lutfıñ içün

Didi ʿAbdullah bugün sen bunları

Ṣaġ getürseñ ḥabs iderdim anları

1845. Ben Yezīde yazmışam maḥbūs diyü

Ẕindān içre ḥıfẓ ile maḥrūs diyu

Didi ṣaġ getürem ki ḫavf eyledim

Kim elimden alalar şāyed didim

Yoḳ yire saʿyim gide maʿmūm olam

İltifātıñdan daḫī maḥrūm olam

Bir Muḳātil nam bir er vār idi

Müʾmin-i ehl-i ḫulūṣi nām u dār idi

Anı ʿAbdullah bilür idi hemān

Lākin ʿirfānı nedīm idi ʿayān

Bu sebebden hīç taʿarruż itmedi

Hem aña bir dem taʿarruż itmedi

Ey Muḳātil didi bunı al getür

Bunları ḳatl itdigi yire yitür

Anda kes bunā bekārıñ başını

Tiz getür bu ʿālimiñ ḳallāşını

Mülḥaḳ it ecsādına bu başları

Mümkin eise anda defn it leşleri

Baġladı anı Muḳātil oldı şāh

Öñine ḳatdı anı aldı murād

Kūfe ḫalḳı başları çün kim görür

Laʿnet idüp Ḥārise taşlar urur

Çün Muḳātili getürdi ol segi

Tā ki ol yire yetürdi ol segi

Gördi mecrūḥ ʿavratı ḳalmış yatur

Hem iki adem daḫī ölmiş yatur

ʿAvrata çün bu ḥāli itdi suʾāl

Didi bunuñ ehliyem añla meʾāl

Bu ḳulıdır bu oġlıdır bu civān

Biz şefāʿat itmegi geldik ʿayān

Tā ki bu maʿṣūmları ḳatl itmeye

Bu seḳāmetle tarīḳa gitmeye

Oġlını hem ḳulını öldirdi bil

Hem beni mecrūḥ idüpdir diñlegil

Ḥamdulillāh kim cezāsın buldı bu

Bu fesād ile belāsın buldı bu

Çün Müḳātil ol şehīdler ḳānını

Gördi yaḳdı nār-ı firḳat cānını

Oldu giryān eyledi āh-ı fiġān

Başları ṣuya bıraḳdı nāgihān

Çünki başlar ṣuya düşdi ey aḫī

Hem cesedler çıḳdı ol ṣudan daḫī

Yapışup hem baş varuben cismine

Ṣanki irişdi ḥayātıñ resmine

Birbirin ḳucaḳladılar ol zamān

Ṣuya batdılar hemān olup nihān

Ol Muḳātil gördi nālān oldı hem

Anlarıñ cānına ḥayrān oldı hem

Ḥārişiñ hem vardı kesdi ellerin

Kesdi hem ayaḳların gör ḥāllerin

Gözlerin çıḳardı başın kesdi hem

Cism-i nā-pākın şuya atdı o dem

Şu ḳabūl itmez atar taşra anı

Kim ḳabūl ider o resme düşmānı

Çün Muḳātil gördi bu resme işi

Āteşe yaḳdı hemen dem o leşi

Oġlı ile ḳulını defn itdi ol

Döndi giryān ḫānesine gitdi ol

Ol iki büldān ser-serv-i ḫirām

Dutdılar baġ-ı beḳā içre maḳām

Ol iki nevreste ġonca-i nihāl

Oldı cennet gülşeninde bed devām

Ol iki şehẕāde ḥaḳ içün Ḫudā

Ḳıl beḳā-yı bendeki nār-i ḥarām

Oḳuyanı da diñleyeni yazanı

Bunlara da eyle nārı sen ḥarām

Çünki işitdiñ ġazā-yı Müslimi

Vir ṣalavāt kim ola ḳıṣṣa tamām

Şiʿr

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Göñül ḳasrı bu taṣvīriñ viṣālinden virān oldı

Vücūdıñ gülşen-i bādı peyāmından ḥazān oldı

1880. İrişdi naʿre-i feryād firāḳıñ ʿandelībinden

Ġizār-ı ġonca-i verdi bahārı geçdi ḳan oldı

Benāt-i sebze-i rūyı kelāmı reng zerd itdi

Benāt-ı ümmehātından remel-veş dür-feşān oldı

Bu raʾdı ṣāʿiḳa rāzdan döker çeşm-i ḫūn ʿimādlar

Ṣadā-yı nālesi arżıñ revānı āsımān oldı

Ẕülāl-i mācerāsından olur ḫalḳı cihān ser-mest

Maḳāl-i māverāsından hezārān dide ḳān oldı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Görmedi ānıñ gibi ʿālemde hīç bizār belā

Hem belliyātıñ ser-encāmı olubdur Kerbelā

1885. Ol belā şāhı Ḥüseyn-i müctebānıñ ʿaşḳına

Kerbelāya dirilüp cemʿiyyet itdi her belā

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Tevellīd ḳılmadı böyle ḫazīn-i māder-i eyyām

Ḥaḳīḳatten bu keyfiyyāt fenāda bir nişān oldı

Ġaraż *men yufsidu fīhā* ṣavāşı Kerbelādandur

Zīrā dünyada bu ancaḳ fesād-ı kāmurān oldı

Anıñ sūz-i razmından dil-i eftādeler büryān

Veya gülşān-ı bezminden cihān ehl-i fiġān oldı

Serāpa sūziş mühr-i vücūd-ı ḳalbi yandırdı

Niẓāmı ḫirḳat-i ḳahr-ı sebā iḥrāḳ cān oldı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1890. Kerbelānıñ āteşi cān-ı cihānı yandırır

Şemme-i renci zemīn ile zamānı yandırır

Firḳatiniñ şuʿlesiñ taḫteʾş-şerāya ḳoysalar

Tā felek ṣaḥnında Ḥūtı hem mīzānı yandırır

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Egerçe Kerbelā ḫāki meṣāʾib mecmaʿdandur

Velī rāżı mübārekdür anıñ çün ʿāli-şān oldı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kerbelā miḥnet keşīden Ḥaḳ muʿallā eyledi

Her muṣībet ʿusrine yusrā mücellā eyledi

Kerbelāda her belāyı gördigi çün ol imām

Virdi ʿĀli rütbe-i ḳadrini aʿlā eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḳıtāli nevḥalar ṣaldı bu mevecād-ı keyneyne

Nihāl-i bāġ-ı vaṣfında melālet baġ u bān oldı

Ṣavaşı meclis ehlinde ider ḥüzniyyeti tāhir

Velākin bātına ḥüzni feraḥ-nāk-i cihān oldı

Zīrā Āl-i Rasūle kim teraḥḥum idüp aġlarsa

Tamuya göziniñ yaşını ḥicāb-ı der-meyān oldı

Baña ruḫṣat icāzet vir şefāʿat ideyim āña

Gel imdi aġla ey ġāfil ki giryān-ı zamān oldı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ehl-i derdi her belānıñ iḫtilāli aġladır

Aġladır çeşmi bu esrārıñ maḳāli aġladır

Teşnelikden baġrı ḥūna döndi mercān lebleri

Bī-raḥim ʿatş-i Fürātı āb-u zülāl aġladır

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḫaber vir müntehāsından bu remziñ intehāsından

Yiter ġayri bidāyātı kemālince beyān oldı

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ayırır ʾāşıḳları yārinden eyyām-ı raḳīb

Ayırır cismiñ içinde cānı encām-ı raḳīb

Nāleler ḳılsa hezārān bülbüli raḥmi eylemez

Ġonca-i gülşende bir dem virmez arāmı raḳīb

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Çün ehl-i Kūfe Müslüme ṣadāḳat kıldılar evvel

Ḫüseyne bu olup maʿlūm işidüp şādīmān oldı

1905. Didi kim ben daḫī varup hem ol yirde ḳarār idem

Velākin cümle aḥbāba bu söz ḳatı giryān oldı

Didiler gitme ey server zīrā yoḳ ʾahdi o ḫalḳıñ

Atañ gitdi o şehre çün aña nice ziyān oldı

Ḳarındaşıñ Ḥasan gitdi giriftār itdi derd ānı

Ferāġat ile gel sen de kim ol Yezīd gümān oldı

Gelüp ol ibn-i ʿAbbāsı çün hem ʿAbdullah idi ādı

Didi gitme o yer şimdi belā-yı bī-emān oldı

Didi hem Kūfe ḥelā ol Yezīdiñ taḥt ḥükmünde

Eger kim Müslimi ḥākim idüp aña uyan oldı

1910. Görüp sen de bu aḥvāli ʿazīmet eyle ol şehre

Bu pend-i ḳaṣr-ı devletde tefekkür āsitān oldı

Didi şehẕāde kim bir kez tefeʾül eyleyem ġayri

Açup bir muṣḥafı ānda bu āyet rāyikān oldı

Görüp bu ḥāli şehẕāde didi ṣaddaḳ eyā Aḥmed

Bu maʿnā ol Rasūli düşde gördikde ʿayān oldı

Muḳadder olan elbette taġayyur bulmadı aṣlā

Cevāb-ı ʿaks-i ādemler bu kez ʿakd-i lisān oldı

Ṣabāḥın geldi ʿAbdullah didi bunda nedir tedbīr

Didi kim giderim ġayri baña ol yir vatān oldı

Zīra benden Yezīd melʿūn īraġ olmaz bilirem ben

Ṣavaş olur ḳamu leşker aña çün mihr-i bān oldı

Sezā mıdır ki bu Mekke şeref Batḥā-yı ekremdir

Fesād olup disünler ki anıñ çün zer-mekān oldı

Eger bu töḫm-i tefrīḳi ekem bir ġayri mezrūʿa

ʿİrāḳa meyl ider göñlüm bu emr müsteʿān oldı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳanda varsam bir belā elbet muḳadderdir baña

Bir belāya rāżıyım ammā mükerrerdür baña

Āb-ı ġamdan ḫāk-i miḥnetden vücūd

Kār-i ḥasret nār-ı firḳat tā mükerrerdür baña

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ol ʿAbdullah didi gitme ʿIrāḳa

Bizi bend itme bu dām-ı fırāḳa

Yemen mülkine git vāsiʿ diyārdır

Muḥibbi ḫāndānı bī-şümādır

Sen ol yire varup ḳılsañ ḳarārı

Saña beyʿat iderler cümle vārı

Bu yārenler hem anda cemʿ olurlar

Yoluñda cān feda idüp ḳalurlar

Didi şehẕāde ʿAbdullāha en cān

Kelāmıñ ṭoġrıdır hem genc pinhān

1925. Velākin çāre yoḳdır ola tedbīr

Teġayyür ḳıldı ʿaḳl-ı cānı taḳdīr

Ricā ḳılma baña sen bu ḫuṣūṣda

Bilürem ḥālimi ben bu ḫuṣūṣda

Saña maʿlūm deġildir bunda aḫbār

Baña maḥfī deġildir bu işde esrār

Ol ʿAbdullah didi bende giderdidim

Seniñle hem refāḳatler iderdim

İşim vardır Medīneye varuram

Seni ben Kūfede varup görürem

1930. Velī bilmem firāḳıñ rūzgārı

Baña nice belālar ḳıla yārı

Şiʿr-i mezkūrıñ muḥallili burasıdır

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Böyle dirken ḳamu aḥbābı derḥāl

Gelürler hem Zübeyriñ oġlı fiʿl-ḥāl

Aña gitme diyü çoḳ yalvarırlar

ʿİlāc olmaz niyāz ide görirler

Didiler kim sebeb nedir beyān ḳıl

Bize bu sırr-ı mestūrı ʿayān ḳıl

Didi şehẕāde kim siz oluñ agāh

Bu gice görmişim rüʾyāmda nāgāh

1935. Rasūl-i Lem yezel ceddim Muḥammed

Risālet mefḫarı muḫtār-ı Aḥmed

Baña didi ey oġlım itme teʾḫīr

Revān ol Kūfeye hiç itme taḳṣīr

Saña ol Kerbelāda ḥażret-i Ḥaḳ

Şehādet virmek ister bil muḥaḳḳaḳ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿilün feʿūlün

Ḥaḳ seni ol buḳʿada ālude-i ḫūn görmek ister

Ḥaḳ melāʾike seniñ hem ṣabrını bildirmek ister

Açılmasun mı ʿömriñ bahārı ġonca ġayri

Ecel dest-i ḥazānıyla nihālin dirmek ister

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Didi bunda tevaḳḳufbil ḫatādur

Teʿallul itmemek lütf-i ʿatādur

İşidüp bu cevābı ġam yediler

Fiġān idüp ḳamu böyle didiler

Didiler çün ki ʿazmiñ oldı maʿlūm

ʿİyāli bile almaḳda ne mefhūm

Niçün bu ehli idersiñ ser-ā-ser

Götürürsüñ sebeb nedir berāber

Didi ṣordum Rasūle anı ol dem

Didi al ehl-i beytimi götür hem

Ola tā anlarıñ bunlar esīri

Ḫudā böyle murād itdi bu sırrı

Göreler anda çün kim bu ḳażāyı

Bulalar tā kim Mevlādan riżāyı

Belasınca vire Allāh merātıb

Olalar ʿadl içinde ehl-i rātıb

O gün yola tedārikler görildi

Çekildi nāḳalar hevdec ḳurıldı

Ḳurıldı ḥaymeler oldı āmāde

Livā feth-i nuṣretler güşāde

1950. Ṣabāḥın yola çün rāhī olındı

Önüñce kūs-i rıḥletler çalındı

O gün kim Mekkeden çıḳdı bil ol dem

Şehīd olmışdı Müslim Kūfede hem

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Livā-yı nuṣret meydān-ı firḳatde güşād itdi

Dil-i üftādeniñ zuḥnı bu hicrāndan ziyād itdi

Binā-yı Kaʿbe-i bād-ı firāḳdan zelzele düşdi

Viṣālinden murād ḥāṣıl idenler bī-murād oldı

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Revān olup ider çün kim vedāʿı

İderler ehl-i Mekke hem fizāʿı

1955. Şu resme her biri ḳıldı fiġānı

Ki lerze döndi arż-ı āsīmānı

Anı gönderdi çün kim ehl-i Mekke

Ki bulmadı viṣālinden mühül Mekke

Berāber gitdi baʿżı ṣādıḳ aḥbāb

Girü döndi ḳulāyı şeyḫle şāb

Giderken yolda şehẕāde ki her dem

Ṣorardı Ehl-i Beytiñ ḫatrın hem

Dir idi kim çekersiz gerçi zaḥmet

Muḳarrerdir velī dünyāda raḥmet

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Çekmeyen dünyāda renc-i genç ʿuḳbā bulamaz

Bilmeyen her derdi dermān ṣādıḳ ʿāşıḳ olamaz

Cevr-i yār ile feraḥ-nāk olmayan ʿāşıḳ deġil

Görmeyen miḥnet ṣafāsın ḳadr-i maʿşūk bilemez

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Çü bir menzil gider ṣāḥib saʿādet

Ḳurup ordusını ḳıldı iḳāmet

Ḳurup bir minberi çıḳdı hem anda

Biraz ḫutbe oḳudı ol zamānda

Didi ya ehl-i meclis oluñ āgāh

Beyān idem size bu sırrı nāgāh

Belalar görmek içün giderim ben

Cefālar çekmege ʿazm iderim ben

Baña dünya ṣafāsı bil ḥarāmdır

Murādım zevḳ-i ʿuḳbā-yı kirāmdır

Kimiñ meyli vār ise bu fenāya

Benimle gitmesün rāh-ı belāya

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ben belānıñ baḥrına ġarḳ olmuşum cāndan geçüp

Gelsün ol kim cān virüp ṣarrāfa mercān isteyen

Ben canānıñ yolına cānı cabā itdim bu gün

Gelmesün ol kim canān terk idüp cān isteyen

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İşitdiler bu sözi çün kim aḥbāb

Fiġān idüp gözinden dökildi āb

1970. Ṣabāḥ olup Ḥüseyn-i müctebā hem

Yola rāhi olup gitdi hemen dem

Ḥaḳīḳi dost olan gitdi berāber

Mecāzi dost olan döndi ser-ā-ser

Olur bir nice gün çün kim revāne

Ṣabbāḥ adlu yire oldı revāne

Gelürdi Kūfeden bir er bil ey yār

Ki Merzūḳ ṣāʿir adlu bir vefā dār

Gidermiş Mekkeye diñle kelāmı

Ḥüseyni gördi hem virdi selāmı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1975. Es-selām ey rūḥ-ı çeşm-i ṣādıḳuʾl-vaʿduʾl-emīn

Es-selām ey güşe-i ḳalb-i imāmüʾl-mütteḳīn

Medḥ-i zātıñla müzeyyen heft kişver şeş cihān

Seyyid-i sādāt evṣāfıñ emīreʾl-müʾminīn

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İmām didi ki ey Merzūḳ beyān it

Nicedir Kūfe aḥvāli beyān it

Didi Merzūḳ muḫālif gördüm ānı

Vefā anlarda yoḳ ẓāhir nihānı

Anı taṣdīḳ idüp olur revān ol

Varır çün Batnıʿr-Remīye hemān ol

1980. Ḳurup ordusını hem ol mekānda

Yazar hem Kūfeye bir nāme anda

Şu resme yazdı ey aʿyān-ı Kūfe

Baña beyʿat iden yārānı Kūfe

Gelüp bir dem baña yoldāş oluñ siz

O ʿahde bu vefāyı hem ḳılıñ siz

Siziñ ibrāmıñızla gelmişim ben

Siziñ iḳdāmıñızla gelmişim ben

Size bu demde Ḳaysı itdim irsāl

Baña gelmekde bir dem itmeñ ihmāl

1985. Gelüp bunda şehādetler buluñ siz

Hem ʿuḳbāda saʿādetler buluñ siz

Baña yardım deġil bunda murādım

Hidāyetdir size bu inḳıyādım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Perr ü bāl içüp şikārı murġ düşse dādına

İntiẓār olur mı ʿanḳā mūr-meges imdādına

Keşti-bānı neylesün deryāya müsteġraḳ olan

Minnet-i aġyārı çekmez yār yetince dādına

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Alup ol nāme-i Ḳaysı oldı rāhı

Bu cānibden diyem ol ʿālī şāhı

İrişdi yolı bir derbende vardı

Ḳurulmış ḥaymeler ol yerde gördi

Suʾāl itdi kimiñdir ḥayme bu dem

Didiler bu Zehīr Ḳays oġlıdır hem

Diyār-ı Mekkeden ḥālā gelür bu

Daḫī hem şehrine rāhī olur bu

Bir adem gönderir vardı Zehīre

Ḥüseyni hem ḫaber virdi Zehīre

Ḥüseyne ol gelüp virdi selāmı

Temennā-yı duʿa ḳıldı tamāmı

Ḥüseyne hem didi kim yā imām sen

Ne yire ʿazm idersiñ bileyim ben

Didi biz baḫr-ı ġavvas-ı belāyız

Ḥaḳāyıḳda hem eşḫāṣ-ı ʿulāyız

Bize tābiʿ olan āgāh olurlar

Fedā-yı cān iden hem-rāh olurlar

Bu niyet var mı sen anı ḳılasın

Virüp cānı bize hem-rāh olasın

Zehir didi kim çoḳdan intiẓārım

Murādım ḥāṣıl itdi Kirdigārım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2000. Şükrü-lillāh kim müyesser oldı bu devlet baña

Cānımı cā cāna ḳurbān eylemek mühlet baña

ʿArż iẓhār-ı vefānıñ geldi eyyāmı bu gün

Virmesün cellād-ı ʿaşḳı bir nefs-i mühlet baña

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Bunı diyüp varır ḥaymesine hem

Çaġırır cümle etbāʿını hem

Didi ben mübtelā-yı miḥnet oldum

Ġubār-ı ḫāk pāye devlet oldum

Belāya ḳāʾil olan bile gelsün

Şafāya māʾil olan fāriġ olsun

2005. Varuban ʿavratına didi ey yār

Ben oldum bu belā derdine ber-dār

Gelüp al mihriñi var Kūfeye sen

Didi senden ferāġat gelmezem ben

Ḥüseyne sen olursañ yār-ı rāġib

Bil benim ḫizmet-i Zehrāya tālib

Berāber geldiler ʿarż-ı şuḳūḳa

Hem anlar girdiler bāḳi ḥuḳūḳa

Gelüp hem Kūfeden bir adem ey cān

Şehīd oldı didi Müslim ile ḥān

2010. Anı öldirdi ʿAbdullāh eżlāl

Yezīde başlarını itdi irsāl

İşidüp bu sözi şehẕāde ol dem

Fiġān-ı ẕārı ḳıldılar hemen dem

Rivāyetdir ki Müslimiñ işitgil

On üç yaşında var idi bir ḳızı bil

Ḥüseyn aġā iderdi günde raġbet

Bu kez her günden artıḳ idi ʿizzet

Ferāsetle bilür ḳız eyledi āgāh

Didi Müslim şehīd olmış ki nāgāh

2015. Yetimler ḥürmetin itdiñ baña sen

Didi şehẕāde ey ḳız saña ben

Atañ Müslim gibiyim olma maḥzūn

İşidüp ḳız gözinden hem döker ḫūn

Dirildi Müslimiñ evlādları hem

İrişdi göklere feryādları hem

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Böyle derde kimse dermān bulmayup giryān olur

Bu firāḳıñ ateşinden her ciger büryān olur

Devr idüp her dem vücūduñ mülkini seyrān ider

Bir müsāfirdir ecel her ḫāneye mihmān olur

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

2020. Bu kez geldi refīḳ-i pür-vefālar

Ḳasemler virüp itdiler ricālar

Didiler yā imām gitme kerem ḳıl

Cefā ḳılma ʿayāli muḥterem ḳıl

İmām anı işidüp itdi efkār

Bu kez evlād-ı Müslim eyledi zār

Ḥüseyne didiler kim gideriz biz

Alurız Müslimiñ ḳanın bilüñ siz

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Cihānıñ lezzetin virmez rezāletle geçen eyyām

ʿAdūdan intiḳām almaḳ deger dünyā-yı şerāncām

2025. Esir itme göñül ḳuşın hevā-yı ʿaşḳına yoḳsa

Giriftār olan bilmez medār ile geçen eyyām

Mefāʿīlün mefāʿīün feʿūlün

İşitdi çün imām anıñ bu sözin

Hemān aṣḥābına döndirdi yüzin

Didi *lā ḫayra fī ʿīşi ḥayāti*

Ve yuḳdirhā hāulāi fī necāti

Revān olup hemen dem gitdi derḥāl

Varır bir menzile adıdur Mennāl

Varınca anda āgāh ol kelāma

ʿÖmer ibn-i Saʿīdden geldi nāme

Dimiş kim Kūfe ehli bunda ey yār
Ḳamusı itdi iḳrārını inkār

Şehīd itdiler Müslim ʿaḳīli
Baña ḳıldı vaṣıyyet bil vekīli

Giri dön bu yire sen gelme zinhār
Baña böyle vaṣıyyet ḳıldı iẕhār

Oḳıdı çünki şehẕāde hem anı
Ḫaber virdi ḳamu ḫalḳa ʿayānı

Tamāʿ-ı devlet-i dünya ḳılanlar
Firār itdi ḳalur ol yār olanlar

Göçüp andan Benī Mennāya geldi
Ḳurulmış ḥayme istifsārı ḳıldı

Didiler ṣāḥib ḥayme bil ey ṣāh

Ki Ḥurruñ oġlı ʿAbdullāh ol āgāh

Bir ādem gönderir şehẕāde anda

İcābet ḳılmadı ol bed-gümānda

İmām kendisi vardı anda biẕẕāt

Oturur çadırına ol ʿulāẕāt

Didi kim ol benimle sen de hem-rāh

Ol ʿAbdullah didi bil ḥāli nāgāh

2040. Yezīdiñ leşkeri çoḳ bī-nihāye

Seniñle ceng iderler anlar beġaye

Seniñ az leşkeriñ maʿlūb olurlar

Olur ġālib olup merġūb olurlar

Mücerred bil benimle olmaz āsān

Bir atım bir ḳılıncım vardur ey cān

Seniñ olsun beni ʿafv eyle bu dem

Didi ben at içün ḳılınç içün hem

Bu yire gelmemişem ben işitgil

Dönüp andan gelür ḥaymesine bil

2045. Rivāyetdir ol ʿAbdullah bed-ḫū

İderdi Kerbelāyı ṣoñra arzū

Teʾessüfler çekerdi kim nolaydım

Ḥüseyn ile berāber ben öleydim

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Gör ol nādān kim eşrāf-ı saʿādet ḳıymetin bilmez

Gör ol ḥayvānı kim şehd-ü şehādet lezzetin bilmez

Refāḳat ḳılmayup yaʿni belādan iḥtirāz itdi

Zehī insān ki Firdevs-i ṣafāsın ʿizzetin bilmez

Beyt

Mefāʿīün mefāʿīlün feʿūlün

Didi rāvī ki bir menzilde nāgāh

Yaturken Zeynebiñ dizinde ol şāh

Uyanup aġladı gözinden döker yaş

Didi ol Ümmü Gülşüm ey ḳarındaş

Sebeb nedir uyanup aġladıñ sen

Didi kim düşde gördüm ceddimi ben

Gelüp giryān baña didi ey oġlum

Yaḳındır vaʿde-i vuṣlat ey oġlum

İder hem Ümmügülsüm de fiġānı

Didi oġlı ʿAlī eyle beyānı

Yezīdiñ leşker ile ceng olunca

Ḳıtāl olup ki meydān teng olunca

Beyān ḳanḳı cānibdedurur Ḥaḳ

Didi oġlum bizimledir muḥaḳḳaḳ

ʿAlī didi ki ġayri ġam degildir

Belālar ṣāib olsa kem degildir

Nüzūl itdi o menzilden daḫī hem

Cemīʿ-i leşkerini dirdi ol dem

Nidā ḳıldı kim ey ḳavm-i ḳabīle

Benimle gitmeñiz ol yire bile

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Zīrā mirʾāt devrānda görindi ṣūret-i ʿaksi

Vefā aḫlāḳın isterken görüpdür sīret-i ʿaksi

2060. Diger-gün idüp aḥvāli perīşān itdi aḥbābı

Ḳılupdur sāḳi-i devrān bu bezm-i ʿişreti ʿaksi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Bilüñ taḥḳīḳ şehīd olmış o Müslim

Olupdur Kūfe ʿAbdullāha teslīm

Yezīd çün leşkeri dirmiş ḳatı çoḳ

Şehīd olmaḳdan özge çāresi yoḳ

Baña lāzımdurur görmek şehādet

Benimle gitmek ey ehl-i şecāʿat

Benim maḥżā vücūdum ḫayr iken hem

Size nisbetle şer olmaya bu dem

2065. Ḳamusı aġlaşup anda işitgil

Didiler biz şehādet isteriz bil

Bizi dūr itme bizim raʿbetiñden

Ī̇rāġ itme bu rezm-i miḥnetiñden

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir belā mestinde ikrāh itmeyen Vāmıḳlarız

Biz cefāya rāżı yāre cān viren ʿāşıḳlarız

Girmesün meydān ʿaşḳa her ḳażā gelsün bize

Biz ʿadūnıñ keşretinden ḳorḳmayan ṣādıḳlarız

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Velākin ol zamān müʾmin münāfıḳ

Biri birinden ayrılmışdı sābıḳ

2070. Olar ṭaġıldı kim dünyaya māʾil

Olup çün olmadı ʿuḳbāya nāʾil

Bular durmışdı gözlerdi şehādet

Virüp cānı dirlerdi saʿādet

Bular ayrılmadı çün gitdi bile

Sükūn evlādı dirler bir ḳabile

Vardı çün kim ol yere şāh

Bir ādem Kūfeden geldi penā-gāh

Ḥüseyne didi ey sürūr ḥazer ḳıl

Giri dön Mekke şehrine güzār ḳıl

Seniñ ḳaṣdıñda ʿAbdullāh bil ey cān
Çeriler cemʿ idipdür ol sitemkār

İmām hiç olmadı andan vehim-nāk
Yola ʿazm eyledi ol dem dili pāk

Bu cānibden ol ʿAbdullah hemen dem
Ḫaber aldı Ḥüseyniñ geldigin hem

Riyācı oġlına döndi hemān ol
Didi yā Ḥür biñ er alup revān ol

Getür bu dem Ḥüseyni hem ʿayāli
Ṣaḳın ġayri yire gönderme anı

Aluben biñ çeri Ḥür oldı rāhı
Yiter bilād-ı menzilde nigāhı

İmām ol menzile çün geldi gice
Yanardı meşʿaleler çün yanınca

Görüp ol leşkeri şehẕāde derḥāl

Didi kimdir bu leşker bu ne aḥvāl

Didiler kim bu Ḥürrüñ leşkeri bil

Gelipdir ḳaṣdıña bu çeriyi bil

Çü gösterdi şeb-i ẓulmet ṣabāḥı

Ḥüseyne geldi İbn-i Riyāḥı

2085. Gelüp ʿarż duʿā ḳıldı imāma

Şürūʿ itdi bu resm ile kelāma

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Merḥabā ey naḳdu ālu *raḥmeten liʾl-ʾālemīn*

Ey mübessir-i behişt-i *fedḫulūhā ḫālidīn*

Ey viṣāliñ bezm-gāhi māye-i şerʿ-i Rasūl

Ey kemāl-i ḫāniḳāhı sālikān-ı ṣāliḥīn

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İmām aña didi ey Ḥür beyān ḳıl

Baña ne iş içün geldiñ ʿayān ḳıl

Ṣavāş içün mi geldiñ bileyim ben

Veya yardıma geldiñ baña sen

Didi Ḥür yā imām sen bu işi bil

Beni gönderdi ʿAbdullah işitgil

Getürem tā seni Kūfeye bu dem

Seni ġayri yire göndermeyem hem

İmām çün gördi andan bu edāyı

Ġażab ḳıldı oḳudı bu duʿāyı

Didi ey Ḥür namāz vaḳtidurur git

Namāzı var cemāʿatle edā it

Ḳalup bizde namāzı fikr idelim

Ne yire gitmelü ise gidelim

Didi Ḥür sen Emīrüʿl-müʾminīnsiñ

İmām ol kim İmāmüʿl-mütteḳīnsiñ

İmām taḥsīn idüp ḳıldı imāmet

Namāzdan ṣoñra ol kān-ı kerāmet

Çaġırdı Kūfe ḥalḳını hemāne

Gelüp Ḥürrüñ çerisi ol mekāna

İmām anda didi kim oluñ āgāh

İşidiñ sözimi siz bunda nāgāh

Ben ol dem itmedim beyʿat Yezīde

Revā mı kim idem raġbet Yezīde

Varup Mekkeye hicret eyledim ben

Murād-ı genc vaḥdet eyledim ben

Benim çün siz itdiñiz ʿahd u beyān

Baña gönderdiñiz çoḳ nāme ol ān

İmām müḳtedāmızdur diyü siz

Bizi isterdiñiz geldik size biz

Eger dururſañız iḳrārıñızda

Bize tābiʿ oluñ heb varıñızda

Eger kim oldıñız ise ol söze pişmān

Yolıma gelmeñ olmañ bāri düşmān

Yine ben geldigim gibi gideyim

Diyār-ı Mekkeye ricʿat ideyim

Bu yire ceng içün gelmemişim ben

Sebebsiz hem ġurbet ḳılmamışım ben

Didi Ḥür yā imām bu nāmeʾi ben

Daḫī işitmemişdim ḫāmeʾi ben

Didi işitmediñse sen ʿayānı

Bu leşkerler ḳamū bilürler ānı

Çıġardı nāme[y]i itdi ḳırāʾat

Ḥacīl oldı o leşkerler temāmet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2110. ʿArż idince ġāfile ʿişyānın olur serm-sār

Bilse sözi ḳaṣr-ı mihrī ʿāşıḳ ider mi ḳarār

Fitne-i tefrīḳ idüp ʿuşşāḳı lakin rū-be-rū

İmtiḥān-ı ʿışḳ olur mı her bir ḳabī nā-bekār

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Gelürler Kūfeden altı kişi bil

Virirler Ḥürre nāme bu işi bil

Şu resme yazılmış ey Ḥür ḳandasın

İrişesiñ Ḥüseyne anda sen

Anı ġayri yire gönderme bu dem

Getür anı berāber Kūfeye hem

2115. Alup Ḥür nāme[y]i virdi imāma

Didi kim vāḳıf ol imdi peyāma

Señ ḳaṣdıñda ʿAbdullāh ki ey cān

Ne miḳdār ihtimāmı vārdur el-ān

Bu dem ḥayretde ḳaldım diñlegil sen

Saña ḳaṣd itmesem şimdi eger ben

Ki ḳorḳum vār ol ʿAbdullāhdan ey yār

Eger ḳaṣd eylesem ben ol ne ki vār

Ḫudādan ḳorḳaram sözüm işitgil

Velī ġālibdir Allāh ḳorḳusı bil

2120. Şulardan ben degülem ḥāşā lillāh

Saña dünyā içün ḳaṣd idem ey şāh

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Beni āzürde ḳalmaḳ bir miṯāl-i şirk-i ʿisyāndır

Seniñ ḳaṣdıñda her tedbīr ziyāde küfr-i ʿiṣyāndır

ʿAẕābı görsün ol dil kim ola mihrinden istibʿād

Murāda yetmesün ol kim saña ḳahr ile düşmāndır

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Gelürken çoḳ tefekkür eylemişem

Bu aḥvāli taġayyür eylemişem

Didi bu işin ḳatı emr-i ḳabiḥdür

Bu Ehl-i Beyte hem ẓulm-i ṣarīḥdür

2125. Niçün bu emre meʾmūr olmuşam ben

Rıżā-yı Ḫālıḳadūr olmuşam ben

Bu resme eyledi fikri tamāmet

Degildir bu didi ḫayra ʿalāmet

Ümīdim var ki ṣoñra inşāʾallāh

Saña yār-ı muvāfıḳ olam ey şāh

Velākin bir niyāzım var ḳabūl it

Bu gice ṭoġru Mekke yolına git

Ḫaberdār olmayalım senden ey yār

Seni hem görmeye bu ḳavm eşrār

Ṣabāḥı leşkeri ben de aluram

Seni tā bulmaġa rāhı oluram

Azādım Kūfeniñ yolına ey cān

Ḳılarım bunı ʿAbdullāha tibyān

Derim ki görmedim ṣoñra Ḥüseyni

Aradım bulmadım aṣlā Ḥüseyni

Hem olmam bu ḫuṣūṣda ḥaḳḳa ʿāṣī

O ẓālimden buluram hem ḫulāṣī

Dönüp hem daḫī sen ṣoñra gelürsiñ

Ne yire varır iseñ sen bilürsiñ

İmām esrārı iẓhār itmek içün

Ḳabūl ider niyāzın tutmaḳ içün

Gice yarısı çün irişdi ol dem

Uyardı ol imām etbāʿın hem

Olurlar Mekke yolına revān bil

Giderler o gice çün kim nihān bil

Bu resme ẓulmet itdi ol cihān hem

Görinmezdi zemīn-i āsīmān hem

Ne yıldızdan eṯer oldı hevāda

Ne nişān-ı ṣabāḥ olmışdı peydā

2140. O ẓulmetde bu maẓlūmlar hemāne

Tevekkül olup oldılar revāne

Ṣabāḥın gel naẓar ḳıl bu ḳażāya

Varırlar çünki deşt-i Kerbelāya

Varınca Kerbelāya anlar artıḳ

Bir adım gitmedi ḥayvānlar artıḳ

Ne miḳdār cehd idüp ḳamçı urdular

Biri direnmez ānıñ çün görürler

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Sāḳī-yi şehd-ü şehādet anda devrān eyledi

Ol sebebden Kerbelāda vaḳf-ı ḥayvān eyledi

2145. Bulmadı ruḫṣat Cenāb-ı Kibriyādan gitmege

Anda iẓhār-ı iḳāmet meylin iḥsān eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Görüp bu ḥikmeti şehẕāde anda

Kim at gitmez durur hem ol mekānda

Didi kim ey menāzilden ḫaberdār

Olanlar bu merāḥilden ḫaberdār

Bilür misiñ bu yir ne pür belādır

Didiler kim bu deşt-i Kerbelādır

Didi eyyām ḥarb hem belāyin

Ve hāzaʿl-arżu kerb u hem belādır

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2150. Bu maḳām-ı Kerbelādır bunda ḳaynar ḳānımuz

Bu zülāli ʿömrümizdür bundadur meskānımuz

Bundadur rezm-i siyāset bezm-i ṣahbā-yı ecel

Bundadur şehd-i şehādet sāḳī-yi devrānımuz

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu sözi oġlı ʿAlī çün işidüp ẕār eyledi

Ey baba didi bu sözin göñlüm āzār eyledi

Didi kim atam ʿAlīyyüʿl-Murtażā ile bile

Bu yire geldiñ ḳonup hem keşf-i esrār eyledi

Ol ḳarındaşım Ḥasan ḥażretleriniñ dizine

Yatdı uyḳudan uyanup āh-ı efkār eyledi

Didi gördüm vaḳıʿamda ḳān ile dolmış bu yer
İçine düşmiş Ḥüseynim böyle iḳrār eyledi

Ġarḳ olup feryād ider bir kimse yitmez dādına
Bu keramet sırrını ol demde iẓhā eyledi

Hem baña döndi yüzini didi ey oġlım saña
Bu belā gelse ne dirsiñ diyü iḫbār eyledi

Çün ki ol yirde buyurdı ḥaymesini ḳurdılar
Kerbelāda oturup tekrār-ı ezkār eyledi

Çün Ḥüseyniñ gittigini Ḥürre virdiler ḫaber
Leşkerine ḳaḳıyup hem bend-i esfār eyledi

Yalñız kendi Ḥüseyni tā bulup ola refiḳ
Tutdı Mekke yolına hem ʿazm-i dildār eyledi

Ġāfil oldı döndi anı Kerbelāya gitdi ol

Gördi ol yirde Ḥüseyni ḥüzni tekrār eyledi

Bildi kim ānıñ umūrı sırr-ı ḥikmetdir ḳamū
Tā şehādet bulmaġa bu yirde intiẓār eyledi

Rāvī ider Kerbelāya çün ḳadem başdı imām

Kerbelā andan utandı hem şerim-dār eyledi

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Utanmasın mı ol yir Ḥüseyniñ döküle ḳānı

Ṣavāş-ı ḫavf-ı aʿdādan ṣarārmasun mı elvānı

2165. Olup püşt-i felek du-tay bu ḥāli şerm-sārlıḳdan

Zemīn-i Kerbelā ḳıldı bu resme ġayri efġānı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir ġubār peydāh olup ḳondı imām geysūsına

Zilfini ḳıldı muʿattar mūyī muḫtār eyledi

Ümmü Gülşüm didi bu yirden ḳatı ḫavf eyledim

Ol imām itdi teselli göñlin envār eyledi

Şehr-i bānuya didi kim itme feryādı baña

Bu vaṣıyyetle bu sırrı pendī her bār eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Beni āġuşte-i ḥāk ile ḫūn gördükde ẕār itme

Ṣadā-yı nevḥa nālinden dil-i aʿdāyı şād itme

2170. ʿAdūya ḳarşunālende olup rūy-ı ḫırāş ile

Giribān ḫāk idüp ḫūn-ı revāne pür-güşād itme

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu kelāmı işidenler ẕār-ı efġān itdiler

Bu vaṣıyyet Ehl-i Beytiñ ḳalbini nār eyledi

Ol yañādan Ḳays-ı İʿrābı getürdi nāme[y]i

Vardı Kūfe şehrine çün gör ne bāzar eyledi

Kūfeye girmezden evvel gördi ʿAbdullāh ol

Nāmesini pāreler hem ḫavf-ı eşrār eyledi

Didi ʿAbdullāh niçün ol nāme[y]i çāk eylediñ

Sırr-ı yār-i düşmāna gizlü diyü inkār eylediñ

Didi ʿAbdullāh benim ḥışmımdan isterseñ necāt

Bu iki işden birin it diyü iḫżār eyledi

Yā beyān itsen baña bu nāmeniñ mefhūmını

Kimedir nāme Ḥüseyni bunda kim er eyledi

Yā Yezīdiñ medḥin eyle hem Ḥüseyni eyle zem

İş bu resme sözler ile Ḳaysı nāçār eyledi

Ḳays-ı Aʿrābı didi kim nāme[y]i itmem beyān

İderem medḥin Yezīdiñ diyü beşşār eyledi

Çünki ʿAbdullah işitdi ḫāṣ-ı ʿām tamʿ idüp

Mescide girdi ḳamūsı anda iḫżār eyledi

Ḳays-ı Aʿrābı hemen dem çıḳdı minber üstine

Bir belīġ ḫutbe oḳıdı ḫalḳı bīẕār eyledi

Hem didi ey ehl-i Kūfe ben imāmdan gelmişim

Kerbelāya geldigin anda āşikār eyledi

Nāmeniñ mefhūmınıñ hem cümlesin itdi ʿayān

Medḥ idüp ol dem Ḥüseyni ʿālī aṣār eyledi

Kūfe ḫalḳı işidüp bu sözleri aġlaşdılar

Şöyle medḥ itdi ki ḫalḳıñ yāşını inhār eyledi

Ẕem ider melʿūn Yezīdi anda ʿAbdullāhı hem

Çünki ʿAbdullah işitdi ḫışm-ı ikṣār eyledi

2185. İnmeden minberden anı ḳıldı ol ẓālim şehīd

Bād-ı ṣarṣar degdi ʿömr-i gülşen ḫār eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Yiter ẓulm itdiñ ey ẓālim yiter ġayri ʿadālet ḳıl

Fesādı ibtidā itdiñ nedāmetle nihāyet ḳıl

Yiter cevr itdiñ evlād-ı Rasūle tiġ remz ile

ʿAzāb-ı maḫşeri yād eyle bir dem iştimālet ḳıl

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bildi ʿAbdullah Ḥüseynʿiñ Kerbelāʿya geldigin

Nāme yazdı hem aña iẓhār ġaddār eyledi

Şöyle yazdı kim Yezīde beyʿat eyle yā imām

Tā benim ḥükmim daḫī bu şartla kār eyledi

2190. Ger ḳabūl olmazsa cengin ḳaydını gör ḥāżır ol

Çün Yezīd böyle buyurdı emr şehvār eyledi

Çün Ḥüseyne vardı ilçi oḳıdı ol nāmeʾi

Çehre-i pāki ġażabdan rūy-ı gülzār eyledi

Nāme[y]i elden bıraḳdı didi ilçi yā imām

Ne cevāb didiñ bu sözi ʿarż-ı iẓhār eyledi

Zehī bedbaḫt ādem kim Ḫudānıñ oldı merdūdı

Bilüp ʿabdıñ umūrın bilmedi fermān-ı maʿbūdı

Ne cāhildir aña tābiʿolanlar gel tefekkür ḳıl

Helāk itmek ile āl-i Rasūle buldı maḳṣūdı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Döndi ilçi vardı ʿAbdullāh bil

Virmedi didi cevābın diñlegil

Nāme[y]i aldı bıraḳdı ol zamān

İşidüp ḥışmı itdi ʿAbdullāh hemān

Didi āgāh oluñ ey aʿyān-ı Şām

Kūfe aʿyānı olan ẕüʾl-iḥtirām

Kim ki ser leşker olursa ol yaña

Ne murādı vār ise virem āña

Virmedi ol söze bir kimse cevāb

Bir daḫī söyler bu sözi ol kilāb

Kimseniñ hiç meyl yoḳ bildi yaḳīn

Saʿd-u Vaḳḳāṣ oġlına döndi hemīn

Yā ʿÖmer didi nice gönder bu dem

Benden isterseñ Taberistānı hem

O diyārıñ ḥükmini virdim saña

Var Ḥüseyniñ başını kes vir baña

Hem aña giydirdi fāḫir ḥilʿati

İftiḫār itdi görüp bu raġbeti

Ey ʿÖmer didi atañ bir kāmukār

Bir ṣaḥābe idi ġayet nāmdār

2205. Sen daḫī bunda bahādırsıñ bu gün

Cümle ḫarbe ḍarba ḳādirsiñ bugün

Ol Yezīdiñ çoḳdurur gerçi eri

Beñzemez saña daḫī anıñ biri

Var Yezīdiñ söyle evvel rifʿatin

Ger ḳabūl itmezse anıñ daʿvetin

Kendisin etbāʿın öldir bu dem

Başların kes bu işe saʿy eyle hem

Ol ʿÖmer ibn-i Saʿīd didi aña

Dilerim ki vir biraz mühlet baña

Kim zīrā bu iş ḳatı şuʿl-i vehim

Hem fikirsiz olmaz ol vehm-i ʿaẓīm

Hem daḫī evlādlarıma varayım

Ne cevāb söylerler anlar göreyim

Ṣoñra bu işi gelüp idem ḳabūl

Virdi destūr ḫānesine vardı ol

Gördi evlādı ve itbāʿı hemān

Kim gelür ataları ḫoş şādīmān

Ne sebebdir didiler söyle bize

Böyle inʿām iltifāt oldı size

Ol ʿÖmer ibn-i Saʿīd didi ānı

Ben size danışmaġa geldim bunı

Ol Taberistān diyārın virdi hem

Çün beni ser ʿasker itdi bil bu dem

Lākin ol şart iledir kim şimdi gidem

Ol Ḥüseyn ile varup ben ceng idem

Yā Yezīdiñ beyʿatine yitürem

Yā şehīd idüp umūrın bitirem

Çün büyük oġlı işitdi böyle ḳāl

Didi heyhāt bu nice bātıl ḫayāl

2220. Bu ne söz didiñ eyā ġāfil bugün

Bu ne işdir itdiñ ey cāhil bu gün

Sen anı bilmez misiñ oldır imām

Güşe-i ḳalb-i Rasūl-i Lā-yenām

Oldurur ferzend-i Zührā Müctebā

Rūşen-i çeşm-i ʿAlīyyüʾl-Mürteżā

Saʿd-ı Vaḳḳāṣdır ātañ bil ey gedā

Anlarıñ yolında cān itdi fedā

Sen daḫī üç nāme gönderdiñ aña

ʿAhdı idüp hem daʿvet itdiñ bu yaña

2225. Şimdi ḳaṣdına çeri çekmek nedir

Bunca maẓlum ḳānını dökmek nedir

Müslīmānım ben diyen bil ey peder

Bu işi itmez ḳabūl çekmez keder

Beyt

Mekteb-i *naḥnu ḳasemnāk* rıẓk-ı nāmıḳıñ

Çünki taḳsīm oldı her merdāne rıẓkı Rāzıḳıñ

Bu ne ḫulḳ-i nā-mübārekdir ki maḳtūl rızḳ içün

Olasın düşmanı evlād-ı Rasūl-i Ḫālıḳıñ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tā ki ḥaşre dek bu bed efʿāliñe

Laʿnet iderler saña hem āliñe

Çün ʿÖmer işitdi oġlı sözini

Nefret idüp hem çevirdi yüzini

Ol küçük oġlına danışdı hemīn

Ol ḥarāmzāde laʿīn ibn-i laʿīn

Didi ey baba ḳarındāşım ḳabīḥ

Dimedi bātında gerçi bu ṣaḥīḥ

Ẓāhirā ol emr-i ġāʾib bī-gümān

Şimdi ʿAbdullahın işi hem ʿayān

ʿĀḳil ol ġāʾibe naḳdü virmedi

Gizlüyi ḥāżirden evlā görmedi

Vardı ʿAbdullāha çün itdi ḳabūl

Āferinler oḳudı hem aña ol

Ḳoşdı aña çünki beş biñ pehlivān

Kerbelāya oldı ol demde revān

Ḳız ḳarındāşınıñ oġlı gördi hem

Adı Ḥamza yanına vardı ol dem

Didi ey fāsıḳ bu ne fısḳ-ı fücūr

Yāne sevdā-yı ġalad beyhūdedür

Anlara yoḳ mı rücūʿuñ yā seniñ

Yoḳ mı Bāriden ḫuşūʿuñ yā seniñ

2240. Ḫavf-ı Bāri noldı yā rūz-ı cezā

Noldı Aḥmed hem ʿAlīyyüʾl-Mürteżā

İşidüp ibn-i Saʿīd didi aña

Ben bilürem anları dime baña

Bilürem ki bu ḳatı emr-i ḳabāḥ

Anlara düşmān olan bulmaz felāḥ

Ol Taberistāna dil tālibdurur

Cümlesiniñ üstüne ġālibdurur

Ḥamza didi degmez anı bī-ḥesāb

Kim bulasıñ āḫiretde çoḳ ʿazāb

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2245. Gerekmez devlet-i dünyā ki taḥṣīli meşaḳḳatdür

Tamāʿ-i māl-ı evlādıñ vücūdı maḥż-ı miḥnetdür

Deger miʿizzet-i fāni meẕellet yāb ola ṣoñra

Kemāl-i rifʿati bāḳī bu yirde genc-ü vaḥdetdür

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çün ʿÖmer ibn-i Saʿīd işitdi hem

Bu cevāb göñlüne teʾs̱īr itdi hem

Ol ḥükūmet emri sevdāsı yine

Göñlüne düşdi o daʿvāsı yine

Yek cihhet oldı ḍalāletde hemān

Kerbelāya çünki yitdi ol zamān

Şiʿr

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2250. Şūm ḳudūmı Kerbelā ḥākinde rāḥat ḳoymadı

Nā-mübārek cismi arżında melāḥat ḳoymadı

Pāy küfrin baṣdı çünkim ol araya ẓulm ile

Müslīmān olanda ġayri istirāḥat ḳoymadı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Yittügi sāʿat hemen dem ol kilāb

Ol Ḥüseyne yazdı hem böyle cevāb

Böyle gelmekde nedür bunda taleb

Cenge mi geldiñ veya nedür sebeb

Çün imām anı oḳudı diñlegil

Yazdı kim budur gelmekde sebeb bil

Siz baña ol demde müştāḳ oldıñız

Hem benim çün ʿahd-i pīmān ḳıldıñız

Siz baña mektublar irsāl itdiñiz

Daʿvet idüp nice aḳvāl itdiñiz

Ben anıñ çün başmışım bunda ḳadem

Size rāh-i Ḥaḳḳa rehberlik idem

Müslimi çün ḳıldıñız anda şehīd

Bende bildim bu kelām oldı bāʿīd

Şimdi māniʿ olmaz ise giderem

Mekke yolına ʿazīmet iderem

Oḳıdı İbn-i Saʿīd çün diñlegil

Bildi kim bu ceng içün gelmek degil

Didi çün kim böyledür bunda murād

Ṣulḥ ile defʿ ola şāyed bu fesād

Yazdı ʿAbdullāha bunı ol zamān

Çün oḳudı yazdı ol melʿūn hemān

Ol Yezīdiñ beyʿatin ʿarż it aña

Ger ḳabūl itmezse iʿlām it baña

Bildi çün ibn-i Saʿīd bunda yaḳīn

Ṣulḥa rāżı olmaz ʿAbdullāh hemīn

2265. Gönderir anı Ḥüseyne bī-nizāʿ

Çün imām ol bu sözi bil imtināʿ

Çün ḳabūl itmez imām ol sözi hem

Yazdı ʿAbdullāha bu ḥāli o dem

Bu sözi işitdi ʿAbdullāh daḫī

Ḥışm idüp oldı gażab-nā key saḫī

Gönderir ʿışṣını Şīti ol zamān

Hem Şimir Ẕüʾl-cevşeni itdi revān

Ḳoşdı on biñ müfsidi kim gideler

Ol Ḥüseyni hem ṣudan menʿ ideler

Virmeyeler ṣuyı ṣusız ḳalalar

Yā şehīd idüp yā beyʿat alalar

Çün ki ol ibn-i Saʿīde geldiler

Cümle bu aḥvāli tibyān ḳıldılar

Anda Ḥüccāc oġlı var idi ʿÖmer

Ḳoşdı aña beş biñ atlı bellü er

Gönderir anı Fırāta vardı ol

Hem ṣūyı menʿ itdi anda durdı ol

Ol Muḥarrem āyı bil ey ʿālīẕāt

Hem yidinci güni ḥıfẓ oldı Fırāt

Hem Ḥüseyniñ leşkerine ol zamān

Bil ṣusızlıḳ ẓāhir oldı nāgihān

Çün Fırātı menʿ idüp oldı hemīn

Ḳaldı ṣusız ol İmāmüʾl-mütteḳīn

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kerbelā ṣaḥnında ṣusız ḳaldı āl-i Muṣṭafā

ʿAtşını ḳıldı ziyāde āfitāb-ı bī-vefā

Teşne leblerle fiġāna başladı ehl-i ʿayāl

Ḳıldı aʿdāyı sitemkār anlara cevr-i cefā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gördi çün ʿAbbāsı ḳarındāşı ʿayān

Aldı hem elli nefer atlu yayān

2280. Ol Fırātıñ üstüne vardı dilir

Ceng ider beş biñ er ile hem çü şīr

Ṣaflarını bozdı ṣuyı ol

Döndi andan hem Ḥüseyne geldi ol

İçdiler çün ṣuyı ol gün ḫās u ʿām

Bil ikinci gicesi irişdi tamām

Gönderir bir ādemi kim şöyle bil

Didi var ibn-i Saʿīde şöylegil

Bu gice çıḳsun çerisinden nihān

Bir sözüm var ideyim aña ʿayān

2285. Çün ʿÖmer ibn-i Saʿīde vardı ol

Hem Ḥüseyniñ bu peyāmın virdi ol

İşidüp ibn-i Saʿīd gör kim nice

Leşkerinden çıḳdı vardı ol gice

Aldı ʿAbbası imām vardı aña

Didi babañdan vaṣiyyet mi saña

Kim Rasūl evlādına düşmān olup

Bu ṣuyı menʿ idesiñ bunda gelüp

Tā ki teskīn-i ḥarāret ḳılmaġa

Saʿy idersiñ hem ḳılıcı çalmaġa

2290. Ey ʿÖmer dünyāya olmaz iʿtibār

Kimseniñ aḳlına girmez bu fikār

Bu sözüm ṭoġrı naṣīḥat diñle sen

Yoḳsa senden ḳorḳmazam ḥaḳḳa ki ben

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ben belādan ġam çeküp miḥnetden ikrāh itmeyüz

Pāre pāre ḳılsalar aʿżāmızı āh itmeyüz

Yā neden lāzımdır olmaḳ sen bizim cellādımız

Gerçi biz bu yirde ġayri cānı hem-rāh itmeyüz

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çün ʿÖmer işitdi hem böyle kelām

Didi ey ibn-i Rasūl-i Lā-yenām

Cümle söziñ ṭoġrıdır ṣaddaḳ ṣaḥīḥ

Hem size bu iş ḳatı ẓulm-i ṣarīḥ

Ḳorḳarım ki itmesem bunda ṣavāş

Anda ʿAbdullah duyar ol bed maʿāş

Kūfede her ḫānemi ider ḫarāb

Ol imām dir işit kim sen cevāb

Ben kefīl olam ki cennetde saña

Tā ẕiyāde ola raġbet de saña

Ol sarāyıñdan daḫī dünyāda ben

Ḫūb sarāylar vireyim hem diñle sen

Kūfede hem bunca mülk-i mālımı

Hep saña virdim işit aḳvālimi

Oldı ḥāmūş çünki anı diñledi

Ol degil ḳābil imām çün añladı

Didi ey ẓālim ʿadū-yı ehl-i dīn

Yitmeyesiñ sen murādıña hemīn

Az vaḳitde öyle oldı diñlegil

Çıḳdı muḫtār-ı ebū ʿAbīde bil

Kendini oġlı ile itdi helāk

Ol necislerden cihānı itdi pāk

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2305. Ẓālimi ṣanma ki oldı cihānda nā-murād

Behre-mend olmaz niżām-ı ẓulm ile ehl-i fesād

İntiḳām durmaz fenāda tiz geçer vaḳt-i feraḥ

Yirde ḳalmaz maẓlūm āhı ẓālim olmaz dil-güşād

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki maḥzūn geldi şehẕāde ʿayān

Berberen Ḥaṣṣın anı gördi hemān

Efḍal-i zühhād-ı ʿaṣrı idi ol

Vardı çün ibn-i Saʿīde ol melūl

Hem icāzetsiz selām virmez aña

Gördi ol ibn-i Saʿīd ḳaldı taña

2310. Ey ʿazīz didi selām noldı ḳanı

Berberin Ḥaṣṣın didi diñle beni

Müslīmāna virilür ancaḳ selām

Ġayri maḥṣūṣ degil budur kelām

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

İşidüp ibn-i Saʿīd bunı hemān

Ben degil miyem didi bil Müslīmān

Berberin didi işit ey pür cefā

Hem budur ki ol ḥadīṯ-i Muṣṭafā

Sen Resūl evladına oldıñ

Cū idüp ṣuyı içirmezsiñ hemīn

Ḳatlin istersiñ ki baḳ iḳdāmıña

Ḥükm olunur mı seniñ islāmıña

Didi ol ibn-i Saʿīdem ben daḫī

Bilürem bu sözleri bil ey saḫī

Kim Rasūl evlādına itseʿitāb

Müsteḥaḳ olur aña nār-ıʿaẕāb

Līki terk itmem Taberistānı bil

Berberin gördigi bu ḳābil degil

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḫār dil Nemrūdu nerm itmez Ḫalīliñ gülşeni

Dest-i beyżā virmedi Firʿavne ḳalb-i rūşeni

Çāresi yoḳ böyledir emr-i Cenāb Kibriyā

Ḥāʾil olmaz nāvek-i taḳdīre dāvud cevşeni

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Şimir melʿūn görür çün kim bu ḥāli

Ol ʿAbdullāha vardı bil maḳāli

Ḥüseyn ile didi ibn-i Saʿīd hem

İderler ṣoḥbeti añla miṯāli

İşidüp oldı ʿAbdullāh ġażab-nāk

Hemen dem nāme yazdı diñle ḳāli

Seni ben ceng içün göndermişem bil

Degil ṣoḥbet içün diñle miṯāli

2325. Taberistānı vir Ẕüʾl-Cevşene sen

Bilürem itmeñ emre imtiṯāli

ʿÖmer ibn-i Saʿīd çün kim oḳıdı

Ẕiyāde oldı anıñ infiʿāli

Sekizinci güni İslām çerisi

Ṣusızlıḳdan bu geldi gör melāli

Buyurdı çün imām bir yir ḳażarlar

Çıḳarır çeşme ṣan āb u zülāli

İçerler cümlesi ol ṣudan ey yār

Yine ġāʾib olur çeşme viṣāli

Çün ʿAbdullāha irdi bu ḫaber hem

Yazar ibn-i Saʿīde bu kemāli

Ḥüseyne bādiden ṣūyı virirsiñ

Niçün virdiñ aña bu dem mühāli

Ferāġat ruḥṣatın virme aña hiç

Hemān bir sāʾat ol it ḳıtāli

Anıñ ardınca aḫżar oġlı Ḳayise

Virüp biñ er daḫī itdi risāli

Muḥammed Eşʿatiye virdi biñ er

Anı gönderdi virdi genc ü māli

Virir Ḥüccāca anda biñ münāfiḳ

Didi varıñ idiñ ceng-i cidāli

On altı biñ kişi cemʿ oldı nāgāh

Ḥabīb ibn-i Meẓāhir bu ricāli

Görüp didi Ḥüseyne kim icāzet

Virirseñ iyledim fikr ḥayāli

Esed oġlı ḳabīlesi yaḳındır

Ḳamusı müʾmini pāk iştiġāli

Şehādet tālibi çoḳdur getürem

Ḫaber virüp aña ehl-i ḍelāli

İcāzet virdi çün İbn-i Meẓāhir

O yire itdi ol dem intiḳāli

Didi kim ey ḳabīle oluñ āgāh

Muḥaṣṣardur Rasūliñ beyt-i ālī

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kerbelā deştinde maḥzūn ḳaldı evlād-ı Rasūl

Çevre yanın aldı ehl-i fısḳ ile ḳavm-i fużūl

Var mı muştāḳ-ı şehādet olan enṣār-ı ḳadīm

Tā bula bāḳi şehādet cenneti meʾvāda ol

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ḳabīlede hemān doksān dilāver

Ḥabīb ile gelürken ḫūb ḥuṣāli

2345. ʿÖmer ibn-i Saʿīd anı işitdi

Çaġırdı erzaḳı ol bed fiʿāli

Alup dört biñ kişi aldı öñini

Gider şöyle şan açdı perr u bāli

Gönderir doksān kişiyle ceng iderler

Penāh idüp Cenāb-ı Ẕüʿl-Celāli

Şehīd oldı çoġı ol yerde nāgāh

Ḳalanı ḳalmadı cenge mecāli

Görürler Kerbelāya yol bulunmaz

Ḳabīleye dönerler bī-iḥtimāli

2350. Ḥabīb maḥrūm gelür ol dem imāma

Olur anlar çeriniñ ittiṣāli

Bu sözi çün kim ʿAbdullah işitdi

Yazar anı ibn-i Saʿīde lā-müḥāli

Ḥüseyne mühleti virmişsiñiz siz

Kim ʿasker cemʿ ider rūz-ı liyāli

Bu gün ceng-i cidāl eyle ki yoḳsa

Seni ḳatl iderem bī-iḥtilāli

Gice nāme gelür ibn-i Saʿīde

Oḳıdı buldı ṣabr-ı viṣāli

2355. Gice ceng istedi çün ol münāfıḳ

Ferāġat ḳıldı ḫavf Lā-yezāli

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ceng-i ḥarbi çaldı ẓālim cenge āġāz eyledi

Müʾmini maḥzūn münāfıḳ göñlini şād eyledi

Ḳurdı dām-ı fitne-i ṣayyād-ı ʿālem anda kim

Cemʿ olup ol gün ġurāblar ṣayd-ı şahbāz eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ol Muḥarrem ayınıñ hem ol gice

Ṭoḳuzıncı güni idi gör nice

Hem imām ider idi ol demde ḫāb

Uyanur ġavġadan ol ʿālī cenāb

Didi ʿAbbasa birāder vār aña

Tā ki mühlet vire bu gice baña

Bu gice Cumʿa gicesi bil ʿayān

İntihā-yı ʿömrimizdir bil beyān

İrteye degin ʿibādet idelim

Ẕikr-i Yezdān ile tāʿat idelim

Vardı ʿAbbās leşkere ḳarşu yürür

Hem nidā idüp bu resme çaġırur

Didi kim āgāh oluñ ey ḥāṣ u ʿām

Mühlet ister bu gice sizden imām

İşidüp ibn-i Saʿīd anı hemīn

Leşker ile meşveret idüp laʿīn

Didiler kim size mühlet yoḳdurur

Size amān hem ḥamiyyet yoḳdurur

Didi ʿAbbās bu nice dürlü fesād

Virmeyesiz ger bulaydım ruḫṣatı

Evvelā cenge izin virse imām

Bu gice sizi ḳırardım ey ẓulām

Çün kim ānıñ sözlerin leşker görür

Biʾż-żarūri ol gice mühlet virür

2370. Bu yañadan ol imāmüʾl-mütteḳīn

İtdi ḥandañ urdı etrafın hemīn

Verdi bir od yandı āteş nāgihān

Şuʿlesi çıḳdı hevāya ol zamān

Mālik ibn-i ʿArve bu ḥāli görür

Atını sürdi hemān naʿre urur

Anda çün cevlān devrān eyledi

Hem Ḥüseyne döndi böyle söyledi

Āteş-i ʿuḳbādan evvel kendiñi

Yaḳdıñ od-ı ḳaniye gör fendiñi

Çün işitdi bu sözi ol şāh u ḫāṣ

Didi aña *kezzebet yā ḳavm-i ʿĀṣ*

Sen varıp tā olasıñ ehl-i cenān

Nāre girem ben ider misiñ gümān

Didiler kim bir izin vir yā imām

Bu laʿīniñ ʿömrin idelim tamām

Didi cenge rāżı olmam ibtidā

Lākin anı gör ki neyler ol Ḫudā

Hem duʿā ḳıldı didi yā Ẕüʾl-Celāl

Bu laʿīni nāre yāḳ ey Lā-Yezāl

Ḳıldı anda bu duʿāyı ol zamān

Çün tamām itdi duʿāsın nāgihān

İẖtiyārsız atı ānıñ aldı hem

Ḳaçdı ol ḥendeḳ yanına geldi hem

Āteşe atdı anı yaḳup gider

Bu iki leşker bu ḥāle seyr ider

Çün laʿīni yaḳdı āteş diñlegil

Secde ḳıldı ol imām şükr itdi bil

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Didi yā Rab bir ġarīb maẓlūm benim

Ehl-i Beyt-i Aḥmed-i maẖdūm benim

2385. Al bu ẓālimlerden ey Ḫaḳ dādımı

Gör benim bu ʿatş ile feryādımı

Ol Muḥammed Eşʿati girdi o dem

Hem Ḥüseyne bu kelāmı didi hem

Ne taʿallüḳdür o peyġamber saña

Laf idüp hem faẖr idersiñ sen saña

Çün imām gördi edāsını anıñ

Didi yā Rab vir cezāsını anıñ

Bu münācātı idince ol zamān

Bevli ẓāhir oldı melʿūnuñ hemān

İndi atdan bevl içün ol laʿīn

Od yirini urdı bir ʿaḳrep hemīn

Açılur ʿavret yeri görsen anı

Ol necāset içre tapşurdı cānı

Cuʿde melʿūn itdi cevlānı tamām

Ol Ḥüseyne didi kim diñle kelām

Bu Fürāt deryā gibi āb u zülāl

Hem saña bir ḳatre su virmek müḥāl

Tā ki ṣusız olasın bunda helāk

Bu cevābı işidüp ol ẕāt-ı pāk

Aġladı ḳıldı duʿā kim yā Muʿīn

Ḳıl helāk bu melʿūnı ṣusız hemīn

Bu münācātı idince ol zamān

Düşdi atından o melʿūn nāgihān

Çaġırır kim el-āmān bir ṣu viriñ

Virdiler ṣuyı anıñ ḥālin göriñ

İçemez ṣuyı ṣu ister çaġırır

Her ne miḳdār leşker aña ṣu virir

Hiç birin içemeyüp hem virdi cān

Kerāmātı gördi leşkerler ʿayān

Ẕerre deñlü fāʾide ḳılmazdı hīç

Fāsıḳıñ fısḳı ḫalel bulmazdı hīç

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Şiʿāʿ-ı āfitāb gelmez ḳıyāsa

Yine rūsen degil çeşm-i yarāsa

Açar Fettāḥ u bāb u göñli yoḳsa

Müṣayḳal neylesün ḳalbi içre pāsa

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣoñra bir minber düzer anlar tamām

Oḳıdı ḫutbe çıḳup aña imām

Eyledi Mevlāya ḥamd ile siyās

Hem Rasūline ṣalavāt bī-ḳıyās

2405. Hem didi ey yār-i ġārim bilüñiz

Ḫoşnudam ben sizden āgāh oluñız

Hiç muḫālif olmayıñız siz baña

Cümleñizden rāżıyım öñden soña

İstemem ancaḳ size budur taleb

Bir żarar irişe ben olam sebeb

Bunda mühlet istedigim diñlegil

Yalıñız kendi necātımdan degil

Ben anıñ çün itmiş idim mühleti

Var iken ḥālā ḫalāṣıñ fırṣatı

2410. Bu gice cümle perişān oluñız

Mekke yolına ʿazīmet ḳılıñız

Hem benim maḳṣad ben idince vefāt

Sizlere bir kimse itmez iltifāt

Maṣlaḥat budur ki şimdi gidesiz

Bu belānıñ fikrini terk idesiz

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Elde fırṣat var iken defʿ belā ḳılmaḳ gerek

Ṣoñra imkān yoḳ ʿilācı ibtidā ḳılmaḳ gerek

ʿAḳil ol kim ḫavf-ı düşmāndan ola her dem emīn

Şerr-i ẓāhirden bu cānı iḫtifā ḳılmaḳ gerek

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2415. Bu kelāmı çün işitdiler hemān

İttifāḳla idüp zār-ı fiġān

Didiler biz gitmemiz mümkīn degil

Yolıña cān virmemek mümkīn degil

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Biz necāt-ı ʿömri bu yerde firāġat itmişüz

Biz vüṣāl-i ḫāk-i pāyiñle murāda yetmişüz

Bu şehādet rütbesinden sen bizi menʿ itme kim

Biz tarīḳ-i ḥaḳḳa lütfiñ rehber ile gitmişüz

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Niyyeti ḫālişleriñ gördi imām

Anlara ḳıldı duʿālar ol hümām

Döndi bu kez Müslimiñ evlādına

Didi gūş dutıñ bu söz bünyādına

Siz Mekke hem dimeñ baʿīd

Çün kim atañızı ḳıldılar şehīd

Ḫāneñiz tā olmasun ġayri ḫarāb

Siz varıñız Mekkeye budur cevāb

Müslim evlādı çün işitdi hemīn

Diler kim ey emīreʾl-müʾminīn

Didiler kim atamız gibi hemān

Hem ḳarındāşlarımız gibi ʿayān

Biz daḫī evvel şehādet bulalım

Tā seniñ yolıña ḳurbān olalım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Meclis-i ʾuḳbādadur çün sāḳi-i bezm-i ṣafā

Olalım ol īşe rāġıb idelim ʿarż-ı vefā

Andadur cemʿiyyet-i ehl-i vefāyı bī-riyā

Andadur aḳṣā-yı maḳṣad faḫr-i ʿālem Muṣṭafā

Mefāʿīün mefāʿīlün feʿūlün

İlāhī sen ayırma şefḳatinden

Bizi dūr itme ānıñ raʿbetinden

İlāhī dilerem derdime çāre

Ki oldım nefs elinden dilde yāre

2430. Günāhım çoḳ maḳūdam yā ilāhī

Ümīdim gürvā sen perverdigāra

İlāhī ḳabūl eyle bu niyāzı

Şefāʿat ide bize Ḥüseyn Ġāzi

Hem beḳāyı göre cennetde dīdār

Cümlemize naṣīb ide girdigār

Ger isterseñ ḳıyāmetde şefāʿat

Muḥammed rūḥına sen vir ṣalavāt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Anlara anda duʿālar eyledi

Rāvīler bunda rivāyet eyledi

2435. Çünki mühlet aldı ol gice imām

Dirdi anda āl-i aṣḥābın tamām

Ol şeb-i ʿĀşūra idi bil o dem

Hem daḫī Cumʿa gicesi idi hem

Ṣubḥa dek anda duʿālar itdiler

Ẕikr tesbīḥi refāḳat itdiler

Anlarıñ tekbīri tehlīli ʿayān

Lerze-nāk itdi semāyı ol zamān

Hem melekler dirler idi kim ṣaḥīḥ

Bu nice ẓulm-i ṣarīḥ fiʿl-i ḳabīḥ

ʿArş-ı kürsiyle felek bī iltimās

Ol gice şehīdler üzre dutdı yās

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ çünki oldı āşikār

Geldi bir on tā semādan kāmkār

Ümmü Gülşüm işidüp ḫavf eyledi

Çün imāma vardı anı söyledi

Ey birāder didi işitdiñ mi sen

Ol imām didi işitdim anı ben

Bu gice ceddim Rasūlillāhı hem

Vāḳıʿamda görmişem işit bu dem

Hem şehādet mücdesin virdi baña

İntiẓārım didi ey oġlım saña

Cümle ervāḥ-ı nebīdir intiẓār

Bize mihmān ol bugün ey kāmükār

Bir feriştah gördüm anda ol zamān

Bir elinde şīşe var idi ʿayān

Ben didim ki yā Rasūl nedür taleb

Bu firişteh bu şīşe nedür ʿaceb

Didi bu meʾmūr ki ẓālimler seniñ

Ḳanıñı yire dökince düşmānıñ

Doldıra ḳānıñla anı bu melek

Āsīmāna çıḳara budur dilek

Ümmü Gülşüm işidüp iftġān ider

Nār-ı ḥasret ile dili büryān ider

Ol aña didi ey ġam-güsār

Ehl-i beytim ḥāżır eyle yüri vār

Çün irişdi vaḳt-i eyyām-ı vedāʿ

Ḥāżır olsun geldi hengām-ı vedāʿ

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ ey yār ġārım kim ecel geldi bu gün

Geçdi vaḳti kim bugün encām-ı ʿömrimdir yaḳīn

2455. Cānım arzū ḳılmasun mı vuṣlat-ı canān-ı kim

İntiẓār olmış baña ervāḥ-ı mürsel şāh-ı dīn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Geldi Ehl-i Beyt ile evlādı hem

Nevḥalarla itdiler feryādı hem

Gördi çün anı Ḥüseyn-i Müctebā

Didi ey maẓlūmları sözi ḳabā

Ey ʿaceb ġurbetde nʿolur ḥāliñiz

Yā neye müncer olur aḥvāliñiz

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

ʿAceb bilmem nolur yā Rab bu Ehl-i Beytiñ aḥvāli

Yalıñuz deşt-i ġurbetde perīşān ola mı ḥāli

2560. O ẓālimler cefāsına bu maẓlūmlar ne ḳılsunlar

Esir ider mi aʿdālar eyābu ehl-i itfāli

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir tarafdan Şehrbānū aġlayup

Bu sözi dirdi derūnin dağladı

Dirdi bu miskīn olan maʿṣūmları

Bu yetīm ḳalmış duran maḫdūmları

Kime ışmarlar gidersiñ yā imām

Yā kime teslīm idersiñ yā imām

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kimse yā Rab benim gibi perīşān olmasun

Ayırup cānı canāndan kimse giryān olmasun

2465. Bir yañadan nār-ı ġurbet bir yaña dost āteşi

Bu iki söz anda ḳalbim nice büryān olmasun

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir yañadan Ümmü Gülşüm yāḳa çāk

Eyleyüp hem başına ṣıçradı ḫāk

Dirdi ey şems-i risālet rūşeni

Ey żiyā dār-ı imāmet rūşeni

Çün ʿAlīyyüʾl-Mürteżā itdi vefāt

Yirini tutdı Ḥasan ol ʿālī ẕāt

Biz Ḥasanla eglenürdik bir zamān

Āteşimiz teskīn olurdı hemān

2470. Göñlümüz eglencesi idi Ḥasan

Ol daḫī rıḥlet idince diñle sen

Biz senüñle eglenürdik yā imām

Söyündürdiñ firḳat-i nārı tamām

Ya seni böyle idince rūzigār

Kimler ile olalım biz ġam-güsār

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh kim ʿālem içre böyle muṣībet olmasun

Bir benim gibi cihānda ehl-i miḥnet olmasun

Cānımı yaḳdıñ felek nār-ı firāḳıñdan beter

Kimse hiç bencileyin büryān-ı firḳat olmasun

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2475. Bir tarafdan Ehl-i Beyt idüp fiġān

Söyleyüp mefhūm-ı şiʿri bī gümān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey felek fikr eyle bir kez buna miḥnetdür bize

Buna dürlü ẓulm-i ẕāʾid bu ne nisbetdür bize

Gelmesün dār-ı fenāda başına bir kimseniñ

Ol ki geldi bu eziyyet bu muṣībetdür bize

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki ṣubḥ-ı ṣādıḳa irişdi imām

Hem cemāʿatle namāz ḳıldı tamām

Ẕikr-i tesbīh itmeden ol ʿālī-rāy

Ḳopdı aʿdānıñ ṣadāsı doldı cāy

2480. Kūs-i ḥarb ile ṣavāşa durdılar

Dikdiler tuġ-ı ʿalem ḳaldırdılar

Meymene hem Meysere ḳurdı ʿadū

Leşkerini yā ṣayup turdı ʿadū

Meymene başında hem İbn-i Saʿīd

Ol ʿÖmer Ḥüccācı ḳoydı ol pelīd

Meysere ucunda sen diñle hemīn

Ol Şimir Ẕüʿl-Cevşeni ḳoydı laʿīn

Kendisi ḳalbde durup aldı bir ḫāl

Kūs-i ḫarbi çaldı kim anda ḳıtāl

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2485. Gör ol nādānı kim bunda ne fiʿle irtikāb itdi

Ḥelāli nehy idüp emr-i ḥarāmı müstecāb itdi

Ẕehī miʿmār-ı cāhil kim ne güne eyledi taʿmīr

Küfür ḳaṣrın idüp maʿmūr sarāy dīn ḫarb itdi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu yañadan ol Ḥüseyn-i Müctebā

Teşne-i şehd-i şehādet pür vefā

Meymene hem Meysere dizdi emīr

Meymene ucunda çün durdı zehīr

Meysere ucunda hem durdı ḥabīb

Buldı çün şehādetden tabīb

Sancaġı fetḥi alup hem diñlegil

Virdi ol ʿAbbas ḳarındāşına bil

Kendi īmān gibi ol kāmikār

Ḳalb-i müʾminde varup itdi ḳarār

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

İntiẓār oldı şehīde Ḥūr-i Ġılmān olan

Zīb ü zīnet virdi cennet mülkine rıḍvān olan

Müntaẓır oldı zebāniler ʿadū-yı din içün

Açdı ebvāb-ı caḥīmi mālik-i nirān olan

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol Ḥüseyn-i Müctebā durdı o dem

Aldı peyġamber ʿimāmesin o dem

Başına ṣardı hem anı ol zamān

Ḥırḳa-i peyġamberi giydi hemān

Hem ḳarīḥa nāmı bir esb-i Rasūl

Var idi bindi varıp meydāna ol

Ṣaff-ı aʿdāya muḳābil oldı hem

Anlara bu beyti inşā ḳıldı hem

Yaʿni ben ibn-i Rasūlüm bī gümān

Faḫr idince bu faḫr yiter hemān

Başım üzre kiʿimāme bilüñiz

Ol Rasūliñdir siz āgāh oluñız

2500. Hem belimdeki ḳılıç āt u ḳabā

Hep Rasūliñdir bilüñ ben müctebā

Vārisiyem ol nebīñ bil yaḳīn

Hem viṣāl-i ravża iken bil hemīn

Biz bañatemkīn rāḥat virmeyüp

Daʿvet itdiñiz iḳāmet virmeyüp

Siz baña mektūb ḥuccet virdiñiz

Bu diyāra siz beni irgürdiñiz

Fitnei siz yine hemrāh itdiñiz

Siz yine ġavġayı peydāh itdiñiz

2505. Ey ʿÖmer İbn-i Saʿīd bu ne ḥāl

Söyle ey Ḥüccāc ẕāde bu ne ḫayāl

Diñle ey Şīt ey Sinān İbn-i Enes

Ey Şimir böyle miydi ʿahd u nefes

Bu ne ġaddārlıḳ ider sizden ẓuhūr

Bu ne mekkārlıḳ ider sizden ẓuhūr

Ol cemāʿat anı inkār itdi hem

Ol imām mektūbı iẓhār itdi hem

Cümle teḥcīl olup gördi ḫāmeʾi

Āteşe yaḳdılar ol dem nāmeʾi

Ol ʿÖmer İbn-i Saʿīd geldi yaḳīn

Didi virmez bu netīce söz hemīn

Yā Yezīdiñ beyʿatin almaḳ gerek

Yā virüp cānı şehīd olmaḳ gerek

Hemen dem bu sözin diyüp kilāb

Aldı oḳu yāyını diñle cevāb

Didi āgāh oluñız ey ḫās u ʿām

Yārın ʿAbdullāha hem söyleñ kelām

Ben idem evvel Ḥüseynle cidāl

Siz görüp idiñ şehādet ey ricāl

Bunı diyüp atdı bir oḳ ibtidā

Gördi çün anı Ḥüseyn-i Müctebā

Didi īmānı yahūd buldı żilāl

Didiler tā kim ʿUzeyr ibn-i Celāl

Oldı dīninden naṣarālar cidā

Didiler ol dem Mesīh ibn-i Ḫudā

Sizde ol dem oldıñız kavm-i Yezīd

Kim Rasūl evlādını itdiñ şehīd

Gerçi biñ ḥançer ola hem mūy ser

Yine ṣabrımdan ẕiyāde yoḳ yüser

Çünki leşker gördi kim ibn-i Saʿīd

Böyle iḳdām itdi cenge ol pelīd

2520. Şöyle oḳ atdı Ḥüseyne ol çeri

Ṣuḳb-ı ġirbāl itdiler güyā beri

Döndi aṣḥāba ol imām ḥażreti

Gördi meydān içre böyle heybeti

Didi kim ḥażır oluñ geldi cidāl

Geldi eyyām-ı ṣavāş vaḳt-i ḳitāl

Yevm-i ʿAşūre idi Cumʿa güni

Dutdı aʿdālar ṣavāşa düzgini

Hem üçünci gün fiʾş-şehriʾl-ḥarām

Altmış altı tāriḫinde bil kelām

2525. Leşker-i aʿdā işit imdi şümār

Bil yigirmi iki biñ idi süvār

Hem Ḥüseyniñ leşkeri diñle hemān

Yitmiş iki ādem idi bī gümān

Otuz iki atlu var idi hemīn

Bāḳisi yayan idi bil ey emīn

Çün iki cānib ṣavāşa durdılar

Meymeneler Meysereler ḳurdılar

Ol tarafdan gördi Ḥür İbn-i Riyāḥ

Didi ol ibn-i Saʿīde ey ḳibāḥ

Sen ider misiñ Ḥüseyn ile ḳıtāl

Didi ẓāhir iderim ceng-i cidāl

Bunda ādemler ölür ḳānlar aḳar

Fitne-i nār-ı ṣavāş cānlar yaḳar

Didi Ḥür yarın Rasūlullāha sen

Nice virirsiñ cevāb ol şāha sen

İşidüp ibn-i Saʿīd ḥāmuş olur

Döndi Ḥür andan çerisine gelür

Rengi taġyir oldı heybetden ānıñ

Hiç ḳarārı yoḳ bu heybetden ānıñ

Ol ḳarındāşı didi kim ne ʿaceb

Her ṣavāş içinde ey şīr-i ʿArab

Böyle taʿyīr olmaz idi heyʾetiñ

Şimdi az leşkerden artar dehşetiñ

Ḥür didi kim ey birāder diñlegil

Bu çeriden ḳorḳmazam ben şöyle bil

Ḳorḳarım ol girdgārımdan hemān

Ḳorḳaram Perverdigārımdan hemān

Bunı diyüp naʿre urdı pehlivān

Söyledi bu şiʿr anda ol zamān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2540. Ḥamdulillāh ben sezā-yı ehl-i ʿirfān olmuşam

İderem kesb-i şehādet ehl-i meydān olmuşam

Buġz āl-i Aḥmed imiş kān-ı fısḳ-ı bed ḥayāl

Tevbeler itdim bu işde hem peşīmān olmuşam

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bunı diyüp itdi cevlānı hemīn

Ol Ḥüseyne gitdi çün vardı hemīn

Atdan indi pāyına yüz sürdi ol

Çoḳ ʿözür ḳıldı öñinde durdı ol

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey emīrim ben saña evvel dilāzār eyledim

Ṣoñra ol işden peşīmān oldum inkār eyledim

2545. Yā Emīreʾl-müʾminīn ḳıl ʿözür ʿiṣyānım ḳabūl

Çün ḫatāmı şefḳatiñ yanında iḳrār eyledim

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol imām didi kim dergāh-ı ʿatā

Çünki meftūḥdur baġışlanur ḫatā

Çünki ol Ḥürriñ ḳarındāşı hemān

Adı Manṣūr gördi bu ḥāli ʿayān

Hem Ḥüseyne geldi ʿözrin itdi ol

Tevbe ḳıldı oldı çün ʿözri ḳabūl

Ḥür didi kim ey emīrʿel-müʾminīn

Vir baña ruḫṣat ki ceng idem hemīn

Didi bir laḥẓa iḳāmet görmeden

Hem bizimle istirāḥat görmeden

Zaḥmete düşmek münāsib mi saña

Ġayrılar ceng eylesün sen baḳ aña

Ḥür didi kim yā imām işit ṣadā

Ben saña ḥaşm olmış idim ibtidā

İsterem şimdi vefālar ḳılayım

İbtidā yolıñda ḳurbān olayım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Cān vaḳf itdim belāya her belā gelsün baña

Çekmezem ġam tā ḳażā-yı müntehā gelsün baña

Ṣunma sāḳī her muḥibb-i cāna ṣaḥbā-yı ecel

Şerbet-i şehd-i şehādet ibtidā gelsün baña

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Virdi ruḫṣat depdi atın pehlivān

Naʿre urdı girdi meydāna hemān

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Menem merdāne ki ḥür ibn-i Riyāḥı

Fidā ḳıldım Ḥüseyne her revāḥı

Muḥibbi ḫāndānı Aḥmedim ben

ʿAdū-yı āline virmem felāḥı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḥürri meydānda görüp ibn-i Saʿīd

Ḫavd idüp Ṣafvāna didi ol pelīd

2560. Yüri ey Ṣafvāniriş yüri aña

Māl-ı niʿmet vir getür hem bu yaña

Vardı Ṣafvān Ḥürre didi ey dilīr

Buna ʿaḳl-ı ḳıllet-i cehl-i keşīr

Ḳılmayasıñ ʿizzet-i mālı ḳabūl

Ẕillet ile olasıñ bu dem melūl

Ḥür didi kim ʿizzet-i bāḳi müdām

Ḫidmet-i āl-i Rasūldendir tamām

Siz ne cāhilsiz ki dünyāya ġurūr

Eyleyüp īmānı idersiz fütūr

2565. Ger īmān var ise tevbe ḳıluñız

Bu Rasūl evlādıdır yār oluñız

Yoḳsa īmānıñıza nedür sebeb

Müslīmānım diyü daʿvādan taleb

Gördi Ṣafvān Ḥürri kim ḳābil degil

Şebdesin ḳıldı ḥavāle diñlegil

Menʿ idüp Ḥür urdı bir ḍarbı aña

Yıḳdı Ṣafvānı atından bir yaña

Çünki Ṣafvānı helāk itdi hemīn

Āsīmāna çıḳdı ṣavt-ı āferīn

Üç ḳarındāşı var idi Ṣafvānıñ

İntiḳāmın almaḳ içün tā ānıñ

Geldi bir bir anları ḳıldı helāk

Ol Ḥüseyne geldi çün kim ẕāt-ı pāk

Geldi didi yā emīr el-müʾminīn

Şimdi benden rāżı olduñ mı hemīn

Ol imām didi kim senden rāżıyam

Senden ola rāżı ḫaḳ ben rāżıyam

Ol beşāretle yine çün döndi hem

İtdi cevlān girdi meydāna o dem

Bir ḥaram ẕāde gelüben nāgihān

Atınıñ ayaġını çaldı nihān

At yıḳuldı ṣıçradı yayaḳ dilīr

Girdi aʿdā ṣaflarına hemçü şīr

Çünki şehẕāde görüp bu ḥāleti

Tiz ulaşdırdı aña hem bir atı

Bindi yine dökdi yire leşkeri

Hem perişān eyledi ol leşkeri

Birbirinden ṣaff iderken cidā

Geldi hātıfdan hemān böyle nidā

2580. Şöyle rūşen geldi ey Ḥür bu zamān

Muntaẓır dīdārıña ḥur-i ġılmān

Ḥür işidüp anı mesrūr oldı hem

Hem Ḥüseyniñ yaḳınına geldi hem

Didi ceddiñ ḫidmetine giderem

Bir ḫaber var mı ki tibyān iderem

Çün imām anı işidüp ḳıldı ẕār

Didi bende varıram ey kāmukār

Ṣaffı yardı ceng iderken diñlegil

Şebdesi ṣındı elinden düşdi bil

2585. Ḥaykıruben ḳılıcın çekdi bu kez

Nice aʿdā kānını dökdi bu kez

Hem ʿalemdāra varup irdi yaḳīn

Diledi yaḳa ʿalemdārı hemīn

Ol Şimir melʿūn anı çün kim görür

Leşkerine ḳaḳıyup naʿre urur

Geldi her cānibden itdiler ġulū

Düşdi o tā yire çün kim ol ulū

Ol Ḳusūra ibn-i Kenʿān ol zamān

Bir zaḥm urdı gelüp Ḥürre hemān

Ḥür daḫī hem bir zaḥm urdı aña
İkisi de düşdi atdan bir yaña

Naʿre urdı Ḥüriñ yā ibn-i Rasūl
Tiz yetiş dutdı beni ḳavm-i fużūl

Çün imām atın sürdi daḫī hem
Ṣafları yārup varır Ḥürre o dem

Aldı Ḥürri ḥaymesine geldi çün
Dizi üstüne başını aldı çün

Hem mübārek yiñlerine ol imām
Sildi yüzinden ġubārını tamām

Ḥür gözin içün didi kim yā emīr
Rāżı mısın benden ey bahr-ı żamīr

Didi senden rāżı oldum yā aḫī

Rāżı olsun senden ol Allāh daḫī

Ḥür işidüp eyledi cānı niṯār

Raḥmet ide hem aña perverdigār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rah-ı ʿaşḳa cān fidā ḳılmaḳ ḥayātdır ey göñül

Cān virüp maḳṣūda yetmek necātdır ey göñül

Sāḳī-yi canāna ʿaşıḳ olan itmez cān diriġ

Bu şehādet şerbet-i ḳand-ı nebātdır ey göñül

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2600. Didi rāvī Ḥür içün diñle kelām

Söyledi bu beyti ol demde imām

Gördi Ḥürriñ ol ḳarındāş ʿayān

Aldı ruḫṣat oldı meydāna revān

Ol daḫī ḳırdı nice ḳavm-i ḳibāḥ

ʿĀḳibet oldı şehīd buldı felāḥ

Oldı mülḥaḳ çün ḳarındāşına ol

Hem mülāḳāt itdi yoldāşına ol

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Böyledir dār-ı fenānıñ kesb-i kārı ʿāḳıbet

Böyledir bu rūzigārıñ iftiḫārı ʿāḳıbet

2605. Bir gün ider gülşen-i ʿömri ḥazār bād-ı ecel

Meyl ider pā bize vaḳtiñ nevbahārı ʿāḳıbet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḥürriñ oġlı var idi ādı ʿAlī

Var idi hem ʿUrve nāmı bir ḳulı

Bu şehādeti ḳılup anlar taleb

Anlara ṣu yermegi idüp sebeb

Çıḳdılar leşker içinden nāgihān

Hem Ḥüseyne geldiler anlar nihān

Ol ʿAlī ruḫṣat alup itdi cidāl

Girdi aʿdā içine idüp ḳıtāl

Öldürür çün ol civān nice pelīd

ʿĀḳıbetde itdiler anı şehīd

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey ḫoş ol kim cān virüp canāna vāṣıl oldılar

Gördiler zevḳ-i beḥişti kāmu ḥāṣıl itdiler

ʿĀḳıl ol kim ḥüzünle dünyāya gelüp gitdi şād

Vaṣl-ı bāri leẕẕeti ʿömrinden aʿlā bildiler

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣoñra ʿUrve destūr alup gitdi hem

Nice ceng idüp şehīd oldı o dem

Bunda rāvī bir rivāyet söyledi

Bunda bir müşkil sözi ḥal eyledi

Gerçi kim vaḳti degildir bu söziñ

ʿĀrifi evlādır ancaḳ şu söziñ

Ol ʿAlīyyüʾl-mürteżānıñ ey hümām

On sekiz oġlı vār idi bil tamām

Hem yedi oġlı Ḥüseyn ile o dem

Kerbelā içre şehīd oldı bu dem

Fażıldır ol biriniñ adı ʿayān

Biri ʿAbdullāhdır ideyim beyān

ʿAvn ile ʿAbbās kim ol merdāndurur

Hem Ebū Bekri ʿÖmer ʿOs̱māndurur

2620. Bu yedi oġlını kim didim Saʿīd

Tā ḳarındāş ile oldılar şehīd

Ger ṣorarsañ bākısın ey ʿāl-ī z̲āt

Kendiniñ öñinde itdiler vefāt

Çün nihāyet buldı bunda bu cevāb

Kerbelā ḳaṣrından açam cenge bāb

Bu ġazā çün buldı bu yerde ḳarār

Oḳuyana raḥmet ide Kirdgār

Diñleyen bulsın ḳıyāmetde felāḥ

Yazanı yaḳmaya ol nār-ı ḳıbāḥ

2625. Yazdıran olmaya raḥmet cidā

Raḥmet ide hem Beḳāya ol ḫudā

Tā şefāʿat ide faḫr-i kāināt

Rūḥ-ı pākine anıñ vir ṣalavāt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu rivāyet ẕār elinden nevḥalar bünyād ider

ʿĀşıḳa dīdār elinden giryeler īcād ider

Çünki Ḥür buldı şehādet girdi meydāna imām

Bir daḫī aʿdāya sulḥıñ ḥüccetini yād ider

Didi ey daʿvā ḳılanlar ehl-i īmānım diyü

Bilürem ki ḳalbiñiz dil ḳuşunı āẕād ider

Lākin iẓhār-ı naṣīḥat lāzım olmuşdır bize

Ṣanmañız kim ḳorḳusundan bu sözi īrād ider

İzn-i Ḥaḳ olsa sizi bir dem ihlāk iderem

Bunda ḥikmet vardır ancaḳ kim sizi dilşād ider

Bu diyāra ceng içün ben gelmemişem siz bilüñ

Olmadan ġavġā işit bu sözi sizi irşād ider

Māniʿ olmañ kim Medīne şehrine dönüp gidem

Yā varup Şāma gidem kim çün Yezīd ifsād ider

Didiler bunda saña hiçbir necāt mümkin degil

Kim seniñ söziñ zira dīn mülkini ābād ider

Didi kim āb-ı Fırātdan bārī menʿ itmeñ bizi

Didiler bu yerde bize bu Fırād imdād ider

Āl-i Hāşime zīrā bu leşker olur mı ʿazīm

Tā bu ṣanʿatı ṣusızlıḳ bize istimdād ider

Gördi kim hiç fāʾide yoḳ didi bārī raḥm idiñ

Cenge tā bir bir gelüñ kim merd olan bir ād ider

Rāżı oldılar bu ḳavle didi ol Sāmir pelīd

Naʿre urdı yoḳ mı bir er cānın istibʿād ider

Ol Zehīr İbn-i Ḫussār virdi ruḥṣatla aña

Şöyle naʿre virdi kim aʿdāları berbād ider

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

2640. Menem ḫūn rīz merd ü insān

Ḳadem ḫāk-i Ḥüseynem ibn-i Ḫussār

Eger kim gūh-i ḳāfa ḥamle ḳılsam

Olur ḫavfımdan ol ḫāk ile yeksān

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gördi çün Sāmir naṣīḥat ḳıldı didi ey dilīr

Uyma bu maʿlūb çerīye kim seni bīdār ider

Bu ne sevdādur ki mālı hem ʿayāli terk idüp

Kim ölür yoḳ yire bunda cānı bī-ecsād ider

Çün Zehīr işitdi anı didi ey nāmerd kişi

ʿĀḳil olan bu imāme bezl hem evlād ider

2645. Ben viṣāl-i āfitābım ẓulmeti dimeñ baña

Ben fürāta intisābım vuṣlatı dimeñ baña

Ben ḥayāl-i yār ucından cānı terk itdim bu gün

Ben cemāle rāġıbım bu ṣoḥbeti dimeñ baña

Bunı didi urdı ḍarbın Sāmiri itdi helāk

Gelmedi meydāna kimse ḫavfını izyād ider

Gördi ol ibn-i Saʿīd hem leşkerine ḳāḳıdı

Cenge varıñ diyü anda çaġırır feryād ider

Ol Naṣır bin Kaʿab kim ṣāyılırdı biñ ere

Çün Zehīre vardı hem vech ile isnād ider

Didi ey er bu çeriden yaña ṣaldırsaña

Var Yezīde kim saña iḥsānı bī aʿdād ider

Ol Zehir didi ki bāḳī devleti ben bulmışam

ʿİzzet-i efnā-yı nefs ʿaḳlımı münḳād ider

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ben Hümāyem lāne-i fehmi ḫaber virmeñ baña

Bī ġidāyem dāne-i dehri ḫaber virmeñ baña

Bir Süleymānam ki dünyā devletin terki itmişem

Mālı mülki istemem mihri ḫaber virmeñ baña

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol Naṣır isterdi kim ḥīle idüp öldire

Çün Zehīr urdı ḳılıcın öldürir aḳṣād ider

Geldi hem ḳardaşı Ṣāliḥ anı da ḳatl itdi ol

Ḳıldı aʿdāyı vehm-nāk ceng çün ifrād ider

Bir Ḥacer Aḥcer isimlü var idi bir pehlivān

Hem aña ibn-i Saʿīd çoḳ minnet istiḇʿād ider

Didi senden ġayri kimse viremez aña cevāb

Ol Ḥacer Aḥcer didi bu ṣaydı bil ṣayyād ider

Āteş-i sūzāna beñzer kim ʿazīm olur aña

Ḥīle idüp ben varayım cenge çün muʿtād ider

Siz daḫī üç yüz kemendāz ḥāẓır idüp gönderiñ

Ḳaṣd idelim kim bu ḥīle anları işhād ider

2660. Söz bir idüp vardı ol dem Ḥacer Aḥcer yaḳīn

Ol Zehri ḳarşu durdı gör ne söz urād ider

Didi kim ben ṣoḥbete geldim ṣavaşa gelmedim

Çoḳ naṣīḥat ḳıldı yaʿni ḥīle-i cellād ider

Çün Zehīr ḳaḳıdı ol dem ḥamle ḳıldı aṇa

Ol Ḥacer Aḥcer ḳaçup cān medḫali ʿubbād ider

Çıḳdı ol üç yüz mübāriz ḥamle ḳıldı Zehīre

Şöyle ḳırdı anları kim ḳān ile hemzād ider

Girdi ol leşker içine seyl gibi aḳıttı ḳān

Ṣāflarını yardı ol kim nuṣreti ol hād ider

2665. ʿĀḳıbet Şīt buldı fırṣat bir zaḥm urdı aña

Ol daḫī hem Şīte ḥamle ḳıldı çün iżdād ider

Ḳaçdıol Şīt şöyle ceng itdi ḳalmaz tāḳati

Çün imām gördi bu ḥāli raḥm hem şeHz.ād ider

Gönderür on ādem anda tiz getürdiler anı

Çün Zehir kim geldi işit naḳlini naḳḳād ider

Ṣaydılar ṭoḳsān iki yirde vardur yarası

Bil anıñ ol cengi her nādānları üstād ider

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tīr aʿdādan ki cism-i zaḥm peykān itmege

Tīġ-i ġam oldı ḥavāle anı hicrān itmege

2670. Revzen-i ḫūn güşād oldı ol beden köşkinde kim

Ḳaṣr-ı tenden cān çıḳup sīrān canān itmege

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol Zehīr başını çün dizi üzre aldı imām

Açdı gözin Zehīr bu şiʾr istir-şād ider

Şiʿr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḥamdulillāh kim yolıñda cānı ḳurbān eyledim

Gerçi cānı virdim amma kesb ü canān eyledim

Teşne-i leble buldı kāmım lezzet-i ṣahbāyı kim

Bezm-i Rıḍvān ile cism-i cānı şükrān eyledim

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İmām didi kim ey murġ-ı şehādet

Tekellüm ḳıl bil ey kān-i saʿādet

2675. Zehri didi benim çün geldi bir cām

Hele nūş idüp anı alayım kām

İmām didi kim bu cennet şerābı

Getürmişler Zehīre müstedābı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tiġ düşmān nāme-i şehd ü şehādı ey göñül

Sāḳi-i cām-ı ecel bir istiʿānet ey göñül

ʿAşḳı meydānında cānı virmege ḳıl ihtimām

Ṣanma şemşīr-i ʿadūyı kim siyāsetdür göñül

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Zehri çün içdi cāmı bil ey yār

Beḳāya vāṣıl oldı ḳatʿ-ı aʿmār

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣad hezārān ʿāşıḳa āferin kim cānını

İtmedi maʿşūḳ diriġi baḫş canān eyledi

Olmadı meyyāli fānī buldı bezm-i cāvidān

Nefsi nādānını bu meclisde ʿirfān eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Rivāyetdir ki diñle bu maḳāli

Zehir çün ol ḳadar ḳılmış ḳıtāli

Tamām yüz pehlivāndan bil ziyāde

Helāk itmişdi ol baḫtı güşāde

Bulardan ġayri hem çoġı yaralı

ʿAdūlar gördi çünki böyle ḥāli

Didiler bir bir anlarla muḳābil

Olunmaḳ mümkin olur mı ne ḳābil

Hirasān oldı leşkeri nihāyet

Düşerler ıżtırāba hem be-ġāyet

İmām ḥażretleriniñ leşkeri bil

Egerçi az idi ancaḳ eşitgil

Ḳamusı ehl-i taḳvā merd-i meydān

Ferāġat ḳılmışdı māl ile cān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Terki idüp dünyā-yı derdi çekmegi ʿār eylemez

Ḫavf-ı şimşīr belādan kendine kār eylemez

2690. Miḥnet-i mevti ḥayātı leẕẕetinden ḫoş bilür

Cān virüp cellādı yāre ḫavf-ı aġyār eylemez

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

ʿÖmer ibn-i Saʿīd diñler bu sözi

Darıldı leşkerine azdı yüzi

Ol ʿAbdullāhıñ işit bu kelāmı

Var idi hem iki gürbüz ġulāmı

Biri Sālim biri Yüssārdurur hem

Girer meydān içine anlar o dem

Bu cānibden Ḥabīb ibn-i Meẕāhir

Gelüp ruḫṣat diler ol ḳalbi tāhir

2695. Aña virmez imām ruḫṣat işitgil

Ol ʿAbdullah gelür ruḫṣat alur bil

İmām didi ey ʿAbdullāh-ı merġūb

Saña bil kim bularıñ ḳatli manṣūb

Çün ʿAbdullāh-ı merġūb meydāna geldi

Bular iki yanından ḥamle ḳıldı

Yüssār melʿūn ider şebde ḥavāle

Anı menʿ itdi āgāh ol maḳāle

Urup ḍarbın yire olur berāber

Helāk itdi Yüssarıol dilāver

İder hem Sālimi diyince ihlāk

Bunı ḳullar görüp oldı ḫışm-ı nāk

Ḳamu ḳullar iderler ittifāḳı

Aña ḥamle ḳılurlar gör nifāḳı

Çün ʿAbdullah görüp bu ḥāli anda

Nice ādem ḳırār hem ol zamānda

Bulup fırṣat şehīd itdiler anı

Beḳāya vāṣıl olup virdi cānı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kerbelā deştinde ḫūnın kim ki efşān eyledi

Ṣaḥn-ı kevneyn içre anlara ki ʿulā şān eyledi

ʿArṣa-i resm-i vefāda oldılar ṣābit ḳadem

Rezm-i aʿdā ḳıldı her kim ʿazm-i meydān eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Berber ibn-i Ḥaṣrı hemdān ey yār

Ol idi efḍal taḳvā-yı muḥtār

Naẓar ḳılmazdı fānī nāẓırına

Ḫutūr itmezdi dünyā ḫatırına

Ne māla meyl iderdi ne fenāya

Ṣalāta meyl iderdi hem ş̲enāya

Berber ibn-i Ḥaṣr çün bu ḥāli gördi

Girüp meydāna böyle naʿre urdı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2710. Terk-i ser ḳıldım ṣavāş-ı Kerbelādan dönmezem

Rāżıyam biñ çevre şimdi bir cefādan dönmezem

Müddeʿā-yı mihr ile meydān-ı ʿaşḳa girmişem

Cān fedā ḳıldım raḳībi bed liḳādan dönmezem

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Girüp ḳalbe ider ceng-i cidāli

Herasān eyledi ḳavm-i żelāli

Nice er öldürüp çün buldı ecri

Bir ādem var idi hem ismi Tecrī

Aña fırṣat bulup hem urdı ḍarbi

Şehīd itdi hem bu resme oldı ḥarbi

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2715. Kerbelā meydānına her kim ki geldi gitmedi

Olmadı bir er kim anda kāmı ḥāṣıl itmedi

Gerçi evlād-ı Rasūli nā murād itdi velī

Buldı anlarda cezāsın bir murāda yitmedi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Meger ʿammūsı oġlı Tecriñ ey cān

Var idi ādı ʿAbdullāh-ı Merdān

Didi Tecre bu gün bir ẕāhidi sen

Şehīd itdiñ bilürem anları ben

Naẓīri yoḳ idi anı işitgil

Peşīmān oldı Tecri işidüp bil

2720. Çıḳup leşkerden ol dem gitdi ġam-nāk

Ṣusız ḳalup hemen dem oldı ihlāk

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Olur şimşīr ẓāhir gerçi kim tīz

Velākin tīġ Ḥaḳ bātında ḫun-rīz

Tabīʿatda cevābı reʾset telīḥī

Ḥaḳīḳatde durġ-ı rāz-ı nāçīz

Didi rāvī rivāyetler bu yirde

İşidüp ḳıl riʿāyetler bu yirde

Ḥüseyniñ leşkerinden bir civān hem

Var idi ādı Vehbi ḫoş zübān hem

2725. Gözi nirgis yüzi şems-i şebistān

Henüz ḳadd-i nihālidir gülistān

Menefşe ẕülfi sebze-i ġidārı

Gül-i ruḥsārı ḫāl-i hind-i vārı

Velākin ol zamān diñle ser encām

Yeñi evlenmişdi ol ḫūb-ı endām

Anıñ tezvīciniñ hem ādı Zehre

Vüṣālinden ki bulmamışdı bahra

Ḳamer idi anasınıñ bil adı

Berāber idi gör bu iʿtiḳādı

2730. Anası didi ey Vehbi murād al

Bu meydāna girüp sende bir ād al

Bu gün ebvāb-ı raḥmet bil açıldı

Bu deşt-i Kerbelā üzre ṣaçıldı

Bu gün teşne lebe şehd ü şehādet

Virirler nūş idüp bulur saʿādet

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Vaḳtidir kim bunda cān virüp canān almaḳ gerek

ʿĀşıḳ olanlar bu gün maʿşuḳını bulmaḳ gerek

Vaḳtidir kim rūzi-kārıñ miḥnetiñ terk eyleyüp

ʿIşret-i bezm-i beḳāda behre mend olmaḳ gerek

Mefāʿīlün mefāʿīün feʿūlün

2735. Gel ey oġlım bu gün meydāna var sen

Ḥüseyne cān fedā ḳıl göreyim ben

Bu gün ol ḥūri-i ġılmāna vāṣıl

Bu gün sen bu murādı eyle ḥāṣıl

Didi Vehbī anasına ki ey cān

Ḳabūl itdim sözüñdür külli iḥsān

Velī göñlüm geline oldı māʾil

Biraz varup olam seyrāna nāʾil

Vedāʿ idem ki ḳalmasun ġarīb ol

Ki bulmışdır firāġımdan naṣīb ol

2740. Anası didi ey oġlım bu mevṣūf

Nisālar nāḳış-ı ʿaḳl ile maʿrūf

Ḥażar ḳıl mihr-i şavḳı ola ġālib

Saña māniʿ ola ol ey metālib

Didi Vehbī kim ey ana işit sen

Şu deñlü bil Ḥüseyni sevmişem ben

Eger iderse ol biñ şīve-i nāz

Anıñ ʿaşḳı ḥalel bulmaz budur rāz

ʿAvratına vedāʿ itdi hemān ol

Dönüp meydāna geldi kim revān ol

Varup meydāna cevlān itdi nāgāh

Bu beyti söyledi anda ol āgāh

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Perr ü bāl açup şikār-ı murġ düşse yādına

İntiẓār olur mı ʿanḳa-mūr mekes imdādına

Keştibānı neylesün deryāya müstaġiraḳ olan

Minnet-i aġyārı çekmez yār yanınca dādına

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Didi bunı girüp meydāna derḥāl

Nice ādemler öldirdi fiʾl-ḥāl

Dönüp geldi anasına hemen dem

Didi olduñ mı rāżı benden bu dem

Anası didi rāżı olmışam ben

Velākin ey ciger kūşem eşit sen

Şehādetle bu niʿmet olur itmām

Ānıñ sözine Vehbī oldı izlām

Yine leşker içine girdi Vehbī

Nice aʿdā-yı dīni ḳırdı Vehbī

Hücūm idüp o leşker tamāmı

Şehīd itdiler anda ol hümāmı

Kesüp hem başını çün atdı düşmān

Anası aldı ol başı bil ey cān

2755. Geliniñ yanına anı getürdi

Gelin ānıñ yüzin yüzine sürdi

Fiġān itdiler anlar bu ḳażāya

Yine ṣabr itdiler ḥükm-i rıżāya

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīün mefāʿīlün

Esüp bād-ı semūmın ġonca ruḫsārın ḥazān itdi

Hazārān bülbül-i şidā bu firḳatden fiġān itdi

Gülistān-ı zamān içre dolaşdı dāmeni ḫāre

Murādı vardı virdi velākin baḫş-ı cān itdi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

ʿÖmer meydāna girdi ibn-i Ḥālid

Ṣusızlıḳdan velī iderdi nālid

2760. Nice ehl-i nifāḳı ḳıldı bī-cān

Şehīd oldı o meydānda bu merdān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Raḥmet olsun anlara kim merd-i meydān oldılar

Yolına cānlar virip aṣḥāb bī-mār oldılar

Bir yaña şimşīr-i ḫurşīd bir yaña tīġ-i ʿadū

Bu iki düşmān elinden ḥasret-i cān oldılar

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Görüp çün oġlı Ḫālid ḳıldı cevlān

Atası intiḳāmın aldı ol ān

Ṣavaşda ʿāḳıbet ol pür saʿādet

Aña mülḥaḳ olup buldı şehādet

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2765. Feraḥlar gitdi ġam geldi ʿaceb bilmem ne demdir bu

Olup cān-ı cihān maʾmūr dükenmez mi ne ġamdır bu

Ḳani inṣāfıñ ey ẓālim yiter eşrāfa ẓulmi itdiñ

Nedir bu ruḫṣat-ı aʿdā meger eyyām-ı kemdür bu

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Girüp ol Ḥandala oġlı Saʿīd hem

Olur hem ol daḫī anda şehīd hem

ʿÖmer girdi Raḥmi oġlı ey yār

Nice aʿdāları ḳırdı o dindār

Nice cengi eyledi anda beġāyet

Şehīd itdiler anı da nihāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2770. Kerbelāda ṣundı sāḳi ḫalḳa ṣahbā-yı ecel

Teşne lebler nūş iderler ḥoş mā-yi ecel

Bir şikāristana döndi ol zamānbu Kerbelā

Murġ-ı cānı ṣayd iderdi geldi ʿanḳā-yı ecel

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Perīşān itdi cemʿin ʿāḳıbet ol

Şehīd oldı ki buldı ḫātemet ol

Nice ẓālimleriñ bil aḳdı ḳānı

Şehīd oldı Şiraʿ hem virdi cānı

Hem andan ṣoñra Müslim naʿre urdı

Ḳılıcın çekdi aʿdā içre girdi

2775. Şu resme ḳırdı aʿdāyı o ġāzi

Dolar leşkerle hem ḳan ile yazı

Yaralar çoḳ yidi çoḳ ceng itdi

Ḥarāret kesretinden ʿaḳlı gitdi

Ḥüseyn ile Ḥabīb vardı aña bil

Getürdiler anı bir dem işitgil

İmām ol Müslime didi ki bu dem

Selāmım cennet ehline götür hem

Gelürüm bende işitdi sözin

Tebessüm ḳıldı Müslim açdı gözin

2780. Ḥabīb didi kim ey Müslim işit sen

Vaṣıyyet var mıdır söyle bilem ben

Didi Müslim vaṣiyyet budur el-ān

Fidā eyle Ḥüseyniñ yolına cān

Bu sözi söyleyince anda Müslim

İçüp cām-ı ecel çün itdi teslīm

Beyt

Fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilün

Kim ki girdi Kerbelāya dönmedi cān virmeden

Bir ḳadeḥ ṣu içmedi cām-ı behişti görmeden

Kim ki bu meydān içinde her ne kim ḳıldı taleb

Gitmedi ol yerden aṣlā tā murāda irmeden

Mefā ʿīlün mefā ʿīlün fe ʿūlün

2785. Görüp oġlı daḫī diñle peyāmın

Alur ol dem atası intiḳāmın

İçer oġlı o dem şehd ü şehādet

Neler ḳıldı göriñ ol bī saʿādet

Beyt

Mefā ʿīlün mefā ʿīlün mefā ʿīlün mefā ʿīlün

Neler ḳıldıñ eyā ẓālim nedir bu ẓulmi bī-dādıñ

Nedir bu miḥnet-i renciñ nedir bu fiʿl-i ifsādıñ

ʿAẕābıylā ḥisāb itdiñ nedir bu fısḳıñ ey fāsıḳ

Nedir ḳaṣdı teʾemmül ḳıl saña bu āl-i evlādıñ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Hilāl ibn-i Rafīʿ gördi bu ḥāli

Tīr endāz idi añla bu maḳāli

2790. Ḥüseyne geldi aldı ruḫṣat ol dem

Bu meydāna ʿazīmet ḳıldı ol dem

Gelür ol Ḳays-ı Şābīl merāmı

Bir oḳ atdı helāk itdi hem anı

Nice aʿdāları öldirdi ol cān

Kimse itmez oldı ʿazm-i meydān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tīr müjgāna dayanmaz seng-i ḫārā sinesine

Ḥışm ilebaḳsa ḥabībim biñ raḳibi öldürür

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Tamām yetmiş iki oḳı var idi hem

Çü yetmiş iki aʿdā öldi ol dem

2795. Hücūm itdi bu kez aʿdāyı bī-dīn

Şehīd olup bulur ol yerde temkīn

Hezārān āferīn olsun ki ol cān

Feda olup çü bildi ḳadr-i cinān

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Derdi buldıñ çünki dermāna heves ḳılma göñil

Dut murād ʿanḳāsına ṣayd-ı mekes ḳılma göñil

Çekme ṣayyādı cihānıñ bir nefes-dām rencini

Murġ-ı cānı ḳıl azād ḥabs-i ḳafes ḳılma göñil

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Girer ol dem ʿAbdurraḥmān-ı bezni

İmāmdan vardı aldı çünki izni

2800. Otuz aʿdāyı öldürdi hemān ol

İder meydān içine ḳān revān ol

Muḫālif leşkeri görüp bu ḥāli

Ḳamu ḥamle iderler diñle ḳāli

Nice erler helāk oldı işit hem

O maẓlūmı şehīd itdiler ol dem

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Raḥmet olsun kim aña girdi Kerbelā meydānına

Ḫavf idüp cān virmege temhīl teʾḫīr itmedi

Düşmānı tīġinden ikrāh itmedi yüz döndürüp

Tā riżā-yı Ḫāliḳıñ kesbinde taḳṣīr itmedi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

2805. Hem andan-ṣoñra Yaḥyā ibn-i Müslim

Girüp anda ḳażāya oldı teslīm

Hem andan yer yüzin ḫūn-āb ider ol

Şerāb-ı mevti hem işrāb ider ol

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Lāle gün oldı şehīdlerden ġubār-ı Kerbelā

Bād-ı ṣarṣardan ṣarardı gül-ʿizār-ı Kerbelā

Geldi ẓālimler cezālar ḳıldı tāʿat ehline

Ḳoymadı maẓlūmda rāḥatdan ḳarārı Kerbelā

Hem andan ṣoñra Yaḥyā oġlı ey cān

Girer meydāna ādı ʿAbdurraḥmān

2810. Helāk idüp nice ehl-i ḍalālet

İçer tā āḳıbet cām-ı şehādet

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣad-hezārān āferīn olsun kim aña virdi cān

Cān virüp kesb itdi canān buldı kām-ı kāmirān

Girdi meydān-ı belāya ḳadrini ḳıldı ʿulā

Virdi rencini fenānıñ aldı genc-i kāmirān

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

ʿÖmer ibn-i Metāʿ girdi hemāne

Muḫālif leşkerin ġarḳ itdi ḳāne

Murād-ı Kerbelā ḥāṣıl olur bil

Hem anda raḥmete vāṣıl olur bil

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2815. Gidenler Kerbelā içre girü dönmez ne ḥāldir bu

Şecāʿatle kemālinden şehādetle zevāldir bu

Türābı murġ tām itdi felek ḫūn-ı Saʿīd itdi

Nicesi perīşān oldı zīrā yevm-i ḳıtāldir bu

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

O gün Rıḍvān Behişte zīb zīnet

Virirdi hem güşāde bāb-ı cennet

Şehīdler içün olmuşdır müzeyyen

Saʿīdler içün olmuşdı muʿayyen

Olupdur ḥūri-i hem-ser mühiyyā

Elinde bāde-i Kevs̱ermühiyyā

2820. Daḫī hem bir yaña nirān-ı mālik

Mühiyyā ḳıldı tā sūzān-ı mālik

Getürdi câme-i ḳatrān helāhil

Nice aʿlāl ile oddan selāsil

Ki Şām ehli Kūfe ehli anda

Varalar bulmayalar mehil anda

Rivāyet ḳıldı rāvī ḫoş maḳāl hem

Olurken anda çün ceng-i cidāl hem

Hemān ṣaġ yañadan geldi bir er

Mehābet hem ṣalābet kān şevher

Viṣālinden cihān oldı sehim-nāk
Kemālinden ʿadū oldı vehm-nāk

Hemān naʿre urup ol merd-i eşḫāṣ

Menem Hāşim didi bil ibn-i Vaḳḳāṣ

Eyā ehl-i ḍalālet ḳavm-i füccār

Veyā ḳavm-i ihānet ehl-i işrār

Niçün küfriñ ḳapusın açdıñız siz

Niçün īmānıñızdan geçdiñiz siz

Niçün bu rāh-ı küfre siz gidersiz

Rasūliñ āline tā ḳaṣd idersiz

ʿÖmer ibn-i Saʿīd çün gördi ḥāli
Bu ʿammū ẕādesiydi diñle ḳāli

Teni ditredi hem vehhām olurdı

Ẕīrā nice er oldıġın bilürdi

Muḳātil oġlı Semʿān gördi anı

Ḥaleb vālisi idi bil beyānı

Varup ol Hāşime oldı berāber

Naṣīḥat eyledi kim ey dilāver

Bu ʿammū-ẕādeñ efḫār-ı ʿiẓāmdır

Sipehsāları Kūfe ile Şāmdır

2835. Saña lāyıḳ mıdır küfrān-ı niʿmet

Olup bu dem olasıñ ehl-i töhmet

Didi Hāşim ki ey ehl-i şeḳāvet

Beḳānıñ devleti bāḳī saʿādet

Egerçi ehl-i Ḥaḳ ẓāhirde maġlūb

Velī bātında ġālibdir o matlūb

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ehl-i Ḥaḳ her yerde kem bātında evlā söylenür

Ḥāliyā tā Ḥaḳ muʿallā ṣoñra süflā söylenür

Ṣanma Firʿavni tüvan-ger geçdi Musā faḳrile

Gel naẓar ḳıl şimdi kim ednākim aʿlā söylenür

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

2840. Görür Semʿān degil ḳābil maḳāle

Ḳılıcın eyledi ol dem ḥavāle

Anı menʿ itdi Hāşim ḍarbın

Helāk oldı laʿīn gör imdi ḥarbin

Ḳarındāşıñ adı idi Nuʿmān

Anıñ biñ leşkeri vardı el-ān

Görüp bu ḥāli leşkerler hemen dem

Ḳamusı Hāşime ḥamle ider hem

Hemān naʿre uruben didi atı

Girüp orta yire ceng itdi ḳatı

İmām Faẕla didi kim ey ḳarındāş

Ṭoḳuz er al var eyle anda pür ḫāş

İriş var Hāşime hem nuṣret eyle

Anıñla ḳıl ṣavāşı ġayret eyle

Çü Faẕl ibn-i ʾAlīyyeʾl-Murtażā bil

Ṭoḳuz er aldı vardı sen işitgil

Görir ibn-i Saʿīd bu ḥāli ey yār

İki biñ adem irsāl itdi tekrār

Didi Faẕla varıñ cenge getürmeñ

Anı Hāşim yanına rīz yitürmeñ

Hemān meydāna tiz anlar gelürler

Gelüp Faẕlıñ öñini çün alurlar

Görüp bu ḥāli Fażl naʿre urdı

Ḳılıcın çekdi aʿdā içre girdi

Şu resme oldı anda ceng-i ġulġul

Türāb-ı Kerbelā tā oldı gül gül

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ecel bādı bu gülşāne degüp rengini zerd itdi

Bu gün aʿdā-yı nā-merde ṣıyānet ḳıldı merd itdi

Bu rezm-i nā-sezālardan münāfıḳlar olup dilşād

Bu bezm-i pür belā ḳalb-i münāfıḳlarda derd itdi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

2855. Şu resme ḳırdı Fażl anları hem

Aḳıtdı Kerbelāya ḳanları hem

Görüp aʿdā çün itdi tīr ü bārān

Atını urdılar ol Fażlıñ ey cān

Yıḳıldı atı yayaḳ oldı nāçār

Ṣusızlıḳdan buñaldı ḳaldı nāçār

Nice ceng itdi ṣusız hem piyāde

Şehīd olup bulup rifʿat beḳāda

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu ne nisbetdir ki sāḳī bir içim ṣu virmediñ

Teşne dār itdiñ imāmıñ leşkerin ḫoş görmediñ

2860. Bu ne ḥikmetdir ki ḫalḳı eylediñ ṣusız şehīd

Bir kezin bimār-ı ʿatşiñ ḫātırını ṣormadıñ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Şehīd itdiler ol on pehlivānı

Varırlar Hāşim üzre nāgihānı

Ṣavaş iderken ol Hāşim hemen dem

Bulur Nuʿmānı ceng içinde ol dem

Urup melʿūnı hem öldürdi anda

ʿAlem-dārını yıḳdı ol zamānda

Ṣusızlıḳdan ḥarāretden buñaldı

Ḳanı çoḳ aḳdı bī-hoş oldı ḳaldı

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2865. Sāḳiyā gel bir içim ṣu vir imāmıñ ʿaşḳına

Teşnekāra merḥamet ḳıl Lā-yenāmıñ ʿaşḳına

Kimseniñ ḳalmaz firāḳ-ı āhını bir kimsede

Sen de raḥm eyle ʿAzīz ü Ẕüʿntiḳāmıñ ʿaşḳına

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Żaʿīf-i ġālib olur çü geldi bir pīr

Urup ḍarbın şehādet buldı ol şīr

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Şehādet gevheri ḳadrin bilür ṣarrāf olan ancaḳ

Bu yerde baḥr medḥinden budır evṣāf olan ancaḳ

Bu deryā-yı ḥaḳīḳatden hemān bir ḳatre kesb itdim

Taʿarruż ḳılmasun ġayri bizi ʿirfān olan ancaḳ

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2870. Rivāyet vārid olmuşdır dedi rāvī bu ḳāl üzre

Saña tā ki beyān idem bu rezmi bu maḳāl üzre

Bu cānibden Ḥabīb ibn-i Meẕāhir adlu bir taḳvā

Var idi kim geçürmüşdi ḳamu ʿömrin kemāl üzre

Yüzi şems-i żiyā idi sözi ʿilm-i ḥayā idi

Özi ḫoş etḳıyā idi olurdı ḫoş miṯāl üzre

Rasūliñ meclisinde ol geçürmişdi ḳamu ʿömrin

İderdi her gice ḫatmi bu müʿtādı miṯāl üzre

Ḥüseyne didi ruḥṣat vir didi pir-i pākize

Rasūlden yadigārsıñ sen heves ḳılma celāl üzre

Zīra sende ṣusızlıḳdan ne ḳuvvet ḳaldı ne tāḳat

Ḥabīb didi baña fürṣantı düşüpdür bu ḳıtāl üzre

Baña bu ʿömr efzūnı bunıñ çün virdi ol bāri

Bu ʿatş ile benim arzūm o ṣahbā-yı zülāl üzre

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tā şehīd-i Kerbelāyı ḫalḳ-ı ʿālem yād ider

Oḳuya taḥsīn raḥmet rūḫlarını şād ide

Kim ki ol maẓlūmlara raḥm idüp aġlarsa

Rūz-ı maḥşerde tamūdan Ḥaḳ anı āẕād ide

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

İcāzet aldı meydāna girüp cevlān ider ol dem

Bu şiʿri ol zamān söyler ider manẓūm-ı naẓm üzre

Şiʿr

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Menem etḳā Ḥabīb ibn-i Meẓāhir

Muḥibbīel-Aḥmed tāhir

Fida itdim Ḥüseyne naḳd-i cānı

Ben oldum şimdi bu ḫıdmetde māhir

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḳatı çoḳ ceng ider anda nice aʿdālar öldürir

Çerisin tār mār idüp ṣavāş ider cidāl üzre

İrişdi bir laʿīn nāgāh aña bir ḍarb urup yıḳdı

Ḥüseyne çaġırır nehre urur yaʿni viṣāl üzre

İmām işitdi çün anı getürdi varup ol pīri

Ḥabīb açup gözin ol dem bu beyti didi nāl üzre

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2885. Ḥamduliʿllāh kim murādım virdi şimdi lem-yezel

Nāʾil oldım bu idi maḳṣūd-ı kāmum tā ezel

Ḥūri-yi Firdevs ile Rıḍvānı pāzār eyledim

Gerçi virdim bir güzel cān lākin aldım biñ güzel

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Aña hem mücde-i cennet virir çün kim işitdi ol

Olup hem raḥmete vāṣıl behişte ittiṣāl üzre

Rivāyetdir kim ol pīriñ başın kesüp biri ṣoñra

Alup hem Mekkeye gitdi gezerdi iştiġāl üzre

Ḥabībiñ oġlı çün gördi kimiñ başı diyü ṣordı

Ḥabībiñ başıdır diyü ḫaber virdi suʾāl üzre

2890. İşidüp bu sözi ol dem helāk itdi o melʿūnı

Alup başını defn itdi ḳalur anda melā üzre

O ḥāli bir ziyāretdir adı Raʾs Ḥabīb dirler

Bu cānibden ḫaber virdim ki ḳalmasun ḫalāl üzre

Girer ol Ḥamza kim Ebā Zer-i Ġaffāreniñ ḳulı

Nice ceng eyleyüp ol dem olur hem irtiḥāl üzre

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kim ki girdi Kerbelā meydānına ol dönmedi

Gūşe-i bezm-i fenāya bir daḫī el ṣunmadı

Bāde-i eymende gerçi nār-ı firḳat buldılar

Bu şebistān şemʿiniñ lākin żiyāsı sönmedi

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2895. Enes girdi bu kez ey cān nice aʿdāyı öldirdi

Şehādet buldı encām-ı fenādan infiʾāl üzre

Bu kez Şīt oġlı ʿAbbāsıñ ḳulı girdi adı Şārib

Libāsın giymeyüp ʿüryān varır ol infiʿāl üzre

Didiler kim niçün ʿüryān gidersiñ terk idüp ḫavfı

Didi ben geçmişim cāndan göñil yoḳ mülk-i māl üzre

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Neylerem mālı menāli mihri yitmez mi baña

Ḫavf-ı aġyārı istemem yār ḳahrı yitmez mi baña

Bulmayup āb-ı Furātı teşne oldumsa ne var

Sāḳiyā ḫun-āb-ı çeşmim nehri yitmez mi baña

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2900. Ṣavāş içre iken aʿdā nice oḳlar urup anı

Şehīd itdiler ol demde bu minvāl-i miṯāl üzre

Bu kez Ceʿfi alur ruḥṣat nice aʿdā-yı ḳatl itdi

Velī ṣoñra şehīd oldı o pür-ḫāş żelāl üzre

Hemen dem Seyḳale Mālik ikisi ḫayli ceng itdi

Şehādet buldılar rıżā-yı Züʾl-Celāl üzre

Görüp Fāris-i ġülām geldi Ḥüseyne yüz yire urdı

İcāzet istedi ol dem bu eşʿār-ı miṯāl üzre

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey imām lütfiñle ʿālim behre-mendi olmaḳdadır

Teşneler ʿaşḳına Kevṯer cāmeler dolmaḳdadır

2905. Bir izin vir bendeñe kim genc raḥmetdür güşād

Bu ġazādan çünki herkes bir naṣīb almaḳdadur

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

İmām didi kim ey Fāris o Zeyneʾl-ʿābidīne var

Ẕirā anıñ ḳulısın sen izin al iştiġāl üzre

Ki Zeyneʾl-ʿābidīn anda ḳanı ḥaste idi ol ān

Varup Fāris diler ruḫṣat idüp tā intiḳāl üzre

Didi ben de aẕād itdim seniñ destiñdedir ruḫṣat

İşidüp eyledi cengi ki remz-i resm-i zāl üzre

Ḳatı ceng eyledi ṣoñra oḳ atdılar o ẓālimler

Bu maẓlūmı şehīd itdi ki ẓulm-i iḳtibāl üzre

2910. Hemen dem Ḥandala ibn-i Saʿīd ʿazm itdi meydāne

Ṣavāş itdi şehīd oldı o ceng-i bed-ricāl üzre

Yezīd ibn-i Ziyād menʿ girüp meydāne ceng itdi

Şehādet buldı encāmı murād-ı Lā-yezāl üzre

Saʿīd kim adı ʿAbdullah girüp anda şehīd oldı

Ḥayāve ibn-i Ḥāriṯ hem girer cenge celāl üzre

Nice ceng itdi ol lākin şehīd itdi anı aʿdā

Girüp oġlı ʿÖmer oldı beḳāya irtisāl üzre

Bu kez beş nefer merdān girüp aʿdāya ceng itdi

Perīşān ḳıldı düşmānı olurlar pāy-māl üzre

2915. Şu resme ceng ider anlar ki miṯlin görmedi kimse

İderler arzū meydānıñ ġubārın perr-i bāl üzre

Hücūm itdi bu kez ʿudvān şehādet buldılar cümle

Ḥayātınıñ nehārı hem olur vaḳt-i leyāl üzre

Muḥammed ibn-i Miḳdādı hem ʿAbdullāh Düccāne

Şu resme ceng iderler kim olur naḳl-i muḥāl üzre

Ḳatı ceng itdiler anlar ḳuşatdı her yanın aʿdā

Görünmez oldılar güyā ġamām geldi hilāl üzre

Şehādet buldılar ṣoñra yedi ādem daḫī girdi

Şehīd oldılar anlarda o ẓulme iʿtidāl üzre

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

2920. Muṣāʾib mecmaʿı var mı eyā bu ikiden ġayrı

Bu yirden var mı ġam bārān olur eflākdan ġayrı

Ġubār-ı deştine toḫm-i ferḥ zerʿ itdi ġam betdi

Ne kesb itmiş şiyār-ı Kerbelā ġam-nākiden ġayrı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvīler bunda rivāyetler didi

Tā bedāyetden nihāyetler didi

Ol gün öyle ıssı idi gün ḳatı

Ḳalmamış ādemde atda tāḳati

İbn-i Tifāʿ buldıḳca nār-ı āfitāb

Yaḳdı müʾmin baġrını ḳıldı kebāb

2925. Ṣusızlıḳdan buñalmışlardı ḳamu

Bir nice gün teşne ḳalmışlardı ḳamu

Tā ki ḳuşluḳ olana dek diñlegil

Elli üç ādem şehādet buldı bil

Anda Zeyneʾl-ʿābidīnden ġayrı hem

Ḳalmış idi on ṭoḳuz müʾmin o dem

Cümlesi olup beḳāya intiẓār

Teşnelikden olmış idi bī-ḳarār

Bir yañadan ol ʿadū-yı bī-raḥīm

Gör ne ḳıldı müʾmine ehl-i caḥīm

2930. Bir yaña aṣḥāb maḳtūl oldılar

Ḳavm hem aḥbāb maḳtūl oldılar

Bir yañadan Ehl-i beyt-i Muṣṭafā

Ḳaldılar ṣusız çeküp renc-i cefā

Çün bu ḥāle daḫī seyrān eyledi

Āh çeküp hem çeşm pür ḳān eyledi

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Nedir ey çarḫ gerdūn bu fesādı bī-ḥesāb itmek

Nedir maẓlūma ey ẓālim bu ʿatş ile ʿitāb itmek

Nedir maḳṣad cefālardan eyā bilmem revā mıdır

Yezīde bir murād içün Ḥüseyne biñ ʿazāb itmek

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2935. Olmadı taʿcīz ṣabır ḳıldı yine

Bu cefāyı ol ṣafā bildi yine

Bildi kim var her ḳażāda bir rıżā

Her rıżā üzre muḳarrer bir ḳażā

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Belādur maḳṣad-ı aḳṣā belādur rütbe-i aʿlā

Belādur şetme-i aʿlā belādur maḥrem Mevlā

Bilenler miḥnet-i rāḥat anıñ çün oldılar maḳbūl

Belāya ṣabr idüp anlar belādan oldılar evlā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Hem teselli itdi aṣḥāb aña

Tā ḳarındāş ile aḥbāb aña

2940. Didiler sen görme bu ḥāli baʿīd

Bundan artıḳ olmaya yevm-i saʿīd

Bundan artıḳ ṣanma kim rifʿat ola

ʿĀşıḳa maʿşūḳ idüp vuṣlat ile

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ġayrı şād ol ey göñil kim geldi vuṣlat demleri

Cān canāna nāʾil oldı gitdi firḳat günleri

Cān virüp her mekr aġyārdan emīn olduḳ bu gün

Ḳalmadı şimden girü dil-dāde ḥasret demleri

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Anları ehl-i vefā gördi imām

Anlara ḳıldı duʿālar ol hümām

Durdı Müslim oġlı ʿAbdullah hemān

Bir izin vir didi olayım revān

Ben daḫī bunda bir murād göreyim

Hem selāmıñ Müslime irgöreyim

Aldı ruḫṣat girdi meydāna hemān

Durdı aṣlān gibi merdāna hemān

Ol ʿÖmer ibn-i Saʿīd gördi yaḳīn

Didi agāh oluñ ey erler hemīn

Ol Benī Hāşim durur ol er daḫī

Olmasa ṣusız bunlar ey aḫī

Anlara kimse ḥarīf olmaz idi

Bu çerīmiz hem necāt bulmaz idi

Var idi bir er adı Ḳaddāme bil

Didiler kim var bunıñla cengi ḳıl

Vardı Ḳaddāma ḥīle idüp ḳaçar

Döndi yine bir nice ḥamle geçer

Teşnelikden bī-ḥoş oldı ol dilīr

Şebdesin elden bıraḳdı durdı şīr

Geldi Ḳuddāme aña şebde atar

Şebdesini ānıñ ʿAbdullah dutar

2955. Şebdesiyle kendini itdi helāk

Bendi anıñ atına ol ẕāt-ı pāk

Leşkere girdi hemān idüp ḳıtāl

Duramazdı hiç öñünde bir ricāl

İbn-i Saʿīdiñ yanına vardı bu kez

Pehlivān-ı Ṣāliḥi gördi bu kez

Bir ḳılıç urup öldürdi anı hemān

Atını urdılar ānıñ ol zamān

Çün yıḳıldı atı yayaḳ ḳaldı ol

Ḳatı çoḳ ḳān aḳdı hem buñaldı ol

2960. Ol Mufaṣṣal kim Merāḥil oġlı hem

Geldi tā anı şehīd itdi o dem

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Zemīn-i Kerbelā ḫūn-ı Saʿīdden lālezār oldı

Meyāne lāle-i demler açıldı nevbahār oldı

Semūm-ı teşne leblerden açıldı ġonca-i femler

Añın çün bülbül-i cānlar bu gülşāne niṯār oldı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Girdi ol Caʿfer ʿAḳīl oġlı hemīn

Şöyle ḳırdı doldı ḳān ile zemīn

ʿĀḳibet hem ol daḫī oldı şehīd

Oldı mülk-i bāḳide ehl-i Saʿīd

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2965. Āferin olsun aña kim bilmedi cān ḳadrini

Bī-tekellüf virdi anı bildi canān ḳadrini

Āsitānından temāşa eyleyen bilmez nedür

Fehm ider ancaḳ muḳarreb bende sultān ḳadrini

ʿAbdurraḥmān ibn-i ʿAḳīl

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿAbdurraḥmān girdi çün ibn-i ʿAḳīl

Ol daḫī hem ḳıldı dünyadan naḳīl

Çün ʿAḳīl evlādı oldı iḫtimām

İçdiler cām-ı şehādetden tamām

Caʿfer-i Tayyārıñ evlādına bil

Geldi nevbet ġayri anda diñlegil

Hem Muḥammed ibn-i ʿAbdullah o dem

Bir izin ister imāmdan geldi hem

Didi destūr vir bulam ben de sürūr

Hem helāk idem nice ehl-i ġurūr

Virdi destūr girdi meydān içine

Ḳorḳu düşdi anda meydān içine

Seyl gibi aḳıtdı ḳānı nā-müdār

Böyle cengi görmemişdi rūzigār

ʿĀḳibet buldı şehādet ol daḫī

Böyledür efʿāl-i dünyā ey saḫī

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Kim ki girdi Kerbelā meydānına bī-cān olur

Cān viren bu yerde ancaḳ nāʾil-i canān olur

Görmeyince renc-i Yusuf genc Mıṣrı bulmadı

Hem Züleyhā rāġibiniñ meskeni zindān olur

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İlāhi sen ayırma şefḳatinden

Bizi dūr itme ānıñ raʿbetinden

İlāhi dilerem derdime çāre

Ki ol dem nefs elinden dilde yāre

İlāhi bu günāh deryāsına ġarḳ

Ki oldım varımazam hiç kenāra

2980. İlāhi dilerem yüce tāpuñdan

İrişe raḥmetiñ andan çıḳara

Günāhım çoḳ muḳırram yā ilāhi

Ümīdüm girü senden perverdigārım[138]

[138] 2978, 2970, 2980, 2981. beyiler *Kitab-ı Kerbela*'nın diğer nüshalarında bulunmamaktadır.

İlāhi ḳabūl eyle bu niyāzı

Şefāʿat ide bize Ḥüseyn ġāzi

Hem beḳāyı göre cennetde dīdār

Cümlemize naṣīb eyle Kirdgār

Ger isterseñ ḳıyāmetde şefāʿat

Muḥammed rūḥına sen vir ṣalavāt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2985. Gördi ʿAvn anda ḳarındāşın hemān

İẖtiyārsız oldı meydāna revān

Ol ḳarındāşını öldüren eri

Vardı öldürdi yine geldi beri

Yā imām ʿözrimi ḳıl didi ḳabūl

Kim icāzetsiz girüp oldum melūl

Ol ḳarındāşım firḳatinden baña

Geldi firḳat gelmemişem ben saña

Birazın vir şimdi gidem yine

Olʿadūlar ile ceng idem yine

2990. Hem duʿā ḳıldı imām ruḫṣat virir

Girdi meydāna yine cenge yürür

Ḳırdı yine anları hem ḥūb-liḳā

ʿĀḳıbet oldı şehīd buldı beḳā

Ol ḳarındāş ʿAlī adı dilīr

Aldı ruḥṣat girdi meydāna o şir

ʿĀḳıbet ceng ile virdi cānını

Buldı bu teşne lebiñ dermānını

Caʿfer-i Tayyāriñ evlā-yı ḳamu

Çün şehīd oldı o dilşād ḳamu

Nevbet Evlād Ḥasan

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

2995. Geldi nevbet şimdi evlād-ı Ḥasan

Tā gire meydāna şimşād-ı Ḥasan

Ol Ḥasan ḥażretleriniñ nāgihān

Geldi ekber oġlı ʿAbdullāh hemān

ʿAmmūsınıñ geldi hem öpdi elin

Sürdi ḫāk üzre yañaġınıñ gülin

Aldı ruḫṣat çünki meydāna yürür

Söyleyüp bu beyti hem naʿre urur

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ben nihāl-i nev-resīdem der gülistān-ı Ḥasan

Hem menem maḫdūm-ı nur çeşm-i ruḫsār-ı Ḥasan

3000. Naḳd-u āl-i Hāşimiyem cedd-ü pākim Muṣṭafā

Hem ḳadem ḫāk-i Ḥüseynem hem ġulāmān-ı Ḥasan

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Didi bunı çekdi ḳılıç ol zamān

Girdi aʿdā içine ol bī-gümān

Çünki meydāna girer ol ẕāt-ı pāk

Heybetinden oldı aʿdālar zenāk

Ceng idüp virdi fenāya leşkeri

Öldürür ol demde yüz seksen eri

Kimse raġbet ḳılmadı meydānına

Gördiler kim geldi ḳıydı cānına

3005. Didiler bunlar ile bir bir ḳıtāl

İtmeyüp dursız yerinde her ricāl

Gün ḳatı ıssı ṣusızdurur ḳatı

Tā ki ihlāk ola hem kendi atı

Böyle tedbīr idüp anlar durdı hem

Çünki ʿAbdullah bu ḥāli gördi hem

Gördi kim meydāna kimse gelmedi

Hem ḥarāretden ḳarārı ḳalmadı

Kendi özin leşkere urdı bu kez

Girdi çün aʿdālar ḳırdı bu kez

3010. Tā ʿÖmer ibn-i Saʿīdi gördi ol

Naʿre urdı üstine at sürdi ol

Gördi çün ibn-i Saʿīd itdi firār

Anda nice ṣaflar itdi tār [u] mār

Döndi andan geldi meydāna yine

İsteyüp er durdı merdāna yine

Baḫterī ibn-i ʿÖmer Şām hemān

Geldi bil ibn-i Saʿīde ol zamān

Ey Emīr didi münāsib mi saña

Kim ḳaçarsıñ ḳarşu durmazsıñ aña

Laf idersiñ kim benem ṣāḥib cidāl

Şimdi bir erden ḳaçarsıñ bu ne ḥāl

Didi ol ibn-i Saʿīd kim diñlegil

Olmaya cāndan ʿazīz bir nesne bil

Bir daḫī hem ben helāk olsam bu gün

Cümle leşker ḳaçup olur ser negün

Sende var ise pehlivānlıḳdan nişān

Var bunıñla ceng idüp ol imtiḥān

Çün işitdi bu kelāmı Baḫteri

Girdi meydāna alup beş yüz eri

Ġayret itdiler ṣavāşa durdılar

Ol yañadan Müslīmānlar gördiler

Ol Saʿīd ibn-i Ebū Deccāne hem

Ol Enes oġlı Muḥammed bil o dem

Hem Ḥüseyniñ bir ġulāmı nāgihān

Adı Firūzān ʿacāyip pehlivān

Didiler anlar da cenge geldiler

Anda ʿAbdullāh yardım ḳıldılar

Ḳırdılar aʿdāları anda ḳatı

Ḳaçdı beş yüz ādem görüp heybeti

3025. Gönderir beş yüz kişi ibn-i Saʿīd

Ceng iderler çünki öldi biñ pelīd

Naḳl ider ibn-i Saʿīd gör ṣoḥbeti

Gördüm ol gün Firūzāndan heybeti

Olmasaydı ṣusızlıḳdan żaʿīf

Cümle leşker aña olmazdı ḥarīf

Çoḳ yedi zaḥmi Firūzān aḳdı ḳān

Teşnelikden mest olur bil ol zamān

Ol Mufaṣṣal oġlı ʿOs̱mān baḳdı hem

Urdı ḍarbı atdan anı yıḳdı hem

Çün Firūzān düşdi gör kim neyledi

Ṣıçradı yāyaḳ yine ceng eyledi

Gördi Esʿad didi hem vardı aña

Yaʿni kim anı getüre bu yaña

Baḫterī ġāfil varup gör ol pelīd

Esʿadı urdı hemān itdi şehīd

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Baġ gerdūn içre girdim ḳılmadım bir dem ḳarār

Bir gül-i raʿnā alurken dāmenimden dutdı ḫār

Gülşen-i zībāsın aldım bāġıbāne cān virüp

Ġayri oldım bu gülistān-ı beḳāda pāyidār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ceng iderken anda ʿAbdullah hemān

Vardı Şīt ibn-i Rabīʿa nāgihān

On yedi zaḫmı aña Şīt urdı bil

Ḳānı çoḳ aḳdı zaḥımdan diñlegil

Anda yine ġayret itdi nāmüdār

ʿAsker-i Şīti bozup ol şehsüvār

Ol Firūzān cengine vardı yaḳīn

Gördi kim Esʿad şehīd olmuş hemīn

Hem Firūzān anda mecrūḥ-ı bīmār

Oldı düşmiş yatur bī-iḫtiyār

3040. Baḫteriniñ ʿaskerin bozdı o dem

Ol Firūzānı aluben gitdi hem

Atı altında bu geldi ḳıldı bil

At yıḳıldı anda yayaḳ oldı bil

Gördi ʿAvn ibn-i ʿAlīyyüʾl-Murtażā

Tīz varup bir at getürdi bā-rıżā

Bindi ʿAbdullah o ata ey aḫī

Hem bile aldı Firūzānı daḫī

Gördi ʿAbdullah bunı oldı melūl

Döndi yine leşkere didi hem ol

3045. Şöyle ḳırdı leşkeri kim bī-ḥesāb

Leşkeri meydāna dökdi merdü şāb

Gördi ol ibn-i Saʿīd anı ʿayān

Var idi bir Yusuf ulu pehlivān

Gönderir anı daḫī ḳıldı helāk

Girdi bu kez leşkere ol ẕāt-ı pāk

On iki ādem daḫī öldirdi ol

Hem Ḥüseyne vardı ḥāli ʿarż itdi ol

Didi yā ʿammū ṣusız ḳaldım ḳatı

Ḳoymadı bende ḥarāret tāḳati

Çün imām işidüp anı ḳıldı z̲ār
Didi ey gönlim serveri yüri vār

Kim zülāl-i kevs̲eri nūş it bu gün
Ceddiñi bul gönliñi ḫoş it bu gün

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Sāḳi-i Kevs̲er elinden ġayri nūş cāmı sen
Kerbelā deştinde çün kim ḥāṣıl itdiñ kāmı sen

Vaḳtidir kim miḥnet-i dār-ı fenāʾı terk idüp
ʿIşret-i ʿuḳbāda bāḳī bulasıñ arāmı sen

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki ʿAbdullah bunı işitdi hem
Şād olup aʿdā içine gitdi hem

Gördi çün ibn-i Saʿīd anı bu kez
Seçdi beş biñ ānda merdānı bu kez

Gönderir anı araya aldılar

Şebdeler oḳlar ḥavāle ḳıldılar

Çoḳ yedi zaḥmı daḫī aḳdı ḳānı

Ara yire aldı düşmānlar ānı

Anıñ aʿżā-yı şerīfinden hemān

Ḳalmadı bir ṣaġ yeri bil ol zamān

ʿAvn ile ʿAbbās anı çün gördiler

Tā anı kurtarmaġa hem vardılar

3060. Yardılar ol demde ṣaff-ı düşmānı

Ḳurtarup çün kim getürdiler ānı

Ol nihāl ibn-i Ẓāhīr geldi nihān

Urdı ʿAbdullāha ḍarbın nāgihān

Çün şehīd oldı o maẓlūm diñlegil

Vardı ʿAbdullāh anı öldürdi bil

Ol şehīdi çün kim alup geldiler

Ehl-i Beyte anı teslīm ḳıldılar

Çün ḳarındāşın görüp Ḳāsım daḫī

ʿAmmūsına vardı ol dem ol saḫī

3065. Didi yā ʿammū icācet vir bana

Ḳıl kerem bu demde rāḥat vir bana

Tā ki ben de olayım bunda şehīd

Kim şehīd oldı bu dem bunda Saʿīd

Ben daḫī bulam rıżā-yı Lā-yenām

Hem ʿadūlardan alayım intiḳām

Çün imām anı işidüp ḳıldı āh

Didi ey burc-ı saʿādet dürli māh

Göñlimiñ sensin serveri kāmukār

Hem ḳarındāşım Ḥasandan yādigār

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3070. Müşkil işdir senden ayrılmaḳ eyā cānu Ḥasan

Sensiñ ʿālemde muʿazzez cānu canānu Ḥasan

Sen ḳarındāş ʿazīziñ yādigārısıñ bu gün

Bāġ cismiñden gelür her būy rīḥān-ı Ḥasan

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ehl-i beyt işidüp itdiler fiġān

Didiler kim Ḳāsıma ey nev-cihān

Sen Ḥasandan yādigārsıñ bu zamān

Gitme cenge Kerbelāya el-emān

Senden özge yoḳdır evlād-ı Ḥasan

Hem seniñle yād olur adı Ḥasan

Firḳatiñle ḳalmaya tāḳat bizde

Ḥasretiñle ḳalmaya rāḥat bizde

Beyt

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Seniñ vaṣlıñda şād olan göñil firḳatde ḳān aġlar

Seni bir laḥẓa ẕilletde gören şāh-ı cihān aġlar

Seniñ ol bezm gāhıñdan ṣafā kesb eylemiş gerdūn

Bu kez bu rezmi gāhıñdan ẕemīn-i āsīmān aġlar

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki Ḳāsım bulmadı hīç ruḫṣatı

Aġladı tā arzū ḳıldı rıḥleti

Hem melūl oldı beġāyet olʿazīz

Burda vardur bir rivāyet diñleñiz

ol zamānda kim Emirüʾl-müʾminīn

Ol Ḥasan ḥażretleri diñle hemīn

Dār-ı dünyādan idince bil vefāt

Bir vaṣıyyet nāme yazmışdı o ẕāt

Baġlamıştı Ḳāsımıñ ḳolına bil

Dimişidi ey oġul sen diñlegil

Her ne vaḳt kim belā bulsa kemāl

Aç bu evrāḳı oḳı ey ḫūb ḥuṣāl

Ne yazılmış ise bil ey ser firāz

Sen ʿamel eyleye anıñla diñle rāz

3085. Çünki Ḳāsım oldı ġāyetle melūl

Ḫatrına geldi ol dem anıñ ol

Vardı ḥalvetde anı açar ʿayān

Ol vaṣıyyet nāme[y]i oḳur hemān

Şöyle yazmış ey oġul Ḳāsım saña

Bu vaṣıyyetdir hemān öñden ṣoña

ol zamān kim ʿammūñ ile varasıñ

Kerbelā deştinde cenge durasıñ

ʿAmmuñıñ yolında cān eyle fidā

Bu şehādetden ṣaḳın olma cidā

3090. Hiç bahāne eyleme sen cenge vār

Tā bu yolda ol şehīd ey gül-ʿizār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu vaṣiyyetdür aña kim olsa ceng-i Kerbelā

Var şehādet bu göñilde ḳoyma zeng-i Kerbelā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çünki Ḳāsım oḳıdı bildi anı

Hem Ḥüseyne gösterir geldi anı

Oḳıdı çün kim imām anı o dem

Aġladı didi kim ey nūr-ı dīdem

Ḳāsıma vir ḳızıñı diyü daḫī

Hem bana ḳıldı vaṣiyyet ol aḫī

3095. Neylerem devrān vefālar itmedi

Derdime bir dem devālar itmedi

Görmedim bir güniñ naḳṣı ola cefā

Tā ki bende idem olʿahde vefā

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Neylerem ki çarḫ-ı ẓālim bir vefā göstermedi

Raḥm idüp derdime bir dem bir devā göstermedi

Bād-ı bānıʿömrime degdi muḫālif rūzigār

Baḥr-i ġamda ḳaldı keştim bir hevā göstermedi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳāsımıñ dutdı elinden ol imām

Virdi ol sāʿat ḳızını ol imām

Çün ḳızını Ḳāsıma itdi nikāḥ

Ḳurdı çādır tā bula anda felāḥ

Hem donanıp çādıra geldi gelīn

Ol imām tutdı ḳızınıñ elin

Didi ey Ḳāsım vaṣiyyetdür baña

Bu ḳızımı işde ben virdim saña

Çünki teslīm itdi ḳızı ol zamān

Ḳāsım ile ol gelīn ḳaldı hemān

İkinci

Ḥażret-i Ḥasanıñ Maḫdūm Valāsı

Ḳāsım

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Vardı ol Ḳāsım gelīniñ nā-murād otāġına

Nāz ile güya ki rıḍvān girdi cennet bāġına

Ḥüsn-i ṣaḥrāsında murġını ṣayd itmeden

Dāne-i demʿi düşürdi iftirāḳıñ bāġına

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Anda tenhā ḳaldı Ḳāsım diñlegil

Naʿre-i helmīn mübāriz geldi bil

Yaʿni düşmāndan çaġırdılar o dem

Meydān içre gelsün er diyü bu dem

İşidüp Ḳāsım anı oldı melūl

Çıḳdı ḥalvetden ʿazīmet ḳıldı ol

Ehl-i Beyt anı görüben dutdılar

Dāmeninden çoḳ tażarruʿ itdiler

Didiler kim ey saʿādet menbaʿı

Maʿden-i eşrāf u siyāset menbaʿı

Bu gelenden bari al bir dem murād

Ṣoñra cenge git söze ḳıl iʿtimād

İşidüp Ḳāsım bu sözi ḳıldı ẕār

Didi ey zevc-i Raṣul-i Kirdgār

Hiç revā mı kiʿadūlar leşkeri

Bu Ḥüseyne ḳarşu dura ol çeri

Ben ṣafāya māʾil olup gitmeyem

Bunca ġayret ki ben ceng itmeyem

3115. Şimdi devrān gösterir bu firḳati

Ara yire ṣaldı nār-ı ḥasreti

Rūz-ı maḥşerde buluram ben anı

Ḳaṣr-ı cennetde aluram ben anı

Damʿı Gözyaşı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çün meyāne ṣaldı devrān iftirāḳıñ nārını

Ġayri iḫrāḳ itdi yevm-i vuṣlatiñ pāzārını

Bulmadı naḥs-ı ẕuḫalden müşterī saʿdī bu gün

Ḳoymadı yārına mehcūr itdi yāre yārını

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gördi bu ḥāli gelīni nā-murād

Aġlayaraḳ didi ey ḫūb iʿtiḳāl

3120. Rūz-ı maḥşerde seni ḳanda görem

Ne ʿalāmetle bulam ḳanda varam

Didi Ḳāsım ey benim cānım cānı

Olıcaḳ rūz-ı cezā diñle beni

Ceddimiñ gel yanına ol ẕāt-ı pāk

Bul beni dide-i nem-nāk yaḳa çāk

Pes vedāʿ idüp girer meydāna hem

Başladı ol Ehl-i Beyt efġāna hem

Ḳāsımı çaġırdı ol demde imām

Çāk idüp anıñ giribānın tamām

3125. Çün kefen terkini virdi aña

Aldı tīġin gitdi meydāndan yaña

Kerbelāya girdi cevlān eyledi

Döndi hem bu şiʿri anda söyledi

Beyt Ḥażret Ḳāsım İbn-i Cenāb Ḥasan

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Benem ibn-i Ḥasan şehẕāde Ḳāsım

Ḥayātımda kefen oldı libāsım

Murādım cān fidā ḳılmaḳ Ḥüseyne

Budur çün Kerbelā içre murādım

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey şuʿā-ı nūr-ı ẓulmet ey hilāl māh-i dīn

Her çerāġ-ı ḳaṣr devlet zīnet-i rūy-ı zemīn

3130. ʿĀlem-i maʿnāda mefhūmdur ṣıfātıñ mecmaʿı

Şart īmān ẕātıñı bilmek yā Emīrüʾl-müʾminīn

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Sen düşirdiñ ʿāşıḳı maʿşūḳ elinden ayrı sen

Biñ günāh itdiñ bu yerde itmediñ bir ḫayrı sen

Raḥm idüp āl-i Rasūle bir içim ṣu virmediñ

Yerlere geç ey Furāt var bī-murād ol ġayri sen

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ ey ʿammū ġayri giderem

Yoluna bu cānı ḳurbān iderem

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Çarḫ gerdūn çeşmime ġayri cānı gösterir

Nev bahār-ı ʿömrime vaḳt-i ḥazānı gösterir

3135. Sāḳi-i devrān elinden bir ḳadeḥ ṣu istedim

Bāġ-ı dīdemden aḳan āb-ı revānı gösterir

Eşʿār Ḥażret-i İmām Ḳāsım Müşār İleyh

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ne işdür ey felek cānı canāna mübtelā itmek

Mülāḳatlar virüp evvel nedir ṣoñra cüdā itmek

Ayırmaḳ yāri yārinden seniñ kārıñdurur çün kim

Ne ḥācetdür virüp mihr-i müḥabbet aşinā itmek

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gül gibi güldi hemān ol nev-civān

Gülşen-i firdevse cān itdi revān

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh kim serv-i semendim rūzigārından düşer

Ḳalʿe-i ʿömriñ vücūd-ı burc u bādından düşer

3140. Gülşen-i faṣlı bahāda degdi bir bād-ı ḫazān

Ġonca-i rūḥ-ı nihāliñ şāḫ-isārından düşer

Ebū Bekr ʿan Maḫdūm Ḥażret-i ʿAlī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Lāle veş ḫūn-ı şehīdler ravżasın ābād ider

Ol sebebden ʿandalībleri zārını muʿtād ider

Firḳat-i āl-i Rasūlden vuṣlat-ı ḥaşre degin

Yād idüp bu mācerā-yı Kerbelā feryād ider

ʿÖmer ʿAn Maḫdūm Ḥażret-i ʿAlī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Bu kez aʿdā hücūm idüp şehīd itdiler o cānı

Ki teşne göñli nūş itdi behiştiñ ʿālī cāmından

ʿOṯmān ʿAn Maḫdūm Ḥażret-i ʿAlī

Ṣunar saḳī ecel cāmı aña ʿömri ḫitāmından

Ravża ḳıldı Kerbelā-yı lāle veş ḫūn-ı Saʿīd

ʿAvn ʿAn Maḫdūm Ḥażret-i ʿAlī

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

3145. Bu maḥbūb-ı zamān idi dilāverler tamāmından

Cemālin pertevin görse ġamāma gizlenür ḫurşīd

Eşʿār ʿAvn Müşār İleyh

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey Hümā-yı evc-ü devlet ey Emīreʾl-müʾminīn

Maḥrem-i esrār-ı *Levlāk* ey Emīreʾl-mütteḳīn

Bir ḳarārı devletiñ vaṣfında *mā lā taʿlemūn*

İḫtiyār-ı ḫıdmetiñdir *fād ḫūlūhā ḫālidīn*

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Didi ʿAvni bu meydānda Behiştiñ şerbetin gördüm

Baña ʿarż eyledi sāḳī o ṣahbāyı kerāmından

Furāt ṣuyından ol cāma ziyāde teşnedir göñlüm

Ḳarār itsem gider sāḳī bu cām-ı ḫoş meşāmından

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3150. Bu riyāż-ı Kerbelāya kim ki girse zār ider

Zār ile cān ʿandelībin vāṣıl-ı gülzār ider

Her metāʿıñ ıssı gerçi müşterīsin arzūlar

Ḫūri-i riḍvān ancaḳ cān ile bāzār ider

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Cām-ı furātında sāḳī gösterir ḫūb ecel

Teşne-dārı ṣayd ider bu dām-ı maḥbūbu ecel

Nevbet-i fermānı birle tā ki şāh-ı Kerbelā

Kişver-i renc-i cefāda bula manṣūb ecel

ʿAbbās Maḫdūm Ḥażret ʿAlī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Didi ey Simruʿ Ḳāf şīt cihān

Ey hidāyet maẓhar-ı sırr-ı nihān

Her kişi aldı bu devletden naṣīb

Buldı herkes zaḥmına ḥāzıḳ tabīb

Kim ki olduysa şehīd-i Kerbelā

Oldı ʿuḳbāda anıñ ḳadri ʿulā

Dilerim ki bende varup ceng idem

Ḳānla toprağı rengārenk idem

Hem içem şehd ü şehādet cāmını

Tā bulam cennetde cān ārāmını

Menem ʿAbbās serdār-ı muvāfıḳ

Ḳarındāşı Ḥüseynem yār-ı ṣādıḳ

Eger cengimden āgāh olsalardı

Ḫatā ḳılmazdı ʿālemde münāfıḳ

Müşār ileyhiñ leşker Yezīde nutḳı

Ḥażret imām Ḥüseyn cānibinden[139]

Didi yā cümle yārimi ensābımı

Hem daḫī etbāʿımı aḥbābımı

Bī günāh ḳatl eylediler nāgihān

Olmadılar mı peşīmān bu zamān

Bu ʿayāliñ bāri ḥālin göreler

Raḥm idüp hem bir içim ṣu vireler

3165. Ben de alup anları Hinde gidem

Bu Ḥicāzı anlara teslīm idem

Çün Yezīdiñ leşkeri işiddiler

Baʿżılar bundan teʾessüf oldılar

Ol Şimir melʿūn Ḥacer Aḥcer ile

[139] Bu beyit diğer Kitab-ı Kerbela nüshalarında geçmemektedir.

Hem Rabīʿ Şīt kelb-i bed kār ile

Didiler ʿAbbāsa kim diñle yaḳīn

Şu ile dolsa tamām rūy-ı zemīn

Yā Yezīde itmeyince beyʿati

Bir içim şu viremem itme minneti

3170. Çün Ehl-i Beyt işidüp itdi fiġān

Didiler *el-ʿatşu el-ʿatşu* emān

İşidüp ʿAbbās anlarıñ feryādını

Yaḳdı ġayret nārı cān bünyādını

Aldı şuyıñ ḳabını oldı revān

Diyü dört biñ leşkere ol pehlivān

Çün bu ḥāli gördi leşkerler daḫī

Atdılar ʿAbbāsa oḳlar biñ ḳatı

Ḳalmadı endīşe ʿAbbās ol zamān

Yetmişin öldirdi bir demde hemān

Vardı ol sāʿat Furata girdi ol

Aldı ṣu ḳabını hem doldırdı ol

Virmedi lākin çeriler mühleti

Oḳı şebde atdılar itler ḳatı

Gördi ʿAbbās anları döndi o dem

Leşkeriñ içine ḥamle ḳıldı hem

Anları itdi perīşān bī-ḳarār

Döndi çün girdi Furata nāmüdār

İstedi ata ṣu virüp eglene

Hem biraz ṣu içe anda diñlene

Ehl-i beytiñ ol ṣusızlıġı hemān

Göñline düş oldı anıñ ol zamān

Bir içim ṣu içimden döndi yine

Cümle ḳıldı girdi aʿdā-yı dīne

Aldı aʿdālar bu kez etrāfını

Araya alup o cān eltāfını

Geldi Nevfel ibn-i Erzaḳ ol laʿīn

Ġāfilin urdı ḳılıcını hemīn

Ṣaġ elin kesdi ʿAbbāsıñ hemān

Gördi çün ʿAbbās bu ḥāli nāgihān

3185. Ṣol eline aldı ol ṣu ḳabını

Tā gelüp sī-rāb ide aḥbābını

Bir ḥaram-ẕāde gelüp bil ey aḫī

Ṣol eline urdı bir ḳılıç daḫī

Ṣol elini kesdi ol iḫrābını

Dutdı dişi ile ol ṣu ḳabını

Ayaġıyla ceng iderken diñlegil

Degdi ṣu ḳabına bir oḳ şöyle bil

Ṣu dökildi Kerbelāya bil ʿayān

Gördi ḥayrān oldı ʿAbbās ol zamān

3190. Didi kim bu nice ḥikmet yā mucīb

Olmaz Ehl-i Beyte ẕerre ṣu naṣīb

Geldi hātifden nidā kim şöyle bil

Bunda taḥṣīl-i murād āsān degil

Çekmeden ʿāşıḳ olan cevr-i cefā

Maʿşūḳından göremez lutfu vefā

Ol iki zaḫmile düşdi ẕāt-ı pāk

Naʿre urdı *yā aḫī idrāk eḫāk*

Çün imām işiddi efġān eyledi

Anda *el-ān enkesri ẓahri* didi

3195. Aġladı āh itdi ol ḳadr-i ʿulā

Ditredi andan zemīn-i Kerbelā

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh ki elden gitdi serv-i ḳadd-i bālā gelmedi

Geldi zārından ṣadā ammā dil-ārā gelmedi

Gerçi gördüm çoḳ cefāyı çoḳ belā gördüm belī

Bir bunıñ gibi belā dünyāya ḥāla gelmedi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Oḳlar atup itdiler anı şehīd

Gör neler ḳıldı etbāʿ-ı Yezīd

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Aşdı ḥaddin ey felek bī-dādıñ inṣāf it yiter

Ġayri renci eyleme Tañrımı eltāf it yiter

Sen ʿitāb-ı Muṣtafādan şerm-sār olmaz mısıñ

Ḳadr-i ʿālī fehm idüp taʿẓīm-i eşrāf it yiter

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Rivāyet vārid oldı rāvīlerden

Bilürüz ehl-i lafẓı yāvīlerden

Ḳamusı içdiler cām-ı şehādet

Velākin ḳaldı dört kān-i saʿādet

Birisi Kerbelā şāhı imāmdır

Üçi evlādı kim ẕüʾl-iḥtirāmdır

Ulu evlādınıñ adı ʿAlīdir

Şecāʿat menbaʿıdur hem velīdir

Hem evsat oġlı Zeynel-ʿĀbidīndir

Siyādet bānı imāmüʾl-fāżılīndir

Üçinci oġlı ʿAbdullahdur ey cān

Bulurdı baḥr-i şerʿa dürr-i mercān

Zeynel-ʿĀbidīn ol demde ey yār

Ḳatı ḥaste idi olmuşdı bīmār

Ṣilāḥ giydi imām isterdi fevtin

Ki yaʿnī görmeye evlād mevtin

ʿAlī ekber oġlı görüp bu ḥāli derḥāl

İmāmıñ pāyına yüz sürdi fiʾl-ḥāl

3210. Didi vir ruḫṣatı kim gideyim ben

Bu gün cām-ı ecel nūş ideyim ben

Görüben Ehl-i Beyt ider fiġānı

Didiler gitme itme ḫūn-feşānı

Nice yalvardılar olmadı çāre

Eṯer itmez naṣīḥat nāmudāra

İmām gördi ḳabūl itmez cevābı

Şehīd olmaḳ içün ider şitābı

Eliyle ḳuşadır aña ṣilāḥı

Ki tā bula şehādetden felāḥı

3215. Ḳuşaġı ādemitaḳdı beline

Muṣayḳal şebdesin virdi eline

İder meydāna cevlān atı revāne

Firāḳ-ı ateşin ṣaldı meyāne

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āh kim ol ġonca-i dehānem terk-i gülşān eyledi

Bülbül-i şurīde-i ḥasretle nālān eyledi

Lerzler düşdi zemīne āsımān ḳān aġladı

Çün ki deşt-i Kerbelāda ʿazm-i meydān eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Rivāyetdir ki şehẕāde o demde

Civān-ı merd idi resʿ-i ʿademde

3220. İripdi on sekiz yaşında ol şāh

Özi ḫurşīde beñzerdi yüzi māh

Hemān Ḥüseyn ile ṣuretde ey cān

Rasūlullāha beñzerdi ol ey cān

Bu meşhūrdır ki yoḳ dünyāda aṣlā

Rasūlullāha beñzer kimse ḳatʿā

Velī ṣūretde ḥüsn-i ḳāmeti hem

Rasūlullāh bu beñzerdi ol dem

Rasūliñ Ehl-i Beyti ol zamānda

Rasūli arzū ḳılsa her zamānda

Baḳarlardı anıñ yüzine her gāh

Feraḥ bulurlar ānıñla ol āgāh

Ḳaçan kim girdi meydāna o dindār

Didi naʿre urup bu resme eşʿār

Eşʿār İmām Müşār İleyh

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ben ol şehẕāde-i dehrim ki ceddim Ḥaydar-ı Kerrār

Ben ol dürr-i Ḥüseynem kim baḥārım Aḥmed-i Muḫtār

Ben ol ġonca dehānım kim nihālim ḥażret-i Zehrā

Nesīmim tāʿat-i taḳvā resīmim bed-ḫār

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Görüp ibn-i Saʿīd ol māh cemāli

Biraz fikre varır diñle maḳāli

Çerisine didi kim bu ʿAlīdir

Ḥüseyniñ ekber evlādı velīdir

Ḳamu şekl-i şemāʾilde muḥaḳḳaḳ

Rasūlullāha beñzer bil bu mutlaḳ

İcāzet virmedi ol leşkerine

Ki yaʿni cenge varmaġa birine

Zīrā biliñ ki mekṣ itdikçe fiʿl-ḥāl

Yaḳar anı ḥarāret odı derḥāl

Ṣavāşa iḥtiyāc olmaz nihāyet

İder şimşir-i mihr aña kifāyet

3235. Görür şehẕāde böyle oldı tedbīr

Ḥarāret odı cāna ḳıldı teʾṯīr

Ḳarār itdikce żaʿfı ġālib oldı

Bu kez kendisi cenge tālib oldı

Hemen dem depdi atın vardı ol dem

ʿAdūnıñ ortasına girdi ol dem

Şu resme ḳırdı aʿdāyı döküp ḫūn

Olup tā ṣaḥn-ı meydān rengi gülgūn

Velī ʿatş-i ḥarāret oldı ġālib

Mecāli ḳalmadı bil ey metālib

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3240. Baġrını yaḳdı ḥarāret nār-ı püryān eyledi

Duyupdu āhı semādan şemş-i penhān eyledi

Bir yañadan cevr-i aʿdā bir yaña ʿatş-i cefā

Bu iki düşmān bilād-ı cism-i vīrān eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Araya aldılar ol māh-i tābı

Görüp şehẕāde anda bu ʿitābı

Ḳatı naʿre urup girdi o merdān

Muḫālif leşkerin ḳırdı o merdān

Olur leşker bu heybetden hirāsān

Ḳaçup ibn-i Saʿīde vardı ol ān

3245. Görür şehẕāde kim leşker dağıldı

Dönüp geldi Ḥüseyne zārı ḳıldı

Didi kim ʿatş ile yandı ciger āh

İmām işitdi bu sözi penā-gāh

Gözi yaş olur yüzi revāne

Didi kim ey ciger kūşem hemāne

Ṣabır ḳıl kim seniñ çün āb Kevṯer

Müheyyādır var ol sīr-āb Kevṯer

Hemen dem bu beşāretle o merdān

Ṣavāş itdi ʿadūya girdi ol ān

3250. Bu kez aʿdā görüp ol nāmudārı

Araya aldılar ġonca ġadā eri

Nihāl cismi hemān dūş oldı ḫāre

İder zaḥm-i vücūdı pāre pāre

Şu resme uşdılar ol nev-civāna

Ki cism-i yāreden ġarḳ oldı ḳāna

Hemen dem Menʿa ibn-i Merre vardı

Ḳafasından gelüp ḍarbını urdı

Atından düşti ḫāk Kerbelāya

Yeñile uġradı hem ser belāya

3255. Ḳatı naʿre urup çaġırdı derḥāl

Didi kim gel iriş ey baba fiʾl-ḥāl

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ġarḳ ḫūn oldum ṣabā dil-dāra bildir ḥālimi

Mācerāyı şerḥ idüp var yāre bildir ḥālimi

ʿArżu-ḥālim vir baña var raḥm idüp ḳılsun meded

Ben giriftār olmışam ḫünkāra bildir ḥālimi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İşidüp çün imām itdi fiġānı

Girüp meydāna aldı ol civānı

Alup tā ḥayme gāhına getürdi

Fiġān itdi yüzin yüzine sürdi

3260. Didi kim bir tekellüm eyle bāri

Ey oġlım bir cevābı söyle bāri

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir tekellümdür murādım gül dehānıñdan seniñ

Bir kelāmdur derde dermān ḫūb lisānıñdur seniñ

Aç göziñ ey nūr-ı didem geldi vaḳt-i el-vedāʿ

İşitdi kim bir cevabıñdır zübānıñdan seniñ

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İşidüp ol dilāver açdı gözin

Atasına dinüben didi sözin

Didi kim ey baba gördüm bu ḥāli

Açıldı gök ḳapusı gör maḳāli

3265. Şarāb-ı selsebilden dolu cāmı

Baña ʿarż eyledi bil peyāmı

Bu sözi söyler iken gitdi rūḥı

İrişdi cennete ol pür fütūḥı

Bu yerde bir daḫī vardır rivāyet

İder rāvī bu maʿnāya riʿāyet

Ḳaçan kim Menʿa İbn-i Mürre nāgāh

Ḳafasından urınca sen ol āgāh

Anı atı getürdi ol zamānda

Varup ṣaḥrāya düşdi bir mekānda

Atı döndi Ḥüseyne ḳarşu geldi

İmām görince atı nāle ḳıldı

Atı aldı Ḥüseyni çün getürdi

Görür oġlı ʿAlī düşmüş yatırdı

Türāb üzre yetürdi ġark-ı ḳān ol

Yaḳīn ḳalmış vire Firdevse cān ol

Alup başı dizi üzre hemen dem

Sürer ruḫsārını ruḫsārına hem

Gözin açdı çün ol şehẕāde derḥāl

Didi ey baba gördüm bir ʿaceb ḥāl

Rasūlullāhı gördüm geldi bu ān

İki elde iki cām dutmış ey cān

Şarāb-ı selsebildir bildim anı

Baña virmek diler birin ʿayānı

Didim yā ceddī vir ikisini hem

Zīrā çoḳ teşneyem bu yerde bu dem

Didi ey ciger kūşem bu cāmı

Getürmüşem seniñ çün bil peyāmı

Saña mensūbdurur bunuñ birisi

Ḥüseyn içün durur anıñ birisi

Gelüben şimdi nūş itse gerekdir

Dil-i maḥzūnı ḫūn itse gerekdir

Bu sözi söyler iken virdi cānı

Behiştiñ oldı cānı armaġānı

Anı çün ḥayme-gāha aldı geldi

Muṣībet Ehl-i Beyte tāzelendi

Fiġān idi Rasūliñ Ehl-i Beyti

Dolar hem dud āh ile dü-gītī

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Yaḳışur bu yerde ġayri dideler ġān aġlasun

Bu ġazā-yı nā-sezāyı işiden cān aġlasun

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

3285. Ḥaḳīḳatden bu sözdir kān efkār

Dili cānı yaḳar her ḥarfi bir nār

İmām çün Ehl-i Beytiñ gördi ḥālin

Teselli virdi gūş eyle kemālin

Didi ey ġonca-i baġ risālet

Veyā rīḥān-ı bostān-ı emānet

Ṣabrıdur bu beliyyātıñ ʿilācı

Taḥammüldür şeb-i cevriñ sırācı

Ṣabr ḳıldığı çün müʾmin belāya

İrişür ḳadri ʿuḳbāda ʿulāya

Cezāʿ itdigi çün kāfir cezāya

İrişür cism-i nā-pāki ezāya

Taḥammüldür belā derdine dermān

Ṣabrıdır mıḥnet-i aʿdāya imkān

Günāhı ʾažve şāyeste degildür

Ḳažāya olmasa rāżı her insān

Ṣabr ḳılmaḳ gerek kim intihāda

Bulasıñ ecrini yevm-i cezāda

Bu ṣabrıñ āḫiri ecrü ʿaẓīmdür

Bu rence intihā gencü naʿīmdür

Ki benden ṣoñra siz çāk girībān

Açup ser-mū perīşān itmek ey cān

Velākin aġlañız yaşın yaşın siz

Görince her şehīd maḳtūʿ başın siz

Zīrā ābu çeşm-i sir-āb-ı raḥmet

Olur teşne şehīd āb-ı raḥmet

Bu resme anlara ḳıldı tesellī

Ki böyle ḳılmış idi Ḥaḳ tecellī

Getürdi oġlı ʿAlī aṣġarı hem

Ki yaʿnī küçük oġlı idi ol dem

3300. Rasūliñ hem emānetin getürdi

Aña teslīm idüp meydāna girdi

Görünce Ehl-i Beyt ol dem bu ḥālī

Şu resme zārı ḳıldı bil maḳāli

Şüreyyāya çıḳar zārı serādan

Fiġān itdi melekler bu ṣadādan

Unutdı tesbiḥī aġlaşdı cümle

İdüp zārı ḳamū bāş açdı cümle

Felek āh itdi gördi böyle aḥvāl

O deşt-i Kerbelāya düşdi zilzāl

3305. Küçük oġlı idi ol dem şīrü ḫār

Ki yaʿnī süd emerdi o bimār

Ṣusız ḳalmışdı lākin ananı bil

Ḥarāret ġālib olmışdı işitgil

Dükenmişdi ḥarāretden ḥalībī

Kesilmişdi o maʿṣūmıñ naṣībī

Bu ḥāli ʿarż iderler hem imāma

İmām āgāh olur çün bu peyāma

Eline aldı ol maʿṣūmı vardı

Muḫālif leşkerine ḳarşu durdı

Didi kim ey ḥamüyyetsüz sitemkār

Dutalım ben günāhkāram günāhkāram

Bu tıflıñ ne günāhı bilelim biz

Ki bir ḳatre ṣu virmezsiz buña siz

Didiler kim bu söz temkīn degil hiç

Size ṣu virmez mümkin degil hiç

Yezīde itmeyince tā ki beyʿat

Saña ṣu virmezem fehm it naṣīḥat

İmām nevmīd oldı döndi ʿayānı

Getüre yaʿnī ḥayme gāha ānı

Ḫuzeyme Kāhi adlu bir laʾīn bil

Aña bir oḳ atar anda işitgil

Boġazına batar maʿṣūmıñ ol oḳ

Ḳucaġına aḳar ḳānı anıñ çoḳ

Oḳı çekdi boġazından çıḳardı

Hemān maʿṣūm Ḫudāya cān virdi

Getürdi anasına virdi anı

Didi al oġlıñı kim gitdi cānı

Gel imdi ey cezāʿ iden ḳażāya

Gel imdi ey fezāʿ iden belāya

3320. Ne çekmişdi gör imdi āl-i evlād

Belāya ḳıl ṣabr bunı idüp yād

Bu ḥāli gūş idüp eyle teʾemmül

Belāya düş olınca ḳıl taḥammül

Belā derdiñ şebī oldı sırācı

Ḳażā rūz-ı rıżānıñ imtizācı

Olar kim merd-i kāmildür cihānda

Bulur ṣabr ile bu derde ʿilācı

Rivāyet

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Rivāyetdür ḳulaḳ tut intihāya

İrişdi çün şühedā-yı müntehāya

3325. Tamām yetmiş iki ṣāḥib saʿādet

İmāmdan ġayri nūş itdi şehādet

Görüp bu ḥāli Ẕeyneʾl-ʿĀbidīn hem

Ḳatı ḫaste yaturdı anda ol dem

Olup bu yerde ol bīmār fiġānkār

Fiġān idüp bu resme didi eşʿār

Eşʿār-ı Ḥażret Ẕeyneʾl-ʿĀbidīn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey diriġā derdimiñ sırrına maḥrem ḳalmadı

Nā-ḫalef tutdı cihānı ġayri hem dem ḳalmadı

Cümlesi buldı şehādet şād ḫandān oldılar

Benden özge Kerbelāya ṣaḥib-i ġam ḳalmadı

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Didi bunı yerinden durdı fiʿl-ḥāl

Libāsın titreyerek giydi derḥāl

Ḳamu ceng aletin giydi hemāne

Ki yaʿnī ola meydāna revāne

İmām gördi bu ḥāli didi anda

Saña yoḳdır şehādet bu zamānda

Seniñ yoḳdır bu devletden naṣībiñ

Sen ibḳārınca irseñ yoḳ tabībiñ

Verince Kerbelāda cāmı sāḳī

Seni bezm-i ecelde itdi bāḳī

Saña şehd ü şehādet yoḳ bu yerde

Saña ruḫṣat icāzet yoḳ bu yerde

Beyt Ḥażret İmām Ḥüseyn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Sāḳi-i gerdūn seni bu yerde maḥrūm eyledi

Tā saña ṣahbā-yı cām-ı mevtā maʿdūm eyledi

Sende iẓhār-ı siyāset sırrını itmiş nihān

Bunda bīmār-ı mizācıñ anı maʿlūm eyledi

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

İşitdi bunı Ẕeyneʿl-ʿĀbidīn bil

Fiġān itdi didi baba işitgil

Niçün bundan naṣībim almayım ben

Yolıñda cānı ḳurbān ḳılmayım ben

3340. İmām didi ey oġlım diñle ḳāli

Anıñ çün yoḳ naṣībiñ diñle ḳāli

Seniñ nesliñe meşrūtdur siyāset

Sebeb budur saña yoḳdır şehādet

Zīrā yoḳ nesl-i Aḥmed senden özge

Yoḳ evlād-ı Muḥammed senden özge

Velākin ʿan ḳarīb sen de gelürsiñ

Şehīd olup baña yoldaş olursıñ

Getürdi ol emānetler ki vardı

Ḳamūsın ḥażır itdi aña virdi

3345. Rasūliñ muṣḥafı hem caʿnī cāmiʿ

Daḫī ʿilm-i ḳıyāmet ol ki sāmiʿ

Ḳamusın verdi Zeyneʾl-ʿĀbidīne

O cān cān-ı imāmüʾṣ-ṣāliḥīne

Didi kim Ehl-i Beyte varayım ben

Vedāʿ idüp bu cenge gireyim ben

Atası Ẕüʾl-fiḳārını biline

Daḳındı Ḥamza ḳalḳanın ḳolına

Rasūliñ bir atı ḳalmışdı ol dem

Adı bil Ẕüʾl-Cenāḥ idi anıñ hem

Ṣarındı çün kim destār-ı Rasūli

Binüp ol Züʾl-Cenāḥa tutdı yolı

Ey oġlım didi Ẕeyneʾl-ʿĀbidīne

İrişince sen ümmet-i ṣāliḥīne

Selāmım anlara sen eyle teblīġ

Kelāmım anlara sen eyle teblīġ

Ġazā-yı Kerbelāyı söylesünler

Bizi raḥmet eyle yād eylesünler

Ḳaçan kim bir muṣībet olsa peydā

Beni yād eyleyüp hem ideler āh

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ey zülāl cām-ı vuṣlat nūş iden ehl-i ṣafā

Teşne fevt iden Rasūliñ ālini yād eyleñüz

Meyl idüp her bir sürūra şād-ı ḫandān olmayup

Dem bu dem bu Kerbelānıñ ḥālini yād eyleñüz

Mefāʿilün mefāʿülün feʿūlün

Rasūliñ Ehl-i Beytine varır hem

Vedāʿ idüp girer meydāna ol dem

Biraz cevlān idüp devrān ider bil

Bu şiʿri ol zamān söyler işitgil

Eşʿār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ol benim kim cedd-i pākım Rasūl-i Züʾl-celāl

Ol benim kim afitābı matlaʿı burc-ı kemāl

3360. Ol benim kim meyve-i ḫūb bostān-ı enbiyā

Ol benim kim ġonca-i bāġ risāletde nihāl

Ben imāmüʾl-mütteḳīnim kim buyurmuşdır Rasūl

Seyyid-i sübbān-ı cennet ḳurretüʾl-ʿayn ricāl

Bu ne dürlü cevr-i miḥnetdir baña ey nā-ḫalef

Kim ḳırup aḥbāb-ı ālim idesiz bunca ḳıtāl

Ḳaṣdıma şimşīr çekersiz Kerbelāda ẓulm ile

Ey Yezīdi ḳanḳı meẕhebde benim ḳatlim ḥelāl

Mefā ʿīlün mefā ʿīlün feʿūlün

Bu eşʿārı diyüp itdi nidāyı

Didi yād eyleñiz ḳahr-ı Ḫudāyı

3365. O Firʿavni daḫī leşkerlerini

Ki Nīle ġarḳ idüpdür her birini

Daḫī Aṣḥāb-ı Fīl ḳıldı maġlūb

Ebābil leşkerini anda maṣbūb

Hem itdi serni-gūn Lūt ḳavmini bil

İdüp Nūḥ ḳavmini iġrāḳ işitgil

Ḥazer idersiñiz siz de Ḫudādan

Ḥicāb idersiñiz hem Muṣṭafādan

Baña bir dem emān viriñ ki bu dem

ʿAyālimi alup Hinde gidem ben

Siziñ olsun Ḥicāzı mülk-i Bābil

Ḳıluñ tövbe hem olmañ ẓulme māʾil

Eger mümkin degilse bu kelāmım

Gelüñ birbir size budur peyāmım

İşitdiler muḫālifler bu sözi

Muḥibbi ḫāndānıñ yandı özi

Velākin Baḫteri İbn-i Rabīʿ hem

Şimir melʿūn eyle Şīt melʿūn ol dem

Görürler kim Ḥüseyniñ bu cevābı

Çerīye eyledi teʾsīr bu ḫitābı

İmāma didiler kim diñle ḳāli

Bizim bu cengimiz fehm it meʾāli

Yezīdiñ beyʿati çün bunda per-ḫāş

Veya ḳıl beyʿati yā vir bize bāş

Buyurdı geldi tīr endāzlar ol ān

Şu resme itdi kim anlar tīr ü bārān

Ḥüseyniñ üstine bārān miṯāli

Yaġardı oḳları diñle meʾāli

Velākin kendine aṣlā ziyānı

İrişdirmezdi mevlā bil anı

İmām çün kim bu ḥāle oldı āgāh

Hemān ḥamle iderken anda nāgāh

Göründi bir ġubār anda vehm-nāk

İçinden bir kişi çıḳdı ḫışım-nāk

ʿAcāyib bir mehābet kān-i merdān

Selām virdi Ḥüseyne vardı ol ān

İmām çün gördi anı didi ey yār

Nedir adıñ bu yerde ne işiñ var

Benim didi periler pādişāhı

Adım Zaġfer saña idem penāhı

3385. ol dem atañ ʿAlī ḥażretleri bil

Varınca kūh ḳafa sen işitgil

Nice devler periler öldirüp ol

Nicesin müʾmin itdi oldı maḳbūl

Benim de atam oldı ehl-i īmān

Periye pādişāh itdi hem ol ān

Ben olmışam periler penāhı şimdi

Baña ruḫṣat icāzet vir ki imdi

Muḫālif leşkerini ḳırayım ben

Selāmetle ḫalāṣı tā ki bulasın

İmām taḥsīn idüp didi ki ey cān

Çü sensin cism-i latīf anlar insān

Görinmezsiñ ki sen cenge gidince

Bulara ẓulm olur sen ceng idince

Didi kim ben girem insān ṣuretine

İcāzet virmedi bāḳ siretine

Didi Ẕaġfer Bedir cengiñde ey yār

Melekler ḳırdılar yā nice küffār

Niçün virmeñ icāzet baña bu kez

Ḳıtāl idem ki ḳurtul sen de bu kez

İmām didi ki ey Ẕaġfer o demde

Rasūliñ vaʿdesi idi ʿademde

Aña şehdü şehādet yitmemişdi

Ecel dāmı anı bend itmemişdi

Anıñ çün Ḥaḳ melekler göndürdi bil

Ḳamu küffārı ḳırdılar işitgil

Benim vaʿdem bu gün buldı ḫitāmı

Bu gün vuṣlat günidir bil merāmı

Bu gün dār-ı fenādan giderem ben

Bu gün Ḥaḳḳa mülāḳat iderem ben

Bu bir sāʿat içün sen dostuma ben

Ne ḥācet zaḥmet itmek git yüri sen

Fiġān itdi sözin işitdi Ẕaġfer

Vedāʿ idüp dönüben gitdi Ẕaġfer

Gider ol toz bulur leşker felāḥı

İmām meydāna sürdi Ẕüʾl-cenāḥı

Mübārız isteyüp meydāna girdi

Temīm-i Şāmı aña ḳarşu vardı

Ḥüseyne didi kim diñle cevābı

Bizim yoḳ leşkerimiziñ ḥesābı

Yalñız başıña olma melāmet

Yezīde beyʿat eyle bul selāmet

Ki sābıḳ Bahrivān cenginde ol dem

ʿAlī ḳırdı bularıñ atasın hem

Henüz ḫatırlarında kini vardur

Saña kim bu çeri içinde yardur

Nice evlādıñı aṣḥābıñı hep

Helāk itdiler ol aṣḥābı hep

Yaluñuz varma bu ḳavm-i mezīde

Ṣalāḥ budur ki beyʿat it Yezīde

İmām didi ki ey Şāmi işit sen

Siziñle ibtidā ḥarb itmedim ben

Şehīd itdiñiz aḥbābımı cümle

Ḳamu evlādı insābımı cümle

Egerçi çoḳ çeriñiz iş bu demde

Benim çoḳ leşkerim lākin ʿademde

Firişteh dev peri cin ile insān

Baña yoldaş olur kim ehl-i īmān

Ben ol şāhım ki iḳbāl celālim

İrüpdür *Ḳabe Ḳavseyne* kemālim

3415. Velākin inşāʾallāh siz de ol dem

Görürsiz ḥāliñiz nice olur hem

Benim ceddim ki Bedre cenge vardı

Melāʾik ṣūret-i insāna girdi

Nice kāfir helāk itdi melekler

İʿānet eyleyüp gitdi melekler

Benim atam ʿAlī sözüm işitgil

Çeküp ḳopardı bāb-ı Ḫayberi bil

Bunı didi hemān bir naġre urdı

Hirāsān oldı leşker anı gördi

Bu önden lerze düşdi Kerbelāya

İrişdi naġresi taḫteʿs-serāya

Ḳılıcını çeküben vardı çaldı

Temimi ortasından iki buldı

Bu kez Zeydi Ebtāḫı bed baḫtu ʿālem

Şecāʿat kānı idi meşhūr ādem

Ḫüseyne ḳarşu geldi cenge durdı

Ḳılıcını imāma çekdi urdı

Anı menʿ eyleyüp çaldı ḳılıcı

İki yarup yere yatdı hem ucı

Ṣusızlıḳdan buñaldı ḳaldı anda

Mecāli ḳalmadı hiç ol zamānda

Bu kez arzūya cān ḳıldı Furāta

Sürüp atın revān oldı Furāta

Şimir melʿūn görüp hem itdi firyād

Didi ey leşker-i Şām Kūfe bīdād

İşidiñ sözimi zinhāru zinhār

Ḥüseyne virmeñiz ḳatre ṣu deyyār

Eger içer ise bir ḳatrece ṣu

Bizim gibi biñ ādem öldürür bu

Hebā olur bu saʿyi ʿaskerimiz

Ḫalāṣi olmaz ḳırılur her birimiz

İşidince bu sözi cümle leşker

Ḥüseyne eylediler ḥamle leşker

Ḳamu leşkerler olup cenge māʾil

Furāt ile Ḥüseyne oldı ḥāʾil

İmām gördi o demde böyle ḥāli

Ḳalup ḥamle ider ceng-i cidāli

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Şu resme ḳırdı kim enhār miṣāli aḳdı ḫun-āblar

Şanasın Kerbelā içre çıḳar el çeşme-i āblar

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

3435. Bu kez bozdı ḳamu ṣaff-ı sipāhı

Furāta girdi gör imdi o şāhı

Eline aldı kim ṣu içe anda

Bir āvāz geldi nāgāh ol zamānda

Ne ṣu içmek zamānı ḳıl ferāġat

ʿAdūlar Ehl-i Beyte ḳıldı ġārat

İşitdi çün imām iş bu cevābı

Girü döndi elinden dökdi ābı

Naṣīb olmaz aña bir ḳatre ṣu hem

Dönüp ḥayme gāha geldi o dem

Bilür kim bu yalanı söylemişler

Ki yaʿnī ol ṣuyı menʿ eylemişler

Velākin ol yalan söz diñle aḳvāl

Muvāfıḳ geldi taḳdīre budur ḳāl

Zīrā içse gerek şehd ü şehādet

Olup cennetde ol ṣāḥib saʿādet

Ḳaçan kim ḥaymesine vardı ol cān

Naṣīḥat ḳıldı Ehl-i Beyte ol ān

Didi şimdi ʿazīmet tāzelendi

Yine size muṣībet tāzelendi

Velī çāk-i girībān itmeñiz siz

Açup ser-mü perīşān itmeñiz siz

Yek ile düşdiñiz ancaḳ ġame siz

Görinmek ṣaḳınup nā-maḥreme siz

Zeyneʾl-ʿĀbidīni çünki gördi

Vedāʿ idüp yüzin yüzine sürdi

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

El-vedāʿ olsun ki cismim cān fedā itmekdedir

Ol münādī ecel ġayri nidā itmekdedir

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Didi kim bu belālar gelmeseydi

Bāri bize muḳadder olmasaydı

Ki bizden ṣoñra ümmetler geleydi

Belālar anlara nāzil olaydı

Ṣanurlardı anı ḥışm-ı ilāhī

Ḳazanurlardı anlar çoḳ günāhı

Velī şimdi idüp bunı teʾemmül

Muṣībet gelse iderler taḥammül

Ey oġlım didi Mekkeye varınca

Medīnede eḥibbāyı görince

Selām teblīġ eyle anlara var

Behişte dāḫil olınca ben ey yār

3455. Götürem ehline senden selāmı

İşidüp şehrbānu bu kelāmı

Nutḳ-ı Şehrbānu

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Didi ey şehr-i yār-ı ʿāl-i miḳdār

Cidā olınca senden ey vefā-dār

Bulardır Ehl-i Beyti āl-i Aḥmed

Bular çün ki evlād-ı Muḥammed

ʿAdū ḥürmet idüp ider ṣıyānet

Bilürem bunlara olmaz ihānet

Velākin ben ġarīb-i dil-nüvāzım

İhānet ideler bu iḥtirāzım

3460. İmām didi ki sen çekme ġammı hīç

Biriñiz görmeye nā-maḥremi hiç

Size ḳaṣd-ı taʿrruż olmaz aṣlā

Size aʿdā ihānet ḳılmaz aṣlā

Ki sende dāḫil-i beyt-i Rasūlisiñ

Bu Ehl-i Beyt ile sende ḳabūlisiñ

Vaṣıyyet çün tamām oldı hemāne

Bu şiʿri söyleyüp oldı revāne

Şiʿr Ḥażret İmām Ḥüseyn

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Geldi ol dem ki dil-i maḥzūn ḫandān idem

Geldi bayrām ki cānı yārıma ḳurbān idem

Geldi ol dem ki benā-yı cenneti maʿmūr idem

Bu riyā ḳaṣr-ı efnā köşkini virān idem

Geldi ol dem ki şehādet şerbetin nūş eyleyüp

Bezm-i şāh-ı enbiyāda kendimi sekrān idem

Geldi ol dem ki giribān çāk ile ḥakkı bilüp

Çeşm-i nem-nāk ile şekvā-yı ʿarża-ı düşmān idem

Mefāʿīlün mefāʿīün feʿūlün

Didi bunı urup bir naʿre fiʾl-ḥāl

Ṣanasıñ ṣūr çalındı anda derḥāl

Bu heybetden vehm-nāk oldı aʿdā

Bu dehşetinden sehim-nāk oldı aʿdā

Görüp ibn-i Saʿīd ol dem bu ḥāli

Çaġırdı leşkerine bu maḳāli

Didi ey bī ḫaberler bu imāmdır

Ki cedd-i Muṣṭafā Ẕiʿl-iḥtirāmdır

Atası ol ʿAlīyyüʿl-murtażādır

Ḳarındāşı Ḥasan hem Müctebādır

Eger bir ḳatre ṣu içse bu merdān

Ḳamumız ölmişdi şimdi el-ān

Tevaḳḳuf virmeñiz aṣlā buña siz

Yüriñ ḫamle idiñ cümle aña siz

3475. İşitdi çünki leşker bu sözi

Ḥüseyne bir aġurdan dutdı yüzi

Ara yire alup ol şehsüvārı

Ḥavāle oldı aʿdā cümle vārı

Bu aḥvāli görince merd-i şīrān

Ḳılıcın çekdi çıḳardı bu merdān

Ne yire ḥamle ḳılsaydı o günde

ʿAdūnıñ biri durmazdı o günde

Dağıddı ṣafları vardı bu kez

Yine döndi Furāta girdi bu kez

3480. Didiler kim bir içim ṣu içe anda

Gelür ḫatrına hem ol zamānda

Ki bunca Ehl-i Beyt ile ʿayāli

Ṣusızlıḳdan żaʿīf olmuşdı ḥāli

Bu ḥāletler olur ḳalıbına ẓāhir

Yine ṣu içmeden ol göñli tāhir

Bir oḳ atdı Ḥażır ibn-i Temīmī

Dudāġın mecrūḥ itdi gör saḳīmi

Müyesser olmadı ṣu içmek aña

Yine ṣu içmedi bir ḳatre ḳatʿā

3485. Dönüp geldi yine oldı saʿādet

İrişdi vaʿde-i şehd ü şehādet

Hücūm idüp alup etrafın aʿdā

Vücūdunda zaḫmlar oldı peydā

Döküldi çeşme çeşme ḳanları heb

Ḳılıçdan yārayıdı yanları heb

Tamām yetmiş iki zaḫmı var idi

Ḳamusından ḳızıl ḳan aḳar idi

Mecāli ḳalmadı ol şīriñ artıḳ

Yedi tā yāre üzre yāreler çoḳ

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3490. Nāvek-i taḳdīre cānım pūte ḳıldıñ ey felek

Gerçi cāna ḳaṣdıñ amma şimdi zaḫmiñ ḳanda

Yāre yāre yārelerle pāre pāre cismimiz

Ḳana ḳana ḳān içerdiñ ḳānı zaḥmiñ ḳanda

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Bilüp ibn-i Saʿīd aḥvālin ānıñ

Sürüp geldi çü gördi ḥālin ānıñ

O dem didi kim ey ẓālim bu ḥāle

Sen iḳdāmı idersiñ bu ḳıtāle

Bilüp ibn-i Saʿīd bu ḥaḳ cevābı

Girü döndi görüp böyle ʿitābı

3495. Şimir melʿūn buyurdı geldi yayaḳ

Anıñ etrāfını hem aldı yayaḳ

Hemen dem tīr bārān eylediler

Nice oḳlar perīşān eylediler

Varup bozdı yayaḳları imām hem

Ḳarār itdi çün ānda durdı ol dem

Birāz aʿdā gözetdi ḥayme gāhı

Varup yaġma ide tā bār gāhı

Bu ḥalāte imām vāḳıf olur bil

Didi yā āl-i Sufyān iḥtirāz ḳıl

Dutalım ki sizde yoḳdır din īmān

Rüsūm-i nāmusiyyet yoḳ mı el-ān

Eger maḳṣad benim düşdüm bu ḥāle

Ne ḥācet varmaḳ ol ehl-i ʿayāle

Şimir melʿūn görüp bu iltimāsı

Ḳabūl itdi çaġırdı cümle nāsı

Ḥavāle oldılar bu kez imāma

Rivāyet böyledir gūş tut kelāma

İmāmıñ ḳalmadı dermānı deyyār

Varamazdı yine semtine aġyār

3505. Iraḳdan tīr bārān itdi anlar

Nice oḳlar seküler atdı anlar

İmām gördi ki yoḳ cevlāna ḳudret

Hemān atdan iz ol pür ḥamiyyet

Zīrā ol at ḳalıpdır Muṣṭafādan

Daḫī hem yādigār-ı Murtażādan

Ziyān irer diyü ol ata nāgāh

Piyāde oldı atdan indi ol şāh

Bu kez aʿdā imāmı gördi yayan

Yüreklendi ḳamusı oldı merdān

3510. İrişdi anda bir melʿūn hemen dem

Bir oḳ urdı Ḥüseyniñ alnına hem

Oḳı çekdi çıḳardı ol hemāne

Aḳar ḳānı yüzine anıñ revāne

Alup ḳānı yüzi gözine sürdi

Ḫudāya şükr idüp hem böyle didi

Şükr olsun Ḫudāya cengile ben

Buluram ceddimi bu rengile ben

Bunı diyüp bu ḥāli çünki gördi

Hemen dem ḳıbleye ḳarşı oturdı

Eşʿār

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3515. Bī-mecāl oldum ki aṣlā bir mecālim ḳalmadı

İtmezem cevlānı ġayri cenge ḥālim ḳalmadı

Ey Yezīd gel şehīd it kim bulam ʿuḳbāyı ben

Ḳatʿ olup dünyāda rızḳ-ı ḥelālim ḳalmadı

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ḳaçan kim tāḳati gitdi oturdı

Hücūm itdi ʿadūlar anı gördi

Anı ḳatl itmek içün geldiler heb

Görüp yüzin şerm-dār oldılar heb

Yüzine baḳup iderler ḥicābı

Kimesne dimez oldı bir cevābı

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3520. Āl-i Aḥmed ḳānını dökmek meger asān mıdır

Kim zīrā ʿālemde bu ḳān ḳāna beñzer ḳān mıdır

Derde dermān istedim dermānı derdinden belā

Görmedim dünyāda bu sırra tabiyyi var mıdır

Mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Şimir melʿūn irişdi itdi efġān

Ne durursız didi ey ḳavm-i nādān

Gelüp durdı laʿīn ol bed sitemkār

Mübārek ḳolını itdi zaḥm-dār

Bir oḳ ile Sinān melʿūn urur hem

Zemīne düşdi hem şehẕāde ol dem

Tezelzül düşdi deşt-i Kerbelāya

İrişdi velvele ʿarş-ı ʿulāya

Melekler gördi anı oldı giryān

Felekler zārı ḳıldı ol gün ey cān

Didiler bu ḳatı ẓulm ṣarīḥdür

Ne dürlü olʿaceb emri ḳabiḥdür

Periler cinnīler ḳıldı fiġānı

Ki tutdı nāleler heft āsīmānı

Ḳaçan kim düşdi şehẕāde türāba

İki fāsıḳ gelüp gūş tut cevāba

Gelüp ḥavli ḳarındāş ile anda

Ḥüseyni ḳatl ide tā ol zamānda

Müyesser olmadı lākin bu iḳdām

Vehim-nāk oluben döndi o eẓlām

Görür ibn-i Saʿīd fehm itdi herkes

Birine didi varsen başını kes

Gelüp biri didi seni ḳatl ideyim ben

İmām didi degilsin ḳātilim sen

Yüri zaḥmet çeküp olma āvāre

Cehennemde giriftār olma nāre

3535. İşitdi ol kişi böyle cevābı

Fiġān itdi gözinden dökdi ābı

İlāhī didemüzi ḳılma bī-nūr

Göñilden itme ānıñ sevgisindür

Bizi emriñe yā Rab itme ʿāṣī

Ki tā olmayalım ehl-i meʿāṣī

Ẕelīl itme virüp nefs-i hevāyı

Beḳāʾi mübtelā-yı bī-nevāyı

İlāhī sen irme şefḳatinden

Bizi dūr itme anıñ raġbetinden

Ḳabūl eyle ilāhī bu niyāzı

Şefāʿat ide bize Ḥüseyn ġāzi

Kitābı oḳuyana raḥmet eyle

Aña rūz-ı cezāda raġbet eyle

Bu kitābı diñleyenler lā-ḥisāb

Gireler uçmaġına cümle bī-ʿaẕāb

Dü cihānda yazan olmasun melūl

Hem ḳıyāmet güni ḳalmasun melūl

Dilerem ki bu kitābı yazdırān

Görmeye aṣlā ʿaẕābı yazdırān

Hem Beḳāyi göre cennetde dīdār

Cümlemüze naṣīb ide Kirdgār

Ger isterseñ ḳıyāmetde şefāʿat

Muḥammed rūḥına sen vir ṣalavāt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu rivāyet firḳatinden oldı gözler laʿl-i fām

Bu ḥikāyet ṣoḥbetinden vāle oldı ḫāṣ u ʿām

Çün namāza māʾil oldı oturup diz üstüne

Ḳıbleye atdı teveccüh secdeye vardı imām

Virmedi mühlet ki ḳalḳup bir daḫī secde ide

Kesdi ol demde mübārek başını ol bed ẓulām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu kelām-ı pür mülāli işiden cān aġlasun

Bu peyām-ı infihāma işiden cān aġlasun

Ḳanlu yaş döksün gözinden ġayri ḫāk-i Kerbelā

Ḫūn āl-i Muṣṭafādur dökülen ḳān aġlasun

Tā ḳıyāmet bu ġazānıñ mācerāsın naḳl idüp

Yaḳışur āl-i Rasūle dostı düşmān aġlasun

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvī ider çün şehādet şerbetin nūş eyleyüp

Geldi ol at ẕülfini ḳāna boyadı bil kelām

Döndi vardı ḥayme gāha Ehl-i Beyt anı görüp

Etdiler feryād-ı āhı bu şiʿrden al peyām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3555. Ey semendim söyle biʿllāh şehsüvārıñ ḳandadur

Ḳanda gitdi ṣāḥibiñ yā ġam-güsārıñ ḳandadur

Neylediñ netdiñ Ḥüseyn-i Müctebāyı ey feres

Bir ḫaber vir şehsüvār-ı kāmükārıñ ḳandadur

Çün seniñle Kerbelāya girdi cevlān eyledi

Yalñız geldiñ niçün ol nā-murādıñ ḳandadur

Hem saña hem-rāh hem dem olmış idi rūz şeb

Ḳanda ḳoydıñ geldiñ anı ḳānı yārıñ ḳandadur

Esdi mi firḳat semūmı geldi mi vaḳt-i ḥazān

Ey nihāl-i bāġ vaḥdet gül-ʿizārıñ ḳandadur

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3560. Böyle nevḥa ḳıldıġınca Ehl-i Beyt Muṣtafā

Gözlerinden ḳān dökerdi Ẕüʾl-cenāḥ ḳıl infihām

Bu ġazādan ṣoñra düşdi dağlara ol Ẕüʾl-cenāḥ

Görmedi kimse nişānın dutdı ṣaḫrāyı maḳām

Çün şehīd itdi Ḥüseyni ol Şimir melʿūn daḫī

Ḥayme gāha vardı leşker lākin idüp iḥtirām

Görmedi bir kimse ḥāşā Ehl-i Beytiñ dāmenin

Varmadı ol semte aʿdā çün buyurdı Lā-yenām

Gördi Zeyneʾl-ʿĀbidīni ol Şimir melʿūn varup

İstedi başın kesüp hem vire aña inʿidām

3565. Ḳoymadı anı Ḥamīd hem didi ey bī-dīn laʿīn

Ḥastedür bu ḳatline niçün idersiñ ihtimām

Bir rivāyetde daḫī menʿ itdi ol ibn-i Saʿīd

Çün kim anı ḥıfẓ idüpdür anda ol bāḳi kirām

Çün imāmıñ mātemīne başladı ehl-i ʿayāl

İtdiler feryād-ı āhı kim bu maẓmūn-ı niẓām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bu ne miḥnetdir ki yā Rab müntehā oldı bize

Bu ne nisbetdir ʿadūdan ḫāliyā oldı bize

Bu ne ḥikmet kim refīḳ-i Muṣṭafādan yād olup

Şimdi hem-rāh muḫālif iḳtiżā oldı bize

3570. İşidenler Kerbelāyı bir ḳażādır dimesün

Bir degildir mācerāmız biñ belā oldı bize

Yād ḳanḳı birisin āh feryād ideyim

Tā ḳıyāmet vaṣf olunmaz her cefā oldı bize

Fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilātün fā ʿilün

Çün şehīd oldıġı demde ol imām-ı bā-ṣafā

Bir ġubār peydāh oluben dutdı dünyāyı tamām

Tā hevāya çıḳdı ol toz ẓulmet oldı bu cihān

Ṣandı ʿālem kim ḳıyāmet ḳopdı budur irtisām

On gün açılmadı cennet ḳapusı zīnetlenüp

Hem şehīde olmış idi muntaẓır Dārüʾs-selām

3575. Ḥūri-i ġılmān vildān elde cām-ı pür-şarāb

İntiẓār kim şehīde ʿarż ide ṣahbāʾ-ı cām

Ehl-i Beyt içün müheyyā oldı hem ecrü ʾaẓīm

Çünki ṣabr idüp belāya buldı zevḳ ber devām

Ol münāfıḳlar içün ḥażır olmışdı ceḥīm

Tā ki aġlāl-i selāsil ide anı bend-i dām

Her kimesne etdigince bula anda ecrini

Ḳoymaya bu intiḳāmı ol ʿAzīz ü Ẕüʿntiḳām

Rāvīyānlardan rivāyet sözlerin yād idelim

Ehl-i Beyti bil ki anda nice ḳıldı ʿazm-i Şām

3580. Nice hevdecler müheyyā eyledi İbn-i Saʿīd

Bindürüp iʿzāz ikrām eyledi ber-müstedām

Baʿżılar dirler ki ʿuryān nāḳıya bindirdiler

Ḥāşā-lillāh bu ġarażdır kim bu sözi kiẕb-i ʿiẓām

Ehl-i Beyt-i Muṣtafāya bu ġaraż mümkin degil

Bu yalān maḥżā ḫatādur kim olur hem pāk-nām

Hevdece mestūr maḥrūsı girdiler ʿazm itdiler

Gördiler kim hem Ḥüseyniñ cism-i pākın ḳıl fihām

Ġarḳ ḫūn olmış mübārek cismi yatur bāşı yoḳ

Gel gör imdi Ehl-i Beytiñ ḥālini bil ḫoş-merām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir ḫaber vir ey Ḥüseyn-i Müctebā ḥāliñ nedir

Ḳāna ġarḳ olmış yatursıñ bildir aḥvāliñ nedir

Ḳānda ḳaldı yā ser-i pākıñ beyān it bilelim

Cism-i ebyaż üzre seyl-āb eyleyen nānıñ nedir

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Hevdeciñ içinde giryān aġladı yaşın yaşın

İtdiler ṣabr-ı taḥammül itdiler çāk-i ḫiyām

Her ser-i maḳtūʿ şehīdi aldı her bir tāʾife

Varalar zīnetle yaʿnī çünki böyle buldı kām

Virdi Ḥavli ibn-i Yezīde ol Ḥüseyniñ başını

Didi sen git Kūfeye var söyle aḥvāl-i rizām

Aldı Ḥavl ol mübārek başı gitdi Kūfeye

Kūfeye girmezden evvel oldı aḫşām ey hümām

Kendiniñ bed-ẖānesi bil Kūfeden taşra idi

Ḫānesine vardı başı gizledi ol bed-ẖışām

Var idi bir ʿavratı kim ṣāliḥā enṣāriden

Her gice ḳalḳup namāzı itmiş idi iltizām

O gice ḳalḳar ki yaʿnī ol namāz ide edā

Gördi bir nur oldı peydā ṣanki doġdı şems-i tām

Ḫānei ḳıldı münevver ḳurdılar bir taḫte nūr

Geldi dört ẖātūn oturdı her biri ẕüʾl-iḫtirām

3595. Birisi bir baş getürdi sürdi yüzin yüzine

Didi ey ḳalbim sürūrı çün ola yevmüʾl-ḳıyām

Baş açup Bār-i Ḫudāya ideyim şekvānı ben

Dādıñı düşmāndan alsun kim budur arzım müdām

Olıcaḳ divān-ı Ḥaḳḳı tā ki iḫżār-ı enām

Baş açup feryād idem ki ey ẖudā-yı Lā-yenām

Sen bilürsiñ Kerbelāda nitdi ẓālim ḳullarıñ

Ḳoyma maẓlūm intiḳāmın ey ʿAzīz ü Ẕüʿntiḳām

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gördi ol bi-çāre ḫavf itdi ḳatı

Bir nidā geldi gör imdi ḥāleti

Kim bu baş maẓlūm şāh-ı Kerbelā

Ol Ḥüseyniñdir ki gördi her belā

Hem ziyāret eyleyen ḫātūn daḫī

Biri Meryem āl-i ʿİmrān ey saḥī

Āsiyedür hem Ḥadīce bil kelām

Fātıma Ẕuhrā biri budur peyām

Ḳorḳma sen kim hiç saña olmaz ʿaẕāb

Bu ṣavāşlardan saña yoḳdır ḥisāb

Bildi ʿavrat çün ki bu ḥāli hemān

Gördi kim ol başı durup anda ʿayān

Aldı bildi kim Ḥüseyniñdir bu baş

Aġladı gözden dökildi ḳanlı yaş

Ol başı ol dem yudı gül-āb ile

Dāradı gisūların müşk āb ile

Hem erin uyardı didi ey kilāb

Bu ne işdir sen ki ideñ irtikāb

Āl-i Aḥmed oldıġın bilmez misiñ

Ḥaḳ Çalabdan iḥtirāz ḳılmaz mısıñ

Didi bunı çıḳdı gitdi nāgihān

Bir daḫī görinmeyüp oldı nihān

Çün ṣabāh oldı durup Ḥavli hemīn

Aldı başı eline hem ol laʿīn

Bir tabāḳ üzre mübārek başı hem

Ḳoydı ʿAbdullāhıñ öñüne o dem

Gördi ʿAbdullah anı ḫandān olur

Hem eline bir çıbuḳ ol dem alur

Ol çıbuḳ ile leblerin ḍarb eyledi

Bu Ḥüseyniñ lebleri ne ḫoş didi

Bir ṣaḥābe oturırdı ol zamān

Gördi bu ḥāli hemān ḳıldı fiġān

3515. Didi neylersiñ çü bilmeñ nitdügiñ

Bu imāmdır leblerin ḍarb itdigiñ

Nice kez gördüm ki peyġamber hemīn

Leblerin öperdi bunıñ ol Emīn

Bu çıbuḳla şimdi ḍarb itmeñ nedir

Bu tarīḳ-i İblīse gitmeñ nedir

Bu ne işdür diyü çün kim söyledi

Ehl-i meclis işidüp ẕār eyledi

Gördi ʿAbdullah darıldı diñle sen

Didi ḥürmet itmesem mihmāna ben

3620. Öldürürdim ben seni tā şöyle bil

Ḳodı ol meclisden anı diñlegil

Didi bu başı getüriñ siz yine

Ol ʿÖmer ibn-i Saʿīde tiz yine

Başlar ile bu berāber tā gele

Ehl-i Kūfe göre bu ḥāli bile

Ol mübārek başı çün götürdiler

Yine ol cemʿiyyete yitürdiler

Bir Rivāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bir rivāyet bunda var bil ey Saʿīd

Kerbelāda ḳaldı çün cism-i şehīd

Var idi bir ḳarye anda ʿarża nām

Ḫalḳı geldi Kerbelāya ey hümām

Gördiler cümle şehīdiñ leşleri

Anda yatur kim kesilmiş başları

Kerbelā feryād ile dolmış hemān

Nevḥa idiler o yirde ol zamān

Gördiler kimse yoḳ lākin çoḳ avāz

Bildiler kim cinnīlerdür diñle rāz

Kerbelā maẓlūmları çün cinniler

Aġlaşup dirdi bu şiʿri Sünnīler

Hem suʾāl itdi Benī Tayyār biri

Müʾmin idi ol ḳabīle ekşeri

Ol didi ḥaḳḳa kim itdim istimāʿ

Söyleyüp bu beyti iderler fizāʿ

Ehl-i ʿarża hem şehīd cismini bil

Defn idüp ḳıldı namāzın diñlegil

Çün getürdi başları ibn-i Saʿīd

Kūfeye vardı irişdi ol pelīd

Dikdiler şebdeler üzre başları

Hem ʿālem açup görüñ bu işleri

Oldılar ḫāndān naġāreh çaldılar

Kūfe şehrine teveccüh ḳıldılar

Ol yaña ibn-i Ziyād gör neyledi

Bār-i gāhin zīb zīnet eyledi

Virdi biñ ādem didi tīz gidiñiz

Her maḥalle yolını żabtı idiñiz

Fitne ḳoparmañ didi ḫalḳ içre bil

Hem nidā ḳıldı nidāyı diñle ḳıl

Tā ki istiḳbāl ide ol ḫāṣ [u] ʿām

Kūfe ehli çıḳdılar anda tamām

Baʿżı tehniye tarīḳ ile hemān

Baʿżı taʿziyye içün çıḳdı ʿayān

Öyle çoḳ idi kim ʿālem bil yaḳīn

Tā ṣabāḥın girdi leşkerler hemīn

ʿAṣrı vaḳtinde sarāya irdiler

Ehl-i Kūfe çün bu ḥāli bildiler

Her biri itdi teʾessüf ḳıldı ẕār

Aġladı ol gün nice bir nāmedār

Gördi Zeyneb anı ifġān eyledi

Hevdec içinden bulara söyledi

Didi kim ey ehl-i Kūfe siz bizi

Ṣaldıñız ġurbetde ḫavfa siz bizi

Siz nice nāme yazup gönderdiñiz

Siz yine fiʿliñiz döndürdiñiz

Didi bir pīr bu söziñ ḥaḳīḳat senüñ

Bu cevābıñ doġrı mutlaḳdır seniñ

İtdiñiz çün Müslimi bunda şehīd

Niçün aʿlarsız[140] eyā ḳavm-i Yezīd

Tā ki rūz-ı ḥaşrdeñ bil ey saḫī

Kūfe ehlinden bu nām gitmez daḫī

3650. Zeyd ibn-i Erḳam anda söyledi

Başlara çün kim yaḳīn vardım didi

Ser-i maḳtūʿ imāmdan ol zamān

Ben işitdim bunı oḳurdı ʿayān

Çün işitdim lerze tutdı cismimi

Ol ṣalābetden unutdum resmimi

[140] "aġlarsız" olması muhtemeldir.

Ben didim *ṣıdḳ eyā ibn-i Rasūl*

Ehl-i din olan ider söziñ ḳabūl

Bir ʿazīz pīr hem rivāyet eyledi

Şebdeden ol başlar içinde didi

3655. Ben yaḳīn anda dururdım ey hümām

Oḳıdı bu āyeti raʾs-i imām

Rivāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rāvī ider anda ʿAbdullah yine

Ol imāmıñ başın aldı dizine

Ayaġı üzre düşer bir ḳatre ḳān

Deldi ol ḳān ayaġını ol zamān

Yāresi virirdi mekrūh rāyiḥa

Yāreden iderdi her dem ṣāyiḥa

Tā zevālivaḳtine dek diñlegil

Yāresi aṣlā ʿilāc dutmazdı bil

3660. Ehl-i meclis itdiler istikrāh hemīn

Varmaz oldı kimse yanına yaḳīn

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṣanma dökmek āl-i Aḥmed ḳānını tedbīr durur

Gel ḥazer ḳıl kim saña her ḳatresi tīr tīrdür

Tā zamān-ı ḳatle dek görürsiñ ʿaẕāb

Her kimesne itdigince bulmış taḳdīr durur

Fāʿilātün fāʿilatün fāʿilün

Çünki perde ḳurdılar ol yire bil

Ehl-i Beyt oturdı geldi diñlegil

Evvelā Zeyneb gelür virmez selām

İltifāt itmez daḫī dimez kelām

3665. Görüp ʿAbdullah anı ḥışm eyledi

Kim bu tuġyān ṣāḥibi kimdür didi

Didiler Zeyneb durur bint-i ʿAlī

Hem Ḥüseyniñ hemşīresidür belī

Didi ʿAbdullah ki ey ḫātūn bu dem

Bī-nihāyet Ḥaḳḳa şükr olsun ki hem

Tā sizi rüsvāy idüp daʿvāñızı

Bātıl itdi beyhūde daʿvāñızı

Didi Zeyneb ey ʿadū-yı Züʾl-celāl

Sen yalan söylersiñ ey ehl-i ḍelāl

3670. Çoḳ şükr olsun Ḫudāya bī-ʿaded

Kim bizi ḳıldı muʿazzez ol aḥad

Tā nübüvvetle bizi maʿmūr idüp

Ḳıldı aʿmā düşmeni maḫhūr idüp

Kim sizi maġlūb idüp virdi melāl

Ġālib itdi gör bizi ol Lā-yezāl

Tā ki bu aḥvāli ol ceddim bize

Söylemişdi kim ḫaber vire size

Kerbelānıñ mācerāsını tamām

Söylemişdi ol Rasūl-i Lā-yenām

3675. Biz bu aḥvāli bilürdik inkār

İntiẓār üzre idik leyl-i nehār

Ḥamduliʾllāh raḥmeteʾn liʾl-ʿālemīn

Ṣādıḳ oldı *ṣādıḳuʾl-vaʿduʾl-emīn*

Hem siziñ geldi zevāliñiz yaḳīn

Tā cezāñızı bulursıñız hemīn

Didi ʿAbdullah hele tuʿyānıñız

Gitdi bu demde ġurūr ʿışyānıñız

Didi Zeyneb māl içün sen diñlegil

Şöyle şāhıñ ḳaṣdını itdiñ ki bil

Müʾmin olan sözin iderdi ḳabūl

Hem imāmʿül-vaḳt idi āl-i Rasūl

Tābīʿ idi cümle maḫluḳāt aña

İḳtidā ider idi her evḳāt aña

İşidüp ḥışm itdi ʿAbdullah hemān

Ḳatline ḥükm itdi anıñ ol zamān

Ol ʿÖmer ibn-i Saʿīd anda idi

Gördi feryād itdi ey ẓālim didi

Ẓāhir ānıñ cigeri olmış kebāb

Çekdigi rence göre söyler cevāb

Döndi Zeyneʿl-ʿĀbidīn baḳdı hem

Didi bu kimdir ḫaber viriñ bu dem

Bu Ḥüseyniñ oġlı didiler Saʿīd

Didi ʿAbdullāh ki ol oldı şehīd

Didiler yoḳ ekber evlād-ı ʿAlī

Ol şehīd oldı bu peymāra velī

Çünki Zeynʿel-ʿĀbidīn böyle peyām

İşidüben didi bu resme kelām

Didi ʿAbdullah ki kimsiñ diñlegil

Ol ḳarındāşım idi hem şöyle bil

3690. Ol ḳarındāş vefādārım idi

Ol benim yār-ı hevādārım idi

İntiḳāmın ḳoymaya Rabbiʿl-enām

Ala dünyāda ʿAzīz ü ẕü-ntiḳām

İşidüp bu sözi ʿAbdullah hemān

Ḥışmı idüp ḳatline emr itdi ʿayān

Gördi çün Zeyneb hem itdi fiġān

Didi ey ẓālim ne dirsiñ el-emān

Bundan özge ḳalmadı āl-i Rasūl

Ḳalmadı ṣāḥib siyādet ey fużūl

3695. Ḫūn beyt-i āl-i Aḥmeddür Saʿīd

Tā ziyān itme buña sen ey pelīd

Çünki Zeyneʿl-ʿĀbidīn işitdi bil

Didi ʿAbdullah sözüm diñlegil

Sen ḳatilden ḳorḳudur musıñ beni

ʿĀdet itmişdir bize anı ġanī

Tā bize sermāye-i ḳabż-ı ẕülāl

Bu şehādetdür ki ider intiḳāl

Bil gider bu yolda cümle vārımız

Hem ḳażāya ṣabrı ḳılmaḳ kārımız

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3700. Teşneyim āb şehādet ḳabż-ı Raḥmāndır baña

ʿĀşıḳım vuṣl-i dilāver vaḳt-i ḫandāndır baña

Bulmışam dām-ı ʿadūda çün giriftār esīr

Bu cefāyı çekmesinden ölmek āsāndır baña

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gördi ʿAbdullah ki ḳılmaz fāʾide

Bunlara doġru kelāmdır ḳāʿide

Tā zīrā ecdādınıñ şānında bil

Nāzil olmışdır bu ayet diñlegil

Söylemez oldı sükūt çün ol şīrār

Bir ḳulına didi kim sen yüri vār

3705. Kūfeniñ cāmiʿi ḳurbında yaḳīn

Bunlara bir yir göster otursıñ hemīn

Ehl-i beyt ol yire çün kim gitdiler

Oturup hem yasu mātem dutdılar

Bir nice gün geçdi ʿAbdullah hemān

Çaġırır Zehri ve Ḥażrı ol zamān

Ol Şimir Ẕüʾl-cevşeni çaġırdı ol

Bunlara beş biñ münāfıḳ virdi ol

Ehl-i beyte nice hevdec virdiler

Başları Şāma Yezīde gönderdiler

Hevdece girdi ʿayāliñ her biri

Başları alup revān oldı çeri

Her ḳonaḳda nice dürlü ey aḫī

Ẓāhir olurdı kerāmetler daḫī

Tā saña bir nicesin idem beyān

Çünki Ḥarrāna varırlar bil ʿayān

Bir Yahūdi var idi Yaḥnā benām

Başlara seyre gelüp diñle kelām

Çün Ḥüseyniñ başına vardı yaḳīn

Gördi kim bu āyeti oḳur hemīn

İşidüp anda bu āyet ẕikrini

Oldı ḫayrān gör imdi fikrini

Didi kim bu baş kimiñdir söylegil

Ol Ḥüseyniñdir diler şöyle bil

Ceddidir anıñ Muḥammed Muṣṭafā

Anası Ƶührā atası Mürteżā

Anı gördi Yaḥyā oldı Müslīmān

Ḫānesine döndi geldi ol zamān

Aldı çoḳ tuḥfe hediye dinleñiz

Geldi Zeyneʾl-ʿĀbidīne ol ʿazīz

Biñ dirhem altunı hem alup gelür

Çün müʾekkeller görüp anı bilür

Didiler aʿdā-yı şāha ey ʿibād

Bu muḥabbet mūcib-i fiʿl-i fesād

Ḳatline ḳaṣd eyleyüp leşker yürür

Anlar ile ceng idüp Yaḥyā görür

Nicesin oldırdı mecrūḥ itdi ol

ʿĀḳıbet anda şehādet buldı ol

Şimdi Ḥarranda mezārı ey Saʿīd

Adı maʿrūfdır anıñ Yaḥyā şehīd

3725. Her kerāmetden daḫī budur biri

Çünki Muṣul şehrine yetdi çeri

Ol ʿİmādüʾd-dīn idi anda emīr

Ehl-i īmān idi ġāyet ḫūb żamīr

Ol Şimir züʾl-cevşeni iʿlām idi

Gelsün istiḳbāle diyü söyledi

Çün ʿİmādüʾd-dīn görüp böyle cevāb

Didi itsün bu şehirden ictināb

Muḫtelifdir bu şehirde olur ḳıtāl

Ḫāliyā vardır fesāda iḥtimāl

Taşrada ḳonsun zaḫīre virelim

Tā ki bir gün ḫidmetini görelim

Ol Şimir melʿūn anı ḳıldı ḳabūl

Ḫavf idüp taşra yire itdi nüzūl

Hem imām ḥażretleriniñ başını

Bir firāş üzre ḳodı gör işini

Ol mübārek başdan anda hemān

Taşıñ üstüne düşer bir ḳatre ḳān

Aldı ol ḳāndan hemān ṣaḥrāda eṯer

Rengi gül-gūn oldı ṣan yāḳut ṯer

Hem Muḥarrem ayı ṣaḥrānıñ yüzi

Cevş idüp laʿle dutardı bil sözi

Tā ki olʿAbdullahıʾl-melik hem oldı şāh

Çünki naẓar ḳıldı ol taşa nāgāh

Ḳalmadı ol taşda aṣlā bir nişān

Şimdi Şehīd-i Nutḳa dirlerʿayān

Ḳalḳup ol yirden revāne oldılar

Ol Nuṣaybin şehrine çün geldiler

Anda Manṣūb ibn-i İlyās var idi

Ḫalḳı istiḳbāle aldı yüridi

Şehri donatdı zīnet eyledi

Bunları ḳondırdıʿizzet eyledi

Nāgihān bir barḳʿālem ṣavt çıḳar

Şehre düşdi ekşerī ḫalḳın yaḳar

Ol Şimir gördi bunı firār idüp

Çıḳdı anda hiçbir ḳarār itmeyüp

Oradan da geçdi bunlar ol zamān

Ḥalebe yaḳın yire ḳondular hemān[141]

Ḥalebe bir ilçi gönderdi ʿayān

Anı daḫī ideyim size beyān

3745. Vardı ilçi şehre girdi bu zamān

Şehriñ ḫalḳı bunı duydılar o an

Ḥaleb ḳavmi sünni idi ġāyeti

Diñle şimdi bunlar nedir ise ḥikmeti

Beginiñ adı idi ibn-i Benām

Yaş dökerek geldi cümle ḫāṣ [u] ʿām

Aġlaya ḳamusı virdi cevāb

[141] 3743.beyitten itibaren 4177.beyte kadar olan kısım Bekâi'nin Kitab-ı Kerbela'sına ait nüshalarda geçmemektedir. Kanaatimizce bu beyitler Hamamcı-zade Subhî tarafından kaleme alınmıştır.

Ol zamanda şöyle itdiler ḫitāb

Āl-i evlāda ḥaḳāret eyleyen

Ehl-i beyte hem ḫıyānet eyleyen

Bize maḳbūl ola mı ḳarşu çıḳaḳ[142]

Hiç düşer mi ehl-i beyte biz baḳaḳ

Bunları şehriñ içine ḳoyma[y]ız

Bu Yezīd melʿūna daḫī uyma[y]ız

Nān niʿmet daḫī virmeñ bunlara

Bir içim ṣu da ḥarāmdır anlara

Böyle diyüp bunları dönderdiler

Elçileriñ girüye dönderdiler

Elçi ʿAbdullaha vardı çoḳ melūl

Bu şehirli size eylemez ḳabūl

Virdi ḫaber ne didilerse sözi

[142] Yerel kullanımda “çıkalım”

İşidince yandı ʿAbdullah özi

Şimdi çaġırup tanışıḳ itdiler

Anlara orada gör ne tedbīr itdiler

Geçelüm şehriñ yanından varalım

İlerüde bir maḥale ḳonalım

Öyle diyüp anlara oldı süvār

Ḥalebiñ yanına yaḳīn geldi şirār

Şehriñ ḫalḳı burcıñ üstüne çıḳar

ʿAskeriñ cümlesi anlara baḳar

3760. Çaġrışur laʿnet diyü heb ḫāṣ [u] ʿām

Ḫavf-ı Mevlāyı yitürdiñ ey bed ẓalām

Müslīmānım diyü daʿvā ḳılasıñ

Āl-i Rasūle hem düşmān olasıñ

Nān-ı ʿazīz daḫī göndermediler

Bir içim ṣu daḫī göstermediler

Ṣād u ḫandān oldı Ehl-i Beyt görüp

Melūl melūl münāfıḳlar yürüyüp

İlerüde bir maḥale ḳondular

Atlarından hep aşaġı indiler

3765. Ol aradan daḫī yatup gitdiler

Muʿarrā şehrine varup yitdiler

Çünki şehriñ ḫalḳı kāfirden idi

İki melʿūn birbirinden kem idi

Bunlara ḳarşu çıḳar cümle tamām

Büyük küçük neyi varsa ḫāṣ [u] ʿām

Zīnet idüp küs ḥarbi çaldılar

ʿİzzet ile içerüye aldılar

Nān niʿmet yedirüp daʿvet ider

ʿAbdullahla ḳonuşup ülfet ider

Ṣoḥbet iderken zemīn bir titredi

Zelzeleden yir ü gök hep gürledi

Ḳudret-i Mevlā irişdi ol zamān

Nice ḫāne yıḳılup anda hemān

Çoḳlarınıñ cānı cehennem bulur

Her ḳonaḳda böyle işāret olur

Bildiler ki Mevlānıñ rıżāṣı yoḳ

Cümlesi de ḫavfa vardı ḳatı çoḳ

İdemedi daḫī ol yirde ḳarār

Oradan da çarçabuḳ itdi firār

Şīr şehrine yaḳın geldiler o dem

Sünni idi anı size vaṣf idem

Şāma yaḳın idi ol yir bī-gümān

İʿtibār eyler bize diyüp hemān

İlçi vardı ḫariciden o yire

Diledi ki şehriñ içine gire

Ḳoymadılar içerü red eyleyüp

Dillerinden bu kelāmı söyleyüp

Didiler ki siz gibi ḫāʾinleri

Ḳoymayız hiç virmeyiz taʿyınları

3780. Çünki bunlar bu ḫaberi aldılar

Şīr öñünden Şāma yaḳın geldiler

Yine ʿAbdullāhıñ cānın ṭaġladı

Ḳarşu çıḳmayanlara kin baġladı

Şām ilinde bir ḳarye vār idi

Yezīde beyʿat itmiş hep yār idi

Geldiler ol yire ārām itdiler

Hem Yezīde mücdeciler gitdiler

Vardı Yezīde ḫaber degdi hemān

Ḥamāmda idi o melʿūn o zamān

Taşra çıḳdı çarçabuḳ üstün giyüp

Cümle vezīrlerine emrin diyüp

Şehir ḫalḳı cümle çıḳsunlar didi

Büyük küçük cümle bilsünler didi

Yoḫsulu bāyı bunı duydı ol zamān

Nice biñ kez ḫalḳ ayaḳ üstüne hemān

Ḳarşu çıḳdı öyleyecek gitdiler

Şimr-i melʿūn Şīt Rabīʿde yetdiler

Yürüdüler öñce Ḥüseyniñ başı

Ehl-i Beytiñ aḳdı göziniñ yaşı

Alup şehre getürdiler anları

Ḳan aġlardı Ḫudānıñ ḫāṣ cānları

Şehir içini üç gice gezdirdiler

İslām olan cigerin azdırdılar

Rabīʿül-evvel ayınıñ nicesi

Vardılar Şāma on altı gicesi

Ṭāma öñünde seyrān itdiler

Ṣoñ ḫitām Cāmiʿ-i Ümiyye yitdiler

Ol maḥalde indirirler ol zamān

Zārı zārı aġlaşurlardı idi

3795. Şehir ḫalḳından bir ādem var idi

Ḫānedāna gizli İslām yār idi

Gider iken cāmiʿ[y]e uġradı yolı

Anda oturmışlar Mevlānıñ ḳulı

Adına Saʿīd didiler ey yere

Aġlayaraḳ vardı ol dem ol yere

Didi Saʿīd siz niçün aġlarsıñız

Zār iderek cān ciger daġlarsıñız

Cümle ʿālem şāz olur sizde ne ḥāl

Aġlamaḳlıḳ bize bildir ne meʾāl

Bunlar itdiler ey aḫī söyleme

Sende bizimle berāber aġlama

Saña daḫī ġażab eyler bu Yezīd

Āl-i Rasūl düşmānı kāfir pelīd

Bu giden baş bil Ḥüseyniñ başıdır

Sāʾirleri Ehl-i Beyt başlarıdır

Aġlarız anıñ içün her zamān

Ẓulmi bize eyledi çoḳ bed-gümān

Bu ḫaberi bizden istersiñ yine

Şehr-i bānu Ümmü Gülşüm Urḳiye

Didiler kim ḫalḳ-ı ʿālem şād u kām

Ḫandān olur ḳaç gicedir ḫāṣ [u] ʿām

Sen niçün geldiñ burada aġlayu

Bizim içün cān cigerler ṭaġlayu

Ben bilürem yā niçün aġlamayım

Sizler içün sīnemi ṭaġlamayım

Bunın ceddidür Muḥammed Muṣṭafā

Atasıdır hem ʿAlīyyüʾl-Murtażā

Fātıma Ẕehrā anası ey gözüm

Sizi bunda görince yandı özüm

Size dirim bu ricāmı ey hümām

Ne ḫıdmet dirsiñiz ideyin ġulām

ol zamān anları orada topladı

Ḫātırın aldı ele ḫoş söyledi

Bunlarıñ ḫıdmetine her gün gider

Ehl-i beyt Saʾīde alḳışlar ider

Rāvīler şöyle rivāyet eyledi

Gel ki ḳudret gör ne ḥikmet söyledi

Ehl-i Beyti mescid içinde ḳodı

Ḥüseyniñ başını bile al didi

3815. Doḳuz baş ile berāber aldılar

Ol Yezīdiñ sarāyına geldiler

Şimr-i melʿūn Yezīd öñünde ḳodı

Maġrūr olup gör ki ol kelb ne didi

Devletiñ artsın seniñ günden güne

Seni yitürdi nüfūsuñ bu güne

Ḫalḳıñ yigrek idi kesdim başını

Ehl-i evlādınıñ dökdim yaşını

Bunı böyle söyleyince ol ẓalūm

Diñle aña ne didi kāfir-i ẓalām

Ḳaḳıyup didi Yezīd melʿūn kişi

Ya niçün didiñ baña sen bu işi

Şimdi benden yigrek ādem var mıdır

İl vilāyet daḫī buña yār mıdır

Bunı baġlañ ḥabs-i zindān eyleyiñ

Aña göre cezāsını siz viriñ

Baġladılar Şimriñ anda ḳolını

İtdigine göre buldı yolını

Ḥikmet-i settārı gör ki neyledi

Birbirine anı düşmān eyledi

Buña da ḳalmaz bunıñ itdikleri

Yol degildir ey ʿazīz gitdikleri

Bir rivāyet daḫī vardur burada

Ḥabs-i zindān eyledi o şırada

Çün Müseyyeb ġāzi ḳatl itdi anı

Ḳaldırınca Şām ilinden düşmānı

Bunı duydıñ añladıñ ḫoş ey dede

Biz gelelim dersimize nirede

Ol vaḳit başları heb getürdiler

Sekizini girüye getürdiler

3830. Legene ḳoyup Ḥüseyniñ başını

İslām olan dökdi gözden yaşını

Ol Yezīdiñ öñüne getürdiler

Vezīrleri yer yerin oturdılar

Şordı ʿAbdullāha olan işleri

Taḥt altında ḳoyup sekiz başları

Kerbelāda sergüzeşti söyledi

Giydirüp ḫılʿati taḥsīn eyledi

Ḳanı benim ensāb-ı ecdādımı

Bedr-i cengiñde olan aḥbābımı

3835. Böyle diyüp aldı ele bir çomāḳ

Oturanıñ dili tutdı hem damāḳ

Urayım dirken Ḥüseyniñ başına

Çomaḳ degdi kendisiniñ başına

İslām iseñ baştan alma eliñe

Sırr-ı mübāregi getür gönlüñe

Çünki melʿūn bu ḥaḳāret işledi

Bir yigit var idi gör ki nʿişledi

Ḥikāyet-i ʿAbduʿş-Şems Raḥmetullāh

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ḳayser-i Rūmuñ ilçisi idi ol zamān

Adına ʿAbduʾş-Şems dirler idi

Ṣabr idemeyüp didi aña kelām

Çek elini kendiñe ey bed-ẓalām

Bir suʾālim var saña dur ṣorayım

Bir cevāb vir anı bende duyayım

Direnüp vardı ilerü ol yaña

Didi Yezīd ne-cevāb ṣorıñ baña

Meclisinde ḥāżır olan baḳdılar

Ne diyecek diyü cümle ḳalḳdılar

Didi yigit diniñiz ne dinidür

Yolıñız kimiñ yolı ʿāyinidür

Tañrıñ kimdür Rasūliñiz kim ola

Bunı bildirseñ bize şimdi nola

Kim yaratmışdır rızḳ kimdir viren

Size kimdir ṭoġrı yolı gösteren

Bunı bildir ṣorarım şimdi saña

Taḳrīr ile bir cevāb söyle baña

Söyleyince bunı civān ol zamān

Geldi Yezīd dizi üstüne hemān

Bu suʾāliñe virem ben cevāb

Ḳaḳıyup melʿūn kilāb itdi ḫitāb

3850. On sekiz biñ ʿālemiñ ṣāḥibi var

Hem Rasūli geldi aña oldı yār

Didi kimdir ol nebi biz bilelüm

Eger ḥaḳsa dinüñize dönelim

Biñ bir adı var Ḫudānıñ bī-riyā

Rızḳımız viren bizim öñden ṣoña

Dinimiz İslām dinidür ey bī-vefā

Rasūlümüz faḫr-i ʿālem Muṣṭafā

Müslīmānam didi anda ol Yezīd

Bunı böyle söyleyince ol pelīd

3855. ʿAcebe ḳaldım didi ben neyleyim

Bir ḥikāyet vardır anı söyleyim

Ḥikāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Didi Yezīd söyle anı göreyim

Ol ne ise esāsına ireyim

ʿAbdüʾṣ-Ṣems eyder bir yer vardurur

Rum iliniñ ḫalḳı aña yardurur

Bir deñiz var ol orada ki ulu

Ortasında bir cezīre yapılu

Baḥr-i ḳarin dirler deñiz adına

Vaṣf ideyim baḳ anlar muʿtādına

Ol cezīre içre bir kalʿe durur

Şuʿlesi ṣuyuñ içine berḳ urur

Aḳ mermerden dīvārları yapılu

Sarayı var aḳ gümüşden ḳapulu

Hevāya ser çekmiş burcuñ başları

Laʿl-i bedaḫşāndan ḳonmuş taşları

Saray içinde bir altun ṣandıġı

Ne içündür anda anıñ ḳondıġı

Sade bir eşek ayaġı ṣarḳı var

Añladayım anı saña farḳı var

ʿUd-ı ʿanberle ṣarmışlar anı

Bildireyim anı saña ben tanı

ʿİsā ʿaleyhisselāmda bir zamān

Bize peyġamber bulunmışdı hemān

Aña bindi diyü cümle ḥāṣ u ʿām

Yılda bir kez dirilür o il tamām

Hem ziyādan eyler anı ey aḫī

Bindi mi binmedi mi bilmem daḫī

Bunı böyle duyduñ ise sen hemān

Tüccār idim anı ideyim beyān

Yemen iline diledim yöñ dutam

Getürüp mālımı ol yirde ṣatam

Çoḳ māl aldım var idi beş on ġulām

ʿAzm iderken ol yire vardı yolum

Medīne şehri imiş ṣordum hemān

Muḥammed devrinde idi ol zamān

Suʾāl itdim şehriñ ulusun yaña

Didiler kim hem Muḥammed Muṣṭafā

Diledim ki bir hedāye alayım

Yüz süre ḥużurına varayım

3875. Ben didim ki ne hediye sever ol

Didiler ki rāyiḥalar sever ol

Duydum anı misk-i ʿanberler alup

ʿArż iderek mescid öñüne varup

Ḳapunuñ öñine vardım virmege

Hem mübārek cemālini görmege

Vardım anda bir yigit var oturur

Gelenleri destūr alup götürür

Bir selām virdim aña niyāz ile

Ol yigit aldı selām elfāẓ ile

3880. Ṣordum adıñ ne diyü anda aña

Enes ibn-i Mālikdür didi baña

Rasūlullāhıñ hıdmetkārı benem

Ḳapucısı daḫī esrārı benem

Aña didim ey civān bir gireyim

Ol mübārek cemālini göreyim

Destūr aldı beni ḳoydı içerü

Kendisi tekrār gine gitti girü

Gördüm oturmuş Muḥammed Muṣṭafā

Yüziniñ nūrı baña virdi ṣafā

Tuḥfemi ḳoydum ziyāret eyledim

Yā Rasūlullāh ḳabūl ḳıl söyledim

Ṣordı benden ismimi ḫoş söyledim

ʿAbdüʾş-Şems diyüp anı diñledim

İncil oḳurken seniñ naḳşini ben

Görüp ʿāşıḳ oldum diñle sen

Baña telḳin-i din eyle yā Rasūl

Tutdı sözüm diz çök didi pür-uṣūl

Buldum īmān anda oldım Müslīmān

Adımı ʿAbdullāh ḳoydı ol zamān

ʿAvratım ben oġlum oldı Müslīmān

Ḳırḳ yıl oldı böyle olalı tamām

Ol vaḳit gördüm ki mescid ḳapusı

Açılınca ḳalḳdı aṣḥāb hepisi

Ḳanber almışdı iki maʿṣūmları

Muṣtafāya geldiler maẓlūmları

Biri ṣaġa biri ṣola geçdiler

Dest-i Rasūl ṣundı şerbet içdiler

Sever idi ikisin bir cān gibi

Öper idi leblerin mercān gibi

3895. Ḳurretüʿl-ʿayn der idi ol Rasūl

Nice düşmān olduñ aña bed-fużūl

Kāfir iken bir ayaġı ḥoş tutar

Siziñ gibi melʿūn İslāmlıḳ ṣatar

Tañrı birdür diyü söylersiñ kelām

Muḥammed Rasūlümiz diñ bed-ẓalām

Müslīmānım dime çün öñden ṣoña

Ṣıdḳ ile ben ümmet oldumsa aña

Aña ümmetlik daʿvāsın ḳılasıñ

Hem de evlādına düşmān olasın

Vay seniñ ḥāliñe ey melʿūn ey laʿīn

İşidince anı ol Yezīd hemīn

Naʿre urdı tīz şunu baġlañ deyü

Cān u cigerin daġlañ deyü

ʿAbdüʾş-Şems didi ey kāfir hemān

Ṭoġrı söz didim saña dönmem ʿayān

Turı geldi vardı Ḥüseyniñ başına

Aġlayaraḳ ḳan ḳarışdı yaşına

Didi seniñ yolıña cānım feda

Çoḳ şükr ki bu güni virdi Ḫudā

ol zamān kāfir Yezīd emr eyledi

ʿAbdullāh da bu kelāmı söyledi

Ḥikāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿAbdüʾş-şemsi pāre pāre itdiler

Gör ki ṣoñra daḫī neler itdiler

Ol Yezīd emr eyledi anda hemīn

Ḥüseyniñ ehl-i ʿayālini emīn

Getürdiler ol Yezīd ḳarşusına

Ḳoymadılar kendüler ḳayġusına

Her biri ẕār eyleyüp aġlar idi

Gözyaşı döküp ciger dağlar idi

Zeyneʾl-ʿĀbidīn anası dizine

Ḳoydı başın yaş aḳardı gözine

Ẕüheyr adlu bir Yezīdi vār idi

Özini bilmez daḫī bir ḥār idi

Yezīde gelüp temennā eyledi

Ol laʿīn görince herze söyledi

Didi şu ḫātunlarıñ biriñi bana

Baḫşīş eyle bu niyāzımdır saña

Yezīd eytdi ḳanḳısını vireyim

Murādıña ben seni irgüreyim

3915. Var birīn beginde sen al git didi

O ḫātundan murādıña yit didi

Ümmü Gülşümüñ eline yapışup

Giri ḳalanları aġlar baġrışup

Anda bir pīr var idi aṣḥāb idi

Ḫānedāna biñ ḳatı aḥbāb idi

Ṣabr idemeyüp yerinden ḥayḳırur

Çek eliñ andan diyerek baġırır

Niçün edepsizlik itdiñ bī-edeb

Sen kim olasıñ eyā kelb ibn-i kelb

3920. Laʿnet olsun hem saña hem şāhıña

Bu maḥalde ḳulaḳ tut āh ü enine

Yezīd anı işidince ol pīri

Pīriñ üstüne yüridi her biri

Pāre pāre eylediler ol zamān

Ḫūb şehādet söyledi anda hemān

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Gel ey ẓālim yeter itdiñ bu meydanda ḥaḳāretler

Nedir bu āl-i evlāda sende bu ihānetler

Ḥüseyniñ yolına Ṣubḥi giden erler murād aldı

Yarın rūz-ı ḳıyāmetde ider elbet şefāʿatler

Ḥikāyet

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

3925. Eline yapışdı didi yā nigār

Şāh seni baña virir ḳıl iʿtibār

Bunı böyle söyleyince ol mürdār it

Ümmü Gülşüm çek eliñ didi pelīd

Fātīmānıñ ḳızıyım ben ey laʿīn

Sen kim olup yapışursıñ bil hemīn

Ben Rasūlullāhıñ ḳızı ḳızıyam

Gökde doġan māh-ı tābān yüziyem

Çün Züheyr işitdi anı ol zamān

Aġlayup āh iderek vardı hemān

Ṭaşra çıḳdı ḫançeri belden çeküp

Ṣaġ elini kesdi ḳanların döküp

Yüz yire ḳoydı öñünde āşikār

Ṣuçum ʿafv it bilmedim ben yā nigār

İşde kesdim saña yapuşan eli

Seniñ atañ Murtażā gerçek velī

Esīr didi Yezīd geldim saña

Ceddiñ Aḥmed şefāʿat itmez baña

Bunı böyle ẕāru ẕārı aġladı

Ḫānedānıñ cigerini ṭaġladı

Döndi Yezīdden yaña Ẕüheyr hemīn

Didi itden kötü yā kāfir laʿīn

Ṣad hezārān nāmıña laʿnet seniñ

Nār-ı dūẕaḫda ḳala cān-ı teniñ

Bunı diyüp yürüyü virdi hemān

Dili tutuldı Yezīdiñ ol zamān

Bi-emrillāh söylemege yoḳ mecāl

İşidenler didi ʿacep bu ne ḥāl

ʿAḳlı geldi Ẕüheyri ister fużūl

Bulunmadı pek ḳatı oldu melūl

3940. Hem bu ḥāle Ehl-i Beyt aġlar idi

Bir Yahūdi cigerin ṭaġlar idi

Adına Ġazzāne dinürdi ol zamān

Uġrun olmışdı ol ẕāt Müslīmān

Yahūdiler içre sırrın ṣaḳlıyup

Durmuş idi Şām ilinde bekleyüp

Tāḳati tāḳ olup ṣabr idemedi

Ol maḥalden evine gidemedi

Bir suʾālim var didi söyle baña

Bunı niyāz eylerem şimdi saña

3945. Öñdeki baş kimiñdir bileyim

Bu esīr olan ʿayāl kim göreyim

Bunı Yahūdi söyleyince ol zamān

Yezīd aña döndi yüzini hemān

Didi ḫoca bu baş düşmān başıdır

Bu duran ehl-i ʿayāl yoldaşıdır

Bunuñ nesli kim ola ḫūb nūrı vār

Ceddi kimdür bunlarıñ hem kime yār

Yezīd anı işidüp didi cevāb

Bunıñ atası adı Ebu Türāb

İsmi ʿAlī babasınıñ ey ḫoca

Fātımādur anası hem netīce

Didi ḫoca Fātıma kimiñ ḳızı

Bundan daḫī ḫaberdār itgil bizi

Ḫışm ile Yezīd añla sözi

Fātıma oldı Muḥammediñ ḳızı

Bunı işitdi anda ḫoca itdi nidā

Bu Muḥammed yolına cānım fedā

Andan itdi yā Yezīd diñle cevāb

Buña şimdi cigerim oldı kebāb

Dāvud zamānındañ seksen atā

Geçdi itmez bu Yahūdiler baña ḫatā

Böyle dir Yahūdileriñ āyini

İçmek isterler ayāġım tozını

Sizler iki ata emrin tutmayup

Ne söyler sözlerine gitmeyüp

Ḥürmetini ḳayırup oġlun ḳızın

Ayaḳ altında ḳodıñ tutmañ sözin

Sen Rasūle nice cevāb viresiñ

Cānı cehenneme dirüp ölesiñ

3960. Böyle ẓulmi ṣormaya mı kibriyā

İki cihān güneşi hem Muṣṭafā

Ḳanḳı din içinde var gördüñ revā

On sekiz biñ ʿāleme yār Muṣṭafā

Bunlar anıñ ḥafīdidür ey pelīd

Ṣad hezārān cānıña laʿnet Yezīd

Çün Yahūdiden işitdi bu sözi

Ḥışma geldi ḳana boyandı gözi

Rāvīler şöyle rivāyet eyledi

Gel ki ḳudret gör ne ḥikmet söyledi

3965. Ḫoca-ı dānāyı öldirdi Yezīd

Ehl-i Beytiñ cigerin deldi pelīd

Ḥażret Ḥüseyniñ ehl ü evlādı

Bunı görüp gözünden dökdi yaşı

Didiler pīr dānāyı hemīn

Bizim içün neden öldirdiñ laʿīn

Ümmü Gülşüm Yezīde diyüp hemān

Yezīd aña ḳulaḳ tutdı ol zamān

Didi sen doġdıñ ẕinādan nā-bekār

Anıñ içün ẓulüm oldı saña kār

Seniñ anañ Hindī-bāz ʿavratıdır

Sen gibi veled anıñ nikbetidir

Müslīmānım diyü daʿvā idesiñ

Cedd-i aʿlāma ne cevāb viresiñ

Sen bu ẓulmi eylediñ ise bize

Dādımızı ḳoymaya Mevlā size

İlerü gelip Ḥüseyniñ başını

Ele alup dökdi gözden yaşını

Āh idüp sürdi yüzüni yüzine

Aġlamaḳdan ḳan ḳarışdı gözine

Yezīd anı gördi ol dem söyledi

Bu ʿavrat kimdir ki böyle söyledi

Ve ne kişidir didi iş bu ẖātūn

Başına aldı belāyı bu ṣātūn

Didiler Ḥüseyniñ ḳız ḳarındāşı

Anıñ içün aḳıdur gözden yaşı

Didiler ki atası gibi sözi

Söyleyüp hiç kimseden ḳorḳmaz özi

ol zamān Yezīd ḫātūna söyledi

Gördiñiz mi Tañrı sizi neyledi

3980. Dilerdiñiz ki ḫilāfet tutasız

Taḫta geçüp pādişāhlıḳ idesiz

Dileyiñiz ḥaḳḳa olmadı ḳabūl

Anıñ içün ḥāşā ki ḳıldı melūl

Emīrüʾl-müʾminīn olmadı atañ

Ḥāşā ḫātūn sen ne iş böyle dutañ

Bunı böyle söyleyince ol Yezīd

Ümmü Gülşüm didi ey kāfir pelīd

Ḫalḳ-ı ʿālem bilür ki toḫumuñ ḥarām

Bunı saña söyleyim geldi ṣıram

3985. Sen zinādan doġdıñ ey melʿūn laʿīn

Hindī-bāzʿavratıdur anañ hemīn

Rasūlullāh buyurdı ehl-i nār diyü

Saña tābiʿ olan işi ẕār diyü

Rūz-ı maḥşerde buluñʿiṣyānıñı

Nār-ı caḥīmde ara meskānıñı

Söyle neden sen pādişāh olasın

İtdigin işleri bir gün bulasıñ

Yezīd anı işidüp baḳdı aña

Dili dutuldı anı diyem saña

Döndi ʿAlī aṣġardan yaña baḳ sözine

Zeyneʾl-ʿĀbidīn irişdi gözine

Ṣordı bu oġlan kimiñdir di baña

Bu ḫaberi ṣorarım söyle baña

Bu Ḥüseyniñ oġludur dir yā ḥaḳīr

Şehīd oldı ḳarındāşları bu ḥaḳīr

Zeyneʾl-ʿĀbidīne döndi söyledi

Kāfir Yezīd nice herze söyledi

Minberiñ üstünde atañ adına

Ḫutbe oḳunmadı ḥāşā yādına

Şimdi devlet bizim oldı ey ṣabī

Diñle aña ne didi ibn-i Velī

İş bu mescidleri kimdir yaptıran

İçlerinden putlarını atdıran

Mescid içre minber olmışdır ʿayān

İslām dini ẓuhūra geldigi zamān

Bunları seniñ dedeñ mi yapdıran

Müslīmānları yolından ṣapdıran

Benim ceddimdir Muḥammed Muṣṭafā

Bu cihānı feṭḥ idüpdür Murtażā

4000. ʿĀlem anıñ dostluġuna şādımān

Nūr-ı Ḳurʾān aña inmişdür hemān

ʿAmmi oġlıdır dedem Aḥmed ile

Tañrı arslānım didi hümmet ile

Hel etā suresi geldi ʿAlīye

Ḥaydar-ı kirrār olan velīye

Laḥmıke laḥmı buyurdı ol Rasūl

Cismüke cismi dimişdür pür uṣūl

Her kim ʿAlīyi sever beni sever

Her kim ʿAlīye deġer baña deġer

4005. ʿAlīyi sevmeyen düşmāndur baña

Didi Allāhıñ Rasūli bil aña

Yā niçün oġlānlarını cevr ile

Öldirirsiñ cümlesini ḳahr ile

Müslīmānım diyü daʿvā ḳılasıñ

Rūz-ı maḥşerde ne cevāb viresiñ

Ben Rasūliñ ḳızınıñ evlādıyam

Hem emīrler pīriyem avrādıyam

Sen bizimle nice berāber oluñ

İtdikleriñ rūz-ı maḥşerde buluñ

4010. Din ġayreti ṣaysa cemāʿat eger

Taḥta ben geçerdim ey laʿīn kefer

Egri kimdir doġrı kimdir biline

Yārın ʿaraṣāt yerine geline

Çünki Zeyneʾl-ʿĀbidīn der bu sözi

Ol zamānda yandı Yezīdiñ özi

Nutḳı tutuldı Yezīdiñ bil o ān

Cismini titretme tutdı bir zamān

Key ḳatı ḳorḳdı mecāli ḳalmadı

Bir sāʿat geçdi vücūdın bulmadı

4015. Yedi yaşında idi Zeyneʾl-ʿAbā[?][143]

Mübāḥaṣe eyleyince bil aña

[143] Müellifin mısrayı vezne uydurmak için Zeyne'l-Abidin ismini kısaltmış olabileceği muhtemeldir. İleriki beyitlerde de aynı kullanım görülmektedir.

ʿAḳlı geldi ḥışm ider anda Yezīd

Yine tekrār emr ider kāfir pelīd

Bunları yerine götürüñ bu ān

Ḥażret Ḥüseyniñ başında hemān

Aldılar mescid içine geldiler

Ehl-i Beyt oturup zārı ḳıldılar

Şām ahālisi bu ẓulmi gördiler

Ol Yezīdiñ ḥużūrına girdiler

4020. Bunı böyle işidince ḫāṣ u ʿām

Ġāyetinden ḫavfa vardı bed-ẓalām

Vardı Mervān ol Yezīdiñ ḳatına

Çoḳ ḥaḳār itdiñ Ḥüseyn evlādına

Bunlarıñ biz ḥoşca göñlün alalım

Ḫātırların daḫī memnūn ḳılalım

Yoḫsa ḫalḳ bize bütün ʿāṣi olur

Günden güne ortalıḳ ġavġa bulur

Bunı aña söyleyince ol kilāb

Ḳorḳu düşdi Yezīde virdi cevāb

4025. Ḥazne-dārdan yüz biñ altun alasıñ

Daḫī çoḳ niʿmetler iḥsān ḳılasıñ

Yüz biñ altun daḫī niʿmetleri olur

Ol vaḳit ḫānedānı varup bulur

Altunı gördükde Ehl-i Beyt hemān

Bu kelāmı söyledi anlar ʿayān

Ḳan bahā mı virir bize ol laʿīn

Ḳabūl itmeñ girü götürsiñ hemīn

İş bu altun dünyā cefāsı durur

Kişi itdigini elbet de bulur

Rūz-ı maḥşerde görüp daʿvāmızı
Emr-i ḥaḳdan biz alup fetvāmızı

Ol vaḳit ḥaḳḳımızı andan alurız
Ḳıyāmet gününde elbet bulurız

Üç ricām vardır anı ben söyleyem
Al götür bu altunı siz nʾidelim

Biri budır bu oġlancıḳ ṣaġ ḳala
Atasınıñ mertebesin bula

Bir Ḥüseyniñ başını alup bile
Medīneye doġrı gidelim yola

Biri budır Cumʿa güni ḫāṣ u ʿām
Cāmiʿ-i Ümeyyeye gelsünler tamām

Ḫutbe oḳusun Zeyneʾl-ʿĀbidīn varup

Āh iderek daḫī baġrını yarup

Oḳusun da ehl-i īmān diñlesün

Söyle Yezīd bunı ḳabūl eylesün

Vardı Mervān bu ḫaberi söyledi

Duydı Yezīd daḫī ḳabūl eyledi

Penç-şenbe güni idi ol zamān

Münādīler ortaya düşdi hemān

4040. Çaġırırlar Zeyneʾl-ʿĀbidīn imām

Olacaḳdır Cumʿa güni ḫāṣ u ʿām

Eyleyecek ḫutbe[y]i daḫī beyān

Cāmiʿ-i Ümeyye içinde ehl-i īmān

Diyerek böyle nidā eylediler

Şām ahālisi bunı diñlediler

Gice geçdi ol güni oldı ṣabāḥ

Cumʿanıñ vaḳti gelüp buldı felāḥ

Ṣalā vaḳti oldı ṣalā virdiler

Şām ahālisi bütün yüridiler

4045. Cūşa geldi birikdi hep ḫāṣ u ʿām

Cāmiʿ-i Ümeyye içi ṭoldı tamām

Şehir ḫalḳı şöyle ṭoldı kiʿayān

Secde idecek yer bulunmadı hemān

Yezīd Mervān ile bilegeldiler

Kendine uygunları hep aldılar

Gördiler ki mescidiñ içi ṭolu

Bunı görüp Yezīd oldı ḳayġulu

Sözine nādim olup durdı hemān

Destūr virdigine oldı peşīmān

Zeyneʾl-ʿAbā minbere çıḳar didi
Beyʿat idüp ḫalḳ aña baḳar didi

Çünki ḳavl itdiñ bunı sen ey Mervān
Zeyneʾl-ʿĀbidīn çıḳacaḳdır hemān

Diyü bunı her yerde söylediler
Yek cihetle ḳavgalar eylediler

Ol Yezīd bī-çāre ḳaldı ol zamān
Zeyneʾl-ʿĀbidīne destūr der hemān

Yedi yaşında idi Zeyneʾl-ʿAbā
Aña yāverdir Muḥammed Muṣṭafā

Boyı servī gibi vardı minbere
Vaṣf ideyim anı saña ey dede

Ḳaralar geymiş siyāh heb cāmesi

Daḫī ḳara başdaki ʿammāmesi

Minbere başdı ḳadem bir āh diyü

Evvelinde fażl-ı bismillāh diyü

Durdı Allāh adını ḳodı dile

Aġlamaḳdan gözler döndi sele

Yuḳarı çıḳup yönin ḫalḳdan yaña

Cümle ʿālem ḥayrān idi hem aña

4060. Gözleri yaş ile ṭoldı āh ider

Cāmiʿ-i Ümeyyede var biñ āh gider

Ḫūb avāz ile durup ḫutbe oḳur

İşidiñ bu sözlerim ehl-i ḳayūr

Evvelā Mevlāya tevḥīd eyledi

Ṣoñra Rasūle ṣalavāt söyledi

Çār-ı yārı derdest itdi ol güzīn

ʿAlī adın añdı Zeyneʿl-ʿĀbidīn

Derd ile āh itdi ol demde hemān

Mescidiñ içine ḳopdı bir fiġān

4065. Döndi aṣlın kendisin vaṣf eyledi

Naẓma ḳoşdı bu ebyātı söyledi

Merṣiyye-i Manẓūme

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bellü bilüñ ey cemāʿat bī-riyā

Dedem adıdur Muḥammed Muṣtafā

Benem ol ibn-i Ḥüseyn-i Müctebā

Babam olmışdır şehīd-i Kerbelā

Fātımādır anamıñ adı bilüñ

Atamıñ adı ʿAlīyyüʿl-Mürteżā

Muṣṭafā dedi ʿAlīye añlayıñ

Ben Medīneyem ʿAlīdir *bābuhā*

Babama ḳardāş degil midir Ḥasan

Ol Ḫalīlullāh ü pīr-i enbiyā

Çün benim aṣlım uludur bī-gümān

Bize niçün ḳıldılar bunlar cefā

Atamı öldirdi bunlar mekr ile

Aġu virdiler ʿammūma nā-serā

Görmediñiz Kerbelāda nitdiler

Ṣusız cevr ile getürüp çoḳ belā

Babamı yoldaşlarını ḳırdılar

Ḥāni-yā ḳardāşlarım oldı hebā

Beni ḳıldılar esīr-i ḥor u ḥaḳīr

Ehl-i Beytiñ cümlesine var cezā

Dedem ider aṣlı *lā yüḥdi*[144] didi

Kim aṣıldan gelmeye herkez ḫatā

Bunlarıñ aṣlını bilüñ siz yaḳīn

Dedeleri Ebū Sufyān *vettiḳā*

Zeyneʾl-ʿĀbidīn bu sözi söyledi

Cümle ḫalḳ fiġān idüp de aġladı

Ẕārılıḳ ünü ʿayyuḳa çıḳdı dir

Ṣanki öñünde ḳıyāmet ḳopdı dir

4080. Yezīd ol ḥāli görince o zamān

Beñzi taġyīr oldı ṣarardı hemān

Naʿre urdı müezzine çaġırdı ol

Ḳāmet eyle diyerek baġırdı ol

[144] La- yuhdi: Hata yapmayan

Zeyneʾl-ʿĀbidīn gözlerin yaşladı

Müezzin eẕān oḳumaġa başladı

Ḳalḳdı müezzin *Allāhu Ekber* didi

Zeyneʾl-ʿĀbidīn *āmennā ṣaddaḳ* didi

Şehādet-i lā ilāhe illāllāh didi

Zeyneʾl-ʿAbā *lā şek ve lā şübhe* didi

4085. *Eşhedü enne Muḥammeden Rasūlullāh* de hemān

Naʿre urdı Zeyneʾl-ʿĀbidīn o ān

Cāmiʿin bir yanına ġavġa gider

Bir yanından müezzinler ġavġa ider

Minber üstünden inerken şāh imām

Dört yanından ġavġa ḳoparken hemān

Bir yanı namāza eyledi şürūʿ

İmāma uyup ḳılarlar ser füruʿ

Cumʿa namāzını ḳılarken ʿayān

Yezīd aradan ṣavışdı nāgihān

4090. Geldi sarāyına Yezīd ḳorḳulu

Ḳapuları bend itdirdi ḳayġulu

Ḫalḳ namāzdan fāriʿ oldıġı zamān

Gördiler ki Yezīd ḳaçmış hemān

Bildiler ki sarāya gitdi ol

Mescid içinden çıḳan tutdı yol

Çevirip sarāy ḳapusını durdılar

Yaḳalım diyü göñilden ḳurdılar

Böyle söylerken havadan nāgehān

Ḳara bir bulut belürdi ol zamān

Tañrı emri ḳarañu oldı cihān

Yaġmūr ile dolu yaġdı ki hemān

Göz gözi görmez ḳatı bir yil çıḳar

Ṣandılar ki yaʿnī ḳıyāmet ḳopar

Nūḥ tufānından beterdür ortalıḳ

Ṣāʾiḳalar irsāl eyledi ḫāliḳ

Dört yanından ḳatı seyller geldi dir

Biñ kişiden ẕāʾid telef oldı dir

Dağlarıñ başında ḥayvān ḳalmadı

Gökde uçan ḳuşlar öldi ḳonmadı

Cāna var ulusı ḳuşlar ulusı

Seyl getürdi Ṣāma doldı hepsi

Ol şehirde bir ulu tūfān ḳopar

Lābüd bulur kim ki yolından çıḳar

Ḫalḳ-ı ʿālem baş açup aġladılar

Cemʿ olup cānı ciger daġladılar

Ey diriġā kendi ulumuz ile

ʿĀṣī oldıḳ cümle dilimiz ile

Rasūliñ oġlun ḳızın itdi şehīd

Tañrıdan ḳorḳumadı o firʿavn Yezīd

4105. Ḥaḳ teʿālā bize ḫışm itdi bu dem

Āfet-i semā irdi bu dem

Ol gün ol gice yaġar yaġmur ṭolu

Ḳapıldı seyl daḫī ṣaġ ile ṣolu

Diñmedi yaġmur dolu hiç çāre yoḳ

Ditredi Yezīd de anda çoḳ

Ey diriġā biz ne bed-baḫt olmuşuz

Ḳażā-yı Mevlāyı elden bulmuşuz

Bu işe ne çāre idelim didi

Yardım içün kime gidelüm didi

Mervān ider bu Ḥüseyniñ ḳavmine

Ẓulūm itdiñ maʿlūm degil mi kendine

Ḫātırını düzedüp göndürelim

Ḫalḳ yüzini bu yaña döndürelim

Cümlesi ġulū idüp fesād ider

Şöyle bil ki ṣoñra taḫt elden gider

Seni beni pāre pāre ideler

Zeyneʾl-ʿĀbidīne varup gideler

Bu iş olmadan becer didi laʿīn

Ehl-i Beyti getürdiler tiz hemīn

Ḫoş dil ile söyledi Yezīd aña

Ne didi ise aʿnādam anı saña

Didi size gümüş altun vireyim

Ne taraf isterseñiz göndüreyim

Niʿmetlerle toplayayım sizleri

Şu ʿalāmetden esīrgeyiñ bizleri

Bunı böyle söyleyince ol kilāb

Ehl-i Beytden aña irişdi ḫitāb

Didiler ne söyleñ ey Yezīd laʿīn

Altunı gümüşi nʿidelim hemīn

Bizleri sen aldayamazsın hemān

Rūz-ı maḥşer olacaḳdır bil ʿayān

Ḥaḳḳımızı yārın anda aluruz

Seni anda biz arayup buluruz

Lākin ey bed-baḫt bizi göndür gidek

Medīne şehrini ziyāret idek

Hem Ḥüseyniñ başını vir bizlere

Hem bu çocuḳ emānetdir bizlere

Dilerem ki bunu da öldürmeñiz

Gözlerimiz ḳān ile doldurmañız

4125. Ehl-i Beytden böyle olınca cevāb

Öyle olsun didi ol melʿūn kilāb

Şām ilinde bir bahādır vār idi

Sünni idi ḫānedāna yār idi

Adına dirler ʿÖmer ibn-i Hilāl

Ol yigitde çoḳ idi māl ü melāl

Yezīd anı oḳuyup emr eyledi

Ehl-i Beyti hem sipāriş eyledi

Medīne şehrine bunları getür

İncitmeyüp işlerini tiz bitür

4130. Ol gün anlar gitmege ḳıldı yaraḳ

Bir rivāyet var daḫī taḳdīre baḳ

Şehribānū Ümmü Gülşüm ol zamān

Ḫaste idi ol iki nigār o ān

Vefāt idüp anda rıḥlet etdiler

Dār-ı fenādan beḳāya gitdiler

Anlara merḳad yapup ḳondurdılar

Ḳalanını yolına göndürdiler

Bir rivāyet daḫī vardır ey kişi

Mışırdadır ḥażret Ḥüseyniñ başı

Zeyneb ḫātūn ʿĀbidīn birlik hemān
Ḥabs-i zindān oldı ikisi ʿayān

Gice gündüz ḫıdmet eyleye aña
Bunı daḫī ḫoş ḫaber virdim saña

Bunları saña bir bir itdim beyān
Medīneye ehil hem yetdi ʿayān

Şehir ḫalḳı bunlara ḳarşu çıḳar
Her biri ẕār eyleyüp cānın yaḳar

Nāle-i efġān idüp aġladılar
Ehl-i Beyt içün ciger ṭaġladılar

Bunları şehre alup getürdiler
Ḳarār idüp yerine oturdılar

Ravża-i pākı ziyāret itdiler
Getür anlar girü Şāma yitdiler

Bu yaña Yezīd daḫī Mervān ile

Ḥaḳḳı inkār eyleyen küfrān ile

Şād [u] ḫandān olaraḳ oturdılar

ʿAbdullāhı ḳatına getirdiler

Yezīd ʿAbdullāhdan suʾāl eyledi

Melʿūn dutdı aña şekvā eyledi

4145. Ḥüseyniñ başını getürür iken işid

Baña ḳarşu gelmediler bir pelīd

İşidince ʿasker emr itdi aña

Gelmeyen ḳanḳısı tut getür baña

Yir getürmez leşkeri getürdiler

Dutup birer birer begleri getürdiler

Cümlesin boynun urup şehīd itdi Yezīd

Mevlā ḫavfın çekmeyen ḫāyin pelīd

Ḫānedānı seveni dara atar

Mālını dāvarını cümle ṣatar

4150. Nerde sünni varsa başdılar cevāb

İl vilāyet ḳomadı ḳıldı ḫarāb

Şöyle oldı ʿAlī adın aşikār

Añamazdı çoḳ çekerdi āh u ẕār

Ḫutbede oldı ʿAlī adı yaṣāḳ

Çār-ı yarıñ adını hep oḳumaḳ

Kendi adın oḳutdurdı ḫutbede

Böyle nāme yazdı etrāfa ey dede

Müslīmānıñ cigerin ḳıldı kebāb

Lāġıp taḳup ismine Ebu Türāb

Diyerek söyler idi din düşmānı

Ḥala sevmez Bekir ʿÖmer ʿOs̱mānı

ʿAlīyi sevdigine virme ḳulāḳ

Kāfirden de köti hiç yoḳdır talāḳ

İslām iseñ laʿnet oḳu her zamān

Ḳızıl başda olmaz aṣlā dīn īmān

Hem bu kitāb burada oldı tamām

Şerlerinden defʿ ola bu ḫāṣ u ʿām

Bu kitābı oḳuyan görmez ʿaz̲āb

Şefḳat ider şehīdlerden bī-ḥisāb

Bu kitābı yazanlar raḥmet bulur

Ḥüseyn ġāziden çoḳ himmet olur

Diñleyenler aṣlā çekmesün cezā

Şefāʿat ide Muḥammed Muṣtafā

Bunı naẓma çekdi bu Ṣubḥī gedā

Yarlıġaya cümle aṣḥābı Ḫudā

Fāʿilātu fāʿilātu fāʿilāt

Biñ günāhı defʿ ider bir ṣalavāt

Ġazel-i Subḥi Ḥamāmcı Zāde

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Kitābı baş idüp āmin disünler Muṣtafā ḥaḳḳı

Oḳuyana şefāʿat var ʿAlīyyüʾl-mürteżā ḥaḳḳı

4165. Gözinden yaş döken olsa bularıñ ḥāline bir gün

Aña yārın cezā olmaz Ḥasan ḫulḳi rıżā ḥaḳḳı

Yazana çoḳ şefāʿatler olur rūz-ı ḳıyāmetde

Ṣunarlar destine Kevṯer Ḥüseyn-i Kerbelā ḥaḳḳı

Bunı bir yazdıran cānıñ ṭolar ḳabrine pür nūrlar

Ṣırātı aḥsen geçer ol ẕāt imām Zeyneʾl-ʿAbā ḥaḳḳı

Kitābı diñleyen aḥbāb bulur ecrīn şehīdlerden

Muḥammed Baḳırı yardım ḳılar ʿahd-i vefā ḥaḳḳı

Daḫī taṣnīf iden ẕātlar varur cennet sarāyına

Gelür ol ḥūri-i ġılmān imām Caʿfer Ṣafā ḥaḳḳı

4170. Bularıñ ceddini Mevlā esīrger nār-ı duzaḫdan

Olurdur ʿilm ile ʿāmil imām Mūsā Żiyā ḥaḳḳı

Bütün İslām olanları ḫalāṣ ḳıl nefs-i şeytāndan

Yitür raḥmetiñi Mevlā imām Mūsā Rıżā ḥaḳḳı

Ḥamāmcıẕādeniñ ceddi ne ḳadar var ise yā Rab

Geçür cürm-i ḫatāsından imām Taḳī devā ḥaḳḳı

Kitābı cild iden kātib cemāliñden vefā bulsun

Esirge anı yā Rabbi imām Naḳī revā ḥaḳḳı

Kitābı ḫoş tutup dāim odasında ḳoyan cāna

Îmānından ayırma sen Ḥasan ʿAsker Zībā ḥaḳḳı

4175. Bu Ṣubḥī Kemterī yā Rab günāhkār ʿāṣī müḥrümdür

Düşürme nār-ı sūzāna imām Mehdi livā ḥaḳḳı

M M M

Allahümme aġfirli ve li-vālidinā veli esātiẕinā ve li-meşāyiḫinā ve li-pādişāhina ve li-cemīʿil-müʾminīn veʾl-müʾmināt veʾl-müslimīne veʾl-müslimāt bi-raḥmetike yā erḥamerrāḥimīn veʾl-ḥamdulillāhi rabbiʾl-ʿālemīnʾel-fātiḥa meaʿṣ-ṣalavāt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

4176. Bunı yazdım geldi geçdi rūzigār

Ben ölürsem ḳala eṣer yādigār

Bunı yazdım yādigār olmaḳ içün

Oḳuyan yazana bir duʿā ḳılmaḳ içün

Ġazel-i Nesīmī

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Āsīmān atlāz ḳuşandı nūr-ı ziyālar gibi

Bir yüzi şāh ʿaşḳına donandı kimyālar gibi

Āl-i evlād-ı Rasūli cānı dilden sevmeyen

Görmez anıñ göñli gözi ḳalbi aʿmālar gibi

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

4180. Āh kim ʿālem içre ben bir yār-ı ṣādıḳ görmedim

Fiʿl-i iẓhār u vefā bir ḳavl-i ṣādıḳ görmedim

Kimden istersem vefāyı ol cefā ḳıldı baña

Bu cihānda ḥāṣılı bir medḥe lāyıḳ görmedim[145]

Muḥarriri

Anḳara vilāyet-i celīlesi taḥrīr ḳomisyonı ser kātibi Rāşid Efendi taḥrīr ser meʾmurlıġı vaẓīfesini icrā içün Yozġada 1292 tārīḫinde vürūd idüp çend māh īfā-yı meʾmūrin eyledigi eṣnālarda ḫayır ile yādına bir eṣer olmaḳ ümniyye ve arzūsuyla giceleri ve eyyām- taʿtillerde iş bu Ḥadīḳa-i Şühedā-yı Kerbelāʾyı kendü yed ü yazusıyla ve seyr-i serīʿa ile tensīḫine muvaffaḳ olmışdır ve oḳuyanlarıñ ḫayr ile yād ve duʿā-yı cümlelerini niyāz zeylinde iş bu ḳayda ibtidād eylemişdir.

Beyt

[145] 4180 ve 4181. beyitler Bekâi'ye aittir.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

4182. Şāh olanlar fitne-i bed-ḫahıñ olmaz ġāfili

Şīr olanlar ḥīle-i rübāḥıñ olmaz ġāfili

Ġaṣb-ı ġārat içün olur kārbāna intiẓār

Her ḥarāmi rehgüzār-ı cāhıñ olmaz ġāfili

Beyt

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Leyl-i küfre kim baḳar īmān nehārı vār iken

Kim sever berd-i şitā[y]ı nev-bahārı vār iken

4185 Rūy-ı yārı seyr iden mekr-i raḳıbi neylesün

Kim görür ḫārını ġonca iştihārı vār iken[146]

[146] 4180-4185.arasındaki beyitler Bekâi'ye aittir.

SONUÇ

Bu tezi *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* adlı eserin metin incelemesi yapmak üzere çalışmaya başladık. İlk başta tek bir telif eseri barındırdığını düşündüğümüz ve bu şekilde çeviri işlemini bitirdiğimiz bu eser üzerine çalışmalarımızı derinlenleştirdiğimizde başlıklardan birinde geçen *Hikayât-ı Manzume-i Bekâi* başlığı üzerine Bekâi hakkında araştırma yaptığımızda Bekâi'ye ait olan *Kitab-ı Kerbelâ* isminde bir Maktel-i Hüseyin olduğu bilgisine ulaştık.

Bekâinin hayatı hakkında bilgiler sınırlı olmakla birlikte kendisine ait Kitab-ı Kerbelâ dışında nüshasına ulaşabildiğimiz bir *Battalname*'si ve antoloji kitaplarında adı geçen yalnız nüshasına henüz ulaşılamayan bir *Mevlid-i Nebi*'si vardır.

Bekâi'nin *Kitab-ı Kerbelâ*'sının birçok nüshası olduğu bilgisine ulaşmamız üzerine diğer nüshalardaki beyitler ile eserimiz içerisinde bulunan beyitler karşılaştırıldığında 2910 beytin Bekâi'ye ait olduğu bilgisine vardık. Eserimizin 4184 beyit olması üzerine diğer beyitlerin kime ait olduğu hakkında araştırmālar yaptık. Eserdeki gazel bölümlerinin mahlas beyitlerinde ve başlıklarında *Subhî, Hamamcı-zâde Subhî, Subhî Kemteri* isminin ve mahlaslarının geçmesi üzerine geri kalan 1273 beytin, 2 beyit Nesimi'ye aittir, Hamamcı-zâde Subhî adında bir şahsa ait olduğuna karar verdik.

Araştırdığımız kadarıyla antoloji kitaplarında ve kütüphane kataloglarında ismi geçmeyen Hamamcı-zâde Subhî'nin kendisi hakkında bir bilgiye ulaşamasak da eser içerisindeki mesnevi ve gazellerindeki dil özelliklerinden kendisinin Sivas ve çevresindeki bir yerden olduğu kanaatine vardık.

İki Maktel-i Hüseyn'i ihtiva eden *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ'*da iki eser de dil, üslup, tür, şekil, dil bilgisi açısından birbirine benzer konumdadır. Bu benzerlik kanaatimizce Subhî'nin Bekâi'nin eserinde eksik gördüğü yerleri tamamlamak gayesiyle kaleme aldığı eserinin *Kitab-ı Kerbelâ* ile uyumlu olmasını istemesinden kaynaklanmaktadır.

Elimizdeki nüshanın müstensih nüshası olmasından dolayı Hamamcı-zâde Subhî'nin eserinin asıl nüshası olması gerektiğine göre bu eserin en az bir nüshası

daha olmalıdır. Subhî'nin Bekâi'nin eserini tamamlama gayesiyle bu eseri yazdığı kanaatimiz doğru ise *Kitab-ı Kerbelâ'*nın bilinen nüshaları dışında bir nüshası daha olması gerekmektedir.

Yüzyıllardır süregelen acıları gerek şiire gerek nesre işleyerek diri tutmak isteyen şairler, Kerbela vakasını da kâğıtlara işlemiş; günümüze kadar bu elim vakanın unutulmamasını sağlamışlardır. Başta Fuzuli olmak üzere birçok müellif bu konuda başarılı eserler ortaya çıkarmıştır. Gerek tercümelerle gerek telif eserlerle zengin bir tür haline gelen Maktel-i Hüseyn'e bir yenisi de *Hadîka-i Şuhedâ-yı Kerbelâ* adlı eser ile eklenmiştir. Bu konuda en başarılı eserlerin başında gelen Fuzuli'nin *Hadîka-i Sueda*'sının manzum şekli olan *Kitab-ı Kerbelâ,* Subhî'nin katkılarıyla daha zengin bir eser haline gelmiştir.

Bu tez ile Maktel-i Hüseyn türünde yazılmış eserlere bir yenisi daha eklenirken biz de bu yeni eser hakkında çalışmālar yaparak bu türün zenginleşmesine katkı sağlamış olmamızı ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

Ahmed El-Kâtibi	**Şiada Siyasal Düşüncenin Gelişimi- Şuradan Velayet-i Fakihe**, çev. Mehmet Yolcu, Otto Yayınevi, Ankara, 2016.
APAK, Âdem	**Anahatlarıyla İslam Tarihi- Emeviler Dönemi**, c.3, Ensar Yayınları, İstanbul, 2013.
APAK, Âdem	**Anahatlarıyla İslam Tarihi-2(Hulefa-i Raşidin Dönemi)**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2014.
APAK, Âdem	**Muhammed b. Ebu Bekir Es-Sıddık**, TDV İslam Ansiklopedisi, c.30, İstanbul, 2005.
ATAŞ, Haci	**Halid b. Velid'in Komutanlığı ve Azledilmesi**, Din ve Bilim Muş Alparslan Ünv. İslami İlimler Fak. Dergisi, c.3, 2020.
Bursalı Mehmet Tahir Efendi	**Osmanlı Müellifleri**, c. 2, Meral Yayınevi, İstanbul, 1972.
ÇINARCI, M. Nuri	**Şeyhülislâm Ârif Hikmet Beyin Tezkiretü'ş Şu'ârâsı Ve Transkripsiyonlu Metni**, Gaziantep Üniversitesi, SBE, (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep, 2007.
DEMİRCAN, Adnan	**İslam Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi**, Beyan Yayınınları, İstanbul, 2014.
DEMİRCAN, Adnan	**Kerbelâ Keder ve Bela**, Beyan Yayınları, İstanbul, 2017.

DİLÇİN, Cem	**Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2018.
Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberi	**Tarih-i Taberi Tercemesi**, Elif Ofset Tesisleri, İstanbul, 1979.
EREN, Hulusi	**Darendeli Katipzade Bekâyi- Maktel-i Hüseyn (İnceleme- Tenkitli Metin- Sözlük Dizin),** Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014.
ERGİNLİ, Zafer	**Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kalem Yayınları, İstanbul, 2006.
EROĞLU, Süleyman	**Yahya b. Bahşi ve Maktel-i Hüseyn'i,** Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ (Edebiyat), c. 2, ed. Âlim Yıldız, Sivas, 2010.
FAYDA, Mustafa	**Dört Halife- Hulefā-yi Raşidin Dönemi**, İslam Tarihi, haz. Eyüp Baş, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
FİDAN, İbrahim	**Kerbelâ'yı Yaşamış Şiirler: "Hz. Hüseyin" ve "Öteki" Portreleri Yönüyle Kerbelâ Olayının Arap Şiirindeki İlk Yankıları**, Mütefekkir Dergisi, c. 4, sy.7, Aksaray, 2017.
GÜNGÖR, Şeyma	**Fuzuli Hadîkatu's-Sueda**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.
GÜNGÖR, Şeyma	**Maktel-i Hüseyin**, TDV İslam Ansiklopedisi, c. 27,

	Ankara, 2003.
GÜRBÜZ, Hulisi	**Kitab-ı Kerbelâ (İnceleme- Metin- Dizin)**, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2014.
İSLAMOĞLU, Abdülmecit	**Hacı Nureddin Efendi ve Hüseyn'in Makteli Adlı Eseri,** Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ (Edebiyat), c. 2, ed. Âlim Yıldız, Sivas, 2010.
KALGAY, Oben Lale	**Lamiî Çelebi'nin Maktel-İ Âl-İ Resûl Adlı Eserinin Tasvirli Bir Nüshası: İstanbul Türk Ve İslam Eserleri Müzesi T1958,** Hacettepe Üniversitesi, SBE, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2015.
KASKA, Çetin	**Fars Edebiyatında İlk Mersiyeler**, Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, sy. 15, 2019.
KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad	**Türk Edebiyatı Tarihi**, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2016.
	Kur'an-ı Kerim.
KURTULUŞ, Rıza	**Kerbela,** TDV İslam Ansiklopedisi, c.25, Ankara, 2002.
OCAK, Ahmet Yaşar	**Battalname**, TDV İslam Ansiklopedisi, c. 5, 1992, İstanbul.
OKUYUCU, Cihan	**Cami-i Rumi (Mısri) ve Saadetname'si**, Türkiyat Mecmuası, c.21, 2011.

ÖZ, Mustafa	**Ehl-i Beyt**, TDV İslam Ansiklopedisi, c.10, İstanbul, 1994.
ÖZÇELİK, Kenan	**Türk Edebiyatında Yazılmış İlk Maktel-i Hüseyin Kimin Eseridir?**, Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ (Edebiyat), c. 2, ed. Alim Yıldız, Sivas, 2010.
ÖZKAN, Mustafa; Tören, Hatice; Esin, Osman	**Yüksek Öğretimde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım**, 3. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013.
ÖZTÜRK, Erol	**Eski Anadolu Türkçesi El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2017.
ÖZTÜRK, Mustafa	**Şii ve Sünni Müfessirlere Göre Ehl-i Beyt Kavramı**, Marife Dergisi, 3.sayı, 2004.
PAÇACIOĞLU, Burhan	**Battal-nâme (İnceleme-Metin-İndeks)**, Erciyes Üni, SBE, Kayseri, 1993.
PALA, İskender	**Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,** Kapı Yayınları, İstanbul, 2004.
SARAÇ, Yekta	**Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim- Ölçü- Kafiye,** 8. bs., Gökkubbe Yayınları, İstanbul, 2014.
Şadi Meddah	**Maktel-i Hüseyn Kerbelâ Hadisesi (Giriş- Metin- Tıpkıbasım),** ed. Alemdar Yalçın, Gıyasettin Aydaş, İstanbul, 2015.

TÜRKDOĞAN, Doğan	**Alevi İslam İnancı İçerisinde Hz. Hızır,** Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2004/29.
TÜRKOĞLU, Serkan	**Bekâi Kitâb-ı Kerbelâ (İnceleme- Tenkitli Metin)**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Erzurum, 2012.
ULUDAĞ, Süleyman	**Âl-i Aba,** TDV İslam Ansiklopedisi, c. 2, İstanbul, 1989.
UZUN, Mustafa	**Kerbelâ (Türk Edebiyatında Kerbelâ),** TDV İslam Ansiklopedisi, c. 25, Ankara, 2002.
	Müsahiplik Nedir? Kimden Kaldı? Nasıl Olunur? http://alevikutuphanesi.wordpress.com/tag/aleviler/ (Erişim: 30.04.2021)
	http://www.yazmālar.gov.tr/